

**Қазақстан Республикасының ғылым және жоғары білім министрлігі
М. Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті
Ғылыми кітапхана**

**Министерство науки и высшего образования РК
Западно-Казахстанский университет им М. Утемисова
Научная библиотека**

**ТҰЯҚБАЙ
ЗЕЙІТҰЛЫ
РЫСБЕКОВ**

Орал - Уральск, 2022

ББК 91.9:63
Р 95
УДК 016:929

Рысбеков Тұяқбай Зейітұлы: биобиблиографиялық көрсеткіш. -
Орал: М. Өтемісов ат. БҚУ РБО, 2022. - 268 б.

Ұсынылып отырған биобиблиографиялық көрсеткіш - тарих ғылымдарының докторы, профессор, Қазақстан жоғары мектептері академиясының академигі, ҚР әлеуметтік және гуманитарлық ғылымдар академиясының, Балтық педагогикалық академиясының, Халықаралық жоғары мектеп ғылым академиясының академигі (Мәскеу), Академияның Батыс Қазақстан бөлімшесінің төрағасы және академик хатшысы, халықаралық Еуразия қозғалысы Жоғары Кеңесінің мүшесі Тұяқбай Зейітұлы Рысбековке арналады.

Библиографияға ғалымның өмірі мен шығармашылық қызметін сипаттайтын мәліметтер, оның еңбектері мен ол туралы жазылған дүниелер 2023 жылғы көрсеткіш материалдарында хронологиялық әріптермен енгізілген.

Көрсеткіш ғалымдарға, ізденушілерге, студенттерге, оқытушыларға, көзі қырақты көпшілік оқырман қауымға арналады.

Рысбеков Туякбай Зеитович: биобиблиографический указатель. -
Уральск: РИЦ ЗКУ им. М.Утемисова, 2022. - 268 с.

Предлагаемый биобиблиографический указатель посвящен доктору исторических наук, профессору, академику Академии гуманитарных и социальных наук РК, Балтийской педагогической академии (СПб), Международной академии науки Высшей школы (Москва), академику-секретарю и председателю Западно-Казахстанского отделения академии, члену Высшего Совета международного Евразийского движения Туякбаю Зеитовичу Рысбекову.

В указатель включены материалы, характеризующие жизнь и творческую деятельность ученого, перечень его публикаций и материалы о нем, охваченные по 2023 год. Материалы расположены в хронологическом порядке.

Указатель предназначен для студентов, преподавателей, научных работников и широкого круга читателей.

ББК 91.9:63

ТҰҢҒИЫҚ ТАРИХТЫҢ ТАМЫРШЫСЫ

Ғалым Тұяқбай Рысбеков туралы толғанис

Ата-бабалар қалыптастырған қасиетті әдет - ғұрыптармен, салт - дәстүрлермен өмір сүрген өнегелі отбасыларды халқымыз текті әулеттер қатарында бағалаған. Бұл орайда, 1947 жылдың 25 шілдесі күні дүниеге келген перзентіне Тұяқбай деп ат қойған Зейіт пен Дәнеқыз ананың осы сөзге лайық болмағы даусыз. Жамбыл облысы, Талас ауданының Ақжол ауылындағы және сол өңірдегі ағайындарға кеңінен танымал Рысбек әулетінің өнегелі отбасында жалғыз перзент Тұяқбайдың жастайынан дүниеге келген - адамгершілік - имандылық қасиеттермен қалыптасып өсуіне ықпал еткені хақ.

Оның балалық, жасөспірімдік шағы - киелі Әулиеата атырабының тарихи өңірі - Талас ауданы Ақкөл ауылының көркем табиғаты аясында өтті. Арындап ағатын Талас өзенінің кейде таситындығы, кейде шымырлап ағатыны бала Тұяқбайдың жандүниесіне айрықша әсер беретінді. Сонымен бірге, бірде Қаратаудың басын бұлт тұмшаласа, бірде көкпен ұштасқан шыңдарын ақ қар, көк мұз көмкерген көгілдір нұрға оранған келбетімен балалық қиялын өрістететін. Тұяқбайдың балалық, бозбалалық шағы өткен Қарт Қаратаудың қия беткейлері, жоталары да, Таластың арынды ағысы да болашақ әлемге шақыратын.

АЛҒАШҚЫ ҚАДАМ

Жалпы адамзат, оның ішінде қазақ халқын орны толмас қайғыға, қасіретке, шығынға ұшыратқан соғыстан кейінгі жаңа буын ұрпақ өртеңнен өркендеген өскіндердей тұрмыстың барлық салаларында қарқынды екпінмен еңбек етті. Сондай өрен дердің бірі - Тұяқбай білім алу сапарының алғашқы кезеңінде орталау мектепті үздік бітіріп, одан кейін Жамбыл (қазіргі Тараз) қаласындағы Абай атындағы педагогикалық училищеде арнаулы орта білім алды.

Тараз қаласында білім алған жылдарында жасөспірім Тұяқбайдың туған халқының көпғасырлық тарихын жан - жақты тануға, зерттеуге - зерделеуге деген құштарлығы қалыптаса бастады. Осы жердегі Тектұрмас әулие-баба, Қарахан баба, Айша

Бибі, Бабаджа-Хатунның және т.б. ондаған қасиетті тарихи кесенелердің ұлағатын сезіне түсті. Педагогикалық училищеде оқып жүрген жылдарында оқу орнындағы «Мұғалім» атты қабырға газетінің редакторы болып, әралуан тақырыптарға мақалалар жазуға машықтанды. Оған курс жетекшісі Майра Ыбыраева ұстазының ықпалы мол болды. Кейін сол ұлағатты ұстазы көрнекті жазушы Әзілхан Нұршайықовтың «Махаббат, қызық мол жылдар» романындағы әдеби кейіпкердің түптұлғасы (прототипі) екенін білді. Педагогикалық училищеде білім алған жылдары ұлағатты ұстаздарының ұйымдастыруымен қазақтың көрнекті ғалымдарымен ғылыми - танымдық мәні зор диалогтар жиі өткізілетін. Ізденіске құштар Тұяқбай сынды жастардың болашаққа бағдар түзеуінде аталған оқу орнына келген көрнекті тұлға Төлеген Тәжібаевтың дәрістері айтарлықтай әсер етті. Сонымен бірге, қазақ тіл біліміндегі көрнекті ғалымдардың бірі Мәулен Балақаевтың да арнайы өткізген сұхбат - дәрістері жас Тұяқбайға зор әсерін тигізді.

Тұяқбай Зейітұлының тағдырында С.М. Киров атындағы Қазақ мемлекеттік (қазіргі Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық) университетінің тарих факультетінде (1966-1970 жж.) оқыған жылдары елеулі орын алады.

Танымал ғалым - ұстаздар, профессорлар (С.М. Кенжебаев, Х.А. Арғынбаев, С.Ж. Жантуаров, Н.Н. Дауылбаев, т.б.) оқыған дәрістерден, семинар сабақтарынан мол тағылым алды. Ғалым - ұстаздардың жетекшілігімен студенттердің дәстүрлі конференцияларында баяндамалар жасап, ғылыми - зерттеу ізденістеріне бағдар түзеді, еңбектері ғылыми басылымдарда, баспасөзде жариялана бастады.

Әсіресе студенттердің «Жеті муза» қоғамы ұйымдастырған шығармашылық кездесулерге, студенттердің өздері ұйымдастырған «Аққу» ансамблі, оқу орнындағы театр студиясының шығармашылық іс-шараларына белсене араласты. Бір ғажабы, драматургтер Қ. Байсейітов пен Қ. Шанғытбаевтың «Беу, қыздар-ай!» пьесасының М.О. Әуезов атындағы академиялық драма театры сахнасында қойылуында студент Тұяқбайдың доцент Қасен бейнесін сахналауы да жастық шағындағы үлкен істерді игеруге ұмтылған өршіл ойының көрсеткіші еді.

1971 жылы кәсіби тарихшы мамандығы бойынша

университетті үздік дипломмен бітірген жоғары білімді жас маман Тұяқбай өзімен бірге оқыған Баян Ғаббасқызымен көңілдері жарасып, оқу-ағарту министрлігінің жолдамасымен Орал қаласындағы педагогикалық институтта еңбек жылдарын бастады. Жоғары білімді жас мамандарды жылы шыраймен қарсы алған жоғары оқу орны ұжымының ыстық ықыласы да бұларды еңбек етуге құлшындыра түсті.

Тұяқбай 1973 жылы түлеп ұшқан университетіне қайта оралды, 1974 жылы тарихшы-ғалым Д. Дулатованың ғылыми жетекшілігі мен тарих мамандығы бойынша кандидаттық диссертациясын қорғады.

Көрнекті ұстаз - ғалымдар М. Қозыбаев, Н. Нұрпейісов, М. Асылбековті тәлімгерлік - тәрбиешілік, кеңесшілік ықпалымен сенімді еңбек қағидасын қалыптастырды. Тәуелсіз Қазақстан тарихының жаңа кезеңінде Тұяқбайдың жарық көрген 600-дей мақаласы, 6 көлемді монографиясы - отандық тарих ғылымының қорына мол үлес болып қосылды. 1977 жылы өзі еңбек жолын бастаған жоғары оқу орнына қайта оралып, доцент атағын иеленген оған институт басшылығы «Кеңес Одағы тарихы» кафедрасына басшылық етуді тапсырды. Сол кезеңдегі саяси - идеологиялық, мемлекеттік басқару жүйесі мен жоғары білім беру ғылыми - зерттеу жұмыстарының ықпалды, өзекті арнасы болып саналатын осы кафедраға 10 жыл абыроймен жетекшілік етті.

ОРАЛҒА ОРАЛУ

Орал педагогикалық институты ұжымының жалпы жиналысында тікелей ашық сайлау нәтижесімен Тұяқбай Зейітұлы осы байырғы жоғары оқу орнының ректоры болып сайланды (1991). Педагогикалық еңбек жолын бастаған және одан кейінгі қызметтерін де атқарып келе жатқан осы жоғары оқу орнының ректоры болған 18 жылдың ішінде ол жас ұрпақты оқытудың, тәрбиелеудің, ғылыми ізденістер жолына баулудың, көмектесудің үздік өнегесін таныта білді.

Жоғары оқу орындарының басшысы қызметтерін абыроймен атқара жүріп Тұяқбай Зейітұлы кәсіби тарихшы маман тұрғысындағы ғылыми еңбектер жазуын ешқашан тоқтатқан емес.

Орал пединститутында қызмет еткен жылдарында (1971-1996), кейін гуманитарлық университеттің (1996-2000), содан кейін М. Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік

университетінің (2003-2011) ректоры қызметтеріндегі жылдарында Т.З. Рысбеков танымал педагог - ғалым болып қалыптасты.

Қазақстан Республикасы Тәуелсіздік алған алғашқы жылдары Түркі халықтары мен мемлекеттерінің достастығы, туысқандығы және ынтымақтастығының I және II конгресіне арнайы шақыртумен қатысып, (Түркия: Измир, 1993; Анкара, 1994), мазмұнды баяндамалар, пікір алысулар жасады.

ҒАЛЫМ ЖӘНЕ ӘЛЕМДІК МӘСЕЛЕЛЕР

Әлем халықтарының тарихына, өзара байланыстарына арналған өзекті мәселелердің талқылануы аясында ұлтаралық қатынастар мәдениетін қалыптастыруда өзінің ғылыми үлесін қосып келеді.

Жоғары оқу орнының көпжылдар бойы басшысы және білікті ғалым - ұстазы болған Тұяқбай Зейітұлы алыс, жақын шетелдердегі жоғарғы білім беру жүйесін зерттеп үйрену мақсатында бірнеше шет мемлекеттерге арнайы іссапармен барды. Мысалы, АҚШ (Монтана), Ұлыбритания, Түркия (Измир, Анкара), Финляндия (Хельсинки), Алмания (Ганновер, Дюссельдорф), Моңғолия (Ұлан-Батор), Чехия (Прага), Италия (Болонья) елдерінде болды. Әлемдегі танымал университеттердің білім беру жүйесіндегі пайдалы тәжірибелердің отандық оқу орындарында үйлесімді қолданылуының инновациялық технологиялары туралы да өзіндік ұсыныстарын оқу үдерісінде жүзеге асырды.

Атап айтқанда, үйренген тәжірибесі негізінде балаларға арнаулы білім беру мәселесін шешу мақсатында түлектері жаңа сауалнама (тест) сынынан жақсы нәтижеге жетіп, 100 пайыздық деңгейде жоғарғы оқу орындарына қабылданған дарынды балаларға арналған лицей - мектепті Батыс Қазақстан гуманитарлық университеті жанынан ашуды жүзеге асырды (1992 ж.). Сол лицей - мектептің негізінде қазір БҚО әкімінің шешімімен Ломоносов атындағы Мәскеу университеті мен БҚМУ бірігіп, дарынды балаларға арналған физика - математика бағытындағы мектеп болып қайта құрылғаны да жаңашылдықтың жарқын үлесі екендігі анық.

2005 жылдан бастап ғалым - ұстаз басқаратын университет бакалавриаттың 50, магистратураның 24, PhD докторантураның 4

мамандығы бойынша дайындықты жүзеге асыра бастады, оның тиімділігі сапалы нәтижелерімен байқалып отыр. Сонымен бірге, 2008-2011 жылдар аралығында университеттің стратегиялық жоспарларына сәйкес 25 монография, 500-ге жуық мақалалар жарық көрді. Тарих, педагогика, филология, философия ғылымдарынан 36 кандидаттық және докторлық диссертация қорғалды, теориялық жаңалықтардың тәжірибелік тұрғыдағы қолданыстары да оқу-үдерісінде пайдалы ықпалын байқатып отыр.

Өзі басшылық еткен Махамбет Өтемісұлы атындағы БҚМУ рейтингтік зерттеулерге тұрақты қатысады. 2004 жылы көпсалалы университеттер арасында - 3, 2006 жылы - 4, 2007 жылы - 7, 2008-2011 жылдары 11 орындарға ие болды.

ҚАЙРАТКЕРЛІК ҚАСИЕТ

Өмір бойы жоғары оқу орнындағы ұстаздық және басшылық қызметтерін қатар атқарып келе жатқан Тұяқбай Зейітұлы Рысбеков сонымен бірге, республикамыздағы және Батыс Қазақстан облысы көлеміндегі қоғамдық істерге үлес қосушы қайраткерлік қызметімен де мәлім. Ол бірнеше рет Орал қалалық және БҚО Мәслихат депутаты болып сайланды (1994 жылдан 2016 жыл аралығында).

Ұстаз - ғалым Тұяқбай Зейітұлы - өнегелі отбасының отағасы, байтақ Отанының беделді, үлгілі азаматы. Жары - Баян Шынтемірова - тарих ғылымының докторы, саясаттану кафедрасының профессоры. Тәуелсіз Қазақстан Республикасының жаңа тарихындағы қайраткер - азаматтарымыздың қатарындағы Тұяқбай Зейітұлы Рысбеков - туған жерінен түлеп ұшып, бұл күндері байтақ Отанымызға және алыс, жақын шетелдерге танымал болып отырған ғалым - ұстаз азамат, қазақ ұлтының жаңа буын ұрпақтарына өзіндік ұлағатымен өнегелі тұлға.

Тәуелсіз Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаев «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласындағы «Ұлттық бірегейлікті сақтау» бөлімінде жаңа тарихымызда өмір сүріп отырған замандастарымызға ортақ ұлттық - отаншылдық басты ұстанымды атап көрсетті: «Әрине, туған жердің тарихын білген және оны мақтан еткен дұрыс. Бірақ одан да маңыздырақ мәселені - өзіңнің біртұтас ұлы ұлттың

перзенті екенінді әсте ұмытуға болмайды.

Біз әркім жеке басының қандай да бір іске қосқан үлесі мен кәсіби біліктілігіне қарап бағаланатын меритократиялық қоғам құрып жатырмыз».

Қазақ ұлты да ұлағатты перзенттерін ардақтай білу арқылы жаңа биіктерге көтерілетініне күмән келтірмейміз.

ҒАБИТ КЕНЖЕБАЕВ,
Абай атындағы ҚазҰПУ проректоры

ТҰЯҚБАЙ ЗЕЙТҰЛЫ РЫСБЕКОВТЫҢ ӨМІРІ МЕН ҒЫЛЫМИ-ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚЫЗМЕТІНІҢ НЕГІЗГІ БЕЛЕСТЕРІ

Тұяқбай Зейтұлы Рысбеков 1947 жылдың 25 шілдеде Жамбыл облысының Талас ауданы Ақкөл ауылында дүниеге келген.

- 1961- 1965 жж.** Абай атындағы Жамбыл педагогикалық училищесінде білім алған
- 1965-1966 жж.** Үш-Арал ОМ бастауыш сыныбының мұғалімі
- 1966-1971 жж.** Еңбек Қызыл ту орденді С.М. Киров атындағы мемлекеттік университетінің студенті
- 1971-1973 жж.** А.С. Пушкин атындағы Орал педагогикалық институтының тарих кафедрасының оқытушысы
- 1973-1974 жж.** А.С. Пушкин атындағы Орал педагогикалық институтының жалпы тарих кафедрасының аға оқытушысы
- 1974-1978 жж.** Еңбек Қызыл ту орденді С.М. Киров атындағы мемлекеттік университеттің тарих кафедрасының аспиранты
- 1977 ж.** «Деятельность местных Советов Казахстана по руководству культурно - просветительной работой в ауле и селе (1933-40 гг.)» тақырыбында кандидаттық диссертация қорғады
- 1978 ж.** Тарих ғылымдарының кандидаты атағы берілді
- 1977-1979 жж.** А.С. Пушкин атындағы Орал педагогикалық институтының СССР тарихы кафедрасының аға оқытушысы
- 1979 ж.** СССР тарихы кафедрасының доценты

- 1979-1987 жж.** СССР тарихы кафедрасының меңгерушісі, доцент
- 1982 ж.** Қазақ ССР Ағарту Министрлігінің Құрмет грамотасы
- 1987 ж.** «Еңбек ардагері» медалі берілді
- 1987-1990 жж.** СССР және жалпы тарихы кафедрасының меңгерушісі, доцент
- 1988-1991 жж.** Тарих және педагогика факультетінің деканы
- 1990 ж.** «Советы Казахстана в период упрочения и развития социализма (1938-1960 гг.)» тақырыбында докторлық диссертация қорғады
- 1991 ж.** Тарих ғылымдарының докторы атағы берілді
- 1991-1996 ж.** А.С. Пушкин атындағы Орал педагогикалық институтының ректоры, профессор
- 1991 ж.** «Қазақстан жоғары мектебі» журналының редакция алқасының мүшесі
- 1992 ж.** «Ы. Алтынсарин» медалімен марапатталды
- 1994-2016 жж.** Орал қалалық және БҚО маслихат депутаты
- 1995 ж.** «Гуманитарлық ғылымдар академиясының» академигі болып сайланды
- 1995 ж.** «ҚР білім үздігі» төсбелгісі
- 1996 ж.** «Қазақстан Республикасы әлеуметтік ғылымдар академиясының» Академигі
- 1996 ж.** «Қазақстан жоғары мектебі» журналының жеңімпазы

- 1996 ж.** «Қазақстан Республикасына еңбек сіңірген қайраткері» атағы берілді
- 1996 ж.** Балтика педагогикалық академиясының академигі (Санкт-Петербург)
- 1996-2000 жж.** Батыс Қазақстан гуманитарлық университетінің ректоры
- 1996-2000 жж.** Университет жанында 07.00.02 - Отандық тарих (ҚР тарихы) мамандығы бойынша тарих ғылымының кандидат (кейін докторлық) ғылым дәрежесін беретін диссертация қорғалалатын К.14.44.04 диссертациялық кеңестің төрағасы
- 1997 ж.** «Қазақстан білім - ағарту министрлігінің Құрмет грамотасы»
- 1997 ж.** «Әлеуметтік және педагогикалық ғылымдары академиясының» академигі (Мәскеу)
- 1997 ж.** Халықаралық жоғары мектеп ғылым академиясының академигі (Мәскеу)
- 1997ж** «Ақиқат» журналының лауреаты
- 1998 ж.** Орал қаласының Құрметті азаматы
- 1999 ж.** Халықаралық ақпараттандыру академиясының академигі (Мәскеу)
- 2000-2002 жж.** Батыс Қазақстан гуманитарлық университеттінің бірінші проректоры, ҚР тарихы кафедрасының меңгерушісі
- 2001 ж.** «Қазақстан Республикасы тәуелсіздігіне 10 жыл» медалі
- 2002 ж.** Қазақстанның Жоғары мектеп академиясының

академигі

- 2002-2003 жж.** Батыс Қазақстан облыстық маслихатының хатшысы
- 2003 ж.** Петровский академиясының корреспондент мүшесі
- 2003-2011 жж.** М. Өтемісов атындағы БҚМУ ректоры
- 2004 ж.** «ҚР ғылымының дамуына қосқан үлесі үшін» медалі
- 2004 ж.** Халықаралық Еуразия қозғалысы саяси советінің мүшесі
- 2004 ж.** ЖОО Ассоциациясының «Үздік автор» атағы берілді
- 2004 ж.** Петр Академиясының мүше-корреспонденті (Санкт-Петербург)
- 2004 ж.** «А. Байтұрсынов» медалі (күміс)
- 2005 ж.** «SPI алтын медалі» Халықаралық өнеркәсіпке ықпал жасау Ассоциациясы (Париж)
- 2005 ж.** ҚР Білім және ғылым министрлігі ректорлары советінің мүшесі
- 2005 ж.** «Ақпараттық қоғамды дамытудағы қосқан үлесі үшін» жоғары халықаралық орден иегері (Мәскеу)
- 2006 ж.** «Қазақ тарихы» журналының редакциялық алқасының мүшесі
- 2006 ж.** «Европалық интеграцияның дамуына қосқан жеке үлесі үшін» Халықаралық марапаты

(Оксфорд, Ұлыбритания)

- 2006 ж.** «Еуропа жоғарғы оқу орындары ректорлары клубының» мүшесі
- 2006 ж.** «Біріккен Еуропа» (Оксфорд) халықаралық наградасымен марапатталды
- 2006 ж.** «Ұлттық экономика көшбасшысы - 2006» (Мәскеу) құрмет белгісі берілді
- 2006 ж.** «Нұр Отан» саяси партиясының бюро және совет мүшесі
- 2006 ж.** «Парасат» ордені
- 2006-2009 жж.** ҚР БЖҒМ жанындағы диссертациялық жұмыстарды бекіту бойынша Президиум мүшесі
- 2007 ж.** ҚР спортының құрметті қызметкері
- 2007 ж.** «ҚР Білім және ғылым қызметкерлерінің кәсіподағына сіңірген еңбегі үшін» медалі
- 2007 ж.** «Білім беру ісінің құрметті қызметкері»
- 2007 ж.** «International Professional» медалі, Интернационалдық библиографиялық орталығы (Кембридж, Ұлыбритания)
- 2007 ж.** «А. Байтұрсынов» медалі (алтын)
- 2007 ж.** «Жоғары мектептің Халықаралық Ғылым Академиясы» (МАН ВШ) Құрмет грамотасы (Мәскеу)
- 2007 ж.** «Невада-Семипалатинск» Халықаралық антиядорлық қозғалысының Құрмет грамотасы (Мәскеу)

- 2007 ж.** Халықаралық Евразия экономикалық академиясының академигі
- 2008 ж.** «Ғылыми зерттеу жұмысындағы ерекше еңбегі үшін» Вильгельм Лейбниц медалі (Ганновер, Германия)
- 2008 ж.** «Астананың 10 жылдығы» медалі
- 2009-2010 жж.** Университет жанында 07.00.02 - Отандық тарих (ҚР тарихы) мамандығы бойынша тарих ғылымының кандидат (кейін докторлық) ғылым дәрежесін беретін диссертация қорғалалатын К.14.44.04 диссертациялық кеңестің төрағасы
- 2010 ж.** «Ерекше еңбегі және ғылыми зерттеулері» ордені (Ганновер, Германия)
- 2010 ж.** Европалық Жаратылыстану ғылымының академиясының академигі
- 2010 ж.** Европа жоғары оқу орындарының ректорлар клубының мүшесі
- 2011 ж.** «ҚР тәуелсіздігіне 20 жыл» медалі берілді
- 2011 ж.** М. Өтемісов ат. БҚМУ ректорының кеңесшісі
- 2013 ж.** «Наполеон» медалі (Франция, Париж)
- 2013 ж.** «Таңдаулы ғалым» Номинациясы жеңімпазы сертификаты (Оксфорд, Ұлыбритания)
- 2014 ж.** «ЖОО таңдаулы оқытушы - 2013» Грантының жеңімпазы куәлігі мен медалі
- 2014 ж.** «ҚР маслихаттарына 20 жыл» медалі

- 2014 ж.** «Grand prix European De La Qualite» медалі
(Женева, Швейцария)
- 2015 ж.** «Қазақ хандығының 550 жылдығы» юбилей
медалі
- 2015 ж.** Қазақстан ардагерлер қауымдастығының
Бауыржан Момышұлының «Батыр шапағаты»
медалі
- 2016 ж.** ҚР Ұлттық Ғылым Академиясының құрметті
мүшесі (академигі)
- 2016 ж.** «Мемлекет қайраткері М.Б. Ықсановтың 80
жылдығы» юбилей медалі
- 2021 ж.** «Ерен еңбегі үшін» медалімен марапаттаған

ОСНОВНЫЕ ДАТЫ ЖИЗНИ НАУЧНО - ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ТУЯКБАЯ ЗЕЙТОВИЧА РЫСБЕКОВА

Рысбеков Туякбай Зейтович родился 25 июля 1947 г. в с. Акколь Таласского района Жамбылской области.

- 1961- 1965 гг.** учащийся Джамбульского педагогического училища им. Абая
- 1965-1966 гг.** учитель начальных классов Уш-Аральской СШ
- 1966-1971 гг.** студент Казахского ордена Трудового Красного Знамени государственного университета им. С.М. Кирова
- 1971-1973 гг.** преподаватель кафедры истории Уральского педагогического института им. А.С. Пушкина
- 1973-1974 гг.** старший преподаватель кафедры Всеобщей истории Уральского педагогического института им. А.С. Пушкина.
- 1974-1977 гг.** аспирант кафедры истории КазССР Каз. ордена Трудового знамени госуниверситета им. С.М. Кирова
- 1977г.** защита кандидатской диссертации на тему:
«Деятельность местных Советов Казахстана по руководству культурно - просветительной работой в ауле и селе (1933-40 гг.)»
- 1978 г.** присвоено ученое звание кандидата исторических наук
- 1977-1979 гг.** старший преподаватель кафедры истории СССР Уральского педагогического института
- 1979г.** доцент кафедры истории СССР

- 1979-1987 гг.** зав. кафедрой истории СССР, доцент
- 1982 г.** награжден почетной грамотой Министерства Просвещения КазССР
- 1987-1990 гг.** зав. кафедрой истории СССР и всеобщей истории, доцент
- 1987 г.** награжден медалью «Ветеран труда»
- 1988-1991 гг.** декан факультета истории и педагогики
- 1990 г.** защита докторской диссертации на тему: «Советы Казахстана в период упрочения и развития социализма (1938-1960 гг.)»
- 1991 г.** присвоено ученое звание доктора исторических наук
- 1991-1996гг.** ректор Уральского пединститута им А.С. Пушкина - присвоено почетное звание Профессора
- 1991 г.** член редакционной коллегии журнала «Высшая школа Казахстана»
- 1992 г.** награжден медалью «Ы. Алтынсарина»
- 1994-2016 гг.** депутат Уральского городского и Западно-Казахстанского областного маслихатов
- 1995 г.** избран академиком Академии гуманитарных наук РК
- 1995 г.** награжден нагрудным знаком «Отличник образования РК»
- 1996 г.** избран академиком Академии социальных наук РК

- 1996 г.** победитель журнала «Высшая школа Казахстана»
- 1996г.** присвоено звание «Заслуженный работник РК»
- 1996 г.** академик Балтийской педагогической академии
- 1996-2000 гг.** ректор Западно-Казахстанского гуманитарного университета
- 1997 г.** лауреат журнала «Ақиқат»
- 1997 г.** избран академиком Академии социальных и педагогических наук (Москва)
- 1997 г.** почетная грамота Министерства Просвещения образования Казахстана
- 1997 г.** академик Международной Академии наук Высшей школы (Москва)
- 1998 г.** почетный гражданин города Уральска
- 1996-2000 гг.** ректор Западно-Казахстанского гуманитарного университета
- 1996-2000 гг.** председатель диссовета К.14.44.04 - 07.00.02 - Отечественная история (история РК) при Западно-Казахстанском государственном университете им. М. Утемисова
- 1999 г.** академик Международной Академии информатизации (Москва)
- 2000-2002 гг.** первый проректор Западно-Казахстанского гуманитарного университета, зав. кафедрой истории РК
- 2001 г.** награжден медалью «10 лет Независимости РК» юбилейная медаль

- 2002 г.** академик Академии наук Высшей школы Казахстана
- 2002-2003 гг.** секретарь Западно-Казахстанского областного маслихата
- 2003-2011 гг.** ректор Западно-Казахстанского государственного университета им. М. Утемисова
- 2004 г.** член-корреспондент Петровской академии (Санкт-Петербург)
- 2004 г.** награжден медалью «За заслуги в развитии науки в РК»
- 2004 г.** член политсовета Международного Евразийского движения
- 2004 г.** ассоциация ВУЗов РК присвоила звание «Үздік автор»
- 2004 г.** награжден медалью имени «А. Байтурсынова» (серебряный)
- 2005 г.** награжден международным орденом «За заслуги в развитии информационного общества»
- 2005 г.** награжден «Золотой медалью SPI» Международная ассоциация содействия в промышленности (Париж)
- 2005 г.** член совета ректоров МОН РК
- 2006 г.** награжден международной наградой «За личный вклад в развитие европейской интеграции» (Оксфорд, Великобритания)
- 2006 г.** член редакционной коллегии журнала

- «Қазақстан тарихы»
- 2006 г.** член «Клуба ректоров Европейских вузов»
- 2006 г.** награжден международной наградой «Объединенная Европа»
- 2006г.** член политбюро и политсовета партии «Нұр Отан»
- 2006 г.** награжден почетным знаком «Лидер национальной экономики - 2006» (Москва)
- 2006 г.** награжден орденом «Парасат»
- 2006-2009 гг.** член Президиума по утверждению диссертационных работ при МОН РК
- 2007 г.** академик Международной Евразийской экономической Академии Наук
- 2007 г.** почетный деятель спорта РК
- 2007 г.** награжден медалью «За заслуги профсоюзу работников образования и науки»
- 2007 г.** почетный работник образования РК
- 2007 г.** «International Professional» медаль, Интернациональный библиографический центр (Кембридж, Великобритания)
- 2007 г.** награжден медалью имени «А. Байтурсынова» (золотой)
- 2007 г.** почетная грамота «Международной академии наук высшей школы» (МАН ВШ) (Москва)
- 2007 г.** почетная грамота Международного

антиядерного движения «Невада - Семипалатинск»

- 2008 г.** медаль Вильгельма Лейбница «За особые заслуги и научные исследования» (Германия)
- 2008 г.** награжден юбилейной медалью «10 лет Астаны»
- 2009-2010 гг.** председатель диссовета К.14.44.04 - 07.00.02 - Отечественная история (история РК) при Западно-Казахстанском государственном университете им. М. Утемисова
- 2010 г.** награжден орденом «За особые заслуги и научные исследования» (Ганновер, Германия)
- 2010 г.** академик Европейской Академии Естествознания
- 2010 г.** член клуба ректоров вузов Европы
- 2011 г.** советник ректора ЗКГУ им. М. Утемисова
- 2011г.** награжден юбилейной медалью «ҚР тәуелсіздігіне 20 жыл»
- 2011-2016 гг.** зав. кафедрой истории РК ЗКГУ им. М. Утемисова
- 2013 г.** награжден медалью «Наполеон» (Париж, Франция)
- 2013 г.** сертификат победителя номинации «Лучший ученый» (Оксфорд, Великобритания)
- 2014 г.** медаль и свидетельство победителя гранта «Лучший преподаватель вуза - 2013»
- 2014 г.** награжден медалью «20 лет маслихатам

Республики Казахстан»

- 2014 г.** награжден медалью «Grand prix European De La Qualite» (Женева, Швейцария)
- 2015 г.** награжден юбилейной медалью «550-летия казахского ханства»
- 2015 г.** Бауыржан Момышулы «Батыр шапағаты» медаль Ассоциации Ветеранов
- 2016 г.** почетный член (академик) Национальной Академии Наук РК
- 2016 г.** награжден юбилейной медалью «80-летия государственного деятеля М.Б. Иксанова»
- 2021 г.** награжден медалью «Ерен еңбегі үшін»

ЕҢБЕКТЕРІНІҢ БИБЛИОГРАФИЯСЫ БИБЛИОГРАФИЯ ТРУДОВ

1977

1. Деятельность местных Советов Казахстана по руководству культурно - просветительной работой в ауле и селе (1933-40 гг.): дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. / Т. З. Рысбеков. - Алматы: Казгосуниверситет им. С.М. Кирова, 1977. - 177 с.

1981

2. Манифесты и указы Е.И. Пугачева в борьбе за развитие: автореферат. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. / Т.З. Рысбеков, Р.В. Овчинников. - М. - 1981.

1988

3. Воспитание учащихся советскому патриотизму и социалистическому интернационализму на уроках «История Казахской ССР»: метод. указание. - Уральск, 1988. - С.12. (на каз.яз.).
4. Советы Казахстана (1938-1986 гг.): монография / Т.З. Рысбеков // АН КазССР; институт истории, археологии и этнографии им. Ч. Валиханова. - А-А., 1988. - 151 с.

1989

5. Методика использования краеведческого материала на уроках истории Казахской ССР: мет. указание / Т.З. Рысбеков. - Уральск, 1989. - 24 с. (на каз. яз.).
6. Методические указания по выполнению курсовой работы по истории СССР: мет. указания для студентов - заочников / Т.З. Рысбеков. - Уральск, 1989. - С. 32-38.

1990

7. Советы Қазақстанның в период упрочения и развития социализма (1938-1960 гг.): дисс. на соиск. уч. степ. д.и.н. - Алматы: АН КазССР; ин-т истории, археологии и этнографии им. Ч. Валиханова, 1990. - 341 с.

1996

8. Қазақстан тарихы: әдістемелік оқу құралы / Сост.: Т.З. Рысбеков, Г.Е. Карабалин. - Орал, 1996. - 100 б.
9. Қазақ ССР тарихы сабақтарында өлкетану материалдарын пайдалану тәсілдері. - Орал, 1996. - 122 б.

1997

10. Өскен өлке тарихы: монография / Т.З. Рысбеков. - Орал, 1997. - 180 б.

1998

11. Саясаттану: оқу - әдістемелік құралы / Б.Г. Шынтемирова, Т. Шайхиев; Отв. ред. Т.З. Рысбеков. - Алматы: Өлке, 1998.

2000

12. Қазақстан Республикасы (тарих факультеті сырттай оқу бөлімі студ. арн. дәрістердің семинарлардың, бақылау және өзіндік жұмыстардың бағдарламасы). - Орал, 2000. - 95 б.

2001

13. Бөкей Орда тарихы / Жауап. құраст. Т.З. Рысбеков. - Орал: Дастан, 2001. - 196 б.

2002

14. Батыс Қазақстан облысы энциклопедиясы / Т.З. Рысбеков, Р.А. Кушаев. - Алматы, 2002.
15. Батыс Қазақстан мемлекеттік университеті: қалыптасу және өркендеу тарихы / Жауап. ред. Т.З. Рысбеков. - Орал, 2002.
16. Западно - Казахстанский государственный университет: история становления и развития / Отв. ред. Т.З. Рысбеков. - Уральск, 2002. - 216 с.
17. Менің Қазақстаным: монография / Т.З. Рысбеков. - Орал, 2002. - 162 б.
18. От становления физической культуры к мастерству и профессии / Под ред. д.и.н, проф., акад. МАН ВШ и МАИ Т.З. Рысбекова. - Уральск, 2002. - 154 с.
19. Этюды истории родного края: учебное пособие / Т.З. Рысбеков. - Уральск: Дастан, 2002. - 190 с.

2003

20. Батыс Қазақстан облысы тарихы / Т.З. Рысбеков // Орал, 2003. - 236 б.
21. История Западно - Казахстанской области: учебное пособие для учащихся школ, гимназий, лицеев и колледжей / Т.З. Рысбеков, З.К. Мухлисова, В.А. Иночкин; Под общ. ред. Т.З. Рысбекова. - Уральск, 2003. - 236 с.

2004

22. Диалог с историей: монография / Т.З. Рысбеков. - Уральск: ЗКГУ, 2004. - 122 с.

2005

23. «Әлемдік тарих шеңберіндегі соғыс және бейбітшілік мәселелері» атты Халықаралық ғылыми - тәжірибелі конференциясының материалдары = Материалы Междунар.науч. - практич.конф. «Проблемы войны и мира в контексте мировой истории» / гл. ред. Т.З. Рысбеков. - Орал: М. Өтемісов ат. БҚМУ РБО, 2005. - 267 с.
24. Бұл біздің тағдырымыз, паракта да, терен үңіл / ред. басқ. Т.З. Рысбеков. - Орал, 2005. - 211 б.
25. Психология и этика делового общения: учеб. пособ. / Т.З. Рысбеков, И. Ломоносов. - Уральск, 2005. - 365 с.

2006

26. История Западно - Казахстанской области / Т.З. Рысбеков. - Уральск: ЗКГУ, 2006.
27. Национально - освободительные движения в Казахстане: теория, история, уроки: мат. респ. науч. - практ. конф. посв. 90-летию национально - освободительного восстания 1916 года / гл. ред. Т.З. Рысбеков. - Уральск: ЗКГУ, 2006. - 148 с.

2007

28. Вопросы развития исторической науки и образования в Западном Казахстане: поиск и проблемы: мат. респ. науч. - практ. конф. посв. 60-летию д.и.н., акад. Т.З. Рысбекова, 20 сентября 2007 г. - Ч.І. - Орал: ЗКГУ, 2007. - 232 с.
29. Вопросы развития исторической науки и образования в Западном Казахстане: поиск и проблемы: мат. респ. науч. - практ. конф. посв. 60-летию д. и. н., акад Т.З. Рысбекова, 20 сентября 2007 г. - Ч.ІІ. - Орал: ЗКГУ, 2007. - 232 с.
30. Диалог с историей / Т.З. Рысбеков. - 2-е изд., переизд. - Уральск, 2007. - 95 с.

31. Көзқарас: мақалалар жинағы / Т.З. Рысбеков. - Орал: РБО БҚМУ, 2007. - 240 б.

32. Менің Қазақстаным: монография / Т.З. Рысбеков. - Орал: БАК, 2007. - 160 б.

33. Этюды истории родного края: учебное пособие / Т.З. Рысбеков. - 2-е изд., перераб. - Уральск: РИЦ ЗКГУ, 2007. - 196 с.

2008

34. Қажым Басымов / Т.З. Рысбеков. - Орал: БҚМУ, 2008. - 152 б.

35. Өзін-өзі басқару жүйесінің теориялық және әдіснамалық негіздері: оқу - әдістемелік құрал / Т.З. Рысбеков, Т.М. Даришева, Г.А. Ергалиева. - Орал: М. Өтемісов ат. БҚМУ РБО, 2008. - 60 б.

2011

36. Психология и этика делового общения / Т.З. Рысбеков, И.М. Ломоносов. - Уральск: ЗКГУ им. М. Утемисова, 2011. - 366 с.

2012

37. Оқу процесін жетілдіру және тәрбиелеу мәселелері: ғылыми жинақ / Т.З. Рысбеков. - Орал: БҚМУ, 2012. - 110 б. (М. Өтемісов ат. БҚМУ ғылымдарының ғылыми еңбектері. Педагогика).

38. Проблемы совершенствования учебного процесса и воспитания / Т.З. Рысбеков. - Уральск: РИЦ ЗКГУ им. М. Утемисова, 2012. - 294 с. (Научные труды ученых ЗКГУ им. М. Утемисова. Педагогика).

39. Тарих сабағында инновациялық әдістерді пайдалану: оқу - әдістемелік құрал / Т.З. Рысбеков. - Орал: БҚМУ, 2012. - 48 б. (М. Өтемісов ат. БҚМУ ғылымдарының ғылыми еңбектері. Педагогика).

40. Тарихи таным және ақиқат: монография / Т.З. Рысбеков. - Орал: БҚМУ, 2012. - 364 б. - (М. Өтемісов ат. БҚМУ ғылымдарының ғылыми еңбектері. Тарих).

2014

41. Тарихи тұлғалар: уақыт және өмір жолдары. - Алматы, 2014. - 528 б.

2015

42. Батыс Қазақстан облысының тарихы: оқу құралы / Жалпы ред. және кіріспе I, IV. X. XII тараулары авторы проф. Т.З. Рысбеков. - Орал, 2015. - 291 б.

43. История Западно - Казахстанской области: учебное пособие для учащихся общеобразовательных школ, гимназий, лицеев и колледжей / Под. ред. Т.З. Рысбеков [и др.]. - Уральск: Полиграфсервис, 2015. - 316 с.

2016

44. Аяулы ұстазымды сағынышпен еске аламын // ҚазҰУ - Жинақ. - Алматы, 2016.

45. Батыс Қазақстан қала халқы: әлеуметтік - демографиялық аспектісі (1926-1989 жж.): монография / А. Балыкова; Жалпы ред. басқ. Т.З. Рысбеков. - Орал: Полиграфсервис, 2016. - 232 б.

46. Бөкей Ордасындағы жер үшін күрес / С. Гиззатов; Жауап. ред. Т. Рысбеков. - Алматы: Арыс. - 2016.

2017

47. Таңдамалы шығармалар: өскен өлке тарихы. 5 томдық. Т.1. / Т. Рысбеков. - Орал: Полиграфсервис, 2017. - 332 б.

48. Таңдамалы шығармалар: нарын құмы - тарихтың шежіресі. 5 томдық. Т.2. / Т. Рысбеков. - Орал: Полиграфсервис, 2017. - 360 б.
49. Таңдамалы шығармалар: тарихи таным және ақиқат. 5 томдық. Т.3. / Т. Рысбеков. - Орал: Полиграфсервис, 2017. - 328 б.
50. Таңдамалы шығармалар: тарихи тұлғалар: уақыт және өмір жолдары. 5 томдық. Т.4. / Т. Рысбеков. - Орал: Полиграфсервис, 2017. - 332 б.
51. Таңдамалы шығармалар: оқу процесін және тәрбие жұмысын жетілдіру мәселелері. 5 томдық. Т.5. = Избранные произведения: Проблемы совершенствования учебного процесса и воспитания / Т. Рысбеков. - Орал: Полиграфсервис, 2017. - 340 б.
52. Тарихи тұлғалар: уақыт және өмір жолдары / Т. Рысбеков. - Орал: Полиграфсервис, 2017. - 272 б.

2021

53. Тағдыр соқпақтары / Т. Рысбеков. - Орал: Полиграфсервис, 2021. – 432 б.

ЭЛЕКТРОНДЫ ОҚУЛЫҚТАР ЭЛЕКТРОННЫЕ УЧЕБНИКИ

1997

1. Өскен өлке тарихы [Электронный ресурс] / Т.З. Рысбеков. - Орал, 1997.

2001

2. Бокейорда тарихы [Электронный ресурс] / Т.З. Рысбеков. - Орал: М. Өтемісов ат. БҚМУ, 2001.

2002

3. Менің Қазақстаным [Электронный ресурс] / Т.З. Рысбеков. - Орал, 2002.

2004

4. Диалог с историей [Электронный ресурс] / Т.З. Рысбеков. - Уральск, 2004.

2006

5. История Западно - Казахстанской области [Электронный ресурс] / Т.З. Рысбеков, З.К. Мухлисова, Ж.Т. Ерназаров. - Уральск: ЗКГУ им. М. Утемисова, 2006.

2009

6. Психология и этика делового общения [Электронный ресурс] / Т.З. Рысбеков, И.М. Ломоносов. - Уральск: ЗКГУ им. М. Утемисова, 2009.

2013

7. Батыс Қазақстан облысының тарихы [Электронный ресурс] / Т.З. Рысбеков. - Орал: М. Өтемісов ат. БҚМУ, 2013. - (Халық тарих толқынында).
8. История Западно - Казахстанской области [Электронный ресурс] / Т.З. Рысбеков. - Уральск: ЗКГУ им. М. Утемисова, 2013. (Халық тарих толқынында).

РЕЦЕНЗИИ И ОТЗЫВЫ ПРОФЕССОРА РЫСБЕКОВА ТУЯКБАЯ ЗЕЙТОВИЧА

1979

1. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Бримжаров Б.К. Трудящиеся Западного Казахстана в борьбе за развитие сельского хозяйства на современном этапе (1966-1975 гг.): автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - Алматы, 1979.
2. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Галиев А.Б. Население Казахстана в конце восстановительного периода: численность, национальный и социально - профессиональный состав: автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - Алматы, 1979.

1981

3. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Абрасилов А. История г. Жамбыла (Аулие-Ата) в 1919-1940 гг.: автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - Алматы, 1981.
4. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Атабаев К. Классовая борьба и ликвидация кулачества и байства как класса в Казахстане в годы коллективизации 1929-1934 гг.: автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1981.

1982

5. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Исабенова М. Идеино - политическое воспитание трудящихся масс Киргизии в период строительства социализма: автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1982.
6. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Кисляков В.В. Развитие нефтяной промышленности, формирование и подготовка рабочих кадров нефтяников Казахской ССР (1946-1970 гг.): автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1982.

1984

7. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Дауирбаева Т.Д. Деятельность местных Советов Казахстана по повышению материального благосостояния сельских труженников целинных областей в 1954-1975 гг.: автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1984.
8. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Сарсенов А.С. Укрепление материально - технической базы сельского хозяйства целинных областей Казахстана в 1965-1975 гг.: автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1984.
9. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Сарсенов А.С. Укрепление материально - технической базы сельского хозяйства целинных областей Казахстана в 1965-1975 гг.: автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1984.

1985

10. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Калнова Г.Б. История строительства и развития Гурьевского нефтеперерабатывающего завода 1943-1980 гг.: автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1985.
11. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Кортановский М.П. Книгоиздательское дело Казахстана в условиях развитого социализма: автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1985.
12. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Машинбаев С.М. Казахско - русские связи в первой половине XIX века: автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1985.

1986

13. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Мустафина Р.В. Роль библиотек Казахстана в культурном сближении русского и казахского народов (вт. пол. XIX- нач. XX вв.): автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1986.

14. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Муталипов Ж. Деятельность партийных организаций Казахстана по идейно - политическому воспитанию рабочего класса (1921-1929 гг.): автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1986.

1987

15. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Алибекова Т.К. Комсомол Казахстана - боевой помощник коммунистической партии в период строительства социализма (1928-1961 гг.) - историография проблемы: автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1987.

16. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Байгатылов Н.С. Аграрные преобразования на юге Казахстана (1917-1929 гг.): автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1987.

17. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Куанышева Ж.И. Деятельность сельских и аульных Советов КазССР (1966-1975 гг.): автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1987.

1988

18. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Исин А. Взаимоотношения между казахским ханством и Ногайской ордой в XVI в.: автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1988.

19. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Камешев И.К. Формирование и развитие Мангышлакского территориального производственного комплекса (1966-1980 гг.): автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1988.

20. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Спичаков В.Ф. Рост индустриальных кадров рабочих Алматы (1966-1980 гг.): автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1988.

21. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Чернышов Ф. Участие профсоюзов в формировании художественной интеллигенции впервые

десятилетия советской власти: автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1988.

1989

22. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Кужабергенова Х.И. Деятельность Компартии Казахстана по дальнейшему повышению материального благосостояния и культурного уровня труженников села между XXIV и XXV съездами КПСС (1971-1975 гг.): автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - Бишкек, 1989.

23. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Лозовская Е.Г. Роль и пути развития внутрипредметных связей в процессе изучения историко - экономического материала эпохи феодализма (7 кл.): автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1989.

24. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Махашов Ж. Местные Советы Казахстана и культура села на современном этапе (1971-1985): Автореферат дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1989.

1990

25. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Бейсембаев С. Общественно - политическая жизнь аула и деревни Казахстана в период Октября и гражданской войны (1917-1920 гг.): автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1990.

1991

26. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Игибаев С.К. Промышленные рабочие дореволюционного Казахстана: численность, состав, положение 1861-1917 гг.: автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1991.

27. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Каражанов К. Сотрудничество союзных республик в развитии сельского хозяйства Казахстана в 1946-1980 гг. (историко - партийный аспект): автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1991.

1992

28. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Нурмухамедов С. Индустриализация и рабочий класс Казахстана (1926-1941 гг.): автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1992.
29. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Нурпеисов Т. Влияние проникновения капиталистических отношений на социально - экономическую жизнь аула и села Казахстана (1946-1960 гг.): автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1992.
30. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Сагнаева С. Материальная культура Уральского казачества конца XIX - нач. XX вв. (развитие этнических традиций): автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1992.
31. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Сламбеков З. Общественно - политическая жизнь аула и села Казахстана (1946-1960 гг.): автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1992.

1993

32. Отзыв / Т.З. Рысбеков // Ақбаев Ж.А. Сырым батыр Датұлы. - Самара, 1992.
33. Отзыв / Т.З. Рысбеков // Абилев А.К. История дореволюционного Казахстана: учебник. - А., 1993.
34. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Жусупбекова Д.Ж. Торгово - промышленное предпринимательство в Казахстане во второй половине XIX - нач. XX вв. (на материалах Уральской и Тургайской областей): автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1993.
35. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Мухтаров А. Развитие Урало - Эмбинского нефтеносного бассейна (1920-1940 гг.): автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1993.

36. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Нуртазина Н.Д. Казахстан и Средняя Азия: тенденции развития духовной общности на рубеже XIX - XX вв.: автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1993.

1996

37. Отзыв / Т.З. Рысбеков // Акбаев Ж.А. Степные богатыри. - Самара, 1996.

38. Отзыв / Т.З. Рысбеков // Мусагалиев Ш.С. Человек и его становление. - Уральск, 1996.

39. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Куттыбаева Р.С. Қазақстандағы ұлтаралық қатынастар: т.ғ.к. ғылыми дәрежесін алу үшін дайынд. дисс. - А., 1996.

40. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Кривобокова С. История дискуссий по кооперативному движению в Казахстане в 1921-1929 гг.: автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1996.

41. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Сдыков М.Н. Изменения национального и социального состава населения (конец 19 в.- 1989 г.): автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1996.

42. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Смагулова С.О. Национальная интеллигенция и аграрные проблемы в Казахстане в конце XIX - нач. XX вв.: автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1996.

43. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Аяганов В. Социально - экономическое и общественно политическое развитие Казахстана с 1970 по 1990 годы: автореф. дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - А., 1996.

2000

44. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Жылқышыбаева К. Қазақстан жеріндегі жаппай қырып жоятын қаруды сынаудың зияны мен

сардарлары (1946-1985 жж.): т.ғ.к. ғылыми дәрежесін алу үшін дайынд. дисс. - Астана. - 2000.

45. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Кенжалиев И. Батыс Қазақстан қасіретті жылдарда. Бөкей ордасы. - 2 бөлім. - Орал, 2000.

46. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Мухлисов Н.К. Потребительская кооперация Казахстана: история, опыт, уроки: автореф. дисс. на соиск. уч. степ. д.и.н. - М., 2000.

2001

47. Отзыв / Т.З. Рысбеков // Абдуллаев Н.А. Казахстан во всемирной истории: учеб. пособ. - 2001. - 353 с.

48. Отзыв / Т.З. Рысбеков // Абдуллаев Н.А. Қазақстан дүние жүзілік тарихта: оқу құралы. - 2001. - 511 б.

49. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Адильдабекова А.М. Историография кооперации Казахстана: дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - Алматы, 2001.

50. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Рахимбекова Б. Проблемы истории Казахстана второй половины XIX - нач. XX вв. в современной историографии (1985-2000 гг.): дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - Алматы, 2001.

51. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Сантаева К. Қазақтың дәстүрлі мал шаруашылығының күйреуі және оның ауыр сарлардары (Оңтүстік Қазақстан материалдары негізінде. 1925-1935 жж.): т.ғ.к. ғыл. дәреж. алу үшін дайынд. дисс. - Алматы, 2001.

2002

52. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Ахметбекқызы Гүлжан Қытайдағы қазақтардың саяси жағдайы мен әлеуметтік өмірі (1919-1949 жж.): т.ғ.к. ғыл. дәреж. алу үшін дайынд. дисс. - Алматы, 2002.

53. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Ысқақ Сыдығалиқызы Ақмарал Кеңестік Қазақстандағы республикалық басқару органдарының қалыптасуы мен қызметінің тарихы (1920-1936 жж.): т.ғ.к. ғыл. дәреж. алу үшін дайынд. дисс. - Алматы, 2002.

54. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Рустенов А Р. Батыс Қазақстан облысы энциклопедиясы. - Алматы, 2002.

2003

55. Отзыйв / Т.З. Рысбеков // Кенжалиев И. Мақамбет. - Орал, 2003.

56. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Жақсығалиев Ж. Әбілқайырханның мәмлегерлік саяси қызметі: т.ғ.к. ғыл. дәреж. алу үшін дайынд. дисс. - Орал, 2003.

57. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Мұхтар Ә.Қ. Қазақстанның батыс өңіріндегі қоғамдық - саяси өмір (XVII ғ. II-ші жартысы - XIX ғ. бір ширегі) // т.ғ.д. ғыл. дәрежесін алу үшін дайынд. дисс. - Алматы, 2003.

58. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Турдалиев Ә. О. Қазақ - қалмақ қатынастары (XIX ғ. -XX ғ. бас кезі): т.ғ.к. ғыл. дәреж. алу үшін дайынд. дисс. - Алматы, 2003.

2004

59. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Кабыкенова Б.С. Идеи свободы в истории философии права: дисс. на соиск. докт. философ. наук. - А., 2004.

60. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Мұстафин Ж. Сарайшық қаласының тарихи мен тағдыры: т.ғ.к. ғыл. дәреж. алу үшін дайынд. автореф. дисс. - Орал, 2004.

61. Рецензия / Т.З. Рысбеков // Рябухи А.С. История Каргалинского горно - металлургического центра: дисс. на соиск. уч. степ. к.и.н. - Оренбург, 2004.

2015

62. Пікір жазған / Т.З. Рысбеков // Боранбаева Б.С. Ұлы Отан соғысына қатысқан Батыс Қазақстан облысының қазақ қыздары. - Орал, 2015. - 228 б.

2016

63. Пікір жазған / Т.З. Рысбеков // Байбулсинова А.С. Қазақстанды рухани отарлау саясатының тарихы: монография. - Алматы: Арыс, 2016. - 208 б.

**ХАЛЫҚАРАЛЫҚ, РЕСПУБЛИКАЛЫҚ КОНГРЕСС,
КОНФЕРЕНЦИЯЛАРДА ЖАСАЛҒАН
БАЯНДАМАЛАРЫ, ҒЫЛЫМИ ХАБАРЛАРЫ
ЖӘНЕ ҚАТЫСЫ**

**ДОКЛАДЫ, НАУЧНЫЕ СООБЩЕНИЯ И УЧАСТИЕ
НА МЕЖДУНАРОДНЫХ, ВСЕСОЮЗНЫХ,
РЕСПУБЛИКАНСКИХ КОНГРЕССАХ,
СИМПОЗИУМАХ, КОНФЕРЕНЦИЯХ**

1982

1. Вопросы интернационального воспитания в курсах истории СССР в педагогических вузах / Т.З. Рысбеков // Сб. материалов Всесоюз. науч. - практ. конф. - Алматы, 1982.
2. Изучение дружбы народов как фактора интернационального воспитания в курсе истории Казахской ССР / Т.З. Рысбеков // Всесоюз. научная конф. - Алматы, 1982.

1983

3. Подготовка учителей истории к преподаванию основ советского государства и права и правовому воспитанию школьников / Т.З. Рысбеков // Всесоюзная науч. - практ. конф. - Ташкент, 1983.

1987

4. Воспитание молодежи и студентов на примере жизни и деятельности В.И. Ленина / Т.З. Рысбеков // Всесоюзная научная конф. - Казань, 1987.
5. Курс истории XXVII съезда КПСС - продолжение дела Великого Октября // Всесоюз. науч. конф. - Ленинград, 1987.
6. Повышение руководящей роли КПСС в развитии социалистической демократии / Т.З. Рысбеков // Сборник

«Деятельность партийных организаций Казахстана по дальнейшей демократизации общества и углублению социалистического самоуправления». - А., 1987. - С. 4-7.

7. 150 ление национально - освободительного восстания под предводительством И. Тайманова и М. Утемисова / Т.З. Рысбеков // Всесоюзная научная конф. - Уральск, 1987.

1988

8. Из истории восстания казахов Младшего жуза под руководством И. Тайманова и М. Утемисова / Т.З. Рысбеков // Материалы рег. науч. – краев. конф. «Уральску - 375 лет». - Уральск, 1988. - С. 31-34.

9. Советы Казахстана и шефская помощь в годы Великой Отечественной войны (1941-1945 гг.) / Т.З. Рысбеков // Сб.: «Социально - экономические отношения в городе и деревне Казахстана». - А., 1988. - С. 99-106.

1989

10. О методах перестройки работы по интернациональному и патриотическому воспитанию молодежи / Т.З. Рысбеков // Респ. науч. - практ. конф. - Шымкент, 1989.

11. Проблема национального и интернационального в социалистическом преобразовании Казахстана / Т.З. Рысбеков // Тем. сб.: «Вопросы истории и историографии дружбы народов СССР». - А., 1989. - С. 56-63.

12. Роль трудовых, революционных и боевых традиций советского народа в патриотическом и интернациональном воспитании студенческой молодежи / Т.З. Рысбеков // Тезисы I респ. науч. - практ. конф. - Шымкент, 1989.

1990

13. В.И. Ленин и формирование советской системы государственной власти / Т.З. Рысбеков // Материалы межвуз. - науч. конф.: «Ленинская концепция социализма и современность». - Уральск, 1990. - С. 51-53.

14. Краеведение - это массовое научно - культурное движение / Т.З. Рысбеков // Вузовский сборник науч. - мет. работ «Совершенствование подготовки специалистов в педагогическом вузе». - 1990. - С. 97-98.

1991

15. Дальнейшее совершенствование работы Советов и повышение их роли в сельском хозяйстве в послевоенный период (на материалах Актюбинской, Гурьевской и Уральской областей) / Т.З. Рысбеков // Мат. тезисов межрег. науч. - теор. конф. «Проблемные вопросы истории Западного Казахстана». - Гурьев, 1991. - С. 94-96.

16. Об основных этапах восстания казахских крестьян в Букеевской Орде под предводительством И. Тайманова / Т.З. Рысбеков // Межвуз. сб. «Проблемы истории и источниковедения классовой борьбы в Казахстане (XVIII - нач. XX вв.)». - А., 1991. - С. 43-54.

17. Республиканская научно - теоретическая конференция, посвященная 200-летию И. Тайманова. - А., 1991.

18. Совершенствование учебно - методической деятельности ФППК организаторов народного образования / Т.З. Рысбеков // Республиканская конф. - Уральск, 1991.

19. Формирование понятий и раскрытие закономерностей общественного развития в курсах истории / Т.З. Рысбеков // Сб. «Современные проблемы преподавания истории в средней школе». - Уральск, 1991. - С. 40-46.

1993

20. Воспитательная преемственность истории и искусства / Т.З. Рысбеков // Мат. науч. - практ. конф. «Народная педагогика и современная практика воспитания». - Уральск, 1993. - С. 41-42.

21. История Западно - Казахстанской области / Т.З. Рысбеков // Первый конгресс дружбы, братства и сотрудничества тюркоязычных государств и народов. - Анкара, 1993.

1994

22. Основные направления образования в РК / Т.З. Рысбеков // Второй конгресс дружбы, братства и сотрудничества тюркоязычных государств и народов. - Измир, 1994.

23. О состоянии экологической работы в Уральском пединституте / Т.З. Рысбеков // Сб. тезисов «Краеведческие проблемы экологии Западного Казахстана». - Уральск, 1994. - С. 3-5.

24. Пути преодоления межнациональных напряженности и сохранения стабильности / Т.З. Рысбеков // Сб. тезисов: «Укрепление взаимосвязей народов Урала и Поволжья и проблемы национальной региональной политики». - Оренбург, 1994.

25. Укрепление взаимосвязей народов Урала и Поволжья и проблемы национальной и региональной / Т.З. Рысбеков // Межрегиональная науч. - практ. конф. - Оренбург, 1994.

1995

26. Основные направления образования в Республике Казахстан / Т.З. Рысбеков // Тезисы выступлений на II конф. дружбы, братства и тюркоязычных государств. - Измир, 1995. (на каз. яз).

1996

27. Деятельность университета по развитию научных исследований проблем экологической и краеведческой

подготовки и воспитания кадров / Т.З. Рысбеков // Тезисы междунар. науч. - практ. конф. по проблемам экологии и туризма. - А., 1996.

1997

28. К истокам Евразийского искусства / Т.З. Рысбеков // Межрегиональная науч. - практ. конф. - Уральск, 1997.

29. Некоторые проблемы повышения качества подготовки специалистов / Т.З. Рысбеков // Сборник «Вузовский комплекс профессионализма в системе культуры и образования». - Уральск, 1997. - Ч.1. - С. 13-14.

30. Некоторые актуальные проблемы национальной истории / Т.З. Рысбеков // Сб. «Социально - гуманитарное пространство: проблемы и суждения». - Уральск, 1997. - С. 7-14.

31. Современные проблемы Казахстана: становление казахской государственности и развитие нации / Т.З. Рысбеков // Респ. науч. - практ. конф. - Уральск, 1997.

1998

32. Алаш орда және тарихтағы орны мен маңызы / Т.З. Рысбеков // Жоғары мектеп ғылымының мәселелері = Проблемы вузовской науки. - Орал, 1998. - Б. 4-7.

33. Казахстан - Россия: политика, экономика и культура XIX - XX вв. / Т.З. Рысбеков // Междунар. конф. - Семипалатинск, 1998.

34. Казахстанская философия в канун XIX века / Т.З. Рысбеков // Респ. науч.- практ. конф. - Алматы, 1998.

35. Некоторые актуальные проблемы национальной истории / Т.З. Рысбеков // Социально - гуманитарное пространство: проблемы и суждения. - Уральск, 1998. - С. 7-13.

36. Проблемы демократического воспитания молодежи / Т.З. Рысбеков // Казахстанская философия в канун XX века (мат. респ. науч. - теор. конф., посв. 40-летию Ин-та философии МН-АН РК, 28 мая 1998 г.). - 1998. - С. 151-153.

37. Проблемы Древней и Средневековой истории Казахстана / Т.З. Рысбеков // Международные чтения по творчеству М. Хайдара Дулати. - Тараз, 1998.

38. Россия - Казахстан: подготовка кадров культпросветучреждений / Т.З. Рысбеков // Тезисы междунар. конф. - Семипалатинск, 1998. - С. 27-31.

39. Теке (Орал) қаласының пайда болуы жөніндегі пікір / Т.З. Рысбеков // Материалы II междунар. чтений по творчеству М.Х. Дулати «Проблемы древней и средневековой истории Казахстана». - Тараз, 1998. - 18-20 сентября. - С. 248-253.

40. Ұлттық психологияның тәрбие мәселесіндегі рөлі / Т. Рысбеков // «ТМД елдеріндегі этнопсихология мен этнопедагогиканын қазіргі жай-жапсары, даму перспективалары» атты Халықар. ғыл. - теор. конф. материалдары. - Алматы, 1998. - Б. 81-82.

1999

41. Казахстан в потоке истории: от прошлого к будущему / Т.З. Рысбеков // Респ. науч. - практ. конф. - Алматы, 1999.

2000

42. Методические проблемы формирования основ «Здорового образа жизни» в общеобразовательной школе / Т.З. Рысбеков // Тезисы докладов II науч. - практ. конф. «Здоровье человека и система П. Иванова «Детка»». - А., 2000. - С. 9-10.

43. Научная конференция Межпарламентской Ассамблеи государств - участников СНГ и МАН ВШ и Евразийской ассоциации университетов. - СПб., 2000.

44. О некоторых проблемах подготовки специалистов для малокомплектных школ Западно - Казахстанской области / Т.З. Рысбеков // Сб. «Современные технологии в подготовке учителей для малокомплектных школ». - Кызылорда. - 2000. - С. 150-154.

45. Республиканская конференция, посв. 80-летию со дня рождения Ж. Молдагалиева. - Уральск, 2000.

2001

46. Ақжайық ескерткіштерінің зерттелу жағдайы / Т.З. Рысбеков // Междунар. науч. - практ. конф., посв. 10-летию Независимости РК. - Кокшетау, 2001.

47. Ақжайық өңірі ескерткіштерінің зерттелу жағдайы / Т.З. Рысбеков // Мат. IV Междунар. чтения по творчеству М.Х. Дулати, посв. 10-летию Независимости РК. - Т.2. - Тараз, 2001. - С. 86-90.

48. Глобальные изменения: решения и споры / Т.З. Рысбеков // Интернациональная конференция. - Нью -Дели, 2001.

49. Государственная независимость и перспективы развития РК: вопросы теории и практики / Т.З. Рысбеков // Междунар. науч. - практ. конф. - Алматы, 2001.

50. Диалог с историей / Т.З. Рысбеков // Материалы междунар. науч. - практ. конф. «Казахстан на пути к Государственной Независимости: история и современность». - Семипалатинск, 2001. - Ч. 2. - С. 336-337.

51. Еуразия жүйесіндегі Қазақстан / Т.З. Рысбеков // «Қазақстан тәуелсіздігіне 10 жыл: өткеніміз, бүгінгіміз және болашағымыз»: халықар. ғыл. - практ. конф. материалдары. - I бөлім. - Ақтөбе, 2001. - Б. 25-29.

52. Информационное обеспечение в ЗКГУ: проблемы и решения / Т.З. Рысбеков // Всеросс. науч. - практ. конф. - Новосибирск, 2001.

53. Казахстан и Центральная Азия: история, современность и перспективы будущего развития / Т.З. Рысбеков // IV Междунар. Дулатовские чтения. - Тараз, 2001.

54. Казахстан на пути к государственной независимости: история и современность / Т.З. Рысбеков // Междунар. науч. - практ. конф. - Семипалатинск, 2001.

55. Қазақстанның ұлттық қауіпсіздігі және білім беру мәселесі / Т.З. Рысбеков // Материалы респ. науч. - практ. конф. - Алматы, 2001. - Б. 115-117.

56. Мұстафа Шоқай және автономия мәселесі / Т.З. Рысбеков // ҚР Тәуелсіздігінің 10 жылдығына арн. «М. Шоқай еңбектеріндегі тәуелсіздік идеясы»: РҒТК мат. жинағы. - Кызылорда, 2001. - С. 44-46.

57. Открытое и дистанционное образование: организация, технология, качество / Т.З. Рысбеков // Всеросс. науч. - мет. конф. - Новосибирск, 2001.

58. Подготовка учителей в условиях многоуровневого образования в ЗКГУ: проблемы и решения / Т.З. Рысбеков // Материалы междунар. науч. - практ. конф. - Шымкент, 2001. - С. 131-133.

59. Приоритетные направления развития системы образования и воспитания в XXI веке / Т.З. Рысбеков // Международная конференция. - Чимкент, 2001.

60. Суверенный Казахстан как политическая реальность / Т.З. Рысбеков // Междунар. науч. - практ. конф. - Алматы, 2001.

61. Тәуелсіз Қазақстанның көне және ортағасырлық тарихының жетістіктері және проблемалары / Т.З. Рысбеков // Международные Маргулановские чтения. - Кызылорда, 2001.

2002

62. IX съезд Ассоциации Евразийских университетов. - Киев, 2002.

63. Жоғары оқу орнын ақпаратпен қамтамасыз ету: проблемалар мен шешімдер / Т.З. Рысбеков // «XXI ғ. жоғарғы білім технологиясы: проблемалар мен даму бағыттары» ХҒПҚ материалдары. - Ақтөбе, 2002. - Б. 6-8.

64. Реформа высшего образования в Казахстане и становление евразийского образовательного пространства / Т.З. Рысбеков // Материалы науч. - практ. конф. «Образование и наука в современных условиях развития Казахстана: опыт, проблемы и перспективы», посв. 70-летию ЗКГУ. - Уральск, 2002. - С. 7-10.

65. Социокультурное пространство современного образования и противоречивые реалии постсоветского мира: взгляд из Казахстана / Т.З. Рысбеков // «Творчество, Тукая в контексте евразийской культуры». - Казань, 2002. - С. 12-19.

66. Тараз: тарихы мен мәдениеті / Т.З. Рысбеков // Материалы междунар. науч. - практ. конф. - Тараз, 2002. - Б. 75-77.

67. Формирование информационной культуры студентов / Т.З. Рысбеков // «Открытое и дистанционное образование: анализ опыта и перспективы развития»: материалы междунар. науч. - практ. конф. - Барнаул, 2002. - С. 197-199.

2003

68. Махамбет - қоғамдық - саяси қайраткері / Т.З. Рысбеков // Махамбет және ұлттық мұра: М. Өтемісұлының 200 жылдығына арн. Респ. ғыл. - теор. конф. мат.. - Орал, 2003. - I бөлім. - Б. 1-6.

69. VIII заседание Совета по взаимному признанию и эквивалентности документов об образовании, ученых степенях и званиях при интеграционном комитете ЕврАзЭС. - Оренбург, 2003.

70. Выражая волю населения / Т.З. Рысбеков // Сб. статей междунар. науч. - практ. конф. «Социально - философские, культурно - исторические, экономика - правовые проблемы развития казахстанского общества». - Алматы: АГУ, 2003. - С. 335-337.

71. Информатизация университетского образования как одно из направлений информатизации общества: тезисы докладов и выступлений / Т.З. Рысбеков // Мат. II-ой междунар. науч. - практ. конф. «Университет и общество. Сотрудничество университетов в XXI веке», посв. 250-летию МГУ. - М., 2003. - 757-761.

72. Махамбет - қоғамдық - саяси қайраткер / Т.З. Рысбеков // Сб. «Махамбет және ұлттық мұра». - Орал, 2003. - Б. 1-6.

73. Межрегиональное и приграничное сотрудничество в Евразийском экономическом сообществе: состояние и перспективы / Т.З. Рысбеков // Межпарламентские слушания. - М., 2003.

74. Некоторые проблемы развития высшего образования в Казахстане в XXI в. / Т.З. Рысбеков // Сб. статей междунар. науч. - практ. конф. «Развитие народного хозяйства в Западном Казахстане: потенциал, проблемы и перспективы». - Уральск: ЗКАТУ, 2003. - С. 76-78.

75. Некоторые проблемы развития высшего образования в казахстане в XXI столетии / Т.З. Рысбеков // Мат. междунар. науч. - практ. конф. «Развитие народного хозяйства в Западном Казахстане: потенциал, проблемы и перспективы», посв. 40-летию Зап. - Каз. аграрно - тех. ун-та. - Уральск, 2003. - С. 76-78.

76. Оқыту технологиясының тиімділігі / Т.З. Рысбеков // Подготовка учительских и научно - педагогических кадров в условиях негосударственного сектора образования. - Астана, 2003 . - Б. 150-152.

77. Оқыту технологиясының тиімділігі / Т.З. Рысбеков // Материалы междунар. науч. - практ. конф. «Подготовка учительских и научно - педагогических кадров в условиях негосударственного образования». - Астана, 2003. - 22-23 апреля. - С. 150-152.

78. Подготовка педагогических кадров в условиях многоуровневого университетского образования: тезисы докладов и выступлений / Т.З. Рысбеков // Материалы II-ой междунар. науч. - практ. конф.

«Университет и общество. Сотрудничество университетов в XXI веке», посв. 250-летию МГУ. - М., 2003. - С. 391-395.

79. Психология в системе функционирования государственной службы / И.М. Ломоносов, Т.З. Рысбеков // Материалы междунар. науч. конф. «Эффективное государственное управление в современных условиях», 18 сентября. - Астана, 2003. - С. 195-198.

80. Развитие народного хозяйства в Западном Казахстане: потенциал, проблемы и перспективы / Т.З. Рысбеков // Междунар. науч. - практ. конф. - Уральск, 2003.

81. Региональная безопасность в контексте казахстанско-российских отношений / Т.З. Рысбеков // Сб. материалов Междунар. науч. - практ. конф. «Интеграционный союз Казахстана и России и вызовы глобализации». - Уральск, 2003. - С. 24-27.

82. Совершенствование государственного управления и система международных отношений в РК / Т.З. Рысбеков // Парламентские слушания. - Астана, 2003.

2004

83. Арынгазы и Каратай, батыра Жоламан Тленшиулы / Т.З. Рысбеков // Преподавание Отечественной истории: проблемы и инновации: мат. междунар. науч. - практ. конф., посв. 70-летию Каз. нац. ун-та имени аль-Фараби. 21-22 октябрь. - Алматы, 2004.

84. Бөкей хандығының ХІХ ғ. әлеуметтік - экономикалық өмірі / Т.З. Рысбеков // Междунар. науч. - практ. конф. «Дулатовские чтения». - Тараз, 2004. - Б. 131-137.

85. Евразийство и наследие Л.Н. Гумилева / Т.З. Рысбеков // Материалы междунар. науч. - практ. конф. «Шалкарский форум». - 2004. - 23-24 июня. - Б. 18-22.

86. М. Өтемісұлы ат. БҚМУ ұлтаралық қатынастарды нығайту жұмыстары / Т.З. Рысбеков // Междунар. науч. - практ. конф.

«Казахстан и Россия: сотрудничество в области культуры, науки и образования». - Орал, 2004. - Б. 69-71.

87. Мониторинг - как методический центр оценки эффективности подготовки специалистов в вузе / Т.З. Рысбеков // Межрег. науч. - практ. конф. «Актуальные проблемы педагогической диагностики и мониторинга система образования». - Таганрог, 2004. - 26-27 ноября. - С. 8-11.

88. Мониторинг качества подготовки специалистов в вузе / Т.З. Рысбеков, В.Л. Мельников // Материалы конф. «Проблемы и перспективы применения стандартов ИСО серии 9000 в системе менеджмента качества организаций образования». - Павлодар, 2004. - 18-19 ноябрь. - С. 143-148.

89. Мониторинг образовательного процесса как условие повышения его качества / Т.З. Рысбеков // «Автоматизированные системы мониторинга и управления качеством образования»: междунар. науч. - практ. конф. - Петропавловск, 2004. - С. 105-109.

90. Национально - освободительное антиколониальное восстания в Младшем Жузе (под предводительством С. Датова султанов Арынгазы и Каратай, батыра Жоламан Тленшиұлы) / Т.З. Рысбеков // Преподавание отечественной истории, проблемы и инновации: междунар. науч. - практ. конф. - Алматы, 2004. - 21-22 октября. - С. 115-128.

91. Новые подходы к оценке качества педагогического образования / Т.З. Рысбеков, В.Л. Мельников // Качество педагогического образования: проблемы и перспективы развития. - Алматы, 2004. - С. 484-488.

92. О жизни и научном творчестве академика А.Д. Тайманова / Т.З. Рысбеков // Материалы междунар. науч. - практ. конф. «Таймановские чтения». - Уральск, 2004. - С. 6-11.

93. Основные направления повышения качества образования в высшей школе / Т.З. Рысбеков, В.Л. Мельников // Материалы междунар. науч. - практ. конф. «Оценка качества высшего

образования: опыт, проблемы, перспективы». - Семей, 2004. - 20-21 ноября. - С. 38-42.

94. Основные направления повышения качества образования в высшей школе / Т.З. Рысбеков // Междунар. науч. - практ. конф. «Проблема и перспектива применения стандартов ИСО серии 9000 в системе менеджмента качества организаций образования». - Павлодар: ПГУ, 2004. - 18-19 ноября.

95. Особенности внедрения СМК в высшем учебном заведении. / Т.З. Рысбеков // Материалы сборника 65-й науч. - практ. конф. проф. - препод. состава ЗКГУ им. М. Утемисова, посв. Дню Независимости Республики Казахстан. - Уральск, 2004. - С. 3-8.

96. Оценка качества образования: опыт, проблемы, перспективы / Т.З. Рысбеков, В.Л. Мельников // Гармонизация систем оценки качества высшего образования в странах СНГ и Балтии. - Алматы, 2004. - С. 94-99.

97. Өлке тарихы: ерлік һәм батырлық дәстүр / Т.З. Рысбеков // Материалы обл. конф. по вопросам краеведения. - Орал, 2004. - 30 желтоқсан. - Б. 7-13.

98. Пути реализации концепции развития образования в РК до 2015 г. в системе высшего и послевузовского образования / Т.З. Рысбеков // Респ. семинар - совещание. - Алматы, 2004.

99. Ресейдің қазақ жерлерін жаулаудағы кейбір мәселелері / Т.З. Рысбеков // Взаимодействие Казахстана с сопредельными странами в XVIII - нач. XX вв. современный взгляд на проблему: междунар. науч. - практ. конф. - Актөбе: АГУ им. К. Жубанова, 2004. - 11-12 декабря. - С. 75-77.

100. Творчество Л.Н. Гумилева в становлении евразийского научно - образовательного пространства / Т.З. Рысбеков // Идеи евразийства в научном наследии Л.Н. Гумилева: междунар. науч. - практ. конф. - Казань, 2004. - 30 июня. - С. 23-27.

101. Управление качеством образования в высшем учебном заведении на основе новых информационных технологий / Т.З. Рысбеков // Современные тенденции совершенствования учебников в системе непрерывного образования: междунар. науч. - практ. конф. - Алматы, 2004. - 28-29 октября. - С. 65-67.

2005

102. Counterpoint: science as a social enterprise / T.Z. Rysbekov // Proceedings of the seminar of the Magna Charta Observatory is September. - Bononia University Press, 2005. - P. 211-219.

103. Моя Родина - Казахстан. - Жезказган: ЖезГУ, 2005. - 7-8 апреля. - Б. 33-39.

104. Батыс Қазақстан облысының Ұлы Жеңіске қосқан үлесі / Т.З. Рысбеков // Қазақстанның Ұлы Жеңіске қосқан үлесі атты респ. конф. материалдары. - Атырау, 2005. - Б. 17-20.

105. Білік пен Кәсіпке Абай көзқарасы / Т.З. Рысбеков // Абай әлемі: рухани мұра мәселелері және қазіргі кезең: респ. ғыл. - практ. конф. мат. - Ақтөбе, 2005. - 26-27 мамыр. - Б. 234-255.

106. Болон процесі және білім берудің ұлттық - аймақтық компоненттерін іске асыру / Т.З. Рысбеков // Проблемы вхождения Казахстана в мировое образовательное пространство: междунар. науч. - практ. конф. - Тараз, 2005. - 27-28 января. - Б. 27-31.

107. Болонский процесс и осуществление национально - региональных компонентов образования / Т.З. Рысбеков // Наука и образования ведущий фактор стратегии Казахстан: VIII междунар. науч. - практ. конф. - 2030». - Караганда: КарГТУ, 2005. - 28-29 июня.

108. Военно - хозяйственная деятельность Советов Казахстана / Т.З. Рысбеков // Материалы РНТК, посв. 60-летию Великой Победы. - Астана, 2005. - С. 8-15.

109. Главная цель вуза - качественная подготовка специалиста / Т.З. Рысбеков // Сб. материалов междунар. науч. - практ. конф. «Байконурские чтения - V»: «Реализация Госпрограммы развития образования - приоритетная задача высшей школы». - Жезказган, 2005. - 27-28 мая. - С. 77-81.

110. Евразийство как историческое явление / Т.З. Рысбеков // Материалы МНК «К истокам евразийской культуры. Осмысление. Проблемы». - Казань, 2005. - С. 3-7.

111. Жеке бас бостандығын қамтамасыз етудің кейбір мәселелері туралы / Т.З. Рысбеков // Актуальные вопросы обеспечения конституционных основ безопасности личности, общества и государства: междунар. науч. - практ. конф. - Костанай, 2005. - 28-29 июня.

112. Жоғарғы оқу орнында сапа менеджменті жүйесін енгізудің ерекшеліктері / Т.З. Рысбеков // Применение новых технологий в образовании. Проблемы и пути их решения: респ. науч. - практ. конф. - Актау, 2005. - 26-28 февраля.

113. Жоғары оқу орнында сапа менеджменті жүйесін енгізудің ерекшеліктері / Т.З. Рысбеков // Білім саласындағы инновациялық технологиялар қазіргі кездегі дамуы және келешегі. - Қарағанды, 2005. - Б. 18-27.

114. Жоғары оқу орнында сапа менеджменті жүйесін енгізудің ерекшеліктері / Т.З. Рысбеков // Применение новых технологий в образовании: проблемы и пути их решения: респ. науч. - практ. конф. - Актау. 2005. - Ч. I. - 25-26 февраля. - Б. 42-49.

115. Западно - Казахстанская область - ближний тыл Сталинградской битвы / Т.З. Рысбеков // Современное историческое исследование: горизонты новых возможностей: междунар. науч. - практ. конф., посв. 60-летию ВОВ. - Актөбе, 2005. - 28-29 апреля.

116. Западный Казахстан в годы Великой Отечественной войны / Т.З. Рысбеков // Проблемы войны и мира в контексте мировой истории: междунар. науч. - практ. конф. - Уральск, 2005. - С. 13.

117. Мемлекеттік бағдарламаның басты мақсаты - өмірге қажетті білім беру / Т.З. Рысбеков // Инновациялық педагогикалық технологиялар: қолдану және дамуыты перспективалары: халықар. ғыл. - практ. конф. - Ақтөбе, 2005. - 5-8 қазан.

118. Мониторинг - как метод оценки эффективности подготовки специалистов в вузе / Т.З. Рысбеков // Материалы междунар. конф. «Актуальные проблемы педагогической диагностики и мониторинга системы образования». - Таганрог, 2005. - С. 8-13.

119. Мұғалімдер дайындаудағы кейбір педагогикалық инновациялар / Т.З. Рысбеков // Материалы респ. науч. - практ. конф. - Тараз, 2005. - 7-8 сәуір.

120. Мұғалімдер дайындаудағы кейбір педагогикалық инновациялар / Т.З. Рысбеков // «Ұстаздарды дайындаудағы педагогикалық инновациялар» атты халықаралық ғыл. - практ. конф. еңбектері. - Тараз, 2005. - Б. 188-191.

121. Наука как социальное предприятие / Т.З. Рысбеков // Сборник по работе семинара Обсерватории Магна Хартии. - Италия - Болонья, 2005 (на англ. языке).

122. Организация объединенных наций, гражданское общество и гловальное управление / Т.З. Рысбеков // Материалы Центрально-Азиатской Академии информатизации, 2005.

123. Основные факторы развития высшего и послевузовского образования / Т.З. Рысбеков // «Проблемы вхождения Казахстана в мировое образовательное пространство»: междунар. науч. - практ. конф. - 27-28 января. - Тараз, 2005. - С. 15-17.

124. Памяти ученого и учителя с большой буквы / Т.З. Рысбеков // Экологические проблемы и биоразнообразие Северного

Прикаспия: мат. междунар. науч. - практ. конф., посв. 100-летию со дня рожд. проф. В.В. Иванова. - Уральск, 2005. - 27-30 сентября.

125. Памяти ученого и учителя с большой буквы / Т.З. Рысбеков // Экологические проблемы и биоразнообразие Северного Прикаспия: мат. межд. науч. - практ. конф., посв. 100-летию со дня рожд. проф. В.В. Иванова. - Уральск, 2005. - 27-30 сентября.

126. Педагогические традиции в этногенезе / Т.З. Рысбеков // Сб. материалов МНПК «Білім беру жүйесіндегі этнопедагогика: тәжірибесі, мәселелері мен болашағы». - Атырау, 2005. - С. 35-38.

127. Повышения квалификации преподавателей в системе менеджмента качества вуза / Т.З. Рысбеков, И.М. Ломоносов // Повышение квалификации как одно из условий профессионализма деятельности работников образования. - Усть-Каменогорск, 2005. - 2-3 марта. - С. 73-79.

128. Потенциал Конституции Республики Казахстан в реализации права на образование / Т.З. Рысбеков // Конституция Республики Казахстан - основа межнационального и межконфессионального согласия в РК: материалы респ. науч. - практ. конф. - Уральск, 2005. - 29 июня. - С. 14-18.

129. Проблемы и перспективы внедрения кредитной технологии в ЗКГУ / Т. З. Рысбеков // Материалы межвузовской НМК. - Актобе, 2005. - С. 55-58.

130. Проблемы формирования экономических знаний / Т.З. Рысбеков // Образование и наука: актуальные проблемы и перспективы развития: материалы XI Академических чтений. - Москва - Улан-Батыр, 2005. - С. 58-63.

131. Пути активизации инновационной деятельности в контексте создания вуза инновационного типа / Т.З. Рысбеков // Междунар. конф. XI академические чтения «Образование и наука: проблемы и перспективы развития» (г. Улан-Батор, Монголия 5-7 июля 2005 г.). - Москва, 2005. - С. 58-63.

132. Ұлттық тәрбиедегі өлкетанудың ролі / Т.З. Рысбеков // Қазақстан Республикасының Ата заңының 10 жылдығына арн. «Менің Отаным - Қазақстан» атты Респ. ғыл. - практ. конф. материалдары. - Талдықорған, 2005. - 7-8 сәуір. - Б. 197-202.

133. Ұлы Отан Соғысы жылдарындағы Батыс Қазақстан / Т.З. Рысбеков // «Әлемдік тарих шеңберіндегі соғыс және бейбітшілік мәселелері» атты Халықар. ғыл. - тәж. конф. материалдары. - Орал, 2005. - Б. 9-20.

2006

134. Болонский процесс и реализация национально - региональных компонентов образования / Т.З. Рысбеков // Междунар. конф. «XII Академические чтения. Образование и наука: актуальные проблемы и перспективы университетского образования в Евразийском регионе». - Астана, 2006.

135. Евразийская идея: теоретическое и практическое осуществление / Т.З. Рысбеков // Мат. междунар. науч. - практ. конф. «Евразийство - консолидирующая основа в культурном и научном общении между народами». - Самара, 2006. - С. 154-158.

136. Жоғары оқу жүйесіндегі оқыту үлгілері / Т.З. Рысбеков // «Ұлттық мәдени мұра және оның қазіргі заманғы мәселелері» атты халықар. ғыл. - практ. конф. мат. - Орал, 2006. - Б. 29-31.

137. Жібек жолы және оның ислам өркениетке дамуындағы ролі / Т.З. Рысбеков // МН симпозиум «Центрально - Азиатский регион: прошлое и настоящее». - Алматы, 2006.

138. Из истории Букеевского ханства / Т.З. Рысбеков // Материалы VIII Всероссийской НПК. - Москва, 2006. - С. 449-458.

139. Компетентность - как мера оценки качества подготовки специалистов с высшим образованием / Т.З. Рысбеков // Междунар. науч. - практ. конф. «Педагогические измерения: состояние и перспективы развития». - Астана, 2006. - С. 130-136.

140. Концепция Конституции РК в реализации прав на образование / Т.З. Рысбеков // Проблема совершенствования и развития парламентаризма в условиях модернизации казахстанского общества: междунар. науч. - практ. конф. - Алматы, 2006.

141. Кредитная система образования в Западно - Казахстанском государственном университете им. М. Утемисова / Т.З. Рысбеков, Ж.Т. Ерназаров // Инновационные технологии обучения и интерактивные методы в высших учебных заведениях: материалы респ. науч. - практ. конф. - Уральск, 2006. - 27 марта - С. 3-11.

142. Қазіргі мектептегі басқарудың инновациялық технологиялары / Т.З. Рысбеков // Материалы МНПК «Психолого - педагогическое образование на современном этапе: реалии и перспективы». - Актюбинск, 2006. - Ч.1. - С. 20-22.

143. М. Өтемісов атындағы БҚМУ-да оқытудың кредиттік жүйесі: оның енгізу тәжірибесі және даму перспективалары / Т.З. Рысбеков // «XXI ғ. ЖОО: жаңа экономикалық жағдайда өркендеу» ХПК материалдары. - Ақтөбе, 2006. - Б. 5-8.

144. Мектеп басқаруда әлемдік менеджмент тәжірибесін пайдаланудың тиімділігі / Т.З. Рысбеков // XXI ғ. қазақ мектебі: даму болашағы: РҒП материалдары. - Алматы, 2006. - Б. 615-622.

145. Наука как социальное предприятие. - Италия - Болонья, 2006.

146. Национально - освободительное восстание 1916 г. в Западном Казахстане / Т.З. Рысбеков // Материалы РНПК посв. 90-летию национально - освободительного восстания 1916 года. - Талдықорган, 2006. - С. 291-294.

147. Некоторые особенности интернационализации образования в Казахстане / Т.З. Рысбеков // Междунар. науч. - практ. конф. - Москва, 2006.

148. Оқушыларға экологиялық білім беру мәселелері / Т.З. Рысбеков // МНПК «Актуальные проблемы экологии и

природопользования в Казахстане и сопредельных территориях». - Павлодар, 2006.

149. Приветственное слово / Т.З. Рысбеков // «Наследие и современные проблемы национальной культуры»: междунар. науч. - практ. конф. - Орал, 2006. - 21-23 апреля. - С. 9.

150. Приветственное слово / Т.З. Рысбеков // А.С. Пушкин в культурном пространстве Запада и Востока: материалы междунар. науч. - практ. конф. - Уральск, 2006. - 19-20 октября. - С. 3.

151. Проблемы и перспективы высшего образования в Казахстане / Т.З. Рысбеков // Новые образовательные технологии в вузе: теория и практика: междунар. науч. - практ. конф. - Москва, 2006. - С. 181-187.

152. Проблемы и перспективы интеграции высшего образования в Казахстане / Т.З. Рысбеков // Сб. материалов I междунар. дистанционной науч. - практ. конф. МКТУ им. А. Яссави. - Туркестан, 2006. - С. 6-9.

153. Реализация молодежной политики в ЗКГУ / Т.З. Рысбеков // Материалы МНПК «Молодежь и актуальные проблемы современного мира». - Караганда, 2006. - С. 7-11.

154. Создание единого образовательного пространства России и Европейского Союза / Т.З. Рысбеков // Мат. I-ой междунар. науч. - практ. конф. - Финляндия - Хельсинки. - 2006. - апрель. - С. 171.

155. Шығармашық - қазіргі мұғалімнің кәсіби мәдениетінің маңызды бөлігі / Т.З. Рысбеков // «XXI қазақ мектебі: даму болашағы» атты РҒП материалдары. - Алматы, 2006. - Б. 511-516.

156. Экологиялық білім берудің кейбір мәселелері / Т.З. Рысбеков // «Қазақстанда және шекаралас аймақтарда экологияны қорғаудың және пайдаланудың өзекті мәселелері» ХҒПК материалдары. - Павлодар, 2006. - Б. 258-260.

2007

157. Алаш белсенділерінің алғашқы айыпталуы / Т.З. Рысбеков // «Алаш ұлттық идеясы және мемлекеттік тәуелсіздігінің ұраны» атты РҒПК материалдары. - Павлодар, 2007. - Б. 222-226.

158. Ана тілі - рухани мұра / Т.З. Рысбеков // «Мемлекеттік тілді меңгерту - мәртебелі міндетіміз» атты обл. ғыл. - тәж. конф. жинағы. - Орал, 2007. - Б. 3-7.

159. Вступительное слово на междунар. науч. - практ. конф. «Экономические проблемы вхождения Казахстана в число 50-ти наиболее конкурентоспособных стран мира», посв. 75-летию ЗКГУ им. М. Утемисова. - Уральск, 2007. - 22-23 мая. - С. 3-4.

160. Вступительное слово на респ. науч. - практ. конф. «Вопросы развития исторической науки и образования в Западном Казахстане: поиски и проблемы», посв. 60-летию д.и.н., проф. Т.З. Рысбекова. - Уральск, 2007. - С. 3.

161. Евразийство как образовательная идея Казахстана / Т.З. Рысбеков // Кыргызско - казахские отношения: вчера, сегодня, завтра. - Бишкек, 2007. - С. 71-74.

162. Инновационные подходы в оценке качества образовательных услуг в высших учебных заведениях / Т.З. Рысбеков // Материалы Международного форума «Пятое пространство». - Берлин, 2007. - 17-20 декабря. - С. 17-19.

163. Қазақстан Республикасындағы Еуразиялықтың мәдени - тарихи алғышарттары / Т.З. Рысбеков // Междунар. науч. - практ. конф. «Проблемы формирования евразийского мышления (паритетного евразийства)». - Уральск, 2007. - С. 3.

164. Нестареющий лик «Альма матер» / Т.З. Рысбеков // «Послание Президента Н.А. Назарбаева народу Казахстана и задачи высшей школы»: материалы междунар. науч. - практ. конф., посв. 75-летию ЗКГУ им. М. Утемисова. - Ч.1. - Уральск, 2007. - С. 5-9.

165. Образование и наука: актуальные проблемы и перспективы развития. - Монголия - Улан-Батор, 2007.

166. Президенттік басқару нысаны: Әлемдік және отандық тәжірибе / Т.З. Рысбеков // Материалы МНПК «Роль личности в истории». - Астана, 2007. - С.71-74.

167. Приветственное слово на междунар. науч. - практ. конф. «Актуальные проблемы развития педагогического образования в условиях реализации компетентностного подхода», посв. 75-летию ЗКГУ им. М. Утемисова. - Уральск, 2007. - 19-20 марта. - С. 3.

168. Приветственное слово на междунар. науч. - практ. конф. «Таймановские чтения», посв. 90-летию со дня рожд. А.Д. Тайманова и 75-летию ЗКГУ им. М. Утемисова. - Уральск, 2007. - 17-18 апреля. - С. 3.

169. Приветственное слово на региональной науч. - практ. конф. «Экологические проблемы и биоразнообразие Западного Казахстана». - Уральск, 2007. - 27-28 апреля. - С. 3.

170. Приветственное слово на респ. науч. - практ. конф., посв. 90-летию со дня рождения канд. ф.м.н., доцента, зав. кафедрой высшей математики П.И. Токарева / Т.З. Рысбеков. - Уральск: ЗКГУ, 2007. - С. 3-4.

171. Проблемы подготовки преподавателя высшей школы / Т.З. Рысбеков // Материалы МНПК «Социально - гуманитарное направление в парадигме современного образования». - Павлодар, 2007. - 19-20 октября. - С. 30-34.

172. Создание единого образовательного пространства России и Европейского Союза / Т.З. Рысбеков // Материалы II-ой междунар. науч. - практ. конф. - Финляндия - Хельсинки. - 2007. - апрель.

2008

173. Жоламан Тіленшіұлы - ұлт азаттық қозғалыс көсемі / Т.З. Рысбеков // Отан тарихының келелі мәселелері атты РҒТК материалдар жинағы. - Атырау, 2008. - Б. 211-214.

174. Культурно - исторические предпосылки евразийства в Республике Казахстан / Т.З. Рысбеков // Материалы междунар. науч. - практ. конф. «Проблемы формирования евразийского мышления (паритетного евразийства)». - Уральск, 2008. - С. 9-15.

175. Культурно - исторические предпосылки евразийства в РК / Т.З. Рысбеков // Материалы МНПК «Проблемы формирования евразийского мышления (паритетного евразийства). - Уральск, 2008. - С. 9-15.

176. Наука как социальное мероприятие / Т.З. Рысбеков // Италия. - Болонья. - 2008.

177. Образование и наука: актуальные проблемы и перспективы развития / Т.З. Рысбеков // Монголия. - Улан-Батор. - 2008.

178. Современный ВУЗ - в условиях модернизации и глобализации / Т.З. Рысбеков // Сб. материалов «III Рыскуловские чтения». - А., 2008. - С. 547-553.

179. Экологическое воспитание студентов вуза. - Ганновер, 2008. - С. 97. (на нем.яз.).

2009

180. Ақжайық әнінің тұнығы (Батыстың ән - жанартауы, ән саңлағы Ғ. Құрманғалиевтің музыкалық - педагогикалық мұрасының табиғаты) / Т.З. Рысбеков // Ғарифолла Құрманғалиевтің туғанына 100 жыл толуына арналған «Ғарифолла Құрманғалиевтің музыкалық - педагогикалық мұрасы» атты халықар. ғыл. - тәж. конф. материалдары. - Орал, 2009. - С. 4-9.

181. Батыс Қазақстан ауыл шаруашылығының ұжымдастыру зардаптары. Жаңақала көтерілісі / Т.З. Рысбеков // Материалы Междунар. науч. - практ. конф. «Актуальные проблемы исторической науки Казахстана». - Алматы, 2009. - Б. 84-89.

182. Батыс Қазақстанда ауыл шаруашылығын ұжымдастыру зардаптары. Жаңақала көтерілісі / Т.З. Рысбеков // «Қазақстандағы тарих ғылымының өзекті мәселелері» ХҒПК материалдары. - Алматы, 2009. - Б. 84-89.

183. Болашақ ұстаздарды кәсіби сараман көзінде тәрбиелеу / Т.З. Рысбеков // РНПК. - Ақтобе, 2009. - Б. 37-39.

184. Білім беру жүйесіндегі педагогикалық технологиялар / Т.З. Рысбеков // «Шығармашылық іс - әрекетті дамыту арқылы бәсекеге қабылетті жеке тұлғаны қалыптастыру мәселелері» атты ХҒПК материалдары. - Шымкент - Москва, 2009. - Б. 195-200.

185. Білім беруді жаңарту және оның адами ресурстардың жаңа сапасын қалыптастырудағы рөлі / Т.З. Рысбеков, Ә.М. Мұханбетжанова, С.М. Бахишева // «Ұлттық білім беру жүйесін жаңарту және адам ресурстарының жаңа сапасын қалыптастырудағы оның рөлі»: халықар. ғыл. - практ. конф. материалдары. - Орал, 2009. - Б. 23-28.

186. Высшее образование в условиях глобализации / Т.З. Рысбеков // Материалы III междунар. науч. - практ. конф. «Роль вузов в формировании инновационной в экономики». - Усть-Каменогорск, 2009. - Т.1. - 25-27 июня. - С. 49-53.

187. Какие задачи ставятся перед вузами сегодня? / Т.З. Рысбеков // Материалы науч. - практ. конф. «Пути, средства, возможности модернизации образовательной системы». - 2009. - С. 197-200.

188. Механизм и пути воспитания обучающихся в системе непрерывного образования в Республики Казахстан / Т.З. Рысбеков // «Инклюзивное образование: опыт и перспективы»: материалы междунар. науч. - практ. конф. - Саратов, 2009. - 14-17 ноября. - С. 75-90.

189. Новая школа и новое качество педагогического образования // МНПК «Пути, средства, возможности модернизации образовательной системы». - М., 2009. - Ч.І. - С. 197-202.

190. Об исторических аспектах формирования толерантного общества в Казахстане / Т.З. Рысбеков // Сборник материалов науч. - практ. конф. «Конституционные инициативы президента страны - фактор дальнейшего развития демократии». - 2009. - С. 161-166.

191. Социокультурные аспекты интеграции казахстанских вузов в Болонский процесс / Т.З. Рысбеков // Материалы междунар. науч. - практ. конф. «Социально - педагогические возможности и перспективы развития современного образования». - Уральск, 2009. - Ч.І. - 4 декабря. - С. 8-11.

192. Студенттерді көп деңгейлі білім беру жағдайында патриоттыққа тәрбиелеу / Т.З. Рысбеков // МНПК «Проблемы формирования конкурентноспособности личности через развитие творческой деятельности». - Түркістан, 2009. - Б. 95-97.

193. Студенттерді көп деңгейлі білім беру жағдайында патриоттыққа тәрбиелеу / Т.З. Рысбеков // «Шығармашылық іс - әрекетті дамыту арқылы бәсекеге қабілетті жеке тұлғаны қалыптастыру мәселелері» атты халықар. ғыл. - практ. конф. материалдары. - Шымкент - Москва, 2009. - Т. III. - Б. 356-360.

194. Ұлттық білім беру жүйесін жаңарту және адам ресурстарының жаңа сапасын қалыптастырудағы оның рөлі / Т.З. Рысбеков // Халықаралық ғыл. - практ. конф. материалдары. - Орал, 2009. - 18-19 мамыр. - Б. 23-28.

2010

195. Environmental monitoring of abnormal ecosystems of the West Kazakhstan oblast / Т. Rysbekov // Euro - eco hannover. - Hannover, 2010. - 2-3 Dezember. - P. 100-101.

196. La mission des conservations et des propagandas dee`heritage cultural dans des etablissements d`enseignement superiuez (Миссия

высших учебных заведений в сфере культуры и искусства в сохранении и пропаганде культурного наследия) / Т.З. Рысбеков // Сб. ст. междунар. симпозиума «Вузы культуры и искусства в мировом образовательном пространстве: культурное разнообразие во имя диалога и развития». - Париж - Москва, 2010. - С. 326-331.

197. ХІХ ғасырдың бірінші жартысындағы Батыс Қазақстандағы сұлтандар мен батырлар бастаған көтерілістер / Т.З. Рысбеков // «Қазақстандық «Еуропаға жол»: экономика, білім және ғылым» атты халықар. ғыл. - практ. конф. мат. - 2010. - №2. - Б. 236-241.

198. Батыс Қазақстандықтардың майданға аттануы және соғыстың алғашқы кезеңінде кездескен қиындықтар / Т.З. Рысбеков // «Ұлы Отан Соғысы жылдарындағы Қазақстан: тарих және тағылым» атты респ. ғыл. - практ. конф. материалдары. - Орал, 2010. - Б. 5-7.

199. Вклад Казахстана в победу СССР над фашистской Германией (1941-1945 гг.) / Т.З. Рысбеков // Материалы науч. - практ. конф. «Уроки истории. Великая Отечественная война, история России и мира XX - XXI веков». - СПб., 2010. - С. 261-264.

200. Восток - Запад: приоритеты этнической культуры в концепции Л.Н. Гумилева / Т.З. Рысбеков // Сб. материалов III заоч. междунар. науч. - практ. конф. «Актуальные проблемы науки, практики и вероисповеданий на современном этапе». - Красноярск, 2010. - С. 121-127.

201. Институционально - образовательный и социально - психологический аспекты формирования инновационной личности: взгляд из Казахстана / Т.З. Рысбеков, П.А. Добряев // Сборник научных трудов «Личность как субъект инноваций». - Чебоксары, 2010. - С. 180-192.

202. К. Нұрпейіс және қазақ тарихы ғылымы / Т.З. Рысбеков // «Дүниежүзі тарихы: зерттеу және оқыту мәселелері» атты «Нұрпейісов оқулары» шеңберіндегі ҚР ҰҒА академигі Н.К. Нұрпейісұлының 75 жылдығына арн. халықар. ғыл. - практ. конф. материалдары. - Алматы, 2010. - Б. 11-13.

203. Коллективизация советского хозяйства и ее последствия / Т.З. Рысбеков // Сб. докладов МНПК, посв. 60-летнему юбилею вуза. - Атырау, 2010. - Т.1. - С. 14-19.

204. Қазақстанда толерантты қоғам қалыптастырудың тарихи аспектілері туралы / Т.З. Рысбеков // «Қазақстан Республикасы және әлемдік тарихи процесс» ХҒПК материалдары. - Алматы, 2010. - Б. 3-5.

205. Миссия высших учебных заведений в сфере культуры и искусства в сохранении и пропаганде культурного наследия / Т.З. Рысбеков // Вузы культуры и искусств в мировом образовательном пространстве: культурное разнообразие во имя диалога и развития. - Москва, 2010. - С. 326-330.

206. Молодежная политика ВУЗА: подходы к развитию интеллектуального потенциала студентов / Т.З. Рысбеков // «Научные проблемы развития образования в XXI веке: методология, теория, эксперимент, практика»: материалы I междунар. науч. - практ. конф. - Карачаевск, 2010. - С. 258-263.

207. Молодежная политика вуза: подходы к развитию интеллектуального потенциала студентов / Т.З. Рысбеков // Материалы I междунар. науч. - практ. конф. «Научные проблемы развития образования в XXI веке: методология, теория, эксперимент, практика». - Карачаевск, 2010. - С. 258-263.

208. Подготовка кадров для экономики знаний / Т.З. Рысбеков // «Наука будущего» материалы междунар. науч. - образовательного конгресса. - Алматы, 2010. - С. 229-231.

209. Приоритетные направления развития инновационной деятельности Западно - Казахстанского государственного университета / Т.З. Рысбеков // Развитие системы образования: инновации и технологии: междунар. науч. - практ. конф. - Актобе-Алматы, 2010. - С. 139-142.

210. Роль лидера в условиях модернизации многосоставного сообщества: казахстанский феномен // Казахстанский путь: от стабильности к процветанию: МНПК. - Астана, 2010. - 25-26 июня.

211. Тайманов оқулары - Қазақстанда математика ғылымының дамуының кепілі / Т.З. Рысбеков // Физика - математика ғылымдарының докторы, акад. А.Д. Таймановты еске алуға арналған «Тайманов оқулары - 2010» атты халықар. ғыл. - тәж. конф. материалдары. - Орал, 2010. - Б. 3-6.

212. Ұлы Отан соғысындағы жеңісінің 65 жылдығына арналған «Ұлы Отан соғысы жылдарындағы Қазақстан: тарих және тағылым» атты респ. ғыл. - тәж. конф. ашылуындағы сөйлеген сөзі // РҒТК материалдары. - Орал, 2010. - Б. 3-4.

213. Формирование здорового образа жизни студента: педагогическое обеспечение и программно - целевая деятельность / Т.З. Рысбеков // «Формирование здорового образа жизни - актуальная проблема современного общества»: материалы междунар. науч. - практ. конф. - Шымкент - Москва, 2010. - С. 18-23.

214. Формирование культуры речи как нравственное воспитание студентов / Т.З. Рысбеков // Материалы науч. - практ. конф. «Культура речи и проблемы нравственного воспитания молодежи» / «Известия академии педагогических и социальных наук». - Москва, 2010. - 16-17 апреля. - XIV. - С. 301-309.

215. Языковая политика ЗКГУ им. М. Утемисова: реальность и перспектива / Т.З. Рысбеков // «Лингвистическая подготовка студентов нефилологических специальностей высших учебных заведений в контексте Болонского процесса и общеевропейских рекомендаций по изучению, преподаванию и оцениванию языков»: материалы междунар. науч. - практ. конф. - Одесса, 2010. - С. 66-71.

2011

216. Академик Кеңес Нұрпейіс және қазақ тарихы / Т.З. Рысбеков // ҚР Тәуелсіздігінің 20 жылдығына арналған «Нұрпейіс оқулары» аясындағы «Тарих ғылымының өзекті мәселелері мен келешегі»: халықар. ғыл. - практ. конф. мат. - Алматы, 2011. - Б. 31-32.

217. Батыс Қазақстан өңірінің мәдени мұралары / Т.З. Рысбеков // ҚР Егемендік күнінің 20 жылдығына арн. «Жуасов оқулары-15» атты респ. ғыл. - практ. конф. мат. - Қарағанды, 2011. - Б. 208-211.

218. Бөкей Ордасындағы ұлт - азаттық қозғалыс және оның қазақ тарихындағы орны / Т.З. Рысбеков // Батырлар институты: қалыптасуы, тарихы, маңызы: респ. ғыл. - тәж. конф. материалдары. - Астана, 2011. - Б. 4-7.

219. Гуманитарлық ғылымдардың ұлттық тұлға қалыптастырудағы рөлі / Т.З. Рысбеков // МНК «Роль социально - гуманитарных наук в формировании интеллектуальной нации». - Уральск, 2011. - Б. 12-15.

220. Жоғары білімнің даму болашағы жайында / Т.З. Рысбеков // ҚР білім және ғылым интеграциясы: проблемалары мен болашағы атты РҒПК мат. - Тараз, 2011. - 15 желтоқсан. - Б. 339-341.

221. Жоғары мектепте педагогикалық инновацияларды енгізу мәселелері / Т.З. Рысбеков // «Ғылымның инновациялық дамуы: басым бағыттары, ресурстары және болашағы» халықар. ғыл. - практ. конф. материалдары. - Семей, 2011. - Б. 30-32.

222. Жоғары тарих білімінің даму болашағы жайында / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // «Қазақстан Республикасындағы білім мен ғылым интеграциясы: проблемалары мен болашағы» атты респ. ғыл. - практ. конф. еңбектері. - Тараз, 2011. - 15 желтоқсан. - Б. 339-341.

223. Интеграционные связи стран СНГ по вопросам безопасности / Т.З. Рысбеков // Сборник статей V междунар. науч. - практ. конф. «Фундаментальные и прикладные проблемы геополитики,

геоэкономики и международных отношений, продвижение НАТО и Евросоюза на восток - проблемы безопасности стран СНГ, Европы и Азии», «Геополитика, международные отношения, государственная безопасность. Фундаментальные и прикладные исследования». - СПб., 2011. - 23-24 марта. - С. 248-251.

224. Компетентностно - ориентированная модель подготовки педагогических кадров / Т.З. Рысбеков // Компетентности и компетенции персонала отраслевых организации: структура и содержание, технологии развития: сб. науч. статей II междунар. науч. - практ. конф. - Екатеринбург, 2011. - С. 35-38.

225. Конституция Независимого Казахстана - символ нации и основа управления / Т.З. Рысбеков // Становление гражданского общества и правового государства за годы Независимости Республики Казахстан: мат. науч. - практ. конф., посв. 20-летию Независимости Республики Казахстан. - Тараз, 2011. - С. 140-141.

226. Қазақстанда толерантты қоғам қалыптастырудың тарихи аспектілері туралы / Т.З. Рысбеков // Қазақстанның ЕҚЫҰ арн. «Қазақстан Республикасы және әлемдік тарихи процесс» атты халықар. ғыл. - практ. конф. материалдары 10 желтоқсан 2010 жыл. - Алматы, 2011. - Б. 3-5.

227. Международное сотрудничество вузов и развитие совместных образовательных программ / Т.З. Рысбеков // Материалы междунар. науч. - практ. конф. «Академическая мобильность в вузах Республики Казахстан: опыт и перспективы». - Уральск, 2011. - 4 ноября. - С. 21-23.

228. Н.Ф. Катанов және Қазақстан тарихы мәселелері / Т.З. Рысбеков // Профессор Н.Ф. Катанов және түркітану мәселелері: халықар. ғыл. - теор. конф. материалдары = Профессор Н.Ф. Катанов и проблемы тюркологии. - 2011. - №2. - Б. 5-9.

229. Независимый Казахстан и мировое сообщество / Т.З. Рысбеков // Материалы междунар. науч. - практ. конф. «Казахская государственность: исторический перелом и устремленность в будущее (1991-2011гг.)». - Уральск, 2011. - 2 декабря. - С. 12-15.

230. Объективность, систематичность, наглядность - как основные принципы контроля обучения в Западно - Казахстанском государственном университете им. М. Утемисова / Т.З. Рысбеков, О.В. Юров // «Методология кредитной технологии обучения: практика, проблемы и перспектива развития»: материалы междунар. науч. - практ. конф. - Тараз, 2011. - С. 171-174.

231. Особенности казахстанской модели высшего образования в ракурсе стратегии - 2030 / Т.З. Рысбеков // Перспективы развития современного научного знания: сборник научных трудов. - Чебоксары, 2011. - С. 245-248.

232. Роль казахстанской интеллигенции в становлении образования / Т.З. Рысбеков // XX ғасыр басындағы казак зиялыларының тәуелсіздік контексіндегі қызметі: респ. ғыл. - теор. конф. еңбектері. - Ақтау, 2011. - С. 38-41.

233. Толерантность казахстанского общества как важная предпосылка к выполнению им миротворческих миссий / Т.З. Рысбеков // Суверенный Казахстан: достижения и приоритеты стратегического развития: материалы междунар. науч. - практ. конф. - Алматы, 2011. - С. 99-101.

234. Человеческий капитал как фактор развития образования и науки / Т.З. Рысбеков // Материалы междунар. науч. - практ. конф. «Инновационное развитие науки: приоритеты, ресурсы и перспективы». - Семей, 2011. - С. 160-162.

235. Человеческий капитал как фактор развития образования и науки / Т.З. Рысбеков // Развитие системы образования - основа обеспечения безопасности страны: материалы круглого стола междунар. конф. - 2011. - С. 67-68.

236. Экологиялық білім берудің кейбір мәселелері / Т.З. Рысбеков // МНП симпозиум «Экологические, инженерно - экологические и правовые аспекты системы жизнеобеспечения». - Ганновер, 2011. - Б. 83-84.

2012

237. Бөкей хандығының құрылу тарихы / Т.З. Рысбеков // «Аманжолов оқулары - 2012» халықар. ғыл. - тәж. конф. материалдары. - Өскемен, 2012. - I бөлім. - Б. 192-195.

238. Гуманитарлық жоғарғы оқу орындарында информация мамандарын дайындаудағы педагогикалық инновациялар мен білімнің рөлі / Т.З. Рысбеков // «Байтұрсынов оқулары» халықар. ғыл. - практ. конф. материалдары. - Костанай, 2012. - №2. - Б. 55-57.

239. Д.А. Қонаев және Батыс Қазақстан облысы / Т.З. Рысбеков // Д.А. Қонаевтың 100 жылдығына арналған «Д.А. Қонаев және Қазақстан дамуының тарихи кезеңдері» атты респ. ғыл. - практ. конф. материалдары. - Павлодар, 2012. - I том. - Б. 121-124.

240. Д.А. Қонаев және Батыс Қазақстан облысы / Т.З. Рысбеков // Көрнекті мемлекет қайраткері Д.А. Қонаевтың 100 жылдығына арналған «Тарих және тарихи тұлғалар» атты Халықаралық ғыл. - практ. конф. материалдары. - Алматы, 2012. - 16 наурыз. - Б. 20-21.

241. Жастар тәрбиесі - өзекті мәселе / Т.З. Рысбеков // ҚР 2011-2020 жылдарға арналған білім беруді дамытудың мемлекеттік бағдарламасын жүзеге асыру барысындағы жоғары педагогикалық білім беру: респ. сем. еңбектері. - 2012. - 30 мамыр. - Б. 158-159.

242. Инклюзивті білім беру мәселелері / Т.З. Рысбеков // Психолого - педагогические проблемы образования в условиях инновационного развития: материалы II междунар. науч. конф. - Алматы, 2012. - Б. 224-228.

243. Качественное образование - необходимое условие вхождения в мировое образовательное пространство и национальной безопасности страны / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // Материалы междунар. науч. - практ. конф. «Совершенствование системы образования как фактор обеспечения безопасности и развития страны». - Москва, 2012. - 20-21 апреля. - С. 295-299.

244. Компетентностно - ориентированная модель подготовки педагогических кадров / Т.З. Рысбеков // Сборник материалов междунар. науч. - практ. конф. «Модернизация социально - экономической сферы общества и проблемы современного образования». - Электросталь, 2012. - Часть I. Проблемы подготовки современного специалиста. - С. 88-97.

245. Контроль и гарантии качества в вузах Казахстана / Т.З. Рысбеков // Материалы III междунар. фестиваля методических идей «Инновационный подход к обучению и воспитанию». - Чебоксары, 2012. - 24 декабря. - С. 721-723.

246. Культура тюркской государственности - важное национальное наследие / Т.З. Рысбеков // «Сравнительно - сопоставительное изучение тюркских языков»: тезисы междунар. науч. - практ. междисциплинарной конф., посв. памяти тюрколога, к.ф.н., доцента Ю.И. Васильева-Дьаргыстай. - Якутск, 2012. - 29-30 ноября. - С. 90-91.

247. Қазақ тарихы - әлемдік тарихтың құрамдас бөлігі / Т.З. Рысбеков // «VII Дулати оқулары» халықар. ғыл. - практ. конф. материалдары. - Тараз, 2012. - Б. 69-71.

248. Қайта жаңарту және жаһандану жағдайында ұлттық ұқсастықты сақтау жөнінде / Т.З. Рысбеков // «G - Global және жаңа әлемдік тәртіп мәселелері» ҚР Тұңғыш Президентіне арн. Халықар. ғыл. - теор. конф. мат. - Алматы, 2012. - Б. 392-394.

249. Махамбет - халқы үшін күрескен хас батыр / Т.З. Рысбеков // М. Өтемісов ат. БҚМУ 80 жылдығына арн. «Жоғары оқу орнындағы білім, ғылым және инновация: кешегісі, бүгіні және келешегі» атты халықар. ғыл. - тәж. конф. мат. - 2012. - Б. 221-224.

250. Махамбет толғаулары / И.Н. Кенжалиев, Т.З. Рысбеков // М. Өтемісов ат. БҚМУ 80 жылдығына арн. «Жоғары оқу орнындағы білім, ғылым және инновация: кешегісі, бүгіні және келешегі» атты халықар. ғыл. - тәж. конф. мат. - Орал, 2012. - Б. 224-227.

251. Н.Ф. Катанов және қазақстан тарихы мәселелері / Т. З. Рысбеков // Профессор Н.Ф. Катанов және түркітану мәселелері = Профессор Н.Ф. Катанов и проблемы тюркологии. - Орал, 2012. - №2. - Б. 5-9.

252. Некоторые актуальные проблемы национальной истории / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // Проблемы сохранения и изучения культурного и природного наследия Прииртышья: мат. II междунар. науч. - практ. конф. «». - Павлодар, 2012. - С. 141-146.

253. Новые образовательные результаты: взаимодействие школы и вуза / Т.З. Рысбеков // Проблемы и перспективы интеграции науки и образования в евразийском пространстве: мат. междунар. науч. - практ. конф. - Талдықорған, 2012. - Ч.1. - С. 329-332.

254. Периодизация изучения научного наследия Н.Ф. Катанова / Т.З. Рысбеков // Профессор Н.Ф. Катанов и проблемы тюркологии: сборник статей междунар. науч. - теор. конф. - Уральск, 2012. - 30-31 мая. - С. 26-29.

255. Развитие коммуникативной компетентности студентов экономических специальностей - будущих управленцев / Т.З. Рысбеков // Традиции и новации образовательной системы: мат. II междунар. пед. чтений. - Чебоксары, 2012. - 25 июня. - С. 788-792.

256. Развитие педагогического потенциала как фактор обновления качества образования / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // Материалы II междунар. заоч. науч. - практ. конф. «Теоретические и прикладные аспекты развития современного образования». - Чебоксары, 2012. - 13 февраля. - С. 60-63.

257. Развитие профессиональной компетентности преподавателя вуза / Т.З. Рысбеков // Теория и практика реализации компетентностного подхода в общем и профессиональном образовании: сб. науч. статей. - Екатеринбург, 2012. - Ч.2. - С. 90-95.

258. Ұлы Отан тарихын зерттеудің кейбір мәселелері / Т.З. Рысбеков // «Х. Доспанова - қазақтың тұңғыш ұшқыш қызы» атты

респ. ғыл. - тәж. конф. материалдары. - Орал, 2012. - 4 мамыр. - Б. 59-63.

259. Хан Абулхаир и его внешняя политика / Т.З. Рысбеков // Материалы III междунар. науч. - практ. интернет - конф. «Проблемы и перспективы развития науки в начале третьего тысячелетия в странах СНГ»: сб. науч. трудов. - Переяслав-Хмельницкий, 2012. - 29-31 липня. - С. 65-68.

260. Экономическое и культурное сотрудничество Западно - Казахской области с приграничными регионами РФ / Т.З. Рысбеков // Материалы междунар. науч. - практ. симпозиума «Таможенный союз: наука и образование без границ», посв. 75-летию со дня образования СКГУ им. М. Козыбаева. - Петропавловск, 2012. - 12-13 октября. - С. 155-158.

2013

261. Interactive technologies and teaching methods in the educational process of the higher educational institution / Т. Rysbekov, S.T. Rysbekova // Материалы междунар. науч. - практ. конф. «Университет ШОС - новые горизонты дистанционного образования: опыт, практика, перспективы развития». - Караганда, 2013. - С. 70-71.

262. Ақпараттандыру және кұзіреттілік тәсілдері / Т.З. Рысбеков // «Байтұрсынов оқулары» халықар. ғыл. - практ. конф. материалдары. - Қостанай, 2013. - №2. - Б. 246-247.

263. Ахмет Байтұрсынов - ұлттық намыс пен сезімді ұлттық санаға айналдырушы / Т.З. Рысбеков // Ахмет Байтұрсынұлы және заманауи білім беру мәселелері: халықар. ғыл. - теор. конф. материалдары. - Орал, 2013. - 11-12 сәуір. - Б. 5-8.

264. Батыс аймақтағы экологиялық хал-ахуал / Т.З. Рысбеков, Л.С. Серикова // Экология и нефтегазовый комплекс: сб. науч. тр. междунар. науч. - практ. конф. - Атырау, 2013. - Б. 290-295.

265. Батыс Алаш Орда тарихы. Жаһанша Досмұхамедұлы / Т. Рысбеков // Науковi конференцiі: материалы VIII междунар. науч. - практ. интернет - конф. «Проблемы и перспективы развития науки в начале третьего тысячелетия в странах СНГ». - Переяслав-Хмельницкий, 2013. - 26-28 февраля.

266. Батыс Қазақстан облысындағы туристік - өлкетану қызметінің дамуы / Т.З. Рысбеков // «Қазақстан Республикасындағы туризм және география дамуының қазіргі мәселелері: бүгiнi және болашағы» атты респ. ғыл. - практ. конф. материалдары. - ПМУ, 2013. - Б. 359-363.

267. Білім ортасын жастардың экстремизмін жеңу құралы ретінде пайдалану / Т.З. Рысбеков // Қазақстандық білім беруді жаһандандыру жағдайында студент жастарды ортада әлеуметтендіру және кәсіби орнықтыру атты халықар. ғыл. - практ. конф. материалдары. - Қостанай, 2013. - Б. 312-314.

268. Болон процесі және дуальдық оқыту жүйесі / Т.З. Рысбеков // ХҒПК «Білім - Ғылым - Қоғам: өзара ықпалдастық мәселелері мен перспективалары». - Талдықорған, 2013. - Б. 382-384.

269. Бөкей хандығының тарихтағы орны / Т.З. Рысбеков // «Қазақстан білім қоғамы жолында: Білім жүйесін жаңғырту - білім қоғамының басты бағыты» атты респ. ғыл. - практ. конф. материалдары. - Жетісай, 2013. - 19-20 қазан. - Б. 192-196.

270. Воспитание национального достоинства / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // Сборник мат. междунар. науч. - практ. конф. «Один народ - одна страна - одна судьба». - Қостанай, 2013. - С. 253-257.

271. Древние памятники и реликвии тюркского государства-важное духовное наследие / Т.З. Рысбеков // Респ. ғыл. конф. «Жаһандандыру үдерісіндегі қазақтардың материалдық емес мәдени мұралары». - Актау, 2013. - 2 наурыз. - С. 317-322.

272. Жоғары оқу орындарының инновациялық даму бағыттары жөнінде / Т.З. Рысбеков // Заманауи әлемдегі ғылым мен білім:

халықар. ғыл. - тәж. конф. материалдары. - Қарағанды, 2013. - 6 том. - Б. 244-245.

273. Из истории строительства железной дороги Уральск - Илецк (февраль - декабрь 1936 г.) / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // Наука и образование транспорту: материалы VI междунар. науч. - практ. конф., посв. 40-летию Самарского государственного университета путей сообщения. - Самара, 2013. - 5-7 ноября. - С. 409-412.

274. Интеллектуальное развитие молодежи как приоритетное направление молодежной политики ВУЗА. / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // Актуальные проблемы технологического образования: сборник материалов III междунар. заоч. науч. - практ. конф. - Стерлитамак, 2013. - 23 апреля. - С. 34-37.

275. Исатай - Махамбет басқарған ұлт - азаттық көтерілістің кезеңдері мен тарихи маңызы / Т.З. Рысбеков // Исатай - Махамбет: ізденістер, зерттеулер, көзқарастар: халықар. ғыл. - теор. конф. материалдары. - Орал, 2013. - 27 мамыр. - Б. 30-35.

276. Коллективизация советского хозяйства в Западном Казахстане и ее последствия / Т.З. Рысбеков // Материалы междунар. науч. конф. молодых ученых, магистрантов, студентов и школьников «XIII Сатпаевские чтения». - Павлодар, 2013. - Т. XIII. - С. 85-87.

277. Қосымша кәсіби білім беру - жоғары оқу орындарының инновациялық дамуының негізі / Т.З. Рысбеков // «Шоқан тағылымы - 17» халықар. ғыл. - практ. конф. материалдары. - Көкшетау, 2013. - Т. 2. - Б. 211-214.

278. Махамбет - батыр, ақын, күйші, Һәм қоғамдық - саяси қайраткер / Т.З. Рысбеков // V Махамбет оқулары: Махамбет Өтемісұлының 210 жылдығына арналған дәстүрлі респ. ғыл. - тәж. конф. материалдары. - 2013. - Б. 14-18.

279. Некоторые актуальные проблемы истории Казахстана / Т.З. Рысбеков // «Наука в XXI веке»: материалы III Междунар. науч. - практ. конф. - Краснодар, 2013. - С. 24-30.

280. О содержании и технологии качества подготовки в вузах Казахстана в XXI веке / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // Образование взрослых в современном образовательном пространстве: сб. науч. ст. - Екатеринбург, 2013. - С. 147-152.

281. Отан тарихын жаңаша дәуірлеудің кейбір мәселелері / Т.З. Рысбеков // Өзгермелі әлем: Қазіргі Қазақстандық қоғамның трансформациясы және әлеуметтік транзитология мәселелері: халықар. ғыл. - практик. конф. материалдары. - Семей, 2013. - 4-5 сәуір. - Б. 203-206.

282. Отандық тарихтың әдіснамалық мәселелері жөнінде / Т.З. Рысбеков // «Жаңа ғасырдағы Қазақстан тарихының өзекті мәселелері» атты халықар. ғыл. - тәж. конф. = Материалы междунар. науч. - практик. конф. «Актуальные проблемы истории Казахстана в новом веке». - 2013. - Б. 36-39.

283. Отандық тарихтың әдіснамасы жөнінде / Т.З. Рысбеков // «Жаңа ғасырдағы Қазақстан тарихының өзекті мәселелері» атты халықар. ғыл. - тәж. конф. - Уральск, 2013. - Б. 39-42.

284. Роль экономического образования в подготовке будущих управленцев / Т.З. Рысбеков // Сб. тр. участников междунар. науч. конф. «Роль образования в формировании политической и правовой культуры». - СПб., 2013. - 23-24 октября. - С. 384-387.

285. Создание сельскохозяйственной кооперации в Казахстане в первой половине 20-х годов XX века / Т.З. Рысбеков // В мире научных исследований: материалы II науч. - практик. конф. - Краснодар, 2013. - С. 145-149.

286. Ұлттық тарихтың кейбір өзекті мәселелері жөнінде / Т.З. Рысбеков // Ұлттық тарихты зерделеу туралы «Тарих ғылымының XXI ғасырдағы жаңа белесі» 2013 жылдың 5 маусымы және 25 қыркүйегінде өткізілген ұлттық тарихты зерделеуге арн. Ведомствоар. жұмыс тобының кеңейтілген отырыстарының материалдары және белгілі қоғам қайраткерлерінің пікірлері. - Алматы, 2013. - Б. 235-239.

287. Экономическое сотрудничество Казахстана с КНР (1990-2005 гг.) / Т. Рысбеков // Наукові конференції: матеріали VIII Міжнарод. науч. - практич. інтернет - конф. «Проблеми і перспективи розвитку науки в началі третього тисячоліття в країнах СНГ». - Переяслав-Хмельницький, 2013. - 26-28 лютого.

288. Энергоресурсы как фактор экономической интеграции / Т. Рысбеков, Б.Ф. Шынтемирова // Экология и нефтегазовый комплекс: сб. науч. трудов МНПК. - Атырау, 2013. - С. 731-734.

2014

289. Абзал аға, көрнекті этнограф - ғалым / Т. Рысбеков // ХҒТК «Профессор Х. Арғынбаев және қазақ этнологиясының мәселелері». - Алматы, 2014. - 31 қазан. - Б. 8-9.

290. Алашорда мен ақ қазақтар үкіметінің арақатынасы жөнінде / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // Алаш күніне арналған «Алаш идеясы - ұлттық идея». - Орал, 2014. - Б. 21-30.

291. Білім сапасы - заман талабы / Т.З. Рысбеков // «Сапалы білім, озық ғылым, жасыл экономика - ғаламшар болашағы» атты халықар. ғыл. - практич. конф. мат. - Алматы, 2014. - Б. 136-139.

292. Военно - хозяйственная деятельность советов Казахстана в начальном этапе Великой Отечественной войны / Т.З. Рысбеков // Труды междунар. науч. - практич. конф. «Ауэзовские чтения - 12»: «Роль регионального университета в развитии инновационных направлений науки, образования и культуры». - Шымкент, 2014. - С. 103-106.

293. Гуманитарлық бағыттың білім жүйесіндегі орны / Т.З. Рысбеков // Ғылым және білім қоғамды дамытудың басты факторлары: халықар. ғыл. - тәж. конф. мат. - Қарағанды, 2014. - Б. 231-237

294. Ғалым У.Х. Шәлекенов бағындырған биік асулар / Т.З. Рысбеков // Уахит Шәлекенов: Өнегелі өмір. - Алматы, 2014. - Б. 296-301.

295. Жұмысшы кадрларының тарихын зерттеудің кемеңгері / Т.З. Рысбеков // Қазақстандық тарих ғылымының өзекті мәселелері мен даму болашағы: ҚР ҰҒА академигі, т.ғ.д., проф. М.-А.Х. Асылбектің 85 жылдық мерейтойына арн. халықар. ғыл. - тәж. конф. материалдары. - Алматы, 2014. - Б. 41-44.

296. Использование IT в учебном процессе / Т. Рысбеков // МНПК «Қазақстан-2050: экономикалық және әлеуметтік гуманитарлық даму үрдісі». - Уральск, 2014. - С. 5-14.

297. История должна быть правдивой / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // Современные тенденции в науке и образовании. - Москва, 2014. - Ч.IV. - С. 34-35.

298. К вопросу о религии и об экстремизме среди молодежи в Казахстане / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // Молодежный экстремизм: истоки, предупреждение, профилактика: мат. междунар. науч. - практ. конф. - Москва, 2014. - Ч.I. - С. 171-178.

299. О соотношении Алаш Орды с белоказачьим Правительством / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // Областная НПК. - Уральск, 2014. - С. 21-30.

300. Оқу жүйесіндегі инновациялық басқаруды дамытудың алғышарттары мен ерекшеліктері / Т. Рысбеков // IV МНПК «Психолого - педагогические проблемы образования в условиях инновационного развития». - Алматы, 2014. - Б. 108-114.

301. Основные направления в воспитании студентов вуза / Т.З. Рысбеков // III Всероссийская НПК «Воспитание в современном культурно - образовательном пространстве». - Самара, 2014. - 29 октября. - С. 244-251.

302. Основные периоды изучения памятников Приуралья / Т.З. Рысбеков // Материалы междунар. науч. - практ. конф. «Актуальные проблемы и перспективы развития археологической и этнологической науки в Казахстане», приуроченной к 80-летию КазНУ им. аль-Фараби и 90-летию почетного акад. НАН РК У.Х. Шалекенова. - Алматы, 2014. - 16 мая. - С. 70-73.

303. Өлке тарихы Отандық тарихтың құрамдас бөлігі / Т.З. Рысбеков // «Қазақстан тарихшыларының екінші конгресі»: ғылыми мақалалар жинағы. - Астана, 2014. - Б. 385-389.

304. Өлке тарихы Отандық тарихтың құрамдас бөлігі / Т.З. Рысбеков // Қазақстан және әлемдік тарих кеңістігі: жалпы мен ерекшенің «Мәңгі Ел» ұлттық идея арқылы көрінісі: халықар. ғыл. - тәж. конф. материалдары. - Алматы, 2014. - Б. 92-96.

305. Проблемы внедрения педагогических инновации в вузе / Т. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // Материалы МНПК. - Жетисай, 2014. - 12 ноября. - С. 427-431.

306. Проблемы демократического воспитания молодежи / Т.З. Рысбеков // Материалы междунар. науч. конф. молодых ученых «Казахстан в международном образовательном пространстве». - Алматы, 2014. - С. 238-239.

307. Развитие высшего образования РК в поликультурном пространстве / Т.З. Рысбеков // МНРК «Образование взрослых в современной России». - Екатеринбург, 2014. - 31 октября. - С. 267-271.

308. Социально - экономическая политика государства в отношении сельхозкооперации в Казахстане (20-е годы XX в.) / С.Т. Рысбекова, Т.З. Рысбеков // В мире научных исследований: материалы VI междунар. науч. - практ. конф. - Краснодар, 2014. - С. 31-36.

309. Тарих сабағында оқушылардың ойлау белсенділігін арттыру / Т.З. Рысбеков // М. Өтемісұлының 211 жылдығына арналған дәстүрлі «VI Махамбет оқулары». - Орал, 2014. - Б. 117-118.

310. Тарих сабағында патриотизмге тәрбиелеу / Т.З. Рысбеков, Б.Ғ. Шынтемирова // «Шоқан оқулары - 18» Халықар. ғыл. - практ. конф. материалдары. - Көкшетау, 2014. - 1 Т. - Б. 180-185.

311. Тарих толқынындағы тарихи зерттеулердің негізгі бағыттары / Т.З. Рысбеков // М.Х. Дулатидың 515 жылдығына арн. «М.Х.

Дулати - тарихи танымы және қазіргі кезең» тақырыбындағы «VIII Дулати оқулары»: халықар. ғыл. - практ. конф. материалдары. - Тараз, 2014. - 25-26 сәуір. - Б. 278-281.

312. Туристік - өлкетану қызметін дамытудың кейбір ғылыми - практикалық аспектілерінің мәселесі / Т.З. Рысбеков // Туризм, өлкетану және экологияның географиялық проблемалары: халықар. конф. материалдары. - Алматы, 2014. - 12-13 мамыр. - Б. 318-319.

313. Экологический туризм и перспективы его развития в Казахстане / Т.З. Рысбеков // Сб. науч. тр. по материалам Междунар. науч. - практ. конф. «Перспективы развития науки и образования». - Москва, 2014. - Ч. III. - 1 июля. - С. 93-95.

314. Экотуризм и перспективы его развития в Казахстане / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // МНП Симп. - Ганновер, 2014 - 27-28 ноября. - С. 142-143. (на англ. яз.).

2015

315. Some aspects of the implementation innovative education in university / T. Rysbekov // Materials of IX International conference «Efficient use of resources and environmental protection - key issues of mining and metallurgical complex development» and XII International science conference «Advanced technologies, equipment and analytical systems for materials and nano-materials». - Uskemen, 2015. - May 20-23. - P. 281-285.

316. Гуманизация и гуманитаризация образования - основа устойчивого развития общества и формирования миропонимания молодежи / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // Междунар. науч. конф. «Гуманизация образовательного пространства». - Саратов, 2015. - С. 161-167.

317. Деятельность советов Семипалатинской области в годы войны (1941-1945 гг.) / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // Восточно - Казахстанцы в годы Великой Отечественной войны: материалы

респ. науч. - практ. конф. «», посв. 70-летию Победы в Великой Отечественной войне. - Семей, 2015. - 24 апреля. - С. 73-76.

318. Ж. Досмухамедов и его время / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // Материалы XVII Всероссийской науч. конф. «Великая Отечественная война 1941-1945 гг.: подвиг и триумф советского народа». - Москва, 2015. - С. 144-154.

319. Жоғарғы оқу орындарындағы білім беру жүйесін жаңарту мәселелері / С.Т. Рысбекова, Т.З. Рысбеков // Академик Е.А. Бөкетовтің ғылыми және шығармашылық мұрасы: Е.А. Бөкетовтің 90 жылдығына арн. халықар. ғыл. - тәж. конф. материалдары. - Қарағанды, 2015. - Т.ІІ. - 27-28 наурыз. - Б. 261-265.

320. Инклюзивное образование в Казахстане / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // Сб. науч. ст. «Образование взрослых в современном образовательном пространстве: проблемы и перспективы». - Екатеринбург, 2015. - Ч 2. - С. 164-172.

321. Инновационные технологии управления в современной школе / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // Развитие науки в XXI веке: IX междунар. заоч. конф. - СПб., Харьков, 2015. - Ч.2. - С. 87-90.

322. Қазақ хандығының тарихы туралы негізгі деректер / Т.З. Рысбеков // Қазақ хандығының тарихындағы Түркістанның орны: халықар. ғыл. - теор. конф. - Түркістан, 2015. - 2-3 сәуір. - Б. 76-79.

323. Қазақстан - ұлтаралық және дінаралық келісім мен ынтымақтастық елі / Т.З. Рысбеков // МНПК «Ауэзовские чтения - 13»: «Нұрлы жол - стратегический шаг на пути индустриально - инновационного и социально - экономического развития страны». - Шымкент, 2015. - 16-17 апреля. - Б. 317-319.

324. Қазақстан тарихы әлеміндегі қайталанбас тұлға / Т.З. Рысбеков // «Академик К. Нұрпейс: өмірі, қызметі, ғылыми мұрасы» РҒТК. - ТжЭИ, 2015. - 12 наурыз.

325. Қазақтың дәстүрлі - құқықтық жүйесіндегі билер сотының орны мен рөлі / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова, Б.Ғ. Шынтемирова // Қазақ хандығының 550-жылдығына арналған «Қазақ хандығы - Қазақстан Республикасы: мемлекетіліктің қалыптасуы, сабақтастық және даму мәселелері» атты халықар. ғыл. - теор. конф. материалдары. - Павлодар, 2015. - Б. 290-298.

326. Қазақтың дәстүрлі - құқықтық жүйесіндегі билер сотының орны мен рөлі / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // Қазақ хандығының 550-жылдығына арналған «Қазақ хандығы - Қазақстан Республикасы: мемлекетіліктің қалыптасуы, сабақтастық және даму мәселелері» атты халықар. ғыл. - теор. конф. материалдары. - Астана, 2015. - Б. 179-183.

327. Мұхаммед Хайдар Дулати және Қадырғали Жалайри еңбектері - Қазақ хандығының тарихы жөніндегі алғашқы зерттеулер / Т.З. Рысбеков // «Қазақ хандығы: құрылуы, қалыптасуы және дамуы»: қазақ хандығының құрылуының 550 жылдығына арн. халықар. ғыл. - тәж. конф. материалдары. - 25 мамыр. - 2015. - Б. 37-42.

328. Мұхаммед Хайдар Дулати және Қадырғали Жалайри еңбектері Қазақ хандығының тарихы жөніндегі алғашқы зерттеулер / Т.З. Рысбеков // Қазақ хандығы: құрылуы, қалыптасуы және дамуы: қазақ хандығының құрылуының 550 жылдығына арн. халықар. ғыл. - тәж. конф. мат., 25 мамыр. - 2015. - Б. 37-42.

329. Основные источники истории Казахского ханства / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // Междунар. науч. - практ. конф. «От тюркского эля к Казахскому ханству». - Москва, 2015. - 15-17 ноября. - С. 89-90.

330. Оценка качества знания / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // Междунар. науч. конф. «Проблемы измерения, оценивания качества образования». - Ереван, 2015. - С. 326-331.

331. Сарайшық - Қазақ хандығының Астанасы / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // «Қазақ хандығы мыңжылдықтар тоғысында:

тарихи сабақтастық және қазіргі кезең» тақырыбындағы халықар. ғыл. - практ. конф. материалдары. - Тараз, 2015. - Б. 273-277.

332. Социально - культурная деятельность Советов Казахстана в годы войны (1941-1945 гг.) / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // Междунар. науч. конф. «Великая Отечественная война 1941-1945 гг. в судьбах народов и регионов», посв. 70 летию Великой Победы. - Казань, 2015. - 9-10 апреля. - С. 331-340.

333. Тарих ғылымындағы шоқтығы биік тұлға. / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова, Б.Г. Шінтемірова // Көрнекті ғалым К. Нұрпейісұлының 80 жылдығына арналған «Нұрпейіс оқулары» аясында өтетін «Тұлға. Ғалым. Ұстаз» атты халықар. ғыл. - тәж. конф. материалдары. - Алматы, 2015. - 13 наурыз. - Б. 50-53.

334. Туризмнің мемориалдық - ғибадатханалық ескерткіштерді зерттеудегі алатын орны / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // «Түркістанды түркі дүниесінің рухани орталығы ретінде қалыптастыру мәселелері»: халықар. конф. материалдары. - Түркістан, 2015. - Б. 148-153.

335. Туристік - өлкетану қызметін дамытудың кейбір ғылыми - практикалық аспектілерінің мәселесі / Т.З. Рысбеков // Түркістанды түркі дүниесінің рухани орталығы ретінде қалыптастыру мәселелері: халықар. конф. материалдары. - Түркістан, 2015. - Б. 148-153.

336. Тұлға және оның қалыптасуы / Т.З. Рысбеков // РФТК «М. Шоқай - тұлға және саясаткер». - Алматы, 2015. - 29 қазан.

337. Тұлға және оның тарихтағы рөлі / Т. Рысбеков, С. Рысбекова // «Конституциялық құрылыс мәселелері және елбасының рөлі» Қазақстан тарихшыларының III конгресі: ғылыми мақалалар жинағы. - Астана, 2015. - Б. 371-375.

2016

338. Актуальные проблемы истории края / С.Т. Рысбекова, Т.З. Рысбеков // Материалы XIV междунар. науч. - практ. конф.

«Россия и Европа: связь культуры и экономики». - Прага, 2016. - 29 февраля. - С. 6-10.

339. Білім беру кеңістігін гуманитаризациялау - қоғамның тұрақты дамуының негізі / Т.З. Рысбеков // «Байтурсыновские чтения - 2016» на тему: «Наука, производство, бизнес: современное состояние и пути инновационного развития страны». - Костанай: КостГУ, 2016. - 15 апреля. - Б. 153-156.

340. Болонский процесс и применение национально-регионального компонента в системе образования Казахстана / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // Сб. науч. ст. «Актуальные проблемы подготовки бакалавров и магистров в условиях становления уровневого образования». - Курган: Курганский гос. ун-т, 2016. - С. 56-61.

341. Болонский процесс и создание Евразийского образовательного пространства / С.Т. Рысбекова // Материалы XIV междунар. науч. - практ. конф. «Россия и Европа: связь культуры и экономики». - 2016. - 29 февраля. - С. 296-301.

342. Гуманизация и гуманитаризация образования - основа устойчивого развития общества и формирования миропонимания молодежи / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова, Б.Г. Шинтимирова // Междунар. науч. конф. «Гуманизация образовательного пространства». - Саратов, 2016. - С. 161-167.

343. Жоғарғы оқу орындарындағы жастарға тәрбие берудің негізгі мақсаттары мен құрылымдары / С.Т. Рысбекова, Т.З. Рысбеков // Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 25 жылдығы және Қ. Жұбанов ат. Ақтөбе өңірлік мемлекеттік ун-нің 50-жылдығына арн. «Жастар, ғылым және инновациялар» атты халықар. студенттік ғыл. - практ. конф. мат. - Ақтөбе, 2016. - Б. 506-509.

344. Жоғары кәсіби білім сапасы: рөлі және өзекті мәселелері / Т.З. Рысбеков // «Жаңа формацияда кәсіптік білім берудің өзекті мәселелері» атты ХҒТК. - Түркістан, 2016. - 31 сәуір. - Б. 221-225.

345. Из истории забастовок на Эмбе и Доссоре (1913 г.) / Т.З. Рысбеков // Жаңа ғасырдағы білім мен ғылым: магистранттардың ғылыми мақалалар жинағы. - Орал, 2016. - С. 110-113.

346. Основные цели и механизм воспитания молодежи в Казахстане / С.Т. Рысбекова, Т.З. Рысбеков // Материалы междунар. науч. - практ. конф., посв. 120-летию со дня рождения Л.С. Высоцкого «Теория и практика воспитания: педагогика и психология». - 2016. - 7-8 июня. - С. 534-538.

347. Процесс формирования миропонимания у молодежи посредством гуманитарного образования / С.Т. Рысбекова, Т.З. Рысбеков // Образование: традиции и инновации: мат. междунар. науч. - практ. конф. - Прага, 2016. - 6 октября. - С. 275-278.

348. Развитие высшего профессионального образования в поликультурном пространстве Республики Казахстан / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // Образование взрослых в современной России. - Екатеринбург, 2016. - Ч.1. - С. 267-271.

349. Сұлулық пен парасаттың, елдік пен ерліктің арулары / С.Т. Рысбеков // С. Бәйішев ат. Ақтөбе ун-нің 20 жылдығына арн. халықар. білім форумы аясындағы «Білім, ғылым және өндіріс интеграциясы» тақырыбындағы халықар. ғыл. - практ. конф. материалдары. - Ақтөбе, 2016. - Т.ІІ. - 27-28 маусым. - Б. 163-168.

350. Тәуелсіздік - қасиетті құндылық / Т.З. Рысбеков // Материалы междунар. науч. - практ. конф. «25 лет единства и созидания». - Астана, 2016. - С. 136-139.

351. Торгово - экономические связи Западно - Казахстанской области с приграничными областями Российской Федерации / С.Т. Рысбекова, Т.З. Рысбеков // V Манякинские чтения: «Опыт, достижения, перспективы торговли и экономики». - 2016, Омск. - 4-5 апреля. - С. 121-128.

352. Түркі өркениеті - тарихи мұра / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // Гуманитарлық ғылымдар форумы. - Халықаралық Түркі Академиясы. - Астана, 2016. - 23-25 мамыр.

353. Университет ортасы - тәрбие берудің қозғаушы күші / Т.З. Рысбеков // IVсырттай ХҒПК «Актуальные проблемы права, экономики и образования на современном этапе: теория и практика». - Институт истории и права КазНПУ им. Абая, 2016. - 17-18 наурыз. - Б. 79-81.

354. Электронды оқыту сапасы және оны оқу процесіне еңгізу мәселелері / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбеков // ЭКСПО - 2017: Ақпараттандыру - қоғам дамуының болашағы: «Бектаев оқулары - 2»: халықар. ғыл. - теор. конф. мат. - Шымкент, 2016. - Б. 594-597.

2017

355. Алаш Орда үкіметінің ақ казактармен ұлттық әскери жасақтар құру жолындағы жүргізген шаралары / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбеков, Б.Ғ. Шынтемірова // Алаш Орда қозғалысы: казак мемлекеттілігі идеясының дамуына ықпалы атты ғыл. - тәж. конф. материалдары. - Орал, 2017. - 31 мамыр. - Б. 5-8.

356. Алашорда үкіметінің ұлттық әскери жасақтар құру жолындағы әрекеттері / Т.З. Рысбеков, Б.Ғ. Шынтемірова // Ғасырлар тоғысындағы алаш идеялары атты халықар. ғыл. - теор. конф. материалдары. - Алматы, 2017. - 30-31 қазан. - Б. 156-160.

357. Батыс Қазақстандықтардың Ұлы Жеңіске қосқан үлесі / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбеков // Отты жылдар қаһармандары: мақалалар жинағы. - Орал, 2017. - Б. 9-37.

358. Болон процесі және Қазақстандағы жоғары білімнің интернационализациялануының кейбір ерекшеліктері / Т.З. Рысбеков // Тараз мемлекеттік пед. ун-нің 50 жылдығына арн. «Заманауи білім беру тенденциялары: болашаққа көзқарас» атты I халықар. ғыл. конгресс аясында өткен конф. еңбектері. - Тараз, 2017. - Т.І. - 20-21 қазан. - Б. 180-187.

359. Ғылыми - зерттеу жұмысы ұйымдастырудың кейбір мәселелері / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбеков // «Академиялық адалдық және университетті басқару» тақырыбындағы

«Академиялық адалдық - 2» дәстүрлі конф. - Астана, 2017. - 19-20 мамыр. - Б. 85-89.

360. Жоғары кәсіби білім сапасы: рөлі және өзекті мәселелері / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // «Жаңа формацияда кәсіптік білім берудің өзекті мәселелері» атты IV дәстүрлі Халықар. ғыл. - тәж. конф. материалдары. - Түркістан, 2017. - Т.І. - Б. 221-225.

361. Знаменитые личности - мирового значения - выпускники Западно - Казахстанского высшего медицинского колледжа / Т.З. Рысбекова, А.М. Оспанова // Сб. ст. междунар. науч. - практ. конф. «Advanced science». - Пенза, 2017. - 23 ноября. - С. 12-15.

362. Из истории взаимодействия Казахстана с государствами Центральной Азии / Т.З. Рысбеков, Б.Г. Шинтимирова // Материалы междунар. науч. - практ. конф. «Международные отношения в Центральной Азии: история и современность», 24 ноября. - Алматы, 2017. - С. 121-124.

363. Қазақ хандығының құрылу тарихынан / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбеков // «Ұлы дала өркениеті» атты халықаралық конгресс. - Тараз, 2017. - 19-21 мамыр. - Б. 70-73.

364. Некоторые вопросы обучения взрослых в современных социально - экономических условиях / Т.З. Рысбеков, Б.Г. Шинтимирова // V Междунар. науч. - практ. конф. «Образование взрослых в условиях современности: проблемы и перспективы». - Екатеринбург, 2017. - С. 73-78.

365. Некоторые вопросы управления научно - исследовательской работой в вузе / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбеков // Образование в современном мире: стратегические инициативы: Всероссийская междунар. конф. - Самара, 2017. - 14 апреля. - С. 368-375.

366. Некоторые проблемы организации научно - исследовательской работы / Т.З. Рысбеков, Б.Г. Шинтимирова, С.Т. Рысбекова // Образование в современном мире: стратегические инициативы: Всероссийская науч. - мет. конф. с

междунар. участием, посв. 75-летию ун-та. - Самара, 2017. - 14 апреля. - С. 371-378.

367. Образовательная среда - эффективное средство социального воздействия экстремистскому воздействию молодежи / Т.З. Рысбеков // Образование: традиции и инновации: мат. XIV междунар. науч. - практ. конф. - Прага, 2017. - 27 апреля. - С. 215-218.

368. Өлкетану тарихы арқылы патриотизмге тәрбиелеу / Т.З. Рысбеков // «Ұлы даланың рухани мұрасы: өткені мен бүгіні» халықар. ғыл. конф. материалдары. - 2017. - Б. 189-124.

369. Тектігі педагогикалық дәстүрлердің сабақтастығының кейбір мәселелері / Т.З. Рысбеков, Б.Г. Шинтимирова // Қазақ ғылыми психологиясының 100 жылдығына арн. «Психологиялық ғылым мен тәжірибенің қазіргі кездегі даму үрдістері және болашағы» атты VII халықар. ғыл. - әдіст. конф. және қазақ психологиялық қоғамының I құрылтай съезінің мат. - Алматы, 2017. - Б. 47-49.

370. Түркі мемлекеттігінің көне ескерткіштері мен реликвиялары - маңызды рухани байлық / Т.З. Рысбеков // «IV Халықаралық түркі әлемі» зерттеулері симпозиумы. - Нийде, 2017. - 26-28 сәуір. - Б. 947-953.

371. Түркі мемлекетінің көне жазбалары - тарихи дерек / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбеков // «Байырғы түркі құндылықтары - 2017» ХҒТПК. - Астана, 2017. - 18 мамыр. - Б. 73-82.

372. Университетская среда - ведущая сила воспитания / Т.З. Рысбеков // МНПК «Социализация человека в современном мире в интересах устойчивого развития общества: междисциплинарный подход». - Калуга, 2017. - 18-20 мая. - Б. 682-689.

2018

373. Абайдың қоғамдық - саяси көзқарастары / Т. Рысбеков, Б. Шинтимирова // Uluslararası Abay Kunanbayoglu Kazak Kulturu.

Tarihi ve Edebiyatı Sempozyumu. - Ankara, 2018. - 11-14 Kasım. - B. 63-70.

374. Адам капиталы - білім мен ғылымның қозғаушы күші / Т.З. Рысбеков, Л.Т. Рысбекова // Казахстан в глобальной экономике: новые реалии и вызовы: материалы междунар. науч. - практ. конф., посв. 65-летию Ин-та экономики КН МОН РК. - Алматы, 2018. - Т.2. - С. 185-191.

375. Әл-Фарабидің тәрбие мәселесіндегі педагогикалық мұралары / Т. Рысбеков, Б. Шинтимирова // Uluslararası Al-Farabi sosyal bilimler kongresi. - 9-11 Kasım. - 2018. - B. 1035-1044.

376. Ер едіге - тарихи тұлға / С.Т. Рысбекова, Т.З. Рысбеков, Б.Ғ. Шынтемірова // «Ер едіге және ХХІ ғасырдағы ұлттық сана» тақырыбындағы халықар. конф. материалдары. - Ақтөбе, 2018. - 26 сәуір. - Б. 13-16.

377. Жастарды адамгершілік - патриоттық тәрбиелеу мәселелері / Т.З. Рысбеков, Б.Ғ. Шынтемірова // Қазіргі қоғамның рухани - адамгершілік жаңаруының психологиялық негіздері: үрдісі, болмысы, болашағы: халықар. ғыл. - тәж. конф. материалдары. - Қостанай, 2018. - 12 сәуір. - Б. 132-135.

378. Идеология - основа усвоения демократической политической культуры / С.Т. Рысбекова, Т.З. Рысбекова, Б.Ғ. Шинтимирова // Материалы ХХІ междунар. науч. - практ. конф. «Россия и Европа: связь культуры и экономики». - Прага, 2018. - 18 июня. - С. 82-84.

379. Қажығали Жұмалиев және Қазақстан тарихы мәселелері / Т.З. Рысбеков // «Қажым оқулары - І: Әлем мәдениеті контексіндегі білім жүйесінде жалпыадамгершілік құндылықтарды қалыптастыру мәселелері» атты халықар. ғыл. - тәж. конф. - Орал, 2018. - 20 қараша. - Б. 125-128.

380. Қазақстанның бас қаласы - жаңалықтардың астанасы / Т.З. Рысбеков, Б.Ғ. Шынтемірова // ҚР президенті Н.Ә. Назарбаевтың саяси бастамалары және астананың салтанат құруы: халықар. ғыл. - тәж. конф. материалдары. - Астана, 2018. - Б. 36-41.

381. Қазтуған Сүйінішұлы - Ел бірлігі мен отан сүюдің жыршысы / Т.З. Рысбеков, Б.Ғ. Шынтемірова // Материалы II-й научной конференции средневековой истории Дешт-и Кыпчака. - Астана, 2018. - Б. 211-218.

382. Тұлға және оның қалыптасуы / Т.З. Рысбеков, Б.Ғ. Шынтемірова // Әлемдік философияның өзекті мәселелері, адам, оның санасы мен адамгершілігінің дамуы: III халықар. ғыл. - теор. конф. материалдары. - Астана, 2018. - 16-17 ақпан. - Б. 238-241.

2019

383. Абай и судьба казахского общества / Т.З. Рысбеков, Б.Г. Шинтимирова // Материалы Междунар. Евразийского форума «История Великой степи: от истоков до современности». - Нур-Султан, 2019. - Т.2. - 25 октября. - С. 20-23.

384. Азаматтың үш қыры / Т.З. Рысбеков, Б.Ғ. Шынтемірова // «Профессор Хисмет Бозанұлы Табылдиевтың ғылыми мұрасы және тарихи өлкетанудың негіздері» халықар. ғыл. - практик. конф. баяндамалар жинағы. - Атырау, 2019. - 25-26 қаңтар. - Б. 326-329.

385. Батыр Сырым Датұлының тағылымы / Т.З. Рысбеков, Б.Ғ. Шынтемірова, Л.Т. Рысбекова // III Uluslararası Abay Kunanbayoglu Kazak kulturu. tarihi ve edebiyati Sempozyumu. - Antalya, 2019. - Б. 118-133.

386. Особенности работы местных советов Казахстана в годы Великой Отечественной войны (1941-1945 гг.) / Т.З. Рысбеков, Б.Г. Шинтимирова // Труды междунар. науч. - образовательной конф. «СССР во Второй мировой войне (1939-1945 гг.)». - СПб., 2019. - 20-21 мая. - С. 285-295.

387. Средневековый Сарайшык - столица Казахского ханства / Т.З. Рысбеков, Б.Г. Шинтимирова // Материалы VII науч. - практик. конф. «Глобальная наука и инновации 2019: Центральная Азия». - Нур-Султан, 2019. - 25-28 сентября. - С. 57-61.

388. Тарихы шындық және ұлттық тарихымыздың кейбір өзекті мәселелері жөнінде / Т.З. Рысбеков, Б.Г. Шынтемірова // Жошы ұлысы және Сарайшық - қазақ мемлекеттілігінің бастауында: халықар. ғыл. - тәж. конф. материалдары. - Алматы, 2019. - 10 қазан. - Б. 229-235.

389. Ұлы Жібек жолы және оның қазақ елінің тарихында алатын орны / Т.З. Рысбеков, Б.Г. Шынтемірова // Uluslararası cinden adriyatike sosyal bilimler kongresi. - Antalya, 2019. - Б. 518-526.

2020

390. Деятельность партийно - советских органов Западно - Казахской области по размещению эвакуированного населения и материальных ресурсов (1941-1942) / Т.З. Рысбекова, Б.Г. Шинтимирова // Сб. ст. по мат. IV Междунар. науч. конф. «II Мировая война: историографические традиции и новые подходы в изучении (к 75-летию победы)». - Новороссийск, 2020. - 18-19 декабря. - С. 15-21.

391. Организационная работа местных Советов Казахстана по развитию оборонной промышленности (1941-1945 гг.) / Т.З. Рысбекова, Б.Г. Шинтимирова // Сб. науч. ст. участников Всероссийской науч. - практ. конф. с междунар. участием, посв. 75-летию победы в Великой Отечественной войне «Истоки и уроки Великой Победы». - Курск, 2020. - 22 мая. - С. 200-205.

392. Организационно - практическая работа Советов Казахстана в помощь освобожденным районам (1943-1945 гг.) / Т.З. Рысбекова, Б.Г. Шинтимирова // Сб. науч. тр. Междунар. науч. - практ. конф., посв. 75-летию Победы «Великая Отечественная Война 1941-1945 гг.: итоги, цена, уроки». - Москва, 2020. - 20 февраля. - С.120-125.

393. Письма эвакуированных, как живые свидетельства положения на местах в процессе эвакуации в г. Уральск в период Великой Отечественной Войны / Е.А. Калинина, Т.З. Рысбеков // Сб. тр. междунар. науч. конф., посв. 75-летию Победы советского народа в Великой Отечественной войне «Великая победа: история и современность». - Москва, 2020. - 21 мая. - С. 136-149.

394. Социально - культурная деятельность советов Казахстана в годы войны (1941-1945 гг.) / Т.З. Рысбекова, Б.Г. Шинтимирова // Сб. науч. работ междунар. науч. - практ. конф., посв. 75-летию Победы «...И помнит мир спасенный»: система образования, как залог победы советского народа в Великой Отечественной Войне. - Уфа, 2020. - 17-18 февраля. - С. 395-401.

395. Хозяйственно - организаторская деятельность советов Казахстана в области сельского хозяйства и животноводства (1941-1945 гг.) / Т.З. Рысбекова, Б.Г. Шинтимирова // Сб. тр. междунар. науч. - образовательной конф. «СССР во второй мировой войне (1939-1945 гг.): проблемы исторической памяти». - Санкт-Петербург, 2020. - С. 415-423.

2021

396. Кушаев Гаяз Абдулвалиевич / Т.З. Рысбеков // Кушаев окулары: халықар. ғыл. - тәж. конф. жинағы. - Орал, 2021. - Б. 9-11.

397. Общественная деятельность Губайдуллы Жангировича / Т.З. Рысбеков, Б.Г. Шинтимирова, С.Т. Рысбекова // Asead 8 uluslararası sosyal bilimler sempozyumu ejser. - Hamburg, 2021. - 20-22 kasim. - С. 278-286.

398. Zhansha Dosmukhamedov and his attitude of Soviet power / T.Z. Rysbekov, B.G. Shintimirova // Asead 7. Uluslararası sosyal bilimler sempozyumu ejser. - Kemer, 2021. - 10-12 nisan. - P. 185-192

2022

399. Р. Сулейменов - видный персонолог / Т.З. Рысбеков, Б.Г. Шинтимирова, С.Т. Рысбекова // Asead 9. Uluslararası sosyal bilimler sempozyumu ejser. - Antalya, 2022. - 28-30 Mayıs. - С. 74-75.

**ҒЫЛЫМИ ЖЕТЕКШІЛІГІМЕН ЖАЗЫЛҒАН
ДОКТОРЛЫҚ ДИССЕРТАЦИЯЛАР**

**ДОКТОРСКИЕ ДИССЕРТАЦИИ ПОД НАУЧНЫМ
РУКОВОДСТВОМ**

2009

1. Тасмагамбетов А.С. История конфессии Казахстана в конце XVIII - начале XX вв.: распространение, организационное развитие и миссионерство (по материалам ислама и православия. - Уральск, 2009.

2010

2. Бердіғожин Л.Б. Қазақстанның мұнай-газ өндірісі саласындағы жұмысшы, инженер - техникалық кадрларының қалыптасуы және өсуі (1890-1990 жылдар). - Қызылорда, 2010.

ҒЫЛЫМИ ЖЕТЕКШІЛІГІМЕН ҚОРҒАЛҒАН КАНДИДАТТЫҚ ДИССЕРТАЦИЯЛАР

КАНДИДАТСКИЕ ДИССЕРТАЦИИ, ВЫПОЛНЕННЫЕ ПОД НАУЧНЫМ РУКОВОДСТВОМ

1996

1. Кривобокова С.С. История дискуссий по кооперативному движению и развитие сельскохозяйственной кооперации в Казахстане в 1921-1929 гг. - Алматы, 1996.

1998

2. Тасмагамбетов А.С. Политика Советской власти в Казахстане в отношении ислама в 1917-1940 гг. - Алматы, 1998.
3. Курманалин С.Б. 1847-1858 жж. Есет Көтібарұлы бастаған ұлт-азаттық көтеріліс. - Орал, 1998.

2000

4. Сулейменова Г.Б. Культурная жизнь Западного Казахстана: опыт и проблемы (1946-1985гг). - Уральск, 2000.

2001

5. Ерназаров Ж.Т. Этнознаковые функции семейной обрядности казахов (этнолого - культурологические аспекты). - Уральск, 2001.

2002

6. Карабалин Г.Е. Крестьянское хозяйство казахов Бокей Орды в XIX веке. - Уральск, 2002.

2003

7. Жаксығалиев Ж.Ж. Әбілқайыр ханның саяси - мәмлегерлік қызметі. - Орал, 2003.

2005

8. Мажитов Р.С. Общественно - политическая деятельность Жаханши Досмухамедова. - Уральск, 2005.

2006

9. Серикова Л.С. Қазақстанның мұнай-газ кешендерінің даму тарихы (1985 - 2000 жж.) (Батыс Қазақстан өңірінің материалдар негізінде). - Орал, 2006.

2007

10. Балыкова А.М. Батыс Қазақстанның қала халқы: әлеуметтік - демографиялық аспектісі (1926 - 1989жж.). - Орал, 2007.

11. Журасова А.Ш. Орал қаласының тарихы: әлеуметтік - экономикалық және мәдени даму аспектілері (1946-2000 жж.). - Орал, 2007.

2008

12. Исмурзин Ж.А. Батырұлы Қайып хан және оның әлеуметтік тарихы (1745-1860 жж.). - Орал, 2008.

2009

13. Аман Ә.Б. Батыс Қазақстанның ауыл халқы: тарихи демографиялық аспект (XX ғасырдың 20-80 жылдары). - Орал, 2009.

14. Боранбаева Б.С. Ғұмар Қараштың өмірі мен қоғамдық-саяси қызметі (1845-1921жж.). - Орал, 2009.

2010

15. Абдрахманова Р.Л. История становления и развития народного образования Западного Казахстана (1841-1941 гг.). - Уральск, 2010.
16. Аманбаев А.С. История экологического движения Казахстана (вторая половина XX - начало XXI вв.) / А.С. Аманбаев; Науч. рук.Т.З. Рысбеков. - Уральск, 2010. - 26 с.
17. Гиззатов С.М. Бөкей Ордасындағы аграрлық саясат (XIX ғасырдың I жартысы). - Орал, 2010.
18. Дюсенгалиева М.Ғ. Бөкей Ордасындағы сауда - саттық және кәсіпкерлік (XIX ғ.). - Орал, 2010.
19. Мәден А.Т. Батыс Қазақстанның қала халқы: этнодемографиялық дамуын талдау (1897-1945 жж.). - Орал, 2010.
20. Тастаева Ж.К. Экономическое и культурное сотрудничество Казахстана с Россией в 1985-2005 годы (на примере западных областей). - Уральск, 2010.

ҒЫЛЫМИ ЖЕТЕКШІЛІГІМЕН ҚОРҒАЛҒАН МАГИСТЕРЛІК ДИССЕРТАЦИЯЛАР

МАГИСТЕРСКИЕ ДИССЕРТАЦИИ, ВЫПОЛНЕННЫЕ ПОД НАУЧНЫМ РУКОВОДСТВОМ

2010

1. Аманбаев, А.С. История экологического движения Казахстана (вторая половина XX - начало XXI вв.) / А.С. Аманбаев; науч. рук. Рысбеков Т.З. - Уральск, 2010. - 26с.

2. Дюсенгалиева, М.Г. Бөкей Ордасындағы сауда - саттық және кәсіпкерлік: 07.00.02 - Отан тарихы (Қазақстан Республикасы тарихы): тарих ғыл. канд. ғыл. дәрежесін алу үшін дайындалған диссертация / ғыл. жетекшісі Т.З.Рысбеков. - Орал: БҚМУ, 2010. - 144 б.

3. Танзенов Д.Ж. Есім Нұралыұлының қоғамдық саяси қызметі. - Орал, 2010.

2011

4. Айбекова, Г.Ю. Тәуелсіздік жылдарындағы Қазақстан Республикасының қарулы күштерінің қалыптасу тарихы (мерзімді басылымдар материалдары бойынша, 1992 - 2011жж.): 6N0203 - Тарих мамандығы бойынша гум. ғылым магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. дисс. / ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал: БҚМУ, 2011. - 89 б.

5. Базарова Б.С. Қазақстанның тәуелсіздік жылдарындағы саяси беделінің қалыптасу тарихынан (1991-2011 жж.). - Орал, 2011. - 58 б.

2012

6. Бердигалиева, Л.А. Батыс Қазақстандағы ұжымдастыру және оның салдары: 6М020300 - Тарих мамандығы бойынша гум. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистрлік дисс. / Л.А. Бердигалиева; ғыл. жетекші Т.З. Рысбеков. - Орал : БҚМУ, 2012. - 86 б.

7. Тәжіғалиева, Ж.Т. Бірұлтты және этносаралық отбасылар тарихы мен этномәдени аспектілері (1985-2010 жж. Батыс Қазақстан облысы мысалында): 6М020300 - Тарих мамандығы бойынша гум. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистрлік дисс. / Ж.Т. Тәжіғалиева; ғыл. жетекші Т.З. Рысбеков. - Орал: БҚМУ, 2012. - 101 б.

2013

8. Ержигитов, А.Ж. Высшее техническое образование в Казахстане: исторический опыт: магистер. дисс. на соиск. акад. степ. магистра гум. знаний по спец. 6М020300 - История / А.Ж. Ержигитов; науч. рук. Т.З. Рысбеков. - Уральск, 2013. - 91 с.

9. Жалекенова, Г.Т. Становление и развитие телевидения в Западном Казахстане в 60-90 годы XX века: магистер. дисс. на соиск. акад. степ. магистра гум. знаний по спец. 6М020300 - История / Г.Т. Жалекенова; науч. рук. Т.З. Рысбеков. - Уральск, 2013. - 84 с.

10. Жалекенова, Г.Т. Становление и развитие телевидения в Западном Казахстане в 60-90 годы XX века: реферат магистер. дисс. на соиск. акад. степ. магистра гум. знаний по спец. 6М020300 - История / Г.Т. Жалекенова; науч. рук. Т.З. Рысбеков. - Уральск, 2013. - 12 с.

11. Ибраева, Д.Е. Становление и развитие архивного дела в Западном Казахстане: магистер. дисс. на соиск. акад. степ. магистра гум. знаний по спец. 6М020300 - История / Д.Е. Ибраева; науч. рук. Т.З. Рысбеков. - Уральск, 2013. - 74 с.

12. Ибраева, Д.Е. Становление и развитие архивного дела в Западном Казахстане: реферат магистер. дисс. на соиск. акад. степ. магистра гум. знаний по спец. 6M020300 - История / Д.Е. Ибраева; науч. рук. Т.З. Рысбеков. - Уральск, 2013. - 11 с.

13. Исмагулова Орал өңіріндегі кітапхана ісінің қалыптасу және даму тарихы. - Орал, 2013.

2014

14. Ахметов, А.К. Досалы Сұлтан және оның әулеті: 6M020300 - Тарих мамандығы бойынша гум. ғылым магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистрлік дисс. / А.К. Ахметов; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2014. - 100 б.

15. Ахметов, А.К. Досалы Сұлтан және оның әулеті: 6M020300 - Тарих мамандығы бойынша гум. ғылым магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистрлік дисс. рефераты / А.К. Ахметов; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2014. - 17 б.

16. Ныгмет, А.С. Казахстан в годы НЭПА: магистер. дисс. на соиск. акад. степ. магистра гум. наук по спец. 6M020300 - История / А.С. Ныгмет; науч. рук. Т.З. Рысбеков. - Уральск, 2014. - 85 с.

17. Ныгмет, А.С. Казахстан в годы НЭПА: реферат магистерской дисс. на соиск. акад. степени магистра гум. наук по спец. 6M020300 - История / А.С. Ныгмет; науч. рук. Т.З. Рысбеков. - Уральск, 2014. - 17 с.

18. Сақауова, С.Н. XX ғасырдың 20-90-шы жылдардағы Қазақстанның қоғамдық - саяси өміріндегі әйелдер: 6M011400 - Тарих мамандығы бойынша пед. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистрлік дисс. / С.Н. Сақауова; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2014. - 119 б.

19. Сақауова, С.Н. XX ғасырдың 20-90-шы жылдардағы Қазақстанның қоғамдық - саяси өміріндегі әйелдер: 6M011400 - Тарих мамандығы бойынша пед. ғылымд. магистрі акад. дәрежесін

алу үшін дайынд. магистрлік дисс. рефераты / С.Н. Сакауова; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2014. - 14 б.

2015

20. Сидрахметов, С.Е. Батыс Қазақстандағы ұлт - азаттық қозғалыстардың тарихнамасы (Сырым Датұлы мен Исатай Тайманұлы көтерілістері бойынша): 6М011400 - Тарих мамандығы бойынша пед. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистрлік дисс. / С.Е. Сидрахметов; ғыл. жет. Т.З. Рысбеков. - Орал, 2015. - 60 б.

21. Сидрахметов, С.Е. Батыс Қазақстандағы ұлт-азаттық қозғалыстардың тарихнамасы (Сырым Датұлы мен Исатай Тайманұлы қозғалыстары бойынша): 6М011400 - Тарих мамандығы бойынша пед. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистрлік дисс. рефераты / С.Е. Сидрахметов; ғыл. жет. Т.З. Рысбеков. - Орал, 2015. - 13 б.

22. Сисекешова, А.М. Қазақстанда ауыл шаруашылығының дамуы: тарихы және сабақтары (1946-1965 жж.): 6М011400 - Тарих мамандығы бойынша пед. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. дисс. / А.М. Сисекешова; ғыл. жет. Т.З. Рысбеков. - Орал, 2015. - 80 б.

23. Сисекешова, А.М. Қазақстанда ауыл шаруашылығының дамуы: тарихы және сабақтары (1946-1965 жж.): 6М011400 - Тарих мамандығы бойынша пед. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. рефераты / А.М. Сисекешова; ғыл. жет. Т.З. Рысбеков. - Орал, 2015. - 13 б.

24. Ткишева, Н.Е. Зарождение и развитие завода «Зенит»: история, опыт, уроки (1941-2011 гг.): реферат магистерской дисс. на соиск. акад. степ. магистра пед. наук по спец. 6М011400 - История / Н.Е. Ткишева; науч. рук. Т.З. Рысбеков. - Уральск, 2015. - 17 с.

25. Ткишева, Н. Е. Зарождение и развитие завода «Зенит» история, опыт, уроки (1941-2011 гг.): магистер. дисс. на соиск. акад. степ.

магистра пед. наук по спец. 6М011400 - История / Н.Е. Ткишева; науч. рук. Т.З. Рысбеков. - Уральск, 2015. - 81 с.

2016

26. Дусенбаева, Г.Б. Женщины в общественно - политической жизни Казахстана в 20-30-е гг. XX в.: магистр. дисс. на соиск. акад. степ. магистра пед. наук по спец. 6М011400 - История / Г.Б. Дусенбаева; науч. рук. Т.З. Рысбеков. - Уральск, 2016. - 81 с.

27. Дусенбаева, Г.Б. Женщины в общественно - политической жизни Казахстана в 20-30-е гг. XX в.: реферат магистр. дисс. на соиск. акад. степ. магистра пед. наук по спец. 6М011400 - История / Г.Б. Дусенбаева; науч. рук. Т.З. Рысбеков. - Уральск, 2016. - 11 с.

28. Мырзабаева, Б.М. Академик Р.Б. Сүлейменов шығармашылығындағы Қазақстан мәдениеті тарихы мәселелері: 6М020300 - Тарих мамандығы бойынша гум. ғылым магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистерлік дисс. / Б.М. Мырзабаева; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2016. - 85 с.

29. Мырзабаева, Б.М. Академик Р.Б. Сүлейменов шығармашылығындағы Қазақстан мәдениеті тарихы мәселелері: 6М020300 - Тарих мамандығы бойынша гум. ғылым магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистерлік дисс. рефераты / Б.М. Мырзабаева; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2016. - 13 с.

2017

30. Гарифуллина, А.Б. Қазақ қоғамы және 1780-1790жж. О.А. Игельстромның шекаралық іс-шаралары (Орынбор әкімшілігі мен кіші жүздің өзара қарым - қатынасы): 6М020300 - Тарих мамандығы бойынша білім магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистрлік дисс. / А.Б. Гарифуллина; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Уральск, 2017. - 90 с.

31. Гарифуллина, А.Б. Қазақ қоғамы және 1780-1790жж. О.А. Игельстромның шекаралық іс-шаралары (Орынбор әкімшілігі мен кіші жүздің өзара қарым-қатынасы): 6М020300 - Тарих

мамандығы бойынша білім магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистрлік дисс. рефераты / А.Б. Гарифуллина; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Уральск, 2017. - 14 с.

32. Григоркевич П.А. История и культура еврейского этноса в Казахстане (на примере ЗКО, конец XIX - нач. XXI вв.). - Орал, 2017.

33. Жангужиев М.С. Ералы Әбілқайырұлының өмірі мен қызметі (1721-1794 жж.): 6M011400 - Тарих мамандығы бойынша пед. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистрлік дисс. / А.Д. Дүйсеналиева; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2017. - 94 б.

34. Жангужиев, М.С. Ералы Әбілқайырұлының өмірі мен қызметі (1721-1794 жж.): 6M011400 - Тарих мамандығы бойынша пед. тарих магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистрлік дисс. рефераты / М.С. Жангужиев; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2017. - 13 б.

35. Дүйсеналиева, А.Д. И. Кенжалиевтың Қазақстан тарихының зерттелуіне қосқан үлесі (XVIII - XX ғғ.): 6M011400 - Тарих мамандығы бойынша пед. тарих магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистрлік дисс. / А.Д. Дүйсеналиева; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2017. - 70 б.

36. Дүйсеналиева, А.Д. И. Кенжалиевтың Қазақстан тарихының зерттелуіне қосқан үлесі (XVIII-XX ғғ.): 6M011400 - Тарих мамандығы бойынша пед. тарих магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистрлік дисс. / А.Д. Дүйсеналиева; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2017. - 13 б.

37. Жанасов А.А. История профсоюзов Западного Казахстана (конец XIX - 30-е годы XX вв.): маг. дисс. на соиск. акад. степ. магистра пед. наук по спец. 6M011400 - История / А.А. Жанасов; науч. рук. Т. З. Рысбеков. - Уральск, 2017. - 63 с.

38. Жанасов, А.А. История профсоюзов Западного Казахстана (конец XIX - 30-е годы XX вв.): реферат маг. дисс. на соиск. акад.

степени магистра пед. наук по спец. 6M011400 - История / А.А. Жанасов; науч. рук. Т.З. Рысбеков. - Уральск, 2017. - 11 с.

39. Кенесова А.С. Кавалерия генералы Ғ. Жәңгіровтың өмірі мен қызметі: 6M020300 - Тарих мамандығы бойынша гум. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистрлік дисс. / Ж.Т. Тәжіғалиева; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2017. - 80 б.

40. Кенесова, А.С. Кавалерия генералы Ғ. Жәңгіровтың өмірі мен қызметі: 6M020300 - Тарих мамандығы бойынша гум. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. маг. дисс. рефераты / А.С. Кенесова; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2017. - 12 б.

41. Кумарова, А.Н. Қазақстанның шағын қалаларының әлеуметтік - экономикалық және мәдени дамуы (БҚО, Ақсай қаласының мысалында): 6M011400 - Тарих білімі магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. маг. жобаның рефераты / А.Н. Кумарова; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2017. - 12 б.

42. Кумарова, А.Н. Қазақстанның шағын қалаларының әлеуметтік - экономикалық және мәдени дамуы (БҚО, Ақсай қаласының мысалында): 6M020300 - Тарих мамандығы бойынша білім магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистрлік дисс. / А.Н. Кумарова; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2017. - 90 б.

43. Сагитова, А.Д. Қазақстанның қазіргі тарихындағы Еуразиялық идеялардың даму келешегі: 6M011400 - білім магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистрлік жоба / А.Д. Сагитова; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2017. - 112 б.

44. Сагитова, А.Д. Қазақстанның қазіргі тарихындағы Еуразиялық идеялардың даму келешегі: 6M011400 - Тарих мамандығы бойынша білім магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. жобаның рефераты / А.Д. Сагитова; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2017. - 14 б.

45. Амангелдиев, М.Б. XIX ғасырдың аяғы мен XX ғасырдың бірінші жартысындағы Батыс Қазақстанның рухани өмірі: 6M011400 - Тарих мамандығы бойынша педагогика ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистрлік дисс. / М.Б. Амангелдиев; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2018. - 70 б.

46. Амангелдиев, М.Б. XIX ғасырдың аяғы мен XX ғасырдың бірінші жартысындағы Батыс Қазақстанның рухани өмірі: реферат 6M011400 - Тарих мамандығы бойынша пед. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистрлік дисс. / М.Б. Амангелдиев. - Орал, 2018. - 12 б.

47. Аяпбергенұлы, Е. Қ.А. Басымов - көрнекті ғалым және қоғам қайраткері: 6M011400 - Тарих мамандығы бойынша пед. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистрлік дисс. / Е. Аяпбергенұлы; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2018. - 76 б.

48. Аяпбергенұлы, Е. Қ.А. Басымов - көрнекті ғалым және қоғам қайраткері: реферат 6M011400 - Тарих мамандығы бойынша пед. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистрлік диссертация / Е. Аяпбергенұлы. - Орал, 2018. - 14 б.

49. Жұбатова, Ж.Т. Батыс Қазақстан облысының әлеуметтік - экономикалық дамуының ерекшелігі (1991-2015 жж.): 6M011400 - Тарих білім магистрі акад. дәрежесін алуға магистрлік жоба / Ж.Т. Жұбатова; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2018. - 78 б.

50. Жұбатова, Ж.Т. Батыс Қазақстан облысының әлеуметтік - экономикалық дамуының ерекшелігі (1991-2015 жж.): 6M011400 - Тарих мамандығы бойынша білім магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. жобаның рефераты / Ж.Т. Жұбатова; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2018. - 20 б.

51. Конисбаева, А.К. «Омега» аспап жасау зауытының құрылуы мен дамуы: 6M011400 - Тарих мамандығы бойынша пед. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистрлік дисс. / А.К. Конисбаева; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2018. - 71 б.

52. Конисбаева, А.К. «Омега» аспап жасау зауытының құрылуы мен дамуы: 6M011400 - Тарих мамандығы бойынша пед. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алуға дайынд. дисс. рефераты / А.К. Конисбаева; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2018. - 13 б.

53. Қайралы, Қ.Қ. Батыс Қазақстандағы халықтардың жер аударылуы және көші - қон үрдісі (1937-1945 жж.): 6M020300 - Тарих мамандығы бойынша гум. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. маг. дисс. / Қ.Қ. Қайралы; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2018. - 73 б.

54. Қайралы, Қ.Қ. Батыс Қазақстандағы халықтардың жер аударылуы және көші-қон үрдісі (1937-1945 жж.): 6M020300 - Тарих мамандығы бойынша гум. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистрлік дисс. рефераты / Қ.Қ. Қайралы; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2018. - 11 б.

55. Оспанова, А.М. Батыс Қазақстан жоғары медициналық колледжі: қалыптасуы мен даму тарихы: 6M020300 - Тарих мамандығы бойынша гум. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. маг. дисс. / А.М. Оспанова; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2018. - 77 б.

56. Оспанова, А.М. Батыс Қазақстан жоғары медициналық колледжі: қалыптасуы мен даму тарихы: 6M020300 - Тарих мамандығы бойынша гум. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистрлік дисс. рефераты / А.М. Оспанова; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2018. - 12 б.

57. Сагидуллаев, Д.З. Кіші жүз қазақтарының Еділ бойындағы көршілес халықтарымен қарым - қатынасы: 6M011400 - Тарих мамандығы бойынша пед. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алуға арн. дисс. / Д.З. Сагидуллаев; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2018. - 80 б.

58. Сагидуллаев, Д.З. Кіші жүз қазақтарының Еділ бойындағы көршілес халықтарымен қарым - қатынасы: 6M011400 - Тарих мамандығы бойынша пед. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін

дайынд. дисс. рефераты / Д.З. Сагидуллаев; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2018. - 12 б.

2019

59. Ғани, Е.М. Батыс Қазақстандағы ауыл шаруашылығының дамуы: тарихы және сабақтары (1965-1991 жж.): 6М011400 - Тарих мамандығы бойынша пед. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистрлік дисс. / Е.М. Ғани. - Орал, 2019. - 87 б.

60. Ғани, Е.М. Батыс Қазақстандағы ауыл шаруашылығының дамуы: тарихы және сабақтары (1965-1991 жж.): 6М011400 - Тарих мамандығы бойынша пед. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. маг. дисс. рефераты / Е.М. Ғани. - Орал, 2019. - 12 б.

61. Ихсанова, А.Б. Батыс Қазақстан интеллигенциясының әлеуметтік даму тарихы (1965-2015 жж.): 6М011400 - Тарих мамандығы бойынша пед. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. маг. дисс. / А.Б. Ихсанова; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2019. - 72 б.

62. Ихсанова, А.Б. Батыс Қазақстан интеллигенциясының әлеуметтік даму тарихы (1965-2015 жж.): 6М011400 - Тарих мамандығы бойынша пед. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. дисс. рефераты / А.Б. Ихсанова. - Орал, 2019. - 12 б.

63. Сагидуллин, У.Е. Орал казак әскерлерінің саны және ұлттық құрамы (XVIII-XIX ғғ.): 6М011400 - Тарих пед. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистрлік дисс. / У.Е. Сагидуллин. - Орал, 2019. - 74 б.

64. Сагидуллин, У.Е. Орал казак әскерлерінің саны және ұлттық құрамы (XVIII-XIX ғғ.): 6М011400 - Тарих мамандығы бойынша пед. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. дисс. рефераты / У.Е. Сагидуллин; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2019. - 14 б.

65. Сұлтан, А.Б. Батыс Қазақстандағы мәдени - ағарту мекемелерінің қызметі (1965-1991 жж.): 6М011400 - Тарих

мамандығы бойынша пед. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. маг. дисс. / А.Б. Сұлтан. - Орал, 2019. - 72 б.

66. Сұлтан, А.Б. Батыс Қазақстандағы мәдени - ағарту мекемелерінің қызметі (1965-1991 жж.): 6М011400 - Тарих мамандығы бойынша пед. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. дисс. рефераты / А.Б. Сұлтан; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2019. - 15 б.

67. Тезекбаева, А.С. Бақытжан Қаратаевтың қоғамдық - саяси қызметі (1860-1934 жж.): 6М011400 - Тарих мамандығы бойынша пед. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистрлік дисс. / А.С. Тезекбаева; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2019. - 89 б.

68. Тезекбаева, А.С. Бақытжан Қаратаевтың қоғамдық - саяси қызметі (1860-1934 жж.): 6М011400 - Тарих мамандығы бойынша пед. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. дисс. рефераты / А.С. Тезекбаева; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2019. - 11 б.

69. Хамзин, Ж.К. Мұстақым Біләлұлы Ықсанов - көрнекті қоғам қайраткері: 6М011400 - Тарих мамандығы бойынша пед. ғыл. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистрлік диссертация / Ж.К. Хамзин. - Орал, 2019. - 70 б.

70. Хамзин, Ж.К. Мұстақым Біләлұлы Ықсанов - көрнекті қоғам қайраткері: 6М011400 - Тарих мамандығы бойынша пед. ғыл. магистрі академиялық дәрежесін алу үшін дайындалған диссертацияның рефераты / Ж. К. Хамзин; ғыл. жетекшісі Т. З. Рысбеков. - Орал: [б. и.], 2019. - 14 б.

2020

71. Бахитжанова, Ж. Б. 1801-1920 жж. Батыс Қазақстан татарлары: тарихи-демографиялық аспектісі: 6М011400 - Тарих мам. бойынша әлеуметтік білім маг. акад. дәр. алу үшін дайын. магистрлік диссертация / Ж.Б. Бахитжанова; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2020. - 65 б.

72. Бахитжанова, Ж.Б. 1801-1920 жж. Батыс Қазақстан татарлары: тарихи - демографиялық аспектісі: 6М011400 - Тарих мам. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алуға маг. дис. рефераты / Ж.Б. Бахитжанова; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2020. - 11 б.

73. Есеналин, А.Г. Орал жөндеу зауытының құрылу және даму тарихы: 6М020300 - Тарих мам. бойынша гум. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. магистрлік дисс. / А.Г. Есеналин; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2020. - 71 б.

74. Есеналин, А.Г. Орал жөндеу зауытының құрылу және даму тарихы: 6М020300 - Тарих мам. бойынша гум. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. дисс. рефераты / А.Г. Есеналин; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2020. - 11 б.

75. Есіркенова, А.М. История распространения мировых религий в Западном Казахстане (первая четверть XIX - нач. XX веков): магистерская диссертация на соиск. акад. степ. маг. пед. наук по спец. 6М011400 - История / А.М. Есіркенова; науч. руководитель Т.З. Рысбеков. - Уральск, 2020. - 80 с.

76. Есіркенова, А.М. История распространения мировых религий в Западном Казахстане (первая четверть XIX - нач. XX веков): реферат 6М011400 - История маг. дис. на соиск. акад. степ. маг. пед. наук / А.М. Есіркенова; науч. рук. Т.З. Рысбеков. - Уральск, 2020. - 14 с.

77. Матыбаева, Б.С. Ауыл мен селолардың әлеуметтік - экономикалық өміріне капиталистік қатынастардың енуінің әсерлері; тарихы мен нәтижелері: 6М011400 - Тарих білім бағдарламасы бойынша тарих ғыл. маг. акад. дәр. қорғауға арн. маг. дисс. / Б.С. Матыбаева; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2020. - 78 б.

78. Матыбаева, Б.С. Ауыл мен селолардың әлеуметтік - экономикалық өміріне капиталистік қатынастардың енуінің әсерлері; тарихы мен нәтижелері: 6М011400 - Тарих мам. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алуға маг. дис. рефераты / Б.С. Матыбаева; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2020. - 11 б.

79. Рамазанов, А.А. XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы Орал өңірінің қоғамдық - саяси өмірі: 6M011400 - Тарих мам. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. маг. дисс. / А.А. Рамазанов; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2020. - 65 б.

80. Рамазанов, А.А. XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы Орал өңірінің қоғамдық-саяси өмірі: 6M011400 - Тарих мам. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алуға маг. дис. рефераты / А.А. Рамазанов; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2020. - 11 б.

81. Сапина, Д.С. XIX ғасырдағы Батыс Қазақстандағы тұз кәсіпшілігінің дамуы: 6M011400 - Тарих мам. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. магистрлік диссертация / Д.С. Сапина; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2020. - 70 б.

82. Сапина, Д.С. XIX ғасырдағы Батыс Қазақстандағы тұз кәсіпшілігінің дамуы: 6M011400 - Тарих мам. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. маг. дисс. рефераты / Д.С. Сапина; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2020. - 12 б.

83. Сисенгалиева, С.К. XIX ғ. ортасы мен XX ғ. басындағы Батыс Қазақстан мен Ресейдің сауда экономикалық байланыстарының тарихы: 6M011400 - Тарих мам. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. магистрлік диссертация / С.К. Сисенгалиева; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2020. - 78 б.

84. Сисенгалиева, С.К. XIX ғ. ортасы мен XX ғ. басындағы Батыс Қазақстан мен Ресейдің сауда экономикалық байланыстарының тарихы: 6M011400 - Тарих мам. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алуға маг. дис. рефераты / С.К. Сисенгалиева; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2020. - 14 б.

85. Уразов, Е.Б. Кеңес өкіметінің жастар саясатын Қазақстанда іске асыруы: тарихы және тағылымы (1917-1991). (Батыс Қазақстан көрінісінде): 6M020300 - Тарих мам. бойынша гум. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. магистрлік диссертация / Е.Б. Уразов; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2020. - 72 б.

86. Уразов, Е.Б. Кеңес өкіметінің жастар саясатын Қазақстанда іске асыруы: тарихы және тағылымы (1917-1991). (Батыс Қазақстан көрінісінде): 6М020300 - Тарих мам. бойынша гум. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. дисс. рефераты / Е.Б. Уразов; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2020. - 17 б.

87. Хайрушева, А.Ж. ХІХ ғасыр мен ХХ ғасырдың басындағы Батыс Қазақстандағы мектеп білімінің дамуы мен тарихи тәжірибесінің қалыптасуы: 6М011400 - Тарих мам. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. магистрлік дисс. / А. Ж. Хайрушева; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2020. - 80 б.

88. Хайрушева, А.Ж. ХІХ ғасыр мен ХХ ғасырдың басындағы Батыс Қазақстандағы мектеп білімінің дамуы мен тарихи тәжірибесінің қалыптасуы: 6М011400 - Тарих мам. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алуға маг. дис. рефераты / А.Ж. Хайрушева; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2020. - 11 б.

89. Шанов, Д.М. Орал механикалық зауытының құрылысы мен тарихы: 6М011400 - Тарих мам. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. магистрлік диссертация / Д.М. Шанов; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2020. - 83 б.

90. Шанов, Д.М. Орал механикалық зауытының құрылысы мен тарихы: 6М011400 - Тарих мам. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алуға маг. дисс. рефераты / Д.М. Шанов; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2020. - 11 б.

2021

91. Акмуканова, А.Ж. Батыс Қазақстандағы диаспорлардың әлеуметтік - мәдени дамуы (1937-2015 жж): 7М01601 - Тарих білім бағ. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. магистрлік диссертация / А.Ж. Акмуканова; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2021. - 63 б.

92. Акмуканова, А.Ж. Батыс Қазақстандағы диаспорлардың әлеуметтік - мәдени дамуы (1937-2015 жж): 7М01601 - Тарих мам. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. маг. дис.

рефераты / А.Ж. Акмуканова; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2021. - 13 б.

93. Ашимова, Д.Т. Батыс Қазақстан облысы әйелдерінің қоғам дамуындағы ролі: тарихи талдау (1946-1991): 7М01601 - Тарих білім бағ. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. магистрлік диссертация / Д.Т. Ашимова; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2021. - 81 б.

94. Ашимова, Д.Т. Батыс Қазақстан облысы әйелдерінің қоғам дамуындағы ролі: тарихи талдау (1946-1991): 7М01601 - Тарих білім бағ. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. маг. дис. рефераты / Д.Т. Ашимова; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2021. - 29 б.

95. Бердалиев, А.Б. Сарайшық - қазақ хандығының астанасы: тарихы мен тағдыры: 7М01601 - Тарих мам. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. магистрлік диссертация / А.Б. Бердалиев; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2021. - 93 б.

96. Бердалиев, А.Б. Сарайшық - қазақ хандығының астанасы: тарихы мен тағдыры: 7М01601 - Тарих мам. бойынша білім бағ. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. маг. дис. рефераты / А.Б. Бердалиев; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2021. - 11 б.

97. Калинина, Е.А. Размещение эвакуированного населения и материальных ресурсов в Казахстане в годы Великой Отечественной Войны (1941-1943 гг., на материалах Западно-Казахстанской и Актюбинской областей): маг. дисс. на соиск. акад. степ. маг. пед. наук по образ. прог. 7М01601 - История / Е.А. Калинина; науч. рук. Т.З. Рысбеков. - Уральск, 2021. - 96 с.

98. Калинина, Е.А. Размещение эвакуированного населения и материальных ресурсов в Казахстане в годы Великой Отечественной Войны (1941-1943 гг., на материалах Западно-Казахстанской и Актюбинской областей): реферат 7М01601 - История маг. дис. на соиск. акад. степ. маг. пед. наук / Е.А. Калинина; науч. рук. Т.З. Рысбеков. - Уральск, 2021. - 14 с.

99. Кенжеғалиев, Н.Т. Батыс Қазақстан облысындағы дене шынықтыру мен спорттың дамуы (1954-1991 жж.): 7М01601 - Тарих білім бағ. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. магистрлік диссертация / Н.Т. Кенжеғалиев; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2021. - 76 б.

100. Кенжеғалиев, Н.Т. Батыс Қазақстан облысындағы дене шынықтыру мен спорттың дамуы (1954-1991 жж.): 7М01601 - Тарих мам. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алуға маг. дис. рефераты / Н.Т. Кенжеғалиев; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2021. - 14 б.

101. Махсот, Б.М. Ғұмар Қараштың педагогикалық көзқарастары: 7М01601 - Тарих білім бағ. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. магистрлік диссертация / Б.М. Махсот; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2021. - 69 б.

102. Махсот, Б.М. Ғұмар Қараштың педагогикалық көзқарастары: 7М01601 - Тарих білім бағ. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. маг. дисс. реф. / Б.М. Махсот. - Орал, 2021. - 11 б.

103. Тұрар, А.Т. Орал өңірінің тарихи географиясы (XV-XIX ғғ.): 7М01601 - Тарих білім бағ. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. магистрлік диссертация / А.Т. Тұрар; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2021. - 74 б.

104. Тұрар, А.Т. Орал өңірінің тарихи географиясы (XV-XIX ғғ.): 7М01601 - Тарих білім бағ. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. маг. дисс. рефераты / А.Т. Тұрар; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2021. - 11 б.

105. Ысхақова, Д.Е. Бөкей Орда ауданының тарихы: 7М01601 - Тарих білім бағ. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. магистрлік диссертация / Д.Е. Ысхақова; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2021. - 72 б.

Ысхақова, Д.Е. Бөкей Орда ауданының тарихы: 7М01601 - Тарих мам. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алуға маг. дисс. рефераты / Д.Е. Ысхақова; ғыл. жетекшісі Т.З. Рысбеков. - Орал, 2021. - 9 б.

ЕҢБЕКТЕРІНІҢ ХРОНОЛОГИЯЛЫҚ КӨРСЕТКІШІ

ХРОНОЛОГИЧЕСКИЙ УКАЗАТЕЛЬ ТРУДОВ

1970

1. Ғұмырлық тұлға / Т.З. Рысбеков // Лениншіл жас. -1970. -11 апрель.

1975

2. Культурно - просветительная работа местных Советов Западно - Казахстанской области (1933-1940): сборник статей / Т.З. Рысбеков // Вопросы Истории. Вып.8. - 1975. - №8. - С. 9-18.

3. Мәдени революцияның тамаша жеңісі / Т.З. Рысбеков // Орал өңірі. - 1975. - январь.

4. Некоторые формы и методы деятельности местных Советов Казахстана по руководству культурно - просветительной работой на селе (1933-1937 гг.) / Т.З. Рысбеков // Сборник статей «Вопросы Истории». - 1975. - Вып.9. - С. 86-94.

1976

5. Деятельность местных Советов Южно - Казахстанской области по руководству культурно - просветительной работой на селе (1933-1940 гг.) / Т.З. Рысбеков // Исторические науки. - 1976. - Вып.3. - С. 63-69.

6. Мәуелі мәдениет айнасы / Т.З. Рысбеков // Коммунизм жолы. - 1976. - март.

1977

7. Біздің сайлау правомыз / Т.З. Рысбеков // Лениншіл жас. - 1977. - июнь.

8. Деятельность местных Советов Казахстана по руководству культурно - просветительной работой в ауле и селе (1933-1940гг.): автореферат / Т.З. Рысбеков. - 1977. - С. 25.

9. Музеи - центры культурно - массовой работы / Т.З. Рысбеков // Знание и труд. - 1977. - №10. (на каз. яз.)

10. Советтер - СССР-дің саяси негізі / Т.З. Рысбеков // Орал өңірі. - 1977. - 29 апрель.

1978

11. Шефство города над колхозным крестьянством в годы второй и третьей пятилетки / Т.З. Рысбеков // Сборник по вопросам истории, археологии и этнографии. - 1978. - С. 95-105.

1979

12. Бүкіл халықтық үкіметі / Т.З. Рысбеков // Орал өңірі. - 1979. - ақпан.

13. За высокую культуру села (рус) / Т.З. Рысбеков // Агитатор Казахстана. - 1979. - №24.

14. Кемелденген социализм заңы / Т.З. Рысбеков // Орал өңірі. - 1979. - июль.

1980

15. Ленин и Казахстан / Т.З. Рысбеков. - Уральск: Обл. общ. Знание, 1980. - 15 с.

16. Ленин и Казахстан / Т.З. Рысбеков // Приуралье. - 1980. - апрель.

17. От ликбеза до всеобщего среднего образования / Т.З. Рысбеков // Приуралье. - 1980. - январь.

18. Торжество национальной политики Казахстана в области в 30-40 годы / Т.З. Рысбеков - Уральск: Обл. общ. Знание, 1980. - 15 с.

1981

19. Вечно живой образ: О Лениниане Казахстана в области искусства в 30-40 гг. / Т.З. Рысбеков // Жулдыз. - 1981. - № 4. - С. 84-86.

20. Прогрессивное значение присоединения Казахстана к России / Т.З. Рысбеков. - Уральск: Обл. общ. Знание, 1981.

21. Ұлы достық арнасы / Т.З. Рысбеков // Орал өңірі. - 1981. - август.

1982

22. Біздің сайлау правомыз / Т.З. Рысбеков // Орал өңірі. - 1982. - май.

23. Вечно живой / Т.З. Рысбеков // Школа Казахстана. - 1982. - №4.

24. Возможности неограниченные / Т.З. Рысбеков // Учитель Казахстана. - 1982. - апрель.

1984

25. Из истории подготовки кадров для культурно - просветительных учреждений Казахстана в предвоенные годы / Т.З. Рысбеков // Известия АН Каз. ССР. - 1984. - №2. - С. 2. (Серия общественных наук).

1985

26. Вклад Казахстана в победу советского народа в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг. / Т.З. Рысбеков. - Уральск: Обл. общество «Знание», 1985. - С. 10.

27. Местные Советы Казахстана в борьбе за подъем культуры села // ИНИОН АН СССР. - №20031 от 19.03.1985 г. В РЖ «Библиографический указатель: Новая советская литература по общественным наукам. Археология. Этнография». - 1985. - №8. - С. 188.

28. О зарождении и развитии стахановского движения в Казахстане / Т.З. Рысбеков // Известия АН Каз. ССР. - 1985. - №5. - С. 39-43. (Серия общественных наук) (на каз.яз.).

1986

29. Революцияға ұласқан дауыл / Т.З. Рысбеков // Орал өңірі. - 1986. - ноябрь.

1987

30. В.И. Ленин. Великий Октябрь и Казахстан / Т.З. Рысбеков. - Уральск: Обл. общество «Знание», 1987. - С. 12.

31. Ведущая сила общества / Т.З. Рысбеков // Приуралье. - 1987. - декабрь.

32. Советы - власть народная / Т.З. Рысбеков // Агитатор Казахстана. - 1987. - №9. - С. 12-16

33. Советтік демократия іс жүзінде / Т.З. Рысбеков // Орал өңірі. - 1987. - июнь.

1988

34. Пламя народного гнева: к 150-летию восстания под руководством И. Тайманова и М. Утемисова / Т.З. Рысбеков // Приуралье. - 1988. - 12 июля.

35. Полезная публикация / Т.З. Рысбеков // Приуралье.- 1988. - февраль.

1991

36. Болашаққа сеніммен қараймын / Т.З. Рысбеков // Орал өңірі. - 1991. - шілде.

37. Между Волгой и Уралом: к 190-летию Букеевского ханства / Т.З. Рысбеков // Летопись Приуралья. - 1991. - декабрь.

38. О проблемах восстания под предводительством И. Тайманова и М. Утемисова (к 200 - летию со дня рождения И. Тайманова): Современный мир «Информационно - методический бюллетень. Вып. 9». - Уральск, 1991. - С. 2-6.

39. Человек из легенды / Т.З. Рысбеков // Летопись Приуралья. - 1991. - декабрь

40. Я - оптимист / Т.З. Рысбеков // Учитель Казахстана. - 1991. - апрель.

1992

41. Предводитель народа / Т.З. Рысбеков // Сырым батыр Датулы - Уральск, 1992. - С. 3-5.

42. Ізденістер мен жетістіктер / Т.З. Рысбеков // Жайық үні. - 1992. - қазан.

1993

43. Тебе, завтрашний абитуриент / Т.З. Рысбеков // Приуралье. - 1993. - июнь.

44. Чему учат уроки истории / Т.З. Рысбеков // Приуралье. - 1993. - февраль.

45. Ұстаз болғың келсе... / Т.З. Рысбеков, О. Яхно // Орал өңірі. - 1993. - 18 мамыр.

1994

46. Злоба скота ярость души / Т.З. Рысбеков, Г.Е. Карабалин // Ақиқат. - 1994. - С. 45-48. (на каз.яз.).

47. Мал ашуы жан ашуы / Т.З. Рысбеков // Ақиқат. - 1994. - Б. 45-48.

48. Оптимальная модель подготовки выпускников педвуза к работе: сборник тезисов. - Кустанай, 1994.

49. Ордадағы бір істің тағдыры / Т.З. Рысбеков // Жалын. - 1994. - №3-4.- С. 287-297.

1995

50. Батыс Қазақстан облысы. - Томер: Анкара университеті, 1995.

51. Батыс Алаш басшысы туралы / Т.З. Рысбеков // Орал өңірі. - 1995. - июнь.

52. Жанша туралы қосымша деректер / Т.З. Рысбеков // Ақиқат. - 1995. - №2. - С. 43-46.

53. От высшей школы может остаться одна оболочка / Т.З. Рысбеков // Пульс. -1995. - февраль.

54. Үзіліссіз білім беру негізінде көпсатылы оқытуға көшу туралы / Т.З. Рысбеков // Вестник высшей школы. - 1995. - №2.

1996

55. Білім - болашақтың кепілі / Т.З. Рысбеков // Қазақстан мұғалімі. - 1996. - июль.

56. Жаңақала көтерілісіне кімдер қатысты / Т.З. Рысбеков // Орал өңірі. - 1996. - февраль.

57. История населения Западного Казахстана / Т.З. Рысбеков // Приуралье. - 1996. - февраль.

58. Лицей мүмкіндігін толық пайдалана білейік / Т.З. Рысбеков // Вестник высшей школы Казахстана. - 1996. - № 4. - С. 63-66.

59. Мал ашуы жан ашуы / Т.З. Рысбеков // Ақ құс. - 1996. - №1-2.

60. Подготовка специалистов ЗапКазГУ: проблемы и поиски / Т.З. Рысбеков // Вестник высшей школы Казахстана. - 1996. - № 5. - С. 23-30.

61. А.В. Чаянов еңбектеріндегі отбасылық еңбекші шаруашылығы теориясы / Т.З. Рысбеков // Ақиқат. - 1996. - №6.

1997

62. Библиографический указатель научных трудов ППС ЗКГУ / Предисл., общ. ред. проф. - Уральск, 1997.

63. Білім тапшай мақтанба... / Т.З. Рысбеков // Ақиқат. - 1997. - №7.

64. Білімнің көне ордасы / Т. Рысбеков // Орал өңірі. - 1997. - 25 қазан.

65. Годы становления / Т.З. Рысбеков // Приуралье. - 1997. - 28 октября.

66. ЗКГУ-65 лет / Отв. ред. проф. Т.З. Рысбеков - Уральск, 1997.

67. Идеологическое воспитание молодежи / Т.З. Рысбеков // Вестник высшей школы Казахстана. - 1997. - №1. - С. 135-139. (на каз. яз)

68. Старейший вуз Казахстана (буклет). - Уральск, 1997.

69. Туысқан түрік елінен бір үзік сыр / Т.З. Рысбеков // Заман - Қазақстан. - 1997. - апрель. - 14 б.

70. Үздіксіз білім беру жүйесі тиімді / Т.З. Рысбеков // Егемен Қазақстан. - 31 шілде. - 1997.

1998

71. Батыс Қазақстандағы алаш зиялылары / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // Ақиқат. - 1998. - №6. - Б. 63-68.

72. Куда пойдет молодежь? / Т.З. Рысбеков // Мысль. - 1998. - №8. - С. 29-30.

73. К вопросу о методологии отечественной истории / Т.З. Рысбеков // Высшая школа Казахстана. - 1998. - №1. - С. 120-124.

74. Лицейдің университетінің бірлігі - дарындығы балаларға білім берудегі тиімді жаңа жүйе / Т.З. Рысбеков и др. - Орал, 1998.

75. Оқу орындарын нарық жағдайына бейімдейік / Т.З. Рысбеков // Ұстаз. - 1998. - №1. - С. 15-21.

76. Перестроим работу учебных заведений и рыночным отношениям / Т.З. Рысбеков // Ұстаз. - 1998. - №1.- С. 15-21. (на каз. яз.).

77. Предисловие к сборнику статей «Социально- гуманитарное пространство: проблемы и суждения» / Т.З. Рысбеков. - Уральск, 1998. - С. 4-6.

1999

78. Батыс Қазақстан гуманитарлық университеті // Қазақстан. Ұлттық энциклопедия. - Т.2. - Алматы: Қазақ энциклопедиясы, 1999. - Б. 191.

79. Введение к книге «Экономический словарь». - Орал, 1999. - С. 5-6.

80. Дарынды балаларға көмектесу - басты міндет / Т.З. Рысбеков // Орал өңірі. - 1999. - 6 қараша.

81. Жазушы тағдыры / Т.З. Рысбеков // Ұстаз. - 1999. - №1. - Б. 65-69.

82. По времени сверяя шаг / Т.З. Рысбеков // Приуралье. - 1999. - 22 мая.

83. Слово о Пушкине / Т.З. Рысбеков // Таза-пресс. - 1999. - 21 мая.

84. Слово о Сатпаеве / Т.З. Рысбеков // Таза-пресс. - 1999. - 23 апреля.

85. Сырым Датұлы / Т. Рысбеков // Ұлт тағылымы. - 1999. - №2. - Б. 11-17.

86. Теке (Орал) қаласының тарихы жайлы / Т.З. Рысбеков // Высшая школа Казахстана. - 1999. - №2. - С. 108-111.

87. Халық комиссары Ораз Исаевтың туғанына 100 жыл / Т.З. Рысбеков // Орал өңірі. - 1999. - 15 желтоқсан.

2000

88. Білім және тәрбие егіз / Т.З. Рысбеков // Вестник академии гуманитарных наук. - 2000.

89. Зеркало высшей школы / Т.З. Рысбеков // Вестник Высшей школы Казахстана. - 2000. - № 1. - С. 97.

90. Некоторые проблемы развития высшего образования в Казахстане на пороге XXI столетия / Т.З. Рысбеков // Вестник ГЭИ «Дәуір». - Уральск, 2000. - №1-2. - С. 7-14.

91. О некоторых вопросах обеспечения свободы личности / Т.З. Рысбеков // Вестник ЗКГУ. - 2000. - №1. - С. 11-15.

92. Педагогикадағы мәңгі жаңа - ежелгі проблемалар / Т. Рысбеков, Т. Рыскалиев // Қазақстан жоғары мектебі. - 2000. - №6. - Б. 122-126.

93. Сапалық - дамудың кепілі / Т.З. Рысбеков // Гуманитарлық Ғылымдар Академиясының хабаршысы. - 2000. - №2. - Б. 3-8.

94. Социальное пространство образования / Т.З. Рысбеков // Известия АПи СН. - 2000. - Вып.IV. - С. 130-133.

95. Стратегия образования страны / Т.З. Рысбеков // Имидж ЗКГУ. - 2000. - №1.

2001

96. Батыс Қазақстан облысының тарихы / Отв. ред. Т.З. Рысбеков, автор отдельных глав. - Орал, 2001. - 203 с.

97. Жәңгірдің ішкі - сыртқы саясаты / Т.З. Рысбеков, Ғ. Қарабалин // Ақиқат. - 2001. - №7. - Б. 56-61.

2002

98. Ақиқаттан алшақтамайық / Т. Рысбеков // Орал өңірі. - 2002. - 23 сәуір.

99. Батыс Қазақстан облысының тарихы: Батыс Қазақстан облысы энциклопедиясы. - А., 2002. - С. 27-46.

100. Выражая волю населения / Т.З. Рысбеков // Приуралье. - 2002. - 30 августа.

101. Высшая ценность народа / Т. Рысбеков // Приуралье. - 2002. - 25 октября.

102. Егемендік, саяси тәуелсіздік, мәдениет пен тілдің даму бостандығы ұғымдары биік болсын / Т.З. Рысбеков // Жайық үні. - 2002. - 25 қазан.

103. Елім деп ұрандаған ұлы тұлға / Т.З. Рысбеков // Орал өңірі. - 2002. - 23, 25, 28 мамыр.

104. Жаңақала көтерілісі: Батыс Қазақстан облысы энциклопедиясы. - А., 2002.

105. Көктемір: Батыс Қазақстан облысы энциклопедиясы. - Алматы, 2002.

106. Қоғамдық қатынастарды реттеу / Т.З. Рысбеков // Егемен Қазақстан. - 2002. - 30 қараша.

107. Орал - Елек темір жолы: Батыс Қазақстан облысы энциклопедиясы. - Алматы, 2002.

108. Салық өлді дегенше... / Т.З. Рысбеков // Орал өңірі. - 2002. - 13 шілде.

2003

109. Білікті ұстазды дайындау - сапа бастауы / Т.З. Рысбеков // Ұстаз. - 2003. - №3. - Б. 17-23.

110. Жоспар да көп, мүмкіндік те мол / Т.З. Рысбеков // Жайық үні. - 2003. - 11 сәуір.

111. Көрінген таудың қашықтығы жоқ / Т.З. Рысбеков // Егемен Қазақстан. - 2003. - 9 сәуір.

112. Махамбет - қоғамдық - саяси қайраткер / Т.З. Рысбеков // «Махамбет және ұлттық мұра». - Орал, 2003. - Б. 1-6.

113. Махамбет - қоғамдық - саяси қайраткер / Т. Рысбеков // Орал өңірі. - 2003. - 27 қыркүйек.

114. Президенттің Қазақстан халқына Жолдауы жаңа белестерге жетелейді / Т.З. Рысбеков // Жайық үні. - 2003. - 18 сәуір.

115. Психология в системе работы госслужбы: материалы Академии госслужбы РК / Т.З. Рысбеков. - Астана, 2003.

116. Экономическое и культурное сотрудничество Западно - Казахстанской области с приграничными регионами РФ / Т.З. Рысбеков // Вестник парламента РК. - Астана, 2003. - №8. - С. 22-32.

117. Экономическое и культурное сотрудничество Западно - Казахстанской области с приграничными регионами РФ / Т.З. Рысбеков // Вестник ЕврАзЭС. - 2003.

2004

118. Бәрі осылай басталады / Т.З. Рысбеков // Лидер образования Казахстана. - 2004. - С. 133-137.

119. Будут в Уральске и магистры / Т.З. Рысбеков // Надежда. - 2004. - 22 апреля.

120. Дарынды балалармен жұмыс / Т.З. Рысбеков // Жайық ұстазы. - 2004. - 16 маусым.

121. Жаңа концепция - білімділік кепілі / Т.З. Рысбеков // Жайық ұстазы. - 2004. - 22 қаңтар.

122. Жаңа концепция - білімділік кепілі / Т.З. Рысбеков // Жайық жастары. - 2004. - 15 қаңтар.

123. Жаңа тұжырымдама - білім кепілі / Т.З. Рысбеков // Орал өңірі. - 2004. - 15 қаңтар.

124. Жоғары оқу орнын ақпаратпен қамтамасыз ету: проблемалар мен шешімдер / Т.З. Рысбеков // Вестник Актауского госуниверситета им. Ш. Есенова. - 2004. - №1. - С. 63-66.

125. Жұдырықтай жұмылдырып отыр / Т.З. Рысбеков // Егемен Қазақстан. - 2004. - 21 сәуір.

126. Западно - Казахстанский университет им. М. Утемисова / Т.З. Рысбеков // Лидер образования Казахстана. - 2004. - С. 13.

127. И знать и умереть / Т.З. Рысбеков // Казахстанская правда. - 2004. - 12 ноябрь.

128. И знать и умереть / Т.З. Рысбеков // Приуралье. - 2004. - 21 ноябрь.

129. Концепция развития образования РК: взгляд на проблему / Т.З. Рысбеков // Өркен. - 2004. - 15 ақпан

130. Қарияларға қамқорлық ар - ұждан алдындағы парыз / Т.З. Рысбеков // Жайық ардагері. - 2004. - 13 мамыр.

131. Қызметке адалдық - халыққа адалдық / Т.З. Рысбеков // Орал өңірі. - 2004. - 5 тамыз.

132. Қымбатты дос! Уважаемый друг! / Т.З. Рысбеков // «Батыс талапкер»: Лучшие вузы Западного Казахстана. - Ақтөбе, 2004. - С. 26.

133. Новейший имидж старейшего вуза / Т.З. Рысбеков // Столичное образование. - 2004. - №11. - С. 58-61.

134. Нысана - өмірге қажетті білім беру / Т.З. Рысбеков // Егемен Қазақстан.- 2004. - 20 қаңтар.

135. От перемены мест слагаемых сумма меняется / Т.З. Рысбеков // Казахстанская правда. - 2004. - 23 января.

136. Охрана географических указаний как вида интеллектуальной собственности: соотношение национального и международного права / Т.З. Рысбеков // Интеллектуальная собственность Казахстана. - 2004. - №1. - С. 33-38.

137. Оценка качества деятельности преподавателей как основа для постоянного совершенствования педагогического труда / Т.З. Рысбеков // Высшая школа Казахстана. - 2004. - №1. - С. 34-40.

138. Реформа образования - веление времени / Т.З. Рысбеков // Приуралье. - 2004. - 22 января

139. Роль РЦО в становлении системы местного самоуправления в РК / Т.З. Рысбеков // Социум. - 2004. - №4.

140. Срок малый, перемены огромны / Т.З. Рысбеков // Казахстанская правда. - 2004. - 11 июня.

141. Тұжырымдама дегеніміз - сапа дегеніміз / Т.З. Рысбеков // Өркен. - 2004. - 5 наурыз.

142. Университет аясында дарынды балаларға білім берудің педагогикалық негіздері / Т.З. Рысбеков. - Орал, 2004. - Б. 4-6.

143. ҰБТ: үміт ақталды ма? / Т.З. Рысбеков // Орал өңірі. - 2004. - 3 шілде.

144. Ұлттық бәсекеге қабілеттілігі - білім саласында / Т.З. Рысбеков // Орал өңірі. - 2004. - 11 қараша.

145. Ұлттың кадр мәселесін қалай шешуге болар еді? / Т.З. Рысбеков // Информбиржа. - 2004. - 2 желтоқсан.

146. Этнопедагогические традиции в Казахстане / Т.З. Рысбеков // Известия АПСН. - 2004. - №8. - С. 133-137.

2005

147. Адамның жеке бас бостандығын қамтамасыз етудің кейбір мәселелері туралы / Т.З. Рысбеков // Жас өркен. - 2005. - №3. - Б. 2-4.

148. «Алтын» алған университет: интервью / Т.З. Рысбеков // Орал өңірі. - 2005. - 31 мамыр.

149. Бақытына жеткен адам: Н. Дәулетов / Т. Рысбеков, С. Шарабасов // Орал өңірі. - 2005. - 17 наурыз.

150. Білік пен кәсіпке Абай көзқарасы. - Алматы: АГУ, 2005.
151. Весомая поддержка государства: Послание Президента - вектор действий // Приуралье. - 2005. - 17 марта.
152. Деятельность РЦО по подготовке Акимов сельских округов и лидеров местного сообщества и работе по управление проектами экономического развития сельских территорий / Т.З. Рысбеков // Учебные программы для развития местного самоуправления в Казахстане. - Алматы, 2005.
153. Для блага страны родной / Т.З. Рысбеков // Столичное образование. - 2005. - №3-4. - С. 64.
154. Евразийская идея: теоретическое и практическое осуществление / Т.З. Рысбеков // НК «Евразийство - консолидирующая основа в культурном и научном общении между народами». - Уральск, 2005.
155. Казахстан-страна молодых / Т. Рысбеков // Приуралье. - 2005. - 18 октября. - С. 2.
156. Мұғалім болам деген адам мамандық таңдаудан / Т. Рысбеков // Егемен Қазақстан. - 2005. - 22 қараша.
157. Некоторые особенности интернационализации образования в Казахстане / Т. Рысбеков // Известия АПСН. - 2006. - С. 462-465
158. Основные проблемы вузов в Госпрограмме развития образования РК на 2005-2010 гг. / Т.З. Рысбеков // Жайық ұстазы. - 2005. - 10 ақпан.
159. Өзектен өткен ой өмірінен / Т. Рысбеков // Егемен Қазақстан. - 2005. - 30 желтоқсан. - Б. 8.
160. По ступеням познания / Т. Рысбеков // Приуралье. - 2005. - 1 сентября. - С. 1.

161. Повышение квалификации государственных служащих - проблемы и перспективы / Т.З. Рысбеков, И.М. Ломоносов // Вестник ЗКГУ. - 2005. - №1. - С. 3.

162. Проблема управления качеством образования в вузе в контексте создания вуза инновационного типа. - Алматы, 2005.

163. Совершенствовать систему управления: Послание Президента - вектор действий / Т.З. Рысбеков // Приуралье. - 2005. - 26 марта. - С. 2.

164. Формирование билингвизма в РК и его востребованность / Т.З. Рысбеков // Известия Академии педагогических и социальных наук. - 2005. - Т. 9. - С. 430-434.

165. Этнопедагогические традиции в Казахстане / Т.З. Рысбеков // Известия Академии педагогических и социальных наук. - Т. IX. - 2005. - С. 133-137.

2006

166. Внедрение СМК - важное условие повышения качества образовательных услуг / Т.З. Рысбеков // Мир качества. - 2006. - №9.

167. К вопросу о методологии и организации элитной подготовки в вузах Казахстана. - Астана: ЕНЛ им. Гумилева, 2006.

168. Қазақ мемлекеттілігі тарихындағы кіші жүз ханы Әбілқайырдың тарихи орны (XVIII ғ. 40 жж. Қазақ - орыс қатынастары мысалында) / Т.З. Рысбеков // Отан тарихы. - 2006.

169. Некоторые особенности интернационализации образования в Казахстане / Т.З. Рысбеков // Известия АПСН. - 2006. - С. 462-465.

170. От парадигмы развития к доминанте патриотизма / Т.З. Рысбеков // Приуралье. - 2006. - 12 декабря. - С. 1-2.

171. Педагог мамандардың алтын бесігі: БҚМУ - 75 жыл / Т.З. Рысбеков // Ана тілі. - 2006. - 21 желтоқсан. - Б. 14.

172. Проблемы социального управления в процессе повышения квалификации и переподготовки государственных служащих. - Астана: Академия гос.службы, 2006.

2007

173. «Парасат» орденімен / Т.З. Рысбеков // Алаш. - 2007. - №1. - Б. 145.

174. «Я был ведущим актером» /беседа О.Волковой/ Т. Рысбеков // Надежда. - 2007. - 20 сентября. - С. 4.

175. «Ради науки я ослушался отца»: беседа О. Катковой / Т.З. Рысбеков // Пульс города. - 2007. - 18 января. - С. 5.

176. Біз биік талаптарға сай университетпыз / Т.З. Рысбеков // Орал өңірі. - 2007. -17 ақпан.

177. Государственная политика Республики Казахстан в сфере миграции населения / Т.З. Рысбеков // Известия Академии педагогических и социальных наук. - 2007. - №XI. - С. 236-238.

178. Инновациялық бағдармен билим беру - заман талабы / Т.З. Рысбеков // Егемен Казакстан. - 2007. - 11 сәуір. -Б. 2.

179. Качественное образование-необходимое условие вхождения в мировое образовательное пространство и национальной безопасности страны / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // Известия Российской академии образования. - Москва, 2012. - №2(22). - апрель-июнь. - С. 295-299.

180. Колыбель педагогических кадров: 75 лет ЗКГУ им. М. Утемисова / Т.З. Рысбеков // Мысль. - 2007. - №1.

181. Кіші жүзді мемлекеттік біріктіру жолындағы Арынғазы ханның ролі / Т.З. Рысбеков // Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің хабаршысы. - 2007. - №3. - Б. 79-87.

182. Наука как социальное предприятие. - Италия - Болонья, 2007.

183. Наши выпускники успешно конкурируют на рынке труда / Т.З. Рысбеков // Байтерек. - 2007. - № 6. - С. 40-43.

184. Образование и наука: актуальные проблемы и перспективы развития. - Монголия - Улан-Батор, 2007.

185. Патриотизм профессионалов - родному Отечеству! / Т.З. Рысбеков // Наука и высшая школа Казахстана. - 2007. - №1. - С. 4.

186. Педагог мамандардың алтын бесігі: М. Өтемісов атындағы БҚМУ 75 ж. / Т.З. Рысбеков // Ақиқат. - 2007. - №1. - Б. 95-96.

187. Педагог мамандардың алтын бесігі: М. Өтемісов атындағы БҚМУ 75 ж. / Т.З. Рысбеков // Жұлдыз. - 2007. - №1. - Б. 207-208.

188. Ради науки я ослушался отца / Т.З. Рысбеков // Пульс города. - 2007. - 18 января. - С.5.

189. Тарих шындықты сүйеді / Т.З. Рысбеков // Ғылымның тарих мектебі. - 2007. - Б. 7-13.

2008

190. Алаш қозғалысындағы ұлттық мемлекет құру мәселелері / Т.З. Рысбеков // БҚМУ хабаршысы. - 2008. - №4. - Б. 70-76

191. Во имя народа, на благо страны / Т.З. Рысбеков // Приуралье. - 2008. - 29 марта. - С. 6.

192. Гордость вуза - востребованные выпускники! / Т. Рысбеков // Казахстанская правда. - 2008. - 27 мая. - С. 6.

193. Демократия и электоральная культура граждан / Т. Рысбеков, П. Добряев // Мысль. - 2008. - №7. - С. 29-36.

194. Жарнама жетіспей жатыр / Т. Рысбеков // Ел. - 2008. - 27 мамыр. - Б. 7.

195. К новым высотам / Т. Рысбеков // Наука и образование Казахстана. - 2008. - №4. - С. 20-29.

196. Кітапханашы даярлау - өзекті мәселе / Т. Рысбеков // Егемен Қазақстан. - 2008. - 23 мамыр. - Б. 8.

197. Образование без границ / Т. З. Рысбеков // Приуралье. - 2008. - 5 января. - С. 3.

2009

198. Білім беруді модернизациялау адам капиталын қалыптастырудың негізі болып табылады / Т. Рысбеков, А. Муханбетжанова, С. Бахишева // Егемен Қазақстан. - 2009. - 15 мамыр. - Б. 8.

199. Жаһандану және түркі әлемі / Т.З. Рысбеков // Батыс Қазақстан гуманитарлық академиясының хабаршысы. - 2009. - №3. - Б. 37-39

200. Западно - Казахстанский государственный университет им. М. Утемисова: Студент в научном поиске / Т.З. Рысбеков // Современное образование. - 2009. - №3-4. - С. 36-39.

201. Қазақтың Кулмановы / Т. Рысбеков // Орал өңірі. - 2009. - 12 қараша. - Б.10.

202. Об исторических аспектах формирования толерантности общества в Казахстане / Т.З. Рысбеков // Институт государства РК. - Астана, 2009. - С. 161-167.

203. Өлке тарихының өзекті ұстанымдары / Т. Рысбеков // Қазақ тарихы. - 2009. - №5. - Б. 3-8.

204. Сегодня - студенчество, завтра - элита / Т. Рысбеков // Приуралье. - 2009. - 8 августа. - С. 6.

205. Социально - политическая идентификация современных казахстанских студентов и воспитание ими межэтнических отношений / Т.З. Рысбеков, А.П. Добряев // Мысль. - 2009. - №7.

206. Студент в научном поиске / Т.З. Рысбеков // Столичное образование (РК). - 2009. - №3-4. - С. 36-39.

207. Формирование казахстанского патриотизма: социально-политическая идентификация студентов и восприятие ими межэтнических отношений / Т.З. Рысбеков, П.А. Добряев // Мысль. - 2009. - №7. - С. 24-29.

2010

208. West Kazakhstan state universiti after M. Utemisov / T. Rysbekov // Annual report. - London: Middle East, 2010. - V.2. - P. 28.

209. Мұхаммед қазы баһадүр Әбілқайыр хан: Сарадр һәм саясаткер / Т.З. Рысбеков, Ж. Жақсығалиев // Дарабоз. - 2010. - №4. - Б. 41-46.

210. Наши выпускники успешно конкурируют на рынке труда / Т.З. Рысбеков // Байтерек. - 2007. - №6. - С. 40-43.

211. Формирование культуры речи как нравственное воспитание студентов / Т.З. Рысбеков // Известия академии педагогических и социальных наук. - 2010. - XIV. - С. 301-309.

2011

212. Einige probleme der ekologischen bildung / T. Rysbekov, S. Rysbekova // Archiv ECO EURO. - 2011. - №1. - P. 83-84.

213. Бабажанов - талантливый ученый / Т.З. Рысбеков // Вестник ЗКГУ. - 2011. - № 1.

214. Гуманитарлық ғылымдардың ұлттық тұлға қалыптастырудағы рөлі / Т.З. Рысбеков // Батыс Қазақстан гуманитарлық академиясының хабаршысы. - 2011. - №1. - С. 12-15.

215. Қазақ тілінің тұңғыш профессоры / Т.З. Рысбеков // БҚМУ Хабаршысы. - 2011. - №4. - Б. 18-22.

216. М-С. Бабажанов - талантливый ученый / Т.З. Рысбеков // Вестник ЗКГУ им. М. Утемисова. - 2011. - №1. - С. 3-5.

217. Успешный руководитель вуза - это прежде всего эффективный менеджер / Т.З. Рысбеков // Ректор вуза. - 2011. - №7. - С. 46-52.

218. Ұлттық ерекшелік ономастикадан байқалады / Т. Рысбеков // Қазақ әдебиеті. - 2011. - №46. - 18 қараша. - Б. 9.

2012

219. Qkologische bildung und erziehung der gesunden lebenskultur / Т. Rysbekov // Euro hannover. - 2012. - 29-30 November. - P. 100-102.

220. Батыс Қазақстан облысы Ұлы Отан Соғысы жылдарында / Т.З. Рысбеков // БҚМУ Хабаршысы. - 2012. - №1. - Б. 18-22.

221. Батыс Қазақстандықтар - Кеңес Одағының батыры / Т.З. Рысбеков // БҚМУ Хабаршысы. - Орал, 2012. - №1. - Б. 22-28.

222. Востребованный потенциал. Интервью с С. Аблаевым... // Феномен великой степи. Библиотека рекламно - информационной газеты «Информбиржа». - Уральск, 2012. - С. 142-154.

223. Качественное образование - необходимое условие вхождения в мировое образовательное пространство и национальной безопасности страны / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // Известия Российской академии образования. - №2(22). - апрель-июнь. - 2012. - С. 295-299.

224. Контроль и гарантия качества в вузах Казахстана / Т.З. Рысбеков // Инновационный подход к обучению и воспитанию. - 2012. - 24 декабря. - С. 714-716.

225. Қазақстан тарихы мәселелері және Н.Ф. Катанов / Т. Рысбеков, С. Рысбекова // Қазақ тарихы. - 2012. - №5. - Б. 18-20.

2013

226. Die bewahrung der umwelt - die grundlage des lebensqualitat / Т. Rysbekov // Euro-eco hannover. - 2013. - 28-29 November. - P. 110-111.

227. «Халық жауына» айналған Жаһанша Досмухамед туралы бірер сөз / Т.З. Рысбеков, Р.С. Мажитов // Дарабоз. - 2013. - №1(14). - Б. 4-10.

228. History has to be Truthful / Т. Rysbekov // Socrates Almanac. - Oxford: Oxford university, 2013-2014. - P. 78.

229. Болашақ ұстаз тұлғасының кәсіби дамуы / Т.З. Рысбеков, С.Т. Рысбекова // Қазақ тарихы. - 2013. - №4. - Б. 6-7.

230. Великие сыны Великой степи / Т. Рысбеков, С. Рысбекова // Приуралье. - 2013. - №60. - С. 7.

231. Исатай Тайманұлы мен Махамбет Өтемісұлы бастаған көтеріліс тарихынан / Т. Рысбеков // Орал өңірі. - 2013. - №57. - 16 мамыр. - Б. 10-11.

232. Исатай Тайманұлы мен Махамбет Өтемісұлы бастаған көтеріліс тарихынан / Т. Рысбеков // Орал өңірі. - 2013. - №61. - 23 мамыр. - Б. 14-15.

233. Исатай Тайманұлы мен Махамбет Өтемісұлы бастаған көтерілістің тарихынан / Т.З. Рысбеков // Ізденіс = Поиск. - 2013. - №1(2). - Б. 97-110.

234. Культура тюркской государственности - важное национальное наследие / Т.З. Рысбеков // Вестник Северо - Восточного федерального университета им. М.К. Аммосова. - Якутск, 2013. - Том 107. - №4. - С. 90-94.

235. Мандайға біткен тұлға / Т. Рысбеков // Орал өңірі. - 2013. - №151-152. - 14 желтоқсан. - Б. 4.

236. Некоторые актуальные проблемы национальной истории / Т.З. Рысбеков // Приуралье. - 2013. - №87. - 18 июля. - Б. 5.

237. Ұлттық тарихтың өзекті мәселелері / Т.З. Рысбеков // Жайық үні = Жизнь города. - 2013. - №32. - 8 тамыз. - Б. 11.

2014

238. National liberation uprising in Westrn Kazakhstan (XVIII-XIX). / Т. Rysbekov // Bulletin almanach science association France - Kazakhstan. - Paris: Editions Association France-Kazakhstan, 2014. - V.2. - P. 29-37.

239. Ecological tourism and perspectives of its development in Kazakhstan / Т. Rysbekov // Euro - eco hannover. - 2014. - 29-30 November. - P. 142-143.

240. Заманауи инновацияларды қабылдай отырып, ұлттық білім беру үлгісін қалыптастыру - басты міндет / Т. Рысбеков // Ұлт ұстазы. - 2014. - №4. - Б. 2-7.

241. Использование IT в учебном процессе / Т.З. Рысбеков // Вестник Западно - Казахстанской гуманитарной академии. - 2014. - №4. - С. 5-14.

242. Место и роль духовенства в Букеевской орде / Т.З. Рысбеков // Вестник Академии знаний. - 2014. - №2. - С. 20-24.

243. Развитие сотрудничества Казахстана с Россией в области образования / Т.З. Рысбеков // Естественно - гуманитарные исследования. - 2014. - №2. - С. 31-34.

244. Тарихи ескерткіштерді қастерлейік / Т.З. Рысбеков // Орал өңірі. - 2014. - №105. - 18 қыркүйек. - Б. 8-9.

245. Тың жерлерді игеру жылдарындағы колхоздардың ауыл шаруашылық нәтижелері мен салдары / Т.З. Рысбеков, А.М. Сисекешева // БҚМУ хабаршысы. - 2014. - №4. - Б. 267-276.

246. Укрепляя единство народа и власти / Т. Рысбеков // Приуралье. - 2014. - №120. - 23 октября. - С. 5.

2015

247. Академик Р.Б. Сүлейменов еңбектеріндегі Қазақстандағы ғылыми - зерттеу жұмыстарының жүргізілу мәселесі / Т.З. Рысбеков, Б.М. Мырзабаева // БҚМУ хабаршысы. - 2015. - №3. - Б. 183-191.

248. Гендерная политика Казахстана в 1920-1930-е гг. / Т.З. Рысбеков, Г.Б. Дусенбаева // Вестник ЗКГУ. - 2015. - №4. - С. 267-273.

249. Деятельность местных советов Казахстана по восстановлению и дальнейшему развитию животноводства (1941-1945 гг.) / Т.З. Рысбеков // Вестник Западно - Казахстанской гуманитарной академии. - 2015. - №1. - С. 7-13.

2016

250. Генерал Ғ. Жәңгіровтің әскери қызметі / Т.З. Рысбеков, А.С. Кенесова // БҚМУ хабаршысы. - 2016. - №2. - Б. 275-281.

251. Елдің батысындағы көтерілістер / Т.З. Рысбеков, Б.Ғ. Шынтемирова // Дана. КЗ. - 2016. - №1. - Б. 18-20.

252. Нұралы ханның билігі кезіндегі кіші жүздегі әлеуметтік - саяси жағдай / Т.З. Рысбеков, А.Б. Гарифуллина // БҚМУ Хабаршысы. - 2016. - №4. - Б. 285-297.

253. Формирование рабочего класса в дооктябрьском Казахстане / Т.З. Рысбеков, А.А. Жанасов // Вестник ЗКГУ. - №4. - 2016. - С. 311-320.

254. Шығыстағы ұлт-азаттық қозғалыстың жалғасы / Т.З. Рысбеков // Дана.kz. - 2016. - №4-5. - Б. 24-28.

2017

255. Актриса яркого дарования // Приуралье. - 2017. - №19. - 18 февраля. - С. 10 [К 100-летию со дня рождения Хадиши Букеевой]

256. Батыс Қазақстан медициналық колледжінің қалыптасу тарихы / Т.З. Рысбеков, А.М. Оспанова // БҚМУ Хабаршысы. - 2017. - №4. - Б. 229-234.

257. Ералы сұлтан және кіші жүздегі саяси жағдай / Т.З. Рысбеков, М.С. Джангужиев // БҚМУ Хабаршысы. - 2017. - №2. - Б. 298-310.

258. Ералы сұлтан және қазақ-орыс қатынастары / Т.З. Рысбеков, М.С. Джангужиев // БҚМУ Хабаршысы. - 2017. - №1. - Б. 295-303.

259. Омега аспан жасау зауыты: құрылуы, даму тарихы / Т.З. Рысбеков, А.К. Конисбаева // БҚМУ Хабаршысы. - 2017. - №3. - Б. 240-247.

260. Орынбор өлкесінің генерал-губернаторы О.А. Игельстром және кіші жүз / Т.З. Рысбеков, А.Б. Гарифуллина // БҚМУ Хабаршысы. - 2017. - №1. - Б. 273-278.

261. Тәуелсіздік жылдарында Батыс Қазақстан облысы экономикасының нарық жағдайында бейімделуі / Т.З. Рысбеков, Ж.Т. Жұбатова // БҚМУ Хабаршысы. - 2017. - №4. - Б. 265-272.

262. Тяжелая судьба казахской интеллигенции / Т.З. Рысбеков // Приуралье. - 2017. - №4. - 14 января. - С. 8.

263. Тяжелая судьба казахской интеллигенции: (окончание. Начало в №4 от 14.01.2017 г.) / Т.З. Рысбеков // Приуралье. - 2017. - №6. -19 января. - С. 10.

264. Тяжелая судьба казахской интеллигенции: (продолжение. Начало в №4 от 14.01.2017 г.) / Т.З. Рысбеков // Приуралье. - 2017. - №5. -17 января. - С. 5.

265. Шолпан жұлдыз / Т.З. Рысбеков // Орал өңірі. - 2017. - №20.- 21 ақпан. - Б. 5.

2018

266. XVIII-XIX ғғ. Орал казак әскерінің саны және ұлттық құрамы / Т.З. Рысбеков, У.Е. Сагидуллин // БҚМУ Хабаршысы. - 2018. - №4. - Б. 272-279.

267. Ауыл шаруашылық мамандарын даярлау және орналастыру XX - ғасырдың 60-80 жылдарында / Т.З. Рысбеков, Е.М. Ғани // БҚМУ Хабаршысы. - 2018. - №3. - Б. 259-266.

268. Батыс Қазақстанға депортацияланған халықтар (1937-1945жж.) / Т.З. Рысбеков, Қ.Қ. Қайралы // БҚМУ Хабаршысы. - 2018. - №1. - Б. 312-319.

269. Ғұмар Қараш және алаш идеясы / Т.З. Рысбеков, М.Б. Амангелдиев // БҚМУ Хабаршысы. - 2018. - №2. - Б. 213-219.

270. Қажым Басымовтың «Ғалия» медресесі және «Садақ» қолжазба журналындағы рөлі / Т.З. Рысбеков // Вестник ЗКГУ. - 2018. - №1. - Б. 270-277.

271. Қазақ-қалмақ қарым-қатынастары / Т.З. Рысбеков, Д.З. Сагидуллаев // БҚМУ Хабаршысы. - 2018. - №1. - Б. 289-295.

272. Қайраткер Бақытжан Қаратаевтың ата-тегі хақында / Т.З. Рысбеков, А.С. Тезекбаева // БҚМУ Хабаршысы. - 2018. - №2. - Б. 251-258.

273. Мемлекет және қоғам қайраткері М.Б. Ықсановтың өмірі мен қызметі / Т.З. Рысбеков, Ж.Ж. Хамзин // БҚМУ Хабаршысы. - 2018. - №4. - Б. 317-324.

274. Тұлға қалай қалыптасады? / Т. Рысбеков // Қазақ тарихы. - Алматы. - 2018. - №10. - Б. 46-47.

2019

275. 1917-1920 жылдардағы қазақстандағы жастар ұйымдары жұмысының негізгі бағыттары / Т.З. Рысбеков // БҚМУ хабаршысы. - 2019. - №4. - Б. 391-396.

276. XIX ғасырда қазақтардың шаруашылық өмірінде тұздың қолданылуы / Т.З. Рысбеков, Д.С. Сапина // БҚМУ хабаршысы. - 2019. - №3. - Б. 291-296.

277. Ардагерлердің ақ батасы / Т. Рысбеков // Oral oniri. - 2019. - 28 маусым. - №51-52. - Б. 8.

278. Әл-Фараби және тәрбие мәселелері / Т. Рысбеков // Қазақ тарихы. - 2019. - №1(168). - Б. 10-12.

279. Батыс Қазақстан тарихы ғылыми интеллигенция еңбектерінде / Т.З. Рысбеков, А.Б. Ихсанова // БҚМУ хабаршысы. - 2019. - №1. - Б. 254-263.

280. Батыс Қазақстан территориясындағы алғашқы мектептердің қалыптасу негіздері / Т.З. Рысбеков // БҚМУ хабаршысы. - 2019. - №4. - Б. 428-432.

281. Жаңа татар слободкасының құрылуы / Т.З. Рысбеков, Ж.Б. Бахитжанова // БҚМУ Хабаршысы. - 2019. - №2. - Б. 400-408.

282. Обзор современной историографии проблемы распространения мировых религий на территории западного Казахстана / Т.З. Рысбеков // Вестник ЗКГУ. - 2019. - №2. - С. 374-384.

283. Ораз Исаев - халық комиссары / Т.З. Рысбеков, А.А. Рамазанов // БҚМУ Хабаршысы. - 2019. - №3. - Б. 364-370.

284. Орал қаласының мәдени өмірі (1960-1980 жж.) / Т.З. Рысбеков, А.Б. Сұлтан // БҚМУ Хабаршысы. - 2019. - №3. - Б. 326-332.

285. Орал механикалық зауытының құрылу тарихы және ұлы отан соғысы кезіндегі майданға көмегі / Т.З. Рысбеков // БҚМУ хабаршысы. - 2019. - №4. - Б. 452-457.

286. Халқы үшін жанын қиғандар / Т. Рысбеков, А. Фелманұлы // Қазақстан тарихы порталы. - 2019. - Б. 1/7-7/7.

287. Халық пен биліктің бірлігін нығайтуда / Т. Рысбеков // Oral oniri. - 2019. - 29 наурыз. - №24-25. - Б. 6.

288. Шындық пен әділдіктен тайсалмаған қайраткер / Т. Рысбеков // Oral oniri. - 2019. - 22 қараша. - №95. - Б.12-13.

2020

289. XIX ғасырдағы капиталистік қатынастардың енуі және оның қазақ ауылының құрылымына әсері / Т.З. Рысбеков, Б.С. Матыбаева // БҚМУ хабаршысы. - 2020. - №2. - Б. 69-76. - (Педагогика, филология, тарих, экология, география сериясы).

290. XIX-XX ғасырлардағы Батыс Қазақстан мен Ресейдің сауда - экономикалық байланыстарының отан тарихындағы алатын орны / Т.З. Рысбеков, С.К. Сисенғалиева // БҚМУ хабаршысы. - 2020. - №1. - Б. 63-73. - (Педагогика, филология, тарих, экология, география сериясы).

291. Бөкей Ордасы тарихы: маңызы мен халықаралық туризм орталығы ретінде перспективасы. / Т.З. Рысбеков, Д. Ысқақова // Өркен. - 2020. - 30 қыркүйек. - №8. - Б. 7.

292. Бірінші дүниежүзілік Соғыс жылдарындағы Батыс Қазақстанның мұнай өнеркәсібіне шетел капиталының енуі:

тарихы мен мәселелері / Т.З. Рысбеков, А.Б. Нариман // Вестник Карагандинского университета. - 2020. - №1. - Т.97. - С. 122-127. – (Серия: История. Философия).

293. Кәріс диаспорасының Батыс Қазақстанға қоныс аудару тарихынан (XX ғ. 30-жылдары) / Т.З. Рысбеков, А.Ж. Акмуқанова // БҚМУ хабаршысы. - 2020. - №3. - Б. 173-181.

294. Кемелдену мен дамуды мақсат еткен ғұлама / Т. З. Рысбеков // Oral oniri. - 2020. - 17 наурыз. - №21. - Б. 6-7.

295. Қазақ халқының рухани көсемі / Т. З. Рысбеков // Oral oniri. - 2020. - 3 сәуір. - №26. - Б. 6-7.

296. Орал жөндеу зауытының құрылу тарихы / Т. З. Рысбеков, А. Г. Есеналин, А. Ш. Журасова // БҚМУ хабаршысы. - 2020. - №3. - Б. 130-137.

297. Төбелер көп, ал биіктер санаулы / Т. З. Рысбеков // Qazaq adebieti. - 2020. - №12. - 20 наурыз. - Б. 8,23.

2021

298. Бөкей ордасы тарихы және оның өлкедегі туризмнің дамуындағы алатын орны / Т. З. Рысбеков, А. Феделе, Д. Е. Ысқақова // БҚУ хабаршысы. - 2021. - №2. - Б. 184-190.

299. Нәжімеден ықсанұлы есқалиевтің өмір жолы / Т. З. Рысбеков, Н. С. Зайнуллина // БҚУ хабаршысы. - 2021. - №3. - Б. 110-117.

300. Оқиға қарсаңында / Т. Рысбеков // Орал өңірі. - 2021. - №69. - 27 тамыз. - Б. 16-17.

301. Санжар Асфендияровтың өмір жолы мен қызметі / Т. З. Рысбеков, С. А. Куандихова // БҚУ хабаршысы. - 2021. - №3. - Б. 124-133.

302. Эвакуация предприятий и населения в годы Великой Отечественной Войны в Уральск / Т. З. Рысбеков, Е. А. Калинина // Вестник ЗКУ. - 2021. - №1. - С. 272-278.

2022

303. Западный Алаш и его роль на пути к идее казахской государственности / Т.З. Рысбеков, С. Рысбекова, Б.Г. Шинтимирова // Вестник Евразийского Национального университета им. Л.Н. Гумилева. - 2022. - №1. - С. 72-92. - (Серия: исторические науки. Философия. Религиоведение).

304. Кіші жүздегі хандық биліктің жойылу үрдісі / Т.З. Рысбеков, М.Ә. Нұрбай // БҚУ хабаршысы. - 2022. - №1. - Б. 123-128. - (Педагогика, филология, тарих, экология, география сериясы).

305. Ұлтшылдығы да, ұстаздығы да ерен болған / Т.З. Рысбеков // Орал өңірі. - 2022. - 11 тамыз. - №94. - Б. 4-5.

ӨМІР МЕН ҚЫЗМЕТ ТУРАЛЫ ӘДЕБИЕТТЕР ЛИТЕРАТУРА О ЖИЗНИ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

1965

1. Раймқұлова Т. Елге есейіп оралды // Лениншіл жас. -1965. - маусым-шілде.

1978

2. Печеных А. Растут ряда ученых // Приуралье. - 1978. - 4 января.

1992

3. Білімнің тәрбиенің ақ ордасы: «Құрмет белгісі» орденді А.С. Пушкин ат. Орал пединститутына - 60 жыл толды // Орал өңірі. - 1992. - 16 қазан.
4. Құдайбергенов Р. Ұстаздар ұлағаты ұмытылмайды: Орал педагогикалық институтына - 60 жыл // Орал өңірі. - 1992. - 30 шілде.
5. Оралдағы білім ордасына - 60 жыл: (1932-1992) // Жайық үні. - 1992. - 16 қазан.
6. Өркендеу жылдары: Т. Рысбеков Орал пединститутының ректоры, тарих ғыл. докторы, профессор: Орал пединститутына 60 жыл // Орал өңірі. - 1992. - 16 қазан.
7. Республикамыздағы байырғы білім ордасы - 60 жыл // Серпер. - 1992. - 17 қазан.

1996

8. Ғалымов А. Ғибратты ғұмыр өнінде // Орал өңірі. - 1996. - 8 маусым.

1997

9. Азаматтың үш жолы // Егемен Қазақстан. - 1997. - 20 тамыз.
10. Бүркіт О., Құсайын Т. Азаматтық үш жолы // Егемен Қазақстан. - 1997. - 20 тамыз.
11. К 65-летнему юбилею: библиографический указатель научных трудов ППС ЗКГУ им. А.С. Пушкина. - Уральск, 1997. - С. 12.
12. Многое еще предстоит одолеть - 50 лет // Наука Казахстана. 1997. - 16-31 июля.
13. Нариков А. Годы и судьбы. Ректор Рысбеков // Приуралье. - 1997. - 24 июля.
14. Ректор Рысбеков // Приуралье. - 1997. - 24 июля.
15. Туяқбаю Зейтовичу Рысбекову - 50 лет // Қазақстан жоғары мектебі. - 1997. - № 2. - Б. 121-123.

1998

16. Почтенные люди казахской земли. Кн.3. Зап. - Каз. область. - Алматы: Ниса, 1998. - С. 120-121 (сер. Биографический сборник).
17. Сдыков М. Основные проблемы истории Казахстана в работах академика Рысбекова Т.З. / М. Сдыков // Высшая школа Казахстана. - 1998. - №4. - С. 71-74.

1999

18. Рысбеков Туяқбай Зейтович // Кто есть кто в Казахстанской науке: справочник / г. ред. А.Нысанбаев; сост. А. Женсыкбаев и др. - Алматы: Қазақ энциклопедиясы, 1999. - С. 120.

2000

19. Белый А.И. Пединститут / из воспоминаний /. - Ялта, 2000. - Ч.2. - С. 51.

2001

20. Козыбаев М. Жұлдызым менің (Рысбеков Т. жөнінде). - А., 2001. - Б. 85, 200.

21. Рысбеков Т.З. // Наука Казахстана. - Алматы, 2001.

2002

22. Адамдар және жылдар // Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің қалыптасу және өркендеу тарихы - Тоқсаныншы жылдар (Рысбеков Т. жөнінде). - Орал, 2002. - Б. 213.

23. Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің қалыптасу және өркендеу тарихы - Тоқсаныншы жылдар (Рысбеков Т. жөнінде). - Орал, 2002. - Б. 59-63.

24. Батыс Қазақстан облысы: энциклопедия. - Алматы: Арыс, 2002. - Б. 453.

25. Дәулетов Е. Өнегелі өмір: Рысбеков Тұякбай Зейітұлы туралы // Орал өңірі. - 2002. - 27 шілде.

26. 90-е годы (Рысбеков Т.З.) // Западно - Казахстанский государственный университет: история становления и развития. - Уральск, 2002. - С. 60-64.

27. Люди и годы // Западно - Казахстанский государственный университет: история становления и развития. - Уральск, 2002. - С. 205.

28. Секретарь областного маслихата Рысбеков Туякбай Зеитович // Приуралье. - 2002. - 4 июля.

29. Ученые Западно - Казахстанского государственного университета: справочник. - Уральск: РИО ЗКГУ, 2002. - С. 107.

2003

30. Батырбеков М. Высшая школа Казахстана. - Алматы, 2003. - С. 568-569.

31. Владимиров Е. С миссией дружбы и добрососедства // Приуралье. - 2003. - 15 апреля.

32. Вместе мы сила // Приуралье. - 2003. - 28 августа.

33. Дружба не знает границ // Приуралье. - 2003. - 19 апреля.

34. Чуриков Е. Из Москвы - с чувствами добрыми и яркими впечатлениями // Приуралье. - 2003. - 30 августа.

2004

35. Алтын алған университет: БҚМУ ректорымен сұхбаттасқан А. Мұратқызы // Орал өңірі. - 2004. - 31 мамыр.

36. В составе международного евразийского движения // Приуралье. - 2004. - 9 сентября.

37. История Западно - Казахстанского краеведения: библиогр. указ. - Уральск, 2004. - Вып.1. - С. 52-55.

38. «Қызметке адалдық - халыққа адалдық»: БҚМУ ректоры, профессор Т.З. Рысбековпен сұхбат // Орал өңірі. - 2004. - 5 тамыз.

39. Лидер образования Казахстана. Галерея портретов. - А., 2004 - О Рысбекове Т.

40. Медальмен марапатталды: БҚМУ ректоры Т.З. Рысбеков А. Байтұрсынұлы ат. медальмен марапатталды // Орал өңірі. - 2004. - 21 қазан.

41. Награда за лучший учебник // Приуралье. - 2004. - 25 октября.
42. Новейший импульс старейшего вуза // Современное столичное образование. - 2004. - № 11. - С. 58-61.
43. Сәниұлы, Б. Ұлттық кадр мәселесін қалай шешуге болар еді?: БҚМУ ректоры Т.З. Рысбековпен сұхбат // Информбиржа. - 2004. - 2 желтоқсан.

2005

44. Ашимбаев Д. // Кто есть кто в Казахстане: биографическая энциклопедия. - Алматы, 2005.
45. Кожевникова А.А. ЗКГУ: стратегия развития // Приуралье. - 2005. - 12 апреля.
46. Мәмет С. Мұғалім боламын деген адам мамандық таңдауда қателеспеуі керек: М. Өтемісов ат. БҚМУ ректоры Тұяқбай Рысбеков // Орал өңірі. - 2005. - 22 қараша. - Б. 5.
47. Совершенствовать систему управления // Приуралье. - 2005. - 26 марта. - С. 2.

2006

48. БҚМУ - сенің өрлеу биігің: М. Өтемісов ат. Батыс Қазақстан мемлекеттік университеті // Орал өңірі. - 2006. - 3 маусым. - Б. 3.
49. Жақсығалиев Ж. Зерделі зиялы // Орал өңірі. - 2007. - 19 шілде. - Жайық ұстазы. - қараша.
50. Западно - Казахстанский государственный университет (О Рысбекове Т.). - Уральск, 2007.
51. Западно - Казахстанский государственный университет им. М. Утемисова: старейшему вузу Западного Казахстана - 75 лет // Федеральный справочник «Законодательство, государственное управление и госрегулирование, правовая система и

национальная безопасность, экономика и финансы, отрасли, государственная региональная политика в Российской Федерации, регионы России, интеграция, социальная сфера, хроника полугодия: январь-июнь 2006 года». - М.: ЗАО «Родина - Про», 2006. - С. 618.

52. Нұрпейіс К. Белгілі тарихшы, ұлағатты ұстаз // В книге «Служение Отечеству и долгу». - Уральск. - 2007. - С. 82-85.

53. Нықмұқанова А. Ұяда не көрсең // Орал өңірі. - 2006. - 12 қазан.

54. Рысбеков Туякбай Зейтович // Казахстан: Национальная Энциклопедия. Т.4. / Гл. ред. Б. Аяган. - Алматы: Қазақ энциклопедиясы, 2006. - С. 438.

55. Сәбиева А. Құрметтілер: «Орал қаласының құрметті азаматтары» // Орал өңірі. - 2006. - 17 тамыз. - Б. 3.

2007

56. Абжанов Х. Таразы мен Таласы Батысқа айналған азамат // В книге «Служение Отечеству и долгу». - Уральск, 2007. - Б. 95-98.

57. Ақайұлы, Ы. Қазақ ғылымы: кім, не, қайда, қашан? / Ы. Ақайұлы. - 1-ші бас. - Алматы, 2007. - 397 с.

58. Аманбаев, А.С. Экологические движения: опыт и перспективы / А.С. Аманбаев // Вопросы развития исторической науки и образования в Западном Казахстане: поиски и проблемы: материалы респ. науч. - практ. конф., посв. 60 летию д.и.н., акад. Т.З. Рысбекова. - Ч.1. - 2007. - С. 42.

59. Бірімжаров Б.Қ. Жайсаң жанның өмір жолындағы басты белестер // В книге «Служение Отечеству и долгу». - Уральск, 2007. - Б. 119-124.

60. Войлоков А.М. Труд, творчество, талант // В книге «Служение Отечеству и долгу». - Уральск, 2007. - С. 106-113.

61. Володина, Л. Спортивный ректор / Л Володина // Приуралье. - 2007. - 15 сентября. - С. 4.
62. Выражая волю населения // Приуралье. - 2007. - 11 августа. - С. 2.
63. Ғалымға құрмет: облыс әкімі Н. Әшімов Т. Рысбековты мерейтойымен құттықтады // Орал өңірі. - 2007. - 26 шілде. - Б. 2.
64. Ғұбайдуллин, Б. Ұлттық тарихын зерделеу әлі бір жүйеге түскен жоқ / Б. Ғұбайдуллин // Айқын. - 2007. - 28 шілде - Б. 7.
65. Есім Ғ. Азамат дос // В книге «Служение Отечеству и долгу». - Уральск, 2007. - Б. 85-88.
66. Жаксығалиев, Ж.Ж. Ғалымның тарих мектебі. М. Өтемісов атындағы БҚМУ-нің ректоры, академик Т.З. Рысбековтың 60 жасқа толу мерейтойына арналады: мақалалар жинағы / Ж.Ж. Жаксығалиев. - Орал: РБО БҚМУ, 2007. - 184 б.
67. Жаксығалиев, Ж. Зерделі зиялы / Ж. Жаксығалиев // Орал өңірі. - 2007. - 19 шілде. - Б. 7.
68. ЗКГУ им. М. Утемисова - 75 лет / гл. ред. Т.З. Рысбеков. - Уральск, 2007. - 236 с., илл.
69. Золотая колыбель педагогических кадров // Мысль. - 2007. - №1.
70. Иванова, М. В день рождения ректора / М. Иванова // Приуралье. - 2007. - 26 июля. - С. 2.
71. Қаражан Қ.С. Үлгі тұтар азамат (Профессор Т.З. Рысбеков туралы) // әл-Фараби ат. ҚҰУ хабаршысы. - Тарих сериясы. - 2007. - №3. - Б. 207-210.
72. Құрманалин С.Б. Батыс Қазақстан тарихшыларының көшбасшысы // В книге «Служение Отечеству и долгу». - Уральск, 2007. - Б. 149-153.

73. Құсайын, Т. Тарихты шындықпен, парасатпен ғана көтеруге болады / Т. Құсайын // Егемен Қазақстан. - 2007. - 19 қыркүйек. - Б. 6.
74. М. Өтемісов ат. БҚМУ: тарих және жаңашылдық. БҚМУ-75 жыл / Бас ред. Т.З. Рысбеков. - Орал: РБО БҚМУ, 2007. - 224 б., 12 б. сур.
75. Мерейтой / Т.З. Рысбековке - 60 жаста // Қазақ тарихы. - 2007. - №3.
76. Мерейтой / Т.З. Рысбековке - 60 жаста // Қазақстан жоғары мектебі. - 2007. - №3.
77. Нұрпейіс К. Белгілі тарихшы, ұлағатты ұстаз // В книге «Служение Отечеству и долгу». - Уральск, 2007. - Б. 82-85.
78. Педагог мамандығының алтын бесігі: М. Өтемісов ат. Батыс Қазақстан мемлекеттік университетіне - 75 жыл // Ақиқат. - 2007. - №1. - Б. 95-96.
79. Рысбеков Тұяқбай Зейітұлы: биобиблиографиялық көрсеткіш / жауап. ред. З. Мұқлисова, құраст. Г.Таушева. - Орал, 2007.
80. Сарбасова Г. Вторая молодость старейшего вуза // Современное столичное образование. - 2007. - №1. - С. 34-37.
81. Сарбасова, Г. В Париже, Оксфорде, Уральске / Г. Сарбасова // Приуралье. - 2007. - 17 июля. - С. 3.
82. Сарбасова Г. ЗКГУ им. М. Утемисова - ключ к успеху // Успех. - 2007. - №2. - С. 37-39.
83. Сарбасова Г. В Париже, Оксфорде, Уральске...// Казахстанская правда. -2007.
84. Сарбасова Г. В Париже, Оксфорде, Уральске... // Приуралье - 2007 - 17 июля.

85. Сарбасова Г. В Париже, Оксфорде, Уральске... // Өркен - БҚМУ - 2007 - № 15 - сентябрь.

86. Служение Отечеству и долгу // К 60-летию профессора Рысбекова Т.З. - Уральск, 2007. - 227 с.

87. С. Ықсанғалидің Т. Рысбековпен сұбхаты: «Шынайы дос көп болмайды» // Орал өңірі. - 2007. - 15 қараша.

2008

88. Мәмет С., Құсайын Т. Түлектер өз ауылдарына бармақ // Егемен Қазақстан. - 2008. - 3 желтоқсан. - Б. 8.

89. Орал қаласының құрметті азаматтары. - Орал, 2008.

90. Рахманов Н.Н. Академик Т.З. Рысбековтың «Өскен өлке тарихы» еңбегіндегі фольклордың орны. - Диплом жұмысы / ғыл. жетекшісі Р. Мұхамбетқалиева. - Орал, 2008. - 54 б.

2009

91. Біздің элита. - Т.1. - Алматы: Қазақ университеті, 2009. - Б. 176-177.

92. Дүйсен Қ. Тағылымды тарлан // Дарабоз. - 2009. - №10. - Б. 15-22.

2010

93. Rysbekov T. West Kazakhstan state university offer M. Utemissov. - AnnualReport, Oxford, 2010. - P. 28.

2011

94. Асылбеков А. Қазақстан Республикасында кімнің кім екені. - Т.1. - А., 2011. - Б. 746-747.

95. Балыкова, Ж. 45 лет служения научной педагогике / Ж. Балыкова // Приуралье. - 2011. - №134. - 22 ноября. - С. 2.
96. Ізтілеу Д. Құрметке бөленген ұстаз // Ана тілі. - 2011. - 8-14 желтоқсан. - №49. - Б. 5.
97. Интервью гл. ред. журнала «Ректор вуза И. Довгаля» // Ректор вуза. - 2011. - №7. - С. 46-52.
98. Мағзомов А. Ғалымға құрмет // Орал өңірі. - 2011. - 22 қараша.
99. Слово о наставнике // Приуралье. - 2011. - 10 ноября.
100. Султанбаева Р. 45 жыл - елеулі еңбек, қажырлы қайрат, үздіксіз ізденістер жемісі // Өркен. - 2011. - № 11. - қыркүйек.
101. Ұлылығы озған, кемеңгерлігі келіскен Тұяқбай Зейітұлы жайында // Өркен. - 2011. - № 11. - қыркүйек.

2012

102. Аблаев, С. Востребованный потенциал: интервью с ректором ЗКГУ им. М. Утемисова Т.З. Рысбековым / С. Аблаев // Библиотека рекламно - информационной газеты «Информбиржа». - Уральск, 2012. - С. 142-154.
103. Ашимбаев, Д. Кто есть кто в Казахстане 2012-2013: биографическая энциклопедия / Д. Ашимбаев. - 12-е изд., доп. - Алматы: Ассоциация вузов РК, 2012. - 1272 с.
104. VII Дулати оқулары: халықар. ғыл. - практик. конф. материалдары. Т.1 = VII Дулатовские чтения: материалы междунар. науч. - практик. конф. 20-21 апреля 2012 г. / Ред. Ә. С. Ахметов. - Тараз: Тараз ун-ті, 2012. - 268 б.
105. Ихсанғали, С. Ұстаз. Ғалым. Азамат / С. Ихсанғали // Орал өңірі. - 2012. - №86. - Б. 4.

106. Самойлова, Г. Решать вопросы качественно / Г. Самойлова // Приуралье. - 2012. - № 89. - 9 августа. - С. 6.
107. Самойлова, Г. Ученый по призванию и совести / Г. Самойлова // Приуралье. - 2012. - № 80. - 19 июля. - С. 9.
108. Халелов, Р. Жайықтың жайсан азаматтары / Р. Халелов // Игілік. - 2012. - №12. - Б. 16-19.
109. Шүйіншәлиева, М. Бақ қонған білім ордасы! / М. Шүйіншәлиева // Жайық үні = Жизнь города. - 2012. - №48. - 29 караша. - Б. 10. (БҚМУ-дың 80-жылдығына арналған).

2013

110. Тукешева, Н.М. Миссия исторической науки Казахстана / Т.З. Рысбеков // Приуралье. - 2013. - №120. - 3 октября. - Б. 6.
111. Білім маршалы // Орал өңірі. - 2013. - №158. - 31 желтоқсан. - Б. 4.
112. Ихсанғали, С. Қолдың қысқалығы көп шаруаға қолбайлау / С. Ихсанғали // Орал өңірі. - 2013. - №73-74. - 15 маусым. - Б. 4.
113. Карагойшин, К. Маршал образования / К. Карагойшин // Приуралье. - 2013. - №159. - 31 декабрь. - С. 6.
114. Награда ученого - во славу университета // Өркен. - 2013. - №11. - желтоқсан. - Б. 4. (Доктор исторических наук, профессор Т.З. Рысбеков был удостоен победы в международном конкурсе Европейской Бизнес Ассамблеи «Best Scientist» за значительный вклад в развитие исторической науки, инновационные разработки в своей научной сфере научных знаний).
115. Сагид-уаһас Ратбек. Әсағамен әңгіме. Шежіре - баян, сыр - сұбхат. - Алматы: Айтұмар, 2013. - Б. 49-50, 52, 60 - 112.

2014

116. Горохова, Н. В числе лучших преподавателей / Н. Горохова // Приуралье. - 2014. - №10. - 28 январь. - Б. 3.
117. Лидеры: истории успеха. - Socrates Almanac - Oxford, 2014. - P. 305.
118. Романов, С. Профессор ЗКГУ из Уральска удостоен титула маршала в сфере образования / С. Романов // Zakon.kz. - 2014. - 2 января.

2015

119. Бияшова Г. Жаңа кітап - оқырманға жол тартты // Орал өңірі. - 2015. - 21 наурыз.
120. Қажым, Л. Тарихи еңбек оқырманға жол тартты / Л. Қажым // Жайық үні = Жизнь города. - 2015. - №12.- 26 наурыз. - Б. 6.
121. Табылды, Л. Новый взгляд на историю / Л. Табылды // Приуралье. - 2015. - №34. - 28 марта. - С. 12.
122. Шарабасов, С. Тарих әдебиетші көзімен... / С. Шарабасов // Үш қоңыр. - 2015. - №12. - 20 наурыз. - Б. 3.

2016

123. Великая Россия. Российская биографическая энциклопедия. - Т.23. - СПб., 2016. - О Рысбекове Т. - С. 352-353.
124. Избасарұлы С. Ғалымға құрмет // Орал өңірі. - 2016. - 25 маусым. - Б.16.
125. Кужабергенова, К.И. Историк и историческое познание / Т.З. Рысбеков, А.А. Жанасов // БҚМУ Хабаршысы = Вестник ЗКГУ. - 2016. - №4. - С. 331-336.

126. Рахметова А. Педагог, организатор, ученый // Приуралье. - 2016. - 28 июня.

2017

127. Әбжанов, Х. Абырой биігі / Х. Әбжанов // Егемен Қазақстан. - 2017. - 25 шілде - №140. - Б. 8.

128. Бәйтерек // Орал өңірі. - 2017. - 24 тамыз. - №102. - Б. 5.

129. Кенжебаев, Ғ. Тұңғық тарихтың тамыршысы ғалым Тұяқбай Рысбеков туралы толғаныс / Ғ. Кенжебаев // Түркістан. - 2017. - 20 шілде. - №29. - Б. 9.

130. Мамыров, А. Тұлға / А. Мамыров // Айқын. - 2017. - 22 шілде. - №108. - Б. 18.

131. Маратұлы, С. Ғылымға арналған ғұмыр / С. Маратұлы // Орал өңірі. - 2017. - 20 шілде. - №87. - Б. 10.

132. Мұқтар Ә., Ахметова Ұ. Еселі еңбегімен мойындалған тарихшы // Айқын. - 2017. - 5 қыркүйек. - №132. - Б. 4.

133. Мұқтар Ә., Ахметова Ұ. Еселі еңбегімен мойындалған тарихшы // Үш қоныр. - 2017. - 25 тамыз.

134. Нұржанова Н. Белгілі тарихшы тарих ғылымдарының докторы, академик Т.З. Рысбековтың отан тарихына қосқан үлесі: диплом жұмысы / ғыл. жетекшісі Б.Н. Бақтығұлова. - Орал, 2017 - 75 б.

135. Нұртазина, Н. Педагог, наставник и руководитель / Н. Нұртазина // Приуралье. - 2017. - 23 сентября. - №114. - С. 6.

136. Нуртазина, Н. Формула успеха: казахская харизма плюс целеустремленность (деятель науки и образования Т.З. Рысбеков) / Н. Нуртазина // Altyn-orda. - 2017. - 16 сентября.

137. Старкова, А. С уважением к родной истории / А. Старкова // Приуралье. - 2017. - 20 июля. - №87. - С. 11.

138. Сабыр М. Білім бапкері // Түркі әлемі. - 2017. - №7-8. - Б. 7.

139. Сейтақ, Ғ. Оралда тарихшы - ғалым Тұяқбай Рысбековтің 70 жылдығы тойланды / Ғ. Сейтақ // Kazinform. - 2017. - 29 қыркүйек.

140. Ученый по призванию [Электронный ресурс]. - Режим доступа:http://library.wku.edu.kz/index.php?option=com_content&view=article&id=201:2017-10-10-07-32-52&catid=8:2011-12-07-10-50-01&Itemid=3&lang=ru

2020

141. Бисенбай, Г.С. Белгілі тарихшы - Тұяқбай Зейітұлы Рысбеков! / Г.С. Бисенбай // Bilim-all. - 2020. - 19 қазан.

142. Рысбеков Тұяқбай Зейітұлы // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия / Бас ред. А.С. Қыдыршаев. – Орал: Полиграфсервис, 2020. – Б. 409.

143. Сүлейменова, А. Білімі терең парасат иесі / А. Сүлейменова // Ел және мұғалім. - 2020. - 18 наурыз. - №6. - Б. 5.

2021

144. Сұлтанғалиева, Р. Біз де студент болғанбыз / Р. Сұлтанғалиева // Жайық пресс. - 2021. - 9 қыркүйек.

145. Сабыр, М. Учитель с большой буквы / М. Сабыр // Приуралье. - 2021. - 1 декабря. Спецвыпуск. - С. 13.

146. Сабыр, М. Ғибратты ғұмыр баяны / М. Сабыр // Орал өңірі. - 2021. - 24 қараша. Арнайы шығарылым. - Б. 10.

2022

147. Ерناзаров Ж. Его вклад в науку неоценим / Ж. Ерназаров, С. Аманова // Приуралье. - 2022. - 2 июля. - №77. - С. 6-7.

148. Жақсығалиев, Ж. Тарихтың көшін сүйреген / Ж. Жақсығалиев // TURKISTAN. - 2022. - 23 маусым. - №24. - Б. 7.
149. Мамыров, А. Тарихи тұлға / А. Мамыров // Oral oniri. - 2022. - 7 шілде. - №79. - Б. 6-7.
150. Мұратқызы, А. Тарихтың тарланы / А. Мұратқызы // Жайық үні. - 2022. - 9 маусым. - №22. - Б. 6-7.
151. Сабыр, М. Ғұмыры ғибратқа толы ғалым / М. Сабыр // Қазақ әдебиеті. - 2022. - №27-28. - Б. 46.

ТАРИХИ ЖИНАҚТАР ТАНЫСТЫРЫЛДЫ

Зерттеуші ғалым, Қазақстан Республикасы Ұлттық Ғылым Академиясының құрметті академигі, тарих ғылымдарының докторы, профессор Тұяқбай Зейітұлы Рысбековтың ғибратты ғұмыры көпке үлгі-өнеге. Тұяқбай Зейітұлы Білім министрлігінің мақтау қағаздарымен, Ы.Алтынсарин медалімен, ҚР білім беру ісінің үздігі белгісімен, Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген қайраткері атағымен, «Парасат» орденімен, көптеген шетелдік наградалармен марапатталған. Оған қоса талай жанға азық болған таңдамалы шығармалар мен жинақтардың авторы. Осы жолы да профессор Тұяқбай Зейітұлының ғылыми еңбектері жарық көрді. Атамекен өнер ордасында бірнеше еңбектің ресми

тұсау кесері өтті.

Шараға Батыс Қазақстан облысының әкімі, облыстық әкімшілік құрылым жетекшілері, университет проректорлары мен профессорлық-оқытушылық құрамы және қадірлі қонақтар қатысты.

Алдымен «Бәйтерек» атты бейнеролик көрсетілді. Бейнефильмде автордың бойындағы еңбекқорлылығы, ғылымға құштарлығы, әкесі Зейіт пен анасы Дәнеқыз Рысбековтардан

дарығаны жайлы айтылды. Кейін тарих ғылымдарының кандидаты Жақсығалиев Жаңабек Жаңабайұлы жаңа кітаптың

мазмұнын, оның қоғамға берер пайдасы туралы жіті түсіндіріп шықты. Оның ішінде бұрын жарық көріп, кейін қайта толықтырылған еңбектері де бар.

Жиын барысында облыс әкімі Нариман Төреғалиев:

- Ұлттық тарихи сананы қайта жаңғырту жолында Тұяқбай Зейітұлы аянбай еңбек еткені баршаңызға мәлім. Оған дәлел, өзі ректорлық қызмет атқарған кезінде Орал педагогикалық институтында «Қазақстан тарихы» кафедрасы ашылды. Отан тарихынан диссертациялық кеңес тұрақты жұмыс жасады. Соның нәтижесінде ол ғылымға ынтасы мен табиғи икемі бар қазақ жастарына бағыт-бағдар беріп, шәкірттерінің рухани әкесіне айналды, - дей келе ҚР Жоғарғы оқу орындары қауымдастығының А.Байтұрсынов атындағы орденін тарихшы-ғалымның омырауына салтанатты түрде тақты. Өз кезегінде тұсаукесерге келген бір топ зиялы қауым өкілдері ақжарма тілектерін жеткізді. Айта кететін жәйт, тұсауы кесілген жаңа туынды 500 дананы құрайды.

Шарада сөз алған М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің ғылыми жұмыс және халықаралық байланыстар жөніндегі проректоры Қажымұрат Мақсотұлы:

- Тұяқбай Зейітұлының 758 ғылыми еңбегі, 25 ғылыми монографиясы, 26 оқулық пен оқу-әдістемелік құралдары жарық көрген. Бұл еңбектің артында үлкен шығармашылық жұмыс тұр. Ғылыммен айналысу инемен құдық қазғандай. Сондықтан, оның әр еңбегі көп жылдық ғылыми-зерттеу нәтижелерінің жемісі деп білемін, - деп атап өтті.

Ғалымның ғылыми жетекшілігімен 2 ғылым докторы, 20 ғылым кандидаттары және 68 ғылым магистрінің ғылыми дәрежесін алуына мүмкіндік жасады. 50 жылдан астам ұстаздық қызметінде түлеп ұшқан 10 мыңдаған шәкірттері еліміздің түкпір-түкпірі мен шетелдерде абыроймен қызмет атқаруда. Кеш барысында сол шәкірттерінің бір сыпырасы көрініп, ұстазына деген жылы лебіздерін арнады.

Мейірман Нұрманұлы

Өркен. – 2023. - 31 қаңтар. - №1. – Б.9.

ВОЗРОЖДЕНИЕ ИСТОРИЧЕСКОГО САМОСОЗНАНИЯ

В Центре искусств «Атамекен» состоялась презентация научных трудов профессора Западно-Казахстанского университета имени М. Утемисова, академика Национальной академии наук, заслуженного деятеля РК, кавалера ордена «Парасат», почетного гражданина Казталовского района и г. Уральска Туякбая Рысбекова.

В мероприятии приняли участие аким ЗКО Нариман Турегалиев, руководители областных управлений, проректоры, профессорско-преподавательский состав и представители местных вузов и образовательных учреждений города. В холле Центра искусств была размещена выставка работ профессора Т. Рысбекова, представлены два сборника «Избранные произведения», «История Западно-Казахстанской области».

В презентации приняли участие аким области Нариман Турегалиев и доктор филологических наук, профессор Мурат Сабыр.

Как подчеркнул Нариман Турегалиев, эта серия научных книг – результат многолетних исследований. Эти работы значимы

в плане познания не только истории нашего края, но и истории страны в целом.

– В нашем крае широко известно имя Туякбая Рысбекова, внесшего неоценимый вклад в развитие духовно-культурной и общественно- политической жизни региона. Президент К. Токаев в своей статье «Независимость дороже всего» сказал, что «каждый народ должен сам писать свою историю, не поддаваясь влиянию чуждой идеологии. История, написанная с позиций национальных интересов, способствует пробуждению национального самосознания». Туякбай Зеитович неустанно работал над возрождением национального исторического самосознания. Об этом свидетельствует тот факт, что в бытность свою ректором он задавал духовную направленность студентам, обратившимся к науке. Наряду с педагогической деятельностью, он не переставал трудиться над своими книгами, – отметил аким области.

– Касается книги «История Западно-Казахстанской области», которая была подготовлена мной совместно с группой сотрудников, она переиздается третий раз, мы ее дополнили. В основу положены многолетние скрупулезные научные исследования архивных материалов. Предыдущая книга завершалась событиями нашей области 2015 г. В нынешнее издание мы включили события, произошедшие в сентябре 1991

года, и январские события 2022 года, которые всколыхнули всю страну, в том числе и нашу область. Кроме этого в книге, освещен весь период экономического, социального и политического развития нашего региона, начиная с 2015 по 2020 годы. Все эти материалы дополнены коллективом авторов. Эта книга является дополнительным учебным пособием, предназначенным для обучения в школах. Она издана на казахском и русском языках. Кроме того, презентовались две книги, одна из них посвящена деятелям, внесшим вклад в культуру нашей области. Это писатели, артисты, композиторы, ученые. Вторая книга – это седьмой том многотомника, изданного в 2017 году. Мною было написано более 758 статей, не все вошли в эти книги. Были выбраны наиболее актуальные и ценные материалы. В седьмом томе рассматриваются вопросы, касающиеся истории нашей области и затрагивают немало насущных проблем. Эти труды должны были быть подготовлены к моему 75-летию и стать неким отчетом за весь период. Но мы не успели, так как целый год я готовил статьи для европейских журналов. Когда я работал над кандидатской и докторской диссертациями собрал большое количество архивных материалов из Москвы, Санкт-Петербурга и многих областей нашей республики. Информацию для книг я черпал, в основном, из этих архивных материалов. Естественно, в то время эти материалы не были полностью запущены в научный оборот, – рассказал Т. Рысбеков.

Исполняющий обязанности проректора по научной работе и международным связям ЗКУ им. М. Утемисова Кажмурат Ахмеденов выразил надежду, что данная научная монография будет активно использоваться в учебном процессе в школах, вузах и станет доступна широкому кругу читателей всего Казахстана.

Шара Асылбекова.

Приуралье. - 2023. - 31 января. - №9. - С. 2.

ТАНЫМАЛ ТАРИХШЫНЫҢ ЕҢБЕКТЕРІ ЖАРЫҚ КӨРДІ

Өткен аптада «Атамекен» өнер ордасында М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің профессоры, ҚР Ұлттық ғылым академиясының академигі, ҚР Еңбек сіңірген қайраткері, «Парасат» орденінің иегері, Орал қаласы және Казталов ауданының құрметті азаматы Тұяқбай Рысбековтің ғылыми еңбектерінің тұсаукесері өтті.

Іс-шараға облыс әкімі Нариман Төреғалиев, университеттің проректорлары мен профессорлық-оқытушылық құрамы, білім беру мекемелерінің қызметкерлері және зиялы қауым өкілдері қатысты. Тарихшының өмірі мен шығармашылық жолын кеңінен көрсету мақсатында дайындалған «Бәйтерек» бейнебаяны көрсетілді.

Айта кетсек, Тұяқбай Зейітұлы Абай атындағы Жамбыл педагогикалық училищесін бітірген соң, еңбек жолын өзінің туған жері Үшарал орта мектебінде бастауыш сынып мұғалімі болып бастаған. Кейін білімін шыңдау үшін Сергей Киров атындағы

мемлекеттік университетінің тарих факультетіне оқуға түседі. Университет қабырғасында зеректігінің арқасында озат студенттердің қатарынан көрініп, түрлі ғылыми экспедициялар құрамында болған. Факультет жанындағы көркемөнерпаздар үйірмесінің жұмыстарына да белсене араласқан. Қоғамдық жұмыста өзінің алғырлығымен танылған жас жігіт 1971 жылы Қазақ мемлекеттік университетін үздік бітірген студенттермен бірге жоғары және орта арнаулы оқу орындары министрлігінің жолдамасымен Александр Сергеевич Пушкин атындағы Орал педагогикалық институтына қызметке орналасқан. 1977 жылы Қазақ Мемлекеттік университеті тарих кафедрасының аспирантурасында кандидаттық диссертациясын мерзімінен бұрын қорғаған. Білім беру саласында елу жылдан аса уақыт қызмет еткен ол – 25 монография мен очерк, 26 оқулық пен әдістемелік құралдардың ауторы. Сонымен қатар ғалымның «Туған өлке тарихы», «Қазақстан тарихы», «Бөкей орда тарихы», «Тарихпен тілдесу», «Батыс Қазақстандағы халық ағарту тарихының очерктері» және басқа да зерттеу еңбектері жарық көрген.

Жиын барысында облыс әкімі Нариман Төреғалиев ҚР Жоғарғы оқу орындары қауымдастығының А. Байтұрсынов атындағы орденін тарихшы-ғалымның өңіріне салтанатты түрде тақты.

– Ардақты ағайын, бүгін Ақ Жайықтың рухани-мәдени және қоғамдық-саяси өмірінде айшықты қолтаңбасы бар академиктің кітаптары оқырмандарға жол тартқалы отыр. Тұяқбай Зейітұлының есімі өңірімізге кеңінен танымал. Ол – қашан да өзінің дара болмысымен ерекшеленіп тұратын тұлға. Ел Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» атты мақаласында «Әрбір халық өзінің арғы-бергі тарихын өзі жазуға тиіс. Бөтен идеологияның жетегімен жүруге болмайды. Ұлттық мүдде тұрғысынан жазылған шежіре ұрпақтың санасын оятып, ұлттың жадын жаңғыртуға мүмкіндік береді» деп жазған. Осы орайда ұлттық тарихи сананы қайта жаңғырту жолында академиктің аянбай еңбек еткенін айтуға болады. Оған өзі ректорлық қызмет атқарған жылдары ғылымға бет бұрған шәкірттерге рухани бағыт бергені дәлел. Сонымен қатар студент-жастарды тәрбиелей жүріп, қолынан қаламы түспегенін бәріміз білеміз. Өңір тарихшыларының көшін бастап жүрген академиктің

жазары таусылмасын, отбасы аман болсын! – деді Нариман Төреғалиұлы.

Екі тілде жарық көрген екі кітаптың тұсауын облыс әкімі мен профессор Мұрат Сабыр кессе, Жәңгір хан атындағы БҚАТУ-дың ректоры, ветеринария ғылымдарының докторы Асқар Наметов пен М. Өтемісов атындағы БҚУ-дың ғылыми істер және халықаралық байланыстар жөніндегі проректоры, география ғылымдарының кандидаты Қажымұрат Ахмеденов рәсімді әрі қарай жалғастырды.

Тарихшы Тұяқбай Рысбековтің айтуынша, әрқайсысы 500 данамен шыққан төрт кітабының екеуінде облысымыздың өткен заманнан бүгінге дейінгі тарихы баяндалады. Мектеп оқушыларына арналған бұл екі еңбекте өңіріміздің экономикалық-әлеуметтік жағдайына қатысты мәліметтер жан-жақты жазылған. Сондай-ақ өңіріміздегі тарихи оқиғалардың себебі мен салдары анық көрсетілген. Аутордың 2017 жылы таңдамалы шығармаларының бес томдығы оқырманға жол тартқан еді. Аталған төрт кітаптың қалған екеуі соның 6-7-томдық жалғасы болып жарық көруде. Оның 6-томында өнерге өз үлесін қосқан Батыс Қазақстан облысындағы майталмандардың еңбегі жайлы жазылса, 7-томына жалпы Республика көлеміндегі тарихи деректер енгізілген.

Алқалы жиында зиялы қауым өкілдері Тұяқбай Зейітұлының азаматтығы, қызметке адалдығы және шығармашылығы турасында пі-кірлерін білдірді. Осы ретте филология ғылымдарының докторы, Батыс Қазақстан инновациялық технологиялық университетінің профессоры Мұрат Сабыр ғалымның еңбектері жөнінде сараптамалық ой-пікірін ортаға салды. Ол ең алдымен «Батыс Қазақстанның ғылым және өнер жұлдыздары» деген кітапты таныстырды. Сондай-ақ мұнда әр кезеңде өмір сүріп, ақыл- парасатымен, шешендігімен, ізденістегі табандылығымен қоғамның дамуына ықпал еткен әдебиет, өнер мен ғылым қайраткерлерінің өмір жолын кезіктіруге болатынын нақтылап айтты.

– Бұл кітап тұлғаны тануға арналған. Ал тұлғаны толық тану өз кезегінде, адамның өмірі, қызметі, ортасы, ұлттың өркендеуі үшін атқарған ісі жайында жан-жақты сауалдарға жауап бере алатындай деңгейде болуы шарт. Осы орайда Тұяқбай Зейітұлының кім туралы немесе қандай жағдай жайлы жазса да, терең ізденісіне сүйене ғылыми тұжырым жасайтынын байқай

аламыз. Атап өткен кітаптың алғашқы тарауы ақындар мен жазушыларға арналған. Соның ішінде белгілі жазушы Хамза Есенжановтың шығармашылығына кеңінен тоқталған. Онда «Ақ Жайық» трилогиясы – тарих, шежіре, архив материалдарымен толық танысқан, жастайынан ел әңгімесін естіп өскен зерделі зерттеушінің романы» деген баға береді тарихшы-ғалым. Мұндай салмақты пікір білдіру үшін үздіксіз іздену керек деп есептеймін. Автор әдебиеттанушы-ғалым Қажым Жұмалиевке арналған мақаласында оның жазушылық қырын ашып, туындыларының бүгінгі таңда оқу бағдарламасынан тыс қалғанын қозғайды. Айтқандай, бірқатар поэмасына шолу жасап, онда сол кездегі қоғамның жағдайы шебер суреттелгенін атап өткен. Осы жерде біз Т. Рысбековтің тарихшы ғана емес, әдебиет саласында да іргелі зерттеулерге барып жүргенін аңғарамыз, – деді жан-жақты шолу жасаған Мұрат Бөкенбайұлы.

Жиын соңында академик Тұяқбай Зейітұлы келген қонақтарға ризашылығын білдіріп, алғысын айтты.

Аманжол Исламғали

Орал өңірі. - 2023. - 31 қаңтар. - №9. - Б. 16.

ТАРИХТЫҢ КӨШІН СҮЙРЕГЕН

1991 жыл. Әрине, қазақ халқы үшін қасиетті де қастерлі бұл жылды оқырманға таныстырып жатудың өзі артық. Нақ осы жылдың наурыз айында біздің бүгінгі кейіпкеріміз Тұяқбай Зейітұлының ғылыми-педагогикалық қызметінің жаңа бір кезеңі басталды.

Тарқатып айтсақ, ол осы жылы әл-Фараби атындағы ҚазМУ-ды тәмамдағаннан кейін өзінің еңбек жолын бастаған А. Пушкин атындағы Орал педагогикалық институтының тізгінін ұстап, ректорлық лауазымға жайғасқан еді.

Көп ұзамай ата-бабамыз ғасырлар бойы аңсаған азаттықтың ақ таңының атуы - қырықтың қырқасына шыққан қырма сақал жігіттің мойнына атан тартпас ауыр жүкті бірге ала келді. Сол уақыт үшін жас ғылым докторының алдында отаршылдықтан әбден езіліп, жаншылған қазақ халқының ұлттық тарихи санасын жергілікті жерде қалыптастыру жолында қыруар жұмыс күтіп тұрды.

Иә, ел тәуелсіздігі һәм «бостандық желінің есуімен» бірге қоғамның есті бөлігінің жаппай тарих жазуға құлшына кіріскені сондай - өлкетанушы да, жазушы да, зейнеткер де, инженер де бір-бірінен еш қалысқан жоқ. Бұл заңдылық еді. Хакім Абай «Өлеңге әркімнің де бар таласы» деп айтпақшы, сол бір елең - алаң шақта қазақ халқының ата тарихына деген сұранысы жойқын болатын.

Өкініштісі, сол кезде елімізде, соның ішінде аймақтарда өз ісінің «жілігін шағып, майын ішетін» кәсіби тарихшылар жетіспей жатты. Осы ретте өңірлердегі осындай мамандар жетіспеушілігін дер кезінде аңғарған Тұяқбай Рысбековтің өз замандастарының арасында орны оқшау, шоқтығы биік. Олай дейтін себебіміз, көп ұзамай алысты болжап, қиядағыны шолатын қырағы басшының мұрындық болуымен 1991 жылы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінде Қазақстан тарихы кафедрасы құрылғанды.

Иә, тағы да өткенге сәл шегініс жасайық. Осыдан 25 жыл бұрын Тұяқбай Зейітұлының 50 жылдық мерейтойына арналған торқалы тойда оның «Өскен өлке тарихы» атты еңбегінің тұсауы кесілген болатын. Сол жолы Ақжайық топырағына Кеңес Нұрпейісов, Хангелді Әбжанов бастаған елімізге танымал мүйізі қарағайдай ғалымдардың ат басын бұруы, олардың конференцияда жасаған баяндамалары мен дөңгелек үстелде жергілікті зиялы қауыммен кездесуі - сол кездегі республикамыздың бір бүйірінде тып-тыныш жатқан провинциялық қала үшін әжептәуір жаңалық болғанды. Беделді ғалым һәм білікті басшының ұйытқы болуымен бірте - бірте үлкен ғылыми орталықтағы көрнекті ғалымдармен байланыс аясы кеңейіп, М. Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университеті жанынан Отан тарихы (Қазақстан Республикасы тарихы) мамандығы бойынша алғашында кандидаттық, кейін докторлық диссертациялық кеңес ашылып, тұрақты жұмыс істей бастады. Бұл аймақтарда ғылымға қанат қаққан жас ізденушілерді орталыққа барып қорғау қиындығынан құтқарып, оларға материалдық һәм моральдық тұрғыдан зор қолдау көрсеткен игілікті іс болып шықты. Академик Т.Рысбеков ғылымға құлшыныс білдірген қазақтың өрімдей жастарын қанатының астына алып, ғылымдағы әкелік қамқорлығын еш аямады. Соның нәтижесінде ол ғылымға ынтасы мен табиғи икемі бар көкөрім қазақ жастарына бағыт - бағдар беріп, өлке тарихының тынысын ашты. Шәкірттері де ұстаздарының үмітін ақтауға ұмтылып, ұзақ ізденістен кейін, бірінен кейін бірі кандидаттық, қайсыбірі докторлық диссертацияларын сәтті қорғап жатты. Оларды балапанынан бауырына басып тәрбиелеп, қанаттарын қатайтты және осы жылдар ішінде өзінің де қолынан қаламы еш түскен жоқ. Ондаған кітап жазып, өлке тарихшыларының көшін бастады. Сайып келгенде, Ақжайық өңірінде соны сүрлеуге түскен жас

тарихшығалымдардың шоғыры пайда болып, академик Т.Рысбековтің тарихи мектебі қалыптасты. Мұны мойындамау - ақиқатқа қиянат. Сөйтіп, Тұяқбай Зейітұлы университет ректоры ретінде сан салалы жұмыстарымен бірге, ғылыми істі ұйымдастырушылық бағытта да жарқырай көрініп, тек Батыс аймаққа емес, республикаға танымал ірі ғылыми мектептің іргетасын қалады. Сөз жоқ, Отан тарихы ғылымының арналы саласының бірі - өлке тарихы. Туған өлке тарихының түйткілдерін толық тарқату бүкіл Қазақ тарихымен тұтасқанда ғана ұлттың жасампаздық рухы екі есе асқақтайды.

Өлке тарихын - Отан тарихынан әсте бөліп қарауға болмайды. Білетінімізден білмейтініміз мол, сыр - жұмбағын ішіне бүгіп жатқан өлке тарихының қатпар - қатпар қыртыстарына сарабалдықпен тереңдеп, салиқалылықпен ден қою - зерттеушілік ғұмырын өлке тарихына арнаған, тарих ғылымдарының докторы, профессор, академик Т. Рысбековтің өнегелі өмір жолына тән. Қазіргі уақыт - бірегей тұлғаның зерттеуші ғалым ретінде жиған - терген білім кенінің, ақыл - парасатының һәм соны пайымдарының әбден толысқан кемел шағы. Соңғы жылдардағы еңбектері тәжірибелі ғалымның ұзақ жылға созылған ғылыми ізденістерінің қорытылып - екшеленген, әбден жүйеленіп - сараланған жемісі десек артық айтқанымыз емес. Өйткені Тұяқбай Рысбеков жай не әуесқой тарихшы емес, кәнігі тіс қаққан кәсіби тарихшы. Әрине, ғалым шығармаларының жұлын тұтасын құрайтын оның өлке тарихына арналған еңбектері. Иә, басшылық, ашып айтсақ 20 жылға жуық ректорлық қызметте жүріп ғылыммен, соның ішінде негізінен өлке тарихымен үзіліссіз айналысу біздің бүгінгі кейіпкеріміздің мамандығына деген адалдығы мен шексіз махаббаты деп түсінеміз.

Мұқият зерделеген жанға өте жауапты екі саланы қоса алып жүру - әлемдік және өз тәжірибемізде де бар үрдіс. Мәселен, неміс классикалық философиясының және романтизм философиясының негіздеушісі Георг Вильгельм Фридрих Гегель (1770-1831) Берлин университетінің ректоры бола жүріп, философиялық жүйесі мен диалектикалық әдісін аяқтап үлгергенді. Осы ретте қазақтың біртуар перзенті Санжар Асфендияровтың Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті болып құрылған Қазақ мемлекеттік университетінің алғашқы ректоры (1928-1931), Алматы медицина институтының ұйымдастырушысы және

тұңғыш ректоры (1931-1933) қызметімен қоса қаншама ғылыми еңбек жазғанын еске түсірсек те жеткілікті.

Сөздің қысқасы, тарихшы - ғалым ұзақ жыл ЖОО-ғы ұйымдастырушылық - басшылық қызметтен қол үзбей жүріп, өзінің бүкіл - болмысымен, жан дүниесімен сүйетін Қазақстан тарихын жанына мәңгілік серік етіп, екі тізгін, бір шылбырды тең ұстады. Атам қазақтың «Екі кеме құйрығын. Ұста, жетсе бұйрығың» деген қанатты сөзі бекерден - бекер айтылмаса керек. Сайып келгенде, ұрпақтар сабақтастығын жадынан шығармаған тәжірибелі ғалым «үндемей жүріп, үлкен іс бітіріп», тәуелсіздіктің 30 жылында өлке тарихының «жапырағын жайған алып бәй-терегіне» айналып, өңірімізде аяғынан қаз тұрған ғылыми мектептің ырғақты жұмыс істеуіне жағдай жасады.

Тәуелсіздігіміздің таңсәрісінде ұлт тарихының туын ұстаған академик Манаш Қозыбаев «Менің жұлдызым» атты мемуарлық еңбегінде еліміз бойынша өңір тарихшыларының көшін бастап жүрген тарихшылардың алдыңғы сапында Т.Рысбековтің есімін атаған болатын. Тегінде «ұлы дариялардың ағысы білінбей терең, арналы ағады» деген даналық нақыл осындай жайсаң жандарға арналса керекті.

Жазарыңыз таусылмасын, ұлағатты Ұстаз!

***Жаңабек ЖАҚСЫҒАЛИЕВ,
М.Өтемісов атындағы БҚУ-дің доценті,
тарих ғылымдарының кандидаты***

TURKISTAN. - 2022. - 23 маусым. - №24. - Б. 7.

ЕГО ВКЛАД В НАУКУ НЕОЦЕНИМ

«Педагог - это тот человек, который должен передать новому поколению все ценные накопления веков и не передать предрассудков, пороков и болезней».

А. В. ЛУНАЧАРСКИЙ

Эти золотые слова вполне оправдывают многолетний и неустанный труд доктора исторических наук, профессора, академика Туякбая Зеитулы Рысбекова, посвятившего всю свою сознательную жизнь воспитанию подрастающего поколения.

Он возглавлял кузницу педагогических кадров - Западно - Казахстанский университет им. М. Утемисова (УПИ им. А.С. Пушкина) в советское время и в переломные моменты девяностых годов, когда решалась судьба не только одного из старейших казахстанских вузов, но и всей страны. Благодаря усердию и неиссякаемому труду ученого удалось не только сохранить, но и приумножить материально-техническую базу и научный потенциал одного из ведущих вузов республики. Разве мог Туякбай Зеитулы оставить свое «детище», в стенах которого

выросли тысячи пламенных патриотов, общественных деятелей, ученых?! Уральский педагогический институт им. А.С. Пушкина - альма - матер для профессора Казанского государственного университета, академика РТ Рафика Нафигова, государственного и политического деятеля РК, доктора политических наук Имангали Тасмагамбетова, государственного деятеля Бирганым Айтимовой, генерал-лейтенанта авиации, дважды Героя Советского Союза Леонида Беда, участника войны, преподавателя Сарсена Акмурзина и многих других известных личностей. На плечи Туякбая Зеитулы легла ответственная миссия: сохранить репутацию вуза с такой замечательной историей в трудное для страны время. Земля Приуралья вполне полюбила Туякбая Зеитулы, выходцу из Жамбылской области, а педагогический вуз стал для него родным. Но и село Акколь Таласского района Жамбылской области - родина Туякбая Зеитулы, издавна славилось своей богатой историей. Его отец, Зеит, бывший фронтовик и его супруга Данекыз души не чаяли в сынишке, родившемся 25 июля в послевоенном 1947 году. Мальчик рос любознательным и с головой погружался в мир знаний. Легенды и сказания о батырах, грудью защищавших родную землю от джунгарского нашествия, об акынах, восславлявших подвиги наших предков вызывали особый интерес у Туякбая. Учеба в

Жамбылском педагогическом училище дала возможность юноше раскрыть творческие и организаторские способности. Успешно закончив училище, Туякбай Зеитулы трудится в родном ауле учителем начальных классов. Но тяга к науке, жажда знаний и интерес к истории родной земли не покидают юношу. На следующий год он поступает в национальный университет (ныне - КазНУ им. аль-Фараби). В стенах университета зарождаются первые научные идеи под влиянием таких интересных людей, как Тулеген Тажибаев, Маулен Балакаев. Искорку научных поисков молодого ученого зажигают и светочи отечественной науки: Б.С.

Сулейменов, С.М. Кенжебаев, С.Б. Жантуаров, Н.Н. Даулбаев.

Неоднократными этнографическими экспедициями увлекал его Х.А. Аргынбаев. Студенческая пора помогла обрести новых друзей, а также и будущую спутницу по жизни, очаровательную девушку из Приуралья - Баян. Успешно завершивших обучение в КазГУ им. С.М. Кирова выпускников Туякбая Зеитулы и Баян Габбасовну направляют на работу в Уральский педагогический университет им. А.С. Пушкина. Богатая историей священная земля Приуралья открывает новые возможности для пытливого и любознательного преподавателя, который умело совмещает преподавательскую работу с научной деятельностью. На земле,

овейной свободолюбивым духом Исатая и Махамбета, Курмангазы, алашординца Жаханши Досмухамедова, мужеством легендарной Маншук зарождались первые научные труды Туякбая. Т. Рысбеков поступает в аспирантуру и в 1977 году в стенах родной альма-матер, под научным руководством Дины Исабаевны Дулатовой защищает кандидатскую диссертацию на тему: «Деятельность местных Советов Казахстана по руководству культурно-просветительной работой в ауле и селе (1933-1940 гг.)». Тему местных органов государственной власти в союзные времена Туякбай Зеитулы продолжал изучать последующие годы и в 1990 году защитил докторскую диссертацию на тему «Советы Казахстана в период внедрения и развития социализма (1938-1960 гг.)».

На международных конференциях он встречается с корифеями исторической науки: Г.Н. Валихановым, М.К. Козыбаевым, Р.Б. Сулейменовым, К.Н. Нурпеисовым, М.Х. Асылбековым. Он восхищается сочетанию в них высочайшего интеллекта и богатого духовного мира, что впоследствии отражается на становлении молодого ученого, прошедшего путь от ассистента до заведующего кафедрой, позже от декана до ректора. Провозглашение Независимости в Казахстане и развитие рыночных отношений совпало с назначением Туякбая Зеитулы ректором института. Благодаря усердию, упорному труду и организаторским способностям руководителя, в старейшем вузе Казахстана открылись новые специальности в соответствии с реалиями современной эпохи, обновилась материально-техническая база. Появились перспективы для развития плодотворного сотрудничества с учебными заведениями зарубежных государств.

Девяностые годы - это особая эпоха в истории страны и в жизни каждого человека. Не только учителя, врачи, но и профессора вынуждены были идти торговать на рынок, чтобы хоть как-то заработать на жизнь. В такое трудное время страна особенно нуждалась в руководителях нового направления. На долю Туякбая Рысбекова выпала честь взять бразды правления Уральским педагогическим институтом им. А.С. Пушкина на заре Независимости, что способствовало зарождению на базе института многопрофильного университета с внедрением новых технологий и образовательных программ по всем уровням

академического образования бакалавриат-магистратура-докторантура. Т.З. Рысбеков смог в кризисные 90-ые годы XX в. не только сохранить потенциал вуза, но и создать почву для реорганизации и стратегического развития по новой модели высшего образования: кредитной технологии обучения, нового менеджмента, информатизации образовательных процессов, инновациям, международной интеграции вуза, воспитать новое поколение. За двадцать лет управления вузом Туякбаю Зеитулы удалось поднять родной для него вуз на новую прогрессивную ступень, открыть новые востребованные на рынке труда специальности, обновить материально-техническую базу, внедрить интерактивные и информационные технологии обучения, систему менеджмента качества, что позволило повысить конкурентоспособность вуза и рейтинг не только на национальном, но и международном уровне. А ведь о том, каким тернистым был путь этого немногословного и сдержанного человека к достижению цели, знают немногие...

Вспоминая совместную работу в областном маслихате, депутатом которого свыше 12 лет был Туякбай Зеитулы, секретарь (ныне - генеральный директор ТОО «Жайық Пресс») Табылгали Саткалиевич Сапаров писал о нем в книге «Служение Отечеству и долгу» и подчеркивает в нем такие качества, как надежность и ум, порядочность и интеллект, принципиальность и человечность. Как талантливый и умелый организатор он умел решать конкретные и первоочередные задачи, как выделение средств на открытие карантинных пунктов в поселках Хан Ордасы, Жанибек и Казталовка, укомплектование школ кабинетами физики, химии и мультимедийных кабинетов, приобретение лекарственных и перевязочных средств на содержание домов-интернатов, на ремонт клубов и приобретение музыкальных инструментов для них и многое другое. Туякбай Зеитулы душой болел за дело, за страну и образование, духовный рост молодежи. Учителю учителей предстояло выполнить ответственную миссию, чтобы из стен вуза вышли достойные педагоги, строители будущего. В 2003 году коллеги восприняли с особой радостью назначение Туякбая Зеитулы ректором Западно - Казахстанского государственного университета имени М. Утемисова. В сентябре 2005 года ЗКГУ имени М. Утемисова в числе казахстанских высших учебных заведений подписал в Болонье (Италия) Магну Хартию. Много

труда вложил Туякбай Рысбеков в развитие научной школы отечественной истории в западном регионе. В предисловии к книге об истории родного края Туякбай Зеитович пишет: «Не секрет, что в недалеком прошлом (до получения независимости и суверенитета) наша история изобиловала «белыми пятнами». Ошибки и недосказанность объяснялись единым имперским подходом к вопросам истории. Хотя лучшие сыны казахского народа - ученые, просветители предпринимали попытки воссоздания подлинной и правдивой истории Казахстана. Царская Россия и Коммунистическая партия рассматривали историю других народов только составной частью Российской истории. Любая попытка правдивого изложения истории малых народов неизменно рассматривалось как проявление национализма».

Туякбай Зеитулы - учитель по призванию, воспитавший не одно поколение педагогов-последователей. Гениальным достижением для западного региона республики можно считать диссертационный совет по защите докторских и кандидатских диссертаций. Благодаря Т.З. Рысбекову в регионе развивается научная школа историков, его ученики успешно трудятся не только в нашей республике, но и далеко за ее пределами. Мы по праву можем гордиться тем, что под руководством Т.З. Рысбекова защищены 2 докторские, 20 кандидатских и более 30 магистерских диссертаций. Из них двадцать кандидатов наук посвятили себя научно-педагогической деятельности: А.С. Тасмагамбетов, Р.Л. Абдрахманова, Б.С. Боранбаева, Г.Б. Сулейменова, С.Б. Курманалин, Ж.Ж. Жаксыгалиев, Ж.Т. Ерназаров, А.С. Аманбаев, С.М. Гиззатов, А.М. Балыкова, Л.С. Серикова, А.Ш. Журасова, Ж.А. Исмурзин, А.Б. Аман, А.Т. Маден, Ж.К. Тастаева, М.Г. Дюсенгалиева и др. Связующая нить между учителем и его последователями неразрывно переплетается в поисках научной истины и в наши дни. Т.З. Рысбеков является автором ряда научных и научно-популярных исследований, посвященных становлению казахской государственности, тюркской культуре, национально-освободительным движениям казахского народа, перспективам политического и социально-экономического развития Казахстана, формированию казахстанского патриотизма, актуальным проблемам образования и высшей школы. Он является автором более 700 научных трудов и публикаций, в том числе более сорока монографий, очерков и учебных пособий.

Среди них такие монографии, как «Советы Казахстана (1938-1986 гг.)», «Очерки по истории Казахстана», «Из истории Западного Казахстана», «История Западно-Казахстанской области», «Этюды истории», «История родного края», «История Бокеевской орды», «Мой Казахстан», «История города Уральска» и др. Под редакцией доктора исторических наук Т.З. Рысбекова вышли в свет книги: к 75- летию Великой Победы - книга «Уральск в годы войны» в соавторстве с Ж.Ж. Жаксығалиевым, А.М. Балыковой и другими. На страницах книги рассказывается о героических подвигах воинских подразделений с Приуралья, о самоотверженном труде тружеников тыла, об эвакуированных в военное время заводах. Ведь на то время Уральск был ближним тылом Сталинградского фронта. В соавторстве с В.А. Иночкиным, С.Т. Рысбековой мы работали над учебным пособием «История Западно - Казахстанской области». Учебное пособие было издано и на казахском языке под названием «Батыс Қазақстан облысының тарихы» в соавторстве с Б.К. Биримжаровой, С.Б. Курманалиной, Ж.Ж. Жаксығалиевым, С.Т. Рысбековой. В книге описаны исторические события, история древних цивилизаций, роль движений на западе Казахстана. О народном восстании казахов в 1868-1869 гг. под предводительством С. Туркебаева и С. Оспанова в союзные времена старались умалчивать. Восстание вспыхнуло по берегам озера Шалкар, населенным местностям Ханкол, Азнабай, Тайпак, Анкаты, Оленты. Несмотря на то, что восстание безжалостно подавили карательные отряды, направленные в степь напуганным правительством, народная молва из поколения в поколение, из уст в уста передавала сказания о батырах. О восстании жангалинцев в начале тридцатых годов прошлого столетия против насильственной коллективизации в большинстве учебников истории союзных времен также не упоминается. А ведь со стороны народа были большие потери, пострадали ни в чем не повинные люди. Вскоре после задержания 160 человек из-за недоказанности вины были освобождены. Следствие продолжалось долго, очень многие ушли из жизни за это время. Решением «тройки» при ОГПУ 128 человек отправлены в лагеря, 18 - приговорены к исключительной мере наказания как организаторы восстания. Реабилитировать их удалось только в 1989 году.

Большое внимание академик Туякбай Рысбеков уделяет изучению внешнеэкономических связей Казахстана на постсоветском пространстве. Тема эта не теряет актуальности и в наши дни в связи с геополитической ситуацией. Так, в 2016 году он участвовал в МНПК (международной научно-практической конференции) «V Манякинские чтения», посвященной 55-летию Омского института и 300-летию города Омска. В статье рассматривается современное состояние сотрудничества Казахстана и России в торгово-экономическом аспекте, факторы, сдерживающие развитие и дальнейшие направления торгово-экономического сотрудничества приграничных регионов двух государств. Будучи пламенным патриотом, Туякбай Зеитулы делает все от него зависящее для воспитания подрастающего

поколения. Так, академик Рысбеков раскрывает содержание инклюзивного образования в Казахстане, участвуя в 2015 году в МНПК «Образование взрослых в современном образовательном пространстве: проблемы и перспективы» в Уральском педагогическом университете Екатеринбурга. Целям и механизмам воспитания казахстанской молодежи он посвящает

научную статью, приняв участие в МНПК «Теория и практика воспитания: педагогика и психология» в Москве в 2016 году.

Туякбай Зеитулы - ученый и общественный деятель, известный и уважаемый не только в Приуралье, но и по всей республике, и за ее пределами. Награжден орденом «Парасат», «За особые заслуги и научные исследования» (Германия), «Наполеон» (Франция), обладатель сертификата победителя в номинации «Лучший ученый Оксфорда», обладатель гранта МОН РК «Лучший преподаватель вуза-2013», награжден медалями им. А. Байтурсынова, «Ветеран труда», нагрудным знаком «И. Алтынсарин», «За заслуги в развитии науки в РК», нагрудным знаком «Отличник образования РК», удостоен почетных званий «Заслуженный работник РК», «Почетный гражданин г. Уральска», «Почетный работник образования РК». Жизнь и деятельность Т.З. Рысбекова как умелого организатора, успешного и требовательного руководителя являются ярким примером для подрастающего поколения. Своей целеустремленностью, дальновидностью, кропотливым трудом он успешно преодолевал трудности и находил решения самых сложнейших задач, добиваясь конкретного результата в любом деле, начиная от подготовки специалистов до воплощения прогрессивных идей в организации учебного процесса.

*Жаскайрат Ерназаров,
кандидат исторических наук,
доцент ЗКИТУ,
Светлана Аманова*

Приуралье. - 2022. - 2 июля. - №77. - С. 6-7.

ТАРИХИ ТҰЛҒА

Түп тұқияннан күні бүгінге дейінгі біз білетін бір анық - тарихты тұлғалар жасайды, тарихта тұлғалар сақталады, тарихи қажеттілік тұлғаларды туғызады. Уақытпен дәлелденген осы шындыққа көз жеткізгісі келген кісі болса, кейіпкеріміз көрнекті ғалым, академик Тұяқбай Зейітұлы Рысбековтің өмірі мен шығармашылық жолына үңілуге кеңес береміз.

Түбі бір түркі жұртының мақтанышы Махмұд Қашқаридың «Ұлым, саған айтайын, өсиетін дананың, білімдіні таны да соңына ер, қарағым» деген тәмсілін әңгімеміздің прологі етіп ой сабақтаудағы мақсат, ұстаздық жолда білім мен ғылымға ұмтылған сан шәкіртті соңына ертіп, бағыт беріп, жағдай жасап, мектеп қалыптастырып отырған Тұяқбай Рысбековтің ғылым көгіндегі темірқазыққа айналған тарихи тұлға екенін айту, кейінгі буынға үлгі ету, «бір ғалымды көрсеңіз...» деген өлең жолдарының шынайы өмірде жүзеге асатынын талапты жасқа көрсету идеясы ғана.

Қазіргі таңда 90 жылдық тарихы бар Махамбет Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің заманауи келбет алуына, имидж қалыптастыруына Тұяқбай Зейітұлының сіңірген еңбегі орасан екенін ел біледі. Аталмыш университет тізгінін тоқсанның тоқырауында қолға алып, министрдің емес, ұжымның қалауымен ректор болып сайланған Рысбековтің жиырма жыл жұмыс ырғағын жорғасынан жаңылдырмаған сұсы мен топтан торай алдырмаған тұсын ұстаздар ұстаханасы аңыз қылып айтып жүр.

Өткен ғасырдың отызыншы жылдары республикадағы екінші жоғары оқу орны болып ашылған университет тарихын парақтап, қалыптасу, даму жылдарына назар аударар болсақ, ректорлар тізімі мен атқарылған істер ақпаратына қанығамыз. Бір анығы, іркіліссіз ілгерілеудің барын түйсініп, тәубе айтасың. Жоғары оқу орнының көрсеткішін материалдық базасымен бірге ғылыми

әлеуетіне қарап танымыз десек, Тұяқбай Зейітұлы басшылық еткен жылдары университеттің жаңа кезеңге аяқ басып, бұрын болмаған мүмкіндіктерге ие болғанын аңғаруға болады. Соның бірі - Отан тарихы мамандығы бойынша алғашында тарих ғылымдарының кандидаты, кейіннен докторы ғылыми дәрежесін беретін біріккен диссертациялық кеңестің университетте ашылуы. Бұл университет тарихындағы ректорларға алдыртпаған асу болатын. Шектеулі уақытқа ректор болу бар да, елдің шектеусіз құрметіне бөлену бар екенін уақыт сыншы дәлелдеп беріп отырғанын республика көлеміндегі жоғары оқу орындары ректорларының тарихына үңілсек, анық көреміз. Көшелілігімен көпшіліктің ықыласын аударған ректорлар көшін Ө. Жолдасбеков, Е. Букетовтер бастап тұрса, сол санатта дауылпаз ақын Махамбет Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетін ұзақ жыл басқарған Тұяқбай Зейітұлы Рысбеков те бар.

Кейіпкеріміз ой толғауымыздың тақырыбы етіп алып отырған тұлға мәселесін өзінің «Тарихи тұлғалар: уақыт және өмір жолдары» атты зерттеу еңбегінде өмірден түйгенін өз өмірімен байланысты тінін тірліктің шүйкесімен бір ескенін түйсінеміз. Әңгімеміздің арқауына айналар ауторлық толғаныстан бір үзік келтірейік. «Жалпы тұрғыдан алып қарағанда, тарихи тұлғалар былайша анықталады, бұлар - жағдайлардың күшімен және жеке басының сапаларымен тарих тұғырына көтерілгендер. Олар - тек іс-әрекеттің және саясаттың қайраткерлері ғана емес, сонымен қатар ойлағыш адамдар, не қажет және не уақтылы және өзінің соңынан басқаларды, бұқараны ерте алатын рухани басшылар. Бұл адамдар тарихи қажеттілікті сезінеді және қабылдай алады».

Біз сілтеме жасап отырған тұжырымдамада тұлғалардың жағдайдың күшімен және жеке басының сапаларымен тарих тұғырына көтерілетіні айтылады. Енді осыны кейіпкерімізбен қабыстырсақ. Әңгімеміздің басында Тұяқбай Зейітұлының университет ректоры болуына ұжымның ықпалы, яғни қалауы болғанын айтқан болатынбыз. Бұл сонау тоқсаныншы жылдар саясатындағы қайта құру, демократиялық жаңғыру әсерімен жүзеге асқан оң құбылыс еді. Бұлай дейтін себебіміз сол кездегі А. Пушкин атындағы Орал педагогикалық институты 60 жылдық тарихында алғаш рет 1991 жылы наурыз айында ұжымның жалпы жиналысында тікелей сайлау нәтижесінде өз басшысын өзі

сайлады. Тұлғалардың анықталуындағы жағдайлардың күші дегенде осыны айтпақпыз. Тұжырымдамадағы екінші жеке басының сапаларымен тарих тұғырына көтерілу мәселесін таратсақ. Тұяқбай Зейітұлы туралы жазылған мақалаларда құрдастары мен тұстастары студенттік жылдарды сағына еске ала отырып, Төкеңнің сан қырлылығы мен өнерге жақындығы, топтағы көшбасшылығын ат жалын тартып мінгелі барлығын қызықты етіп баяндайды. Алғаш Жамбыл педучилищесі, кейін қазіргі әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті студенттік жылдар естелігі адами қасиеттерімен ортаға танылудың алғашқы баспалдақтары болса, бұл арнайы жолдамамен 1971 жылы Орал пединститутына ұстаздық қызметке келген жылдардан шыңдала түскенін байқаймыз. Отыз жасында орда бұзып, кандидаттық диссертация қорғауының өзі сол кезең үшін шет аймақтағы Орал пединститутында екінің бірі жете алмайтын ғылым жолындағы нәтиже болатын.

Тұяқбай Зейітұлының ұжым басқарудағы тәжірибесі мен жеке басының сапалық қасиеттері 1979 жылы кафедра меңгерушісі болып тағайындалуымен толыса түсті деп айта аламыз. Он жылдай кафедраны басқарып, 1988 жылы дербес шыққан тарих факультетінің деканы қызметіне жоғарылатылған Тұяқбай Зейітұлы мансап биігінде ғана емес, ғылым жолында да ілгерілегенін 1990 жылы отандық тарих ғылымының қара шаңырағы Шоқан Уәлиханов атындағы тарих және этнология институтында докторлық диссертациясын сәтті қорғап шығуынан көреміз. Ұжым басқару мен ғылымды нәтижелі қатар алып жүруі Абайдың «Екі кеме құйрығын, ұста жетсе бұйрығың» афоризмін еске түсіреді. Тәуелсіздік таңы жақындаған тұстағы демократиялық жаңару ықпалымен ректорлыққа кандидатура ұсынылған тұста білім ордасының ұжымы лайықты азамат деп Тұяқбай Рысбековті таңдады. Міне, бұл да «жеке басының сапаларымен тарих тұғырына көтерілу» тұжырымдамасы тұғырнамасының растығын дәлелдейді.

Уақыт талабына сай тұлғаны анықтайтын іс-әрекет пен саясаттағы қайраткерлік Тұяқбай Зейітұлы келбетін ректорлық қызметке келуімен шыңдай түскенін аңғарамыз. Әрине, мұны бір мақала көлемінде таратып айту мүмкін емес. Түрлі деңгейдегі дөңгелек үстел басындағы кеңестер мен ғылыми конференцияларды ұйымдастыру, баяндама жасау, сондай-ақ

қалалық, облыстық мәслихат депутаты ретінде халықтың аманатын орындау жылдары - кейіпкеріміздің тарихи тұлға деңгейіне көтерілгенін анықтайтын іс-әрекет пен саясаттағы қайраткерлік көрінісі.

Тұяқбай Зейітұлы - ел тәуелсіздік алғаннан кейін жоғары және орта мектептерде оқу процесін заман көшіне сай ұлттық болмысқа басымдық бере отырып дамыту бағытын ұстанған басшының бірі. Ол кезде Оралда мұрты едірейіп шыға келетін қызыл қалпақты казактардың көбесі әлі де сөгіле қоймаған қалада жалғыз ғана қазақ мектебі бар кез болатын. Батыс Қазақстан облысында да қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімдері жетіспейтініне көз жеткізген Тұяқбай Зейітұлы 1992 жылы ректорлық тәжірибесі бір жылдығына қарамастан көрегенділік танытып, профессор М. Тілеужанов екеуі министрлікке облыстағы кадр тапшылығын түсіндіріп, сол жылы қазақ тілі мен әдебиеті мамандығының 5 курсы мен 4 курсын қатар бітіріп, облыстағы қазақ тілі мен әдебиеті мамандығының бойына қан жүгірткенін қауым ел және осы жолдардың авторы жақсы біледі.

Кеңестік жүйенің ыдырауы ел экономикасын шатқаяқтатып, ішкі және сыртқы миграция толқынын арттырғаны белгілі. Тарихи отанына кетушілер мен жан бағу қамымен ауыл-аймақ атақоныстан аудан, облыс орталығына ағылған ел білім жүйесіндегі тепе-теңдікті де бұзып кетті. Осы кезде білікті басшы Тұяқбай Зейітұлы шағын мектептерге әмбебап педагог кадрлар даярлау ісін шұғыл қолға алып, өзінің ойлағыштығын, қоғамға не қажеттігін дер кезінде шеше білетін үйлестірушілік қабілетін танытты. Кейін бұл бастама республика көлемінде шағын мектептерге әмбебап педагог кадрлар даярлау ісінде жетекшілік мәнге ие болды.

Облыс көлеміндегі дарынды балаларды орталықтандырып тереңдетілген арнайы бағдарламамен оқытатын мектеп ашу ісінде де Тұяқбай Зейітұлы аз тер төккен жоқ. Қаламыздағы дарынды балаларға арналған физика-математика бағытындағы мектеп жеке отау тікпес бұрын қазіргі М. Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университеті жанында көп бағытты лицей-мектеп болып Рысбековтің бастамашылығымен 1993 жылы іргетасы қаланған болатын. Мұндай жарқын істердің нәтижесі деп университеттің жетістіктерін, алдыңғы қатарлы оқу орындарымен иық теңестіріп халықаралық деңгейге көтерілуін, кредиттік оқыту

жүйесінің дәстүрлі оқу жүйесімен сабақтастырылуын айтсақ болады. Бүгінгі күні «ұлдың өзі болғандай, қыздың өзі толғандай» болуы мүмкін, ақиқатында университет тарихындағы күрмеуі қиын күрделі мәселелерді көреген ректор Тұяқбай Зейітұлы сақасының иіріп тастағанда алшысынан тұрып, оңтайлы шешімін тапқаны көптің жадында.

Тұяқбай Зейітұлы тұлға туралы толғанысында олар «өзінің соңынан басқаларды, бұқараны ерте алатын рухани басшылар. Бұл адамдар тарихи қажеттілікті сезінеді және қабылдай алады» деп ойын қорытындыласа, тарихи тұлға деп танып отырған кейіпкеріміздің рухани көшбасшылығы, тарихи қажеттілікті сезінуі туралы сөзімізді Жүсіп Баласағұнның «Ғалымдар серке секілді қайда бастаса да тура жолға бастайды» деген тәлімімен тұздықтауды жөн көріп отырмыз.

Тұяқбай Зейітұлы - тарихшы ғалым ретінде өзін ғылыми ортада мойындатқан тұлға. Бұған жазған еңбектері мен ғылыми жетекшілігімен қорғалған 2 докторлық, 20 кандидаттық, 40-тан астам магистрлік диссертация дәлел. Осыншама адамды ғылым жолына тарта білуі рухани басшылығын танытса, кеңес идеологиясы айтқызбаған тарихи ақтаңдақтарды жазуы, шәкірттеріне тақырып етіп ұсынуы - тарихи қажеттілікті сезінуі және қабылдай алуы.

Тұяқбай Зейітұлының жарияланымдары мен шәкірттерінің зерттеу нысандарына қарасаңыз, сабақтастықты, бірін-бірі толықтыруды байқарыңыз анық. Үңіле түссең, Батыс Қазақстан аймағының үш ғасырдан астам тарихи энциклопедиясына жолығасыз. Тұлғалар, жер-су қоныстар, алыс-беріс, дала-қала халқының ахуалы, ағарту, ақпарат, шаруашылық, өндіріс тағы да басқа аймақ тарихының ғасырлар тынысын аңғартатын еңбектері - осының дәлелі.

Жаһандану дәуірінде тілін тұғырға қонғызып, тарихын түгел деп таразылаған халық қана келер жүз жылдықтардың табалдырығынан аттай алады. Мәңгілік ел болу, ұлттық кодымызды сақтау, кейінгі буынды соңынан ерте білетін, тарихи қажеттілікті сезіне алатын уызынан ұлттық болмысқа жарыған рухани көшбасшыларға тән. Соның бірі Батыс Қазақстан аймағындағы тарих ғылымының шамшырағына айналған, мектеп қалыптастырған ұлтымыздың ұлық ұлдарының бірі - Тұяқбай Зейітұлы Рысбеков.

Мұны бізден әлдеқайда бұрын көрнекті ақын Күләш Ахметова «Таластың сәлемі» өлеңінде «Ұлтының мүддесін ойлаған, Ұл едің тұлғалы» деп айтқан болатын.

Тұяқбай Зейітұлы еңбектерінің хронологиялық көрсеткішіне қарасақ, жарты ғасырға жуық тарих ғылымына талмай қызмет етіп келе жатқанын көреміз. Сол жылдар аралығында ғалым 700-ден аса ғылыми және ғылыми-әдістемелік басылым жариялады. Қаншама архивтің шаңын қағып, ғылыми шығармашылық жұмыспен айналысудың азабы мен рақатын осы жолда жүргендер ғана біледі.

Тарих ғылымының докторы, профессор бірнеше отандық және алыс-жақын шетелдер академиясының академигі, «Парасат» орденінің кавалері Тұяқбай Зейітұлының білім мен ғылым саласындағы көп жылғы еселі еңбегі ҚР Білім және ғылым министрлігі, ҚР үкіметі тарапынан сан рет марапатталды. Ел ағасының ресми билікпен қоса елдің де алғысын алғанын көзбен көрген жайым бар. Орал қаласындағы Чапаев көшесінің тұрғыны, қарт ана Төкеңе тұрған үйінің терезесінің тозығы, жетіп тұрғанын айтып, қолғабыс сұрайды. Тілегі орындалған ананың тілегі «Тәңірім Тұяқбайжанның көңіл терезесін кірлетпе, көлеңкеңді түсірме» болды. Бүгінгі таңда тарихи тұлғаға айналып отырған Тұяқбай Зейітұлы әулеттің ғана әкесі емес, елдің де рухани әкесі.

Бұған білімнің қара шаңырағында қара ормандай бой түзеген шәкірттері дәлел.

Алты алаштың баласы жиналғанда ұстаздың орны төр болса, қазақтың тарихын, руханиятын төрге тартып жүрген тарихи тұлға, ұлағатты ұстаз Тұяқбай Зейітұлының 75 жылдық мерейтойы қазақ баласының ұқсап бағып, бой түзейтін бір төрі болуы керек.

Тілек біреу, төрт құбылаңыз аман болсын, түйін біреу: «Тұлға да пенде. Ендеше, оның бойында да басқа адамдарға тән олпы-солпы іс-әрекеттер болуы заңды. Мысалы, заман ағымын дер кезінде түсінбеу, дұрыс қабылдай алмау жағдайлары да кездесе береді. Бұларға әр адамның бойында болатын жеке қасиеттері мен болуға, болмауға тиіс әрекеттерді қосыңыз. Осы ұстанымды қабылдасақ, тарихи әділдік болар еді. Жігерлі, қайратты, ақылды адамдардан көп нәрсені күтуге болады, бірақ ойымызға алғанның бәрін күту - әбестік».

*Азамат МАМЫРОВ,
Батыс Қазақстан инновациялық- технологиялық
университетінің қауымдастырылған профессоры*

Oral oniri. - 2022. - 7 шілде. - №79. - Б. 6-7.

ҒҰМЫРЫ ҒИБРАТҚА ТОЛЫ ҒАЛЫМ

XX ғасыр басында «елім-айлап» ұлт көшінің басына шығып, жол бастаған қазақ рухани ой-санасының айдындары - Әлихан, Ахметтер ұлы мақсаттың жетегінде жүріп, қызыл саясаттың қанды қырғынында қыршынынан қиылды. Басына небір қара күн, нәубет келсе де, қазақ рухының толқыны үзілмеді. Ұлы Отан соғысы жылдарында тарих сахнасының алдыңғы қатарына маңдайы жарқырап Б. Момышұлы, М. Әуезов, Қ. Сәтбаевтар шығып, қазақтың аспан астында, жер үстінде алшаң басып өркениетті елдермен иық түйістіріп жүре алатын ежелі көк түріктің ұрпағы екенін көрсетті. Ал Ұлы Отан соғысы жылдары және одан кейінгі кезеңде дүниеге келген өртеңге шыққан жас желектей өскелең ұрпақтың орны тым ерекше. Бұл ұрпақтың үлесіне қазақ руханиятын күллі Одаққа, қала берді әлемге таныту міндеті тұрды. Тарихты зерделесек, осы ұрпақ XX ғасырдың 60-70 жылдары атқа мініп, әдебиет, тіл, тарих, мәдениет, білім саласына, тіпті күллі қазақ руханиятына үлес қосты. Сол ұрпақтың белді өкілдерінің бірі - тарих ғылымының докторы, профессор, ҚР Ұлттық Ғылым академиясының құрметті академигі Тұяқбай Зейітұлы Рысбеков.

Тарих - табиғат пен қоғамның өткен жол

Ол - ұлтымыздың салтанатты көш-керуенінің сілемдері қалған қасиетті Қаратау жотасын тепкілей аққан Таластың жағасында дүниеге келген. Бір әулеттің ізбасары, тұяғы. Дегенмен еліктің сүтін ішіп өскен еркебұлан болса да, еңбекқор, мақсаткер болып жетілді. Талабы таудай бозбала асау арманның жалына жармасып, дүниенің аламан бәйгесіне қосылды да кетті. 1965 жылы Жамбыл педучилищесін үздік дипломмен аяқтап, ауылға барып, бастауыш мектепте мұғалім болды. Келесі жылы өзі сүйген тарих мамандығын таңдап, қазақ білімінің қара шаңырағы - ұлттық университетке (бүгінгі әл-Фараби атындағы ҚазҰУ) оқуға түсті. С.Кенжебаев, С.Жантуаров, Н.Дауылбаев, Х.Арғынбаев сияқты ғұлама ғалымдардың дәрісін тыңдап, болашағынан үміт күттірген

шәкірт болды. Студенттік бал дәурен шақтарда, махаббат қызық мол жылдарда Ақжайықтың аруы - Баянмен қол ұстасып, тілекке тілек, жүрекке жүрек қосты. Жұптасқан екі жас университетті үздік дипломмен аяқтап, Ағарту министрлігінің жолдамасымен Қазақстанның көне жоғары оқу орындарының бірі - А.С. Пушкин атындағы Орал педагогикалық университетіне жұмысқа келді. Бұл 1971 жыл болатын. Осы кезеңнен бастап, Тұяқбай Зейітұлының бар саналы ғұмыры Орал педагогикалық институтымен тығыз байланыста өрбіді.

Орал өңірі де Таластың тарпаң ұлын жатсынбай, балам деп бауырына басқан соң, жұртым дейтін азамат қалыптасты. Ағаң келсе - ардақтап атын байлағандай, қонағың келсе - құрметтеп, көңілін жайлағандай өлкеміздің берекелі, мерекелі шаңырағына айналды. Ұлтты құтқаратын ең ұлы тұлғалар - ұстаздар екенін жадына тоқып өскен жас маман аудиторияда дәріс оқи жүріп, ғылыммен шұғылдануды да естен шығармады. Ғылыммен айналысам деген адамның ақыл-ойы - айқын, ерік-жігері зор, тілек-мақсаты - ақиқат пен адалдыққа қызмет етуге дайын болуы шарт. Осындай талап үдесіне сай Тұяқбай Зейітұлы ұстаздықпен қатар ғылыми жұмыспен айналысуды өмірінің мазмұны мен мақсатына айналдырды. 1977 жылы профессор Д. Дулатованың жетекшілігімен тарих мамандығы бойынша кандидаттық диссертациясын сәтті қорғап шықты. Ғылым жолында кейінгі жасқа кеңес берер алдыңғы жақсылардың, атап айтсақ, қазақ тарихы ғылымының марқасқалары - академик М. Қозыбаев, К. Нұрпейісовтердің ағалық шапағатын көріп, толғауы тоқсан тарих ғылымының ұлы көшіне ілесті. Т. Рысбековтің ғылымдағы үлкен белесі - 1990 жылы «Қазақстан кеңестерінің 1938-60 жылдары аралығындағы шаруашылық және мәдени қызметі» атты тақырыпта докторлық диссертациясын сәтті қорғап шығуы. «Барлық билік кеңестерге берілсін» деп жар салған кеңес өкіметінің Қазақ елін жетістірген тұстары да, кесапат кесірін тигізген тұстары да баршылық. Тарих - табиғат пен қоғамның уақыт пен кеңістіктегі өткен жолы болса, кеңестер тарихы - біздің тарих. Ал тарихты азаматтық көзқараспен зерделеу - парыз. Бұл мәселеде ғалым өзіндік тұжырымдарын ұсына білді.

Биік парасат иесі

Тұяқбай Зейітұлының ғылыми қызметін екі кезеңге бөліп қарауға болады. Бірінші кезең - Кеңестік Қазақстан тұсы да, екінші

кезең - Тәуелсіз Қазақстан дәуірі. 90-жылдары елімізде демократиялық жаңару кезеңі болды да, Орал педагогикалық институты өз басшысын өзі сайлап, 1991 жылы Т. Рысбеков институт ректоры болып тағайындалды. Күрделі экономикалық қиындықтарға қарамастан, Тұяқбай Зейітұлының қайраткерлігі мен ұйымдастырушылық қабілетінің арқасында жаңа заман сұранысына сай келетін мамандықтар ашылып, жаңа үрдіспен білім беру ісі қолға алынды. Ректордың бастамасымен университеттің басқару құрылымы жетілдірілді. Ал 2002 жылы Т. Рысбеков жаңа жұмысқа ауысып, Батыс Қазақстан облыстық мәслихатының хатшылығына сайланды. Бірақ ол қызметте аз ғана уақыт болған Тұқаң өзінің бауыр басқан білім саласына қайта оралып, Махамбет Өтемісұлы атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің ректорлығына тағайындалды. Университетте оң өзгерістер жалғасын тапты. 2005 жылы қыркүйек айында М. Өтемісұлы атындағы БҚМУ қазақстандық жоғары оқу орындарының бірі болып жалпы еуропалық білім беру жүйесінің стандарттарын ұстанатын құжат - Болонья (Италия) Магна Хартиясына қол қойды. 2005 жылы университетте Т. Рысбековтің табандылығының, іскерлігінің арқасында «Отан тарихы» мамандығы бойынша докторлық диссертация қорғайтын Аймақтық диссертациялық кеңес ашылды.

«Дегендер «мен жақсымын» толып жатыр, жақсылығы өзінен артылмаған» дегендей, бұл - парасатты ағаның үлкен жақсылығы еді. Жақсылық айналасына ұрығын шашпаса, жапанда өскен жалғыз бәйтеректей тұл қалады. Ал ұрығын шашса, бәйтерек қалың тоғайға айналады, жақсылықтан жақсылық өрбиді. Жақсы ағаның игі ісі арқасында осы ғылыми кеңестен өлкеміздің ғана емес, республиканың талай жасы ғылымның есігін ашты. Тұяқбай Зейітұлының қажырлы еңбегінің нәтижесінде өңірімізде тарихшылардың тұтас ғылыми мектебі қалыптасты. Өзін ашқан тұлға өзгені де ашады деген осы.

Профессор Б. Кәрібаев Тұяқбай Зейітұлы туралы «Ол салмақты, турашыл, талапшыл, биік парасат иесі болуымен қатар, өзінен кейінгі буынға ғибрат боларлықтай білім және ғылым саласына қосылған өлшеусіз еңбегімен дараланды. Қаншама шәкірт тәрбиеледі. Қай уақытта да мансаптан, қошеметтен асыптаспады. Алды артын тереңінен ойлап, ары мен намысына жүгініп отырды. Сондықтан ұлтының алдында, халқының алдында оның

жүзі жарық» деп әділ бағасын берген. Иә, парасат иесі болуға, парасаттылыққа қандай да бір оқыған, тоқығандар да, білікті, білімділер де жете алмай кетеді. Парасат, парасаттылық дегеніміз - адам бойындағы бар жақсы қасиеттердің, атап айтсақ, білімділік, біліктілік, шыншылдық, адалдық, іскерлік, мәдениеттілік, тағы басқалардың жиынтығы және жүре қалыптасады. Тұяқбай Зейітұлы парасат биігіне туа бітті тектілік, алғырлық, еңбекқорлық, шыншылдық тағы басқа қабілеттерімен қатар, өмір бойғы білімге құштарлықпен, тынымсыз ғылыми ізденістермен жетті.

Тарихи сана оянбай, ұлттық идеология дамымайды

Тұяқбай Зейітұлы - Орал өңірінің өткен тарихы мен этнографиясын зерттеу ісіне, оны ұйымдастыруға зор үлес қосқан айтулы тұлға. Көрнекті ғалымның бес томдық шығармалар жинағындағы материалдардың жартысынан көбі Батыс Қазақстан тақырыбына арналған. Сондықтан кітапта қазақ, орыс, ағылшын тіліндегі таңдамалы ғылыми еңбектері де топтастырылып берілген. Ғылыми еңбектердің тақырыбы ұлтымыздың кешегі тарихы мен бүгінгі әлеуметтік - педагогикалық мәселелеріне арналуымен құнды. Атап айтсақ, «И.Тайманұлы мен М.Өтемісұлы бастаған көтеріліс тарихынан», «Қазақтың батыр қызы Мәншүк», «Культура тюркской государственности - важное национальное наследие», «Миссия высших учебных заведений в сфере культуры и искусства в сохранении и пропаганде культурного наследия» атты ғылыми еңбектері өзекті мәселелерді ғылыми жаңаша тұжырымдауымен құнды. Әсіресе ғалымның «Өскен өлке тарихы» кітабы Орал өңірінің арғы-бергі тарихынан сыр шертеді. Тарихшы Орал қаласының пайда болу тарихын XVII ғ. басында емес, одан әлдеқайда ертерек замандардан іздеу қажеттігін болжайды. Сонымен қатар қазақтардың қаланы Теке деп атауының сырына үңіледі. «Оқырман көңілін аударатын жағдай Текке түрік тілінде мешіт, діни орын деген мағына білдіреді. Олай болса, ол оғыз дәуірінде пайда болған. Текке қаласы қазақтардың (жалпы түркі тілдес тайпалардың) үлкен діни орнына айналған орталығы болды деген тұжырым айтуға болады». Ғалымның пікірін түрік мақалы да дәлелдей түседі: «Қожа Меккеде болар, дәруіш Теккеде болар».

«Тарих - адамзаттың көптеген ұрпақтары жинаған рухани-адамгершілік, мәдени және әлеуметтік тәжірибесі» (Л.И. Семенникова). Дегенмен тарих кей тұстарда саясаттың ықпалында

өмір сүреді. Бір дәуірдегі тұжырымдалған тарихи жағдаятты саяси жүйе ауысқанда басқа қырынан жаңаша зерттеу посткеңестік жүйеде қалыпты құбылысқа айналды. Шынайы шындық пен аңсарлы ақиқатты табу оқырманға қиындық тудырып жатқан тұстары да бар. Тұяқбай Зейітұлы сияқты кәсіби маманды тыңдасак: «Тарихшының міндеті - өткен өмірді барынша жарқыратып немесе барынша «қаралап» көрсетуде емес, тарихты бұлдыр, көмескі немесе қисық түсіндірмеуде. Тарих саяси процестің жеделдеуі үшін емес, оның тұрақтануы үшін, келісім мен татулық үшін жұмыс істейді. Кәсіби тарих ендігі жерде саясатшының сапа белгісі мен бағасына тәуелді бола алмайды». Дұрыс, айқын тұжырым. Саясаттан тыс шынайы тарих - жас ұрпақты шыншылдыққа, әділдік үшін күреске тәрбиелейтін бірден-бір ұстын. Тарихи сана арқылы жастарды тәрбиелеу - ұстаз парызы. Тарихи сана оянбай ұлттық идеология дамымайды.

Ұлағатты ұстаз Т. Рысбеков балаларымыздың біз жіберген қателіктер мен кемшіліктерді жібермеуіне көмектесу және көпшілігіміздің қолымыз жете қоймаған ішкі рухани еркіндік пен бостандықтың жастарымызға тән болуына ықпал ету парызымыз әрі міндетіміз деп, тәрбие ісін қашанда жоғары қояды. Жаңа Қазақстанның жас өрендерін тәрбиелеуде айтары мол азаматтың өнегелі өмірі бәрімізге үлгі. Бақ пен дәулеті тең келген кемел тұлға әрқашан парасат биігінде.

*Мұрат Сабыр,
филология ғылымының докторы, профессор
Орал қаласы*

Қазақ әдебиеті. - 2022. - №27-28. - Б. 46.

БІЗ ДЕ СТУДЕНТ БОЛҒАНБЫЗ...

«Уақыттан асқан билік жоқ, уақыттан асқан жүйрік жоқ» демекші, осыдан 50 жыл бұрын арман қуған жастар Қазақстанның түкпір-түкпіріне зор шабытпен аттандық. Осы уақыт аралығында қоғамда да, біздің өмірімізде де елеулі өзгерістер болды...» деп еске алады Алатау бөктеріндегі білім мен ғылымның қара шаңырағы әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетін 50 жыл бұрын бітірген түлек, бүгінде тарих ғылымдарының докторы, профессор, академик Тұяқбай Зейітұлы Рысбеков.

Жетістікке жету жолы еңбек екенін атап өткен, іспен дәлелдеген университеттің 1971 жылғы түлегі. Оқу орнын бітірген 50 жылдық кездесу қарсаңында Тұяқбай Зейітұлы: «Біздің ҚазҰУ-ды бітіргеніміздің 50 жылдығы Қазақстан Тәуелсіздігінің 30 жылдығымен тұспа-тұс келіп отыр. Адам баласы жақсылыққа тез үйренеді. Соңғы жылдарда елімізде болып жатқан оң өзгерістер – тәуелсіздіктің арқасы. Сондықтан да елдің болашақ тағдыры мен тәуелсіздік ұғымдары бір-бірінен алшақ кетпейді.

Тәуелсіздік жолы тақтайдай тегіс болмайтынына біз осы осы жылдардың ішінде көз жеткіздік.

Тәуелсіздікпен мақтану, желпіну аз. Қазіргі басты міндет пен парыз – тәуелсіздікті көздіңқарашығындай сақтау және оны әрі қарай нығайту. Халқымыздың басына түскен қандай да бірсынаққа қарамастан, тәуелсіздігімізді нығайту жолындағы жасампаз істерімізді жалғастыра беруімізқажет. Өйткені тәуелсіздік бәрінен де қымбат, бәрінен де қастерлі».

Осы уақыт аралығында университет бітірген өрімдей жастардың барлығы бүгінде отбасылы боп, ұл-қыз өсіріп, оларды үйлендіріп, құтты орындарына қондырып, немере-шөбере сүйген,

мәуелі бәйтерекке айналған жандар. Қандай да болсын жетістікке жетудің жолы еңбек екенін естен шығармаған жастар. Соның нәтижесінде әртүрлі лауазымдарға көтерілген, түрлі марапаттарға ие болған, университеттен алған білімдерін жас ұрпаққа өз деңгейінде жеткізе білгендер. Жастарды әркез адамгершілікке баулыған жандар. Міне, осындай университеттің жас түлектері білім алған қара шаңырағын ұмытпасы анық. Білім берген оқу ордасы да мұндай түлектерімен мақтанары хақ.

Мақтаулы түлектер қатарындағы Тұяқбай Зейітұлы бұл кездесуге жалғыз барған жоқ. Бір топта білім алып, бір мамандықта оқыған, диплом алғасын бір өңірге келіп, бірге қызмет атқарған, бір отбасын құрып, екі ғалым, екі тарихшы боп, бүгінде еңбектің зейнеттік жасына жеткен ғалым, ұстаз Шынтемірова Баян Ғабасқызымен бірге барды. Мерейлі 50 жылдық кездесулерінен

кейін Баян Ғаббасқызы оқу бітіріп, еңбекке араласқан алғашқы жылдарын сағына еске алады.

- 1971 жылы Киров атындағы КазГУ-ды бітіріп келдік. Керемет жылдар, жастық оты жалындап тұрған шақ. М. Өтемісов атындағы БҚУ, бұрынғы А.С. Пушкин атындағы педагогикалық институтына жолдамамен жіберген, дәлірек айтқанда тарих факультетіне қарасты дүние жүзі тарихы және саяси пәндер кафедрасында аға оқытушы боп бастадық. Ол кезде институттың ректоры тарих ғылымдарының кандидаты, доцент Сидоров Виктор Кузьмич болатын. Тарихшы ғалымдардың қатарының көбеюіне қолдау жасаған бірден-бір жан. Ол кезде аспирантураға жолдама көп беріле бермейтін. Ректор боп тұрған тұста да, кейін де министрлікке ауысып, қызмет атқарғанда оралдық ғалымдарға деген ағалық қолдауын тоқтатпады. Өте керемет адам болды. Кафедрада мықты ғалым-ұстаздар қызмет атқаратын. Г.А. Кушаев, О.И. Гришина, П.Р. Букаткиндер біз секілді жастарды жылы қабылдап, ұстаздық жолда өнегелі үлгі көрсетті.

Бір жыл жұмыс жасадық институтта. Оқытушыларға берілген жатақханада тұрдық. Бір жылдан кейіносы институтқа бір жолдамамен келген Тұяқбай Зейітұлымен бас қосып, отбасылы болдық. Тұяқбай Зейітұлы 29 жасында кандидаттық диссертациясын қорғап, сол кездегі ең жас тарих ғылымдарының кандидаты атанса, мен кейінірек аспирантураға түсіп, 41 жасымда қорғаппын. Ол кезде қорғау процесінің өзі бөлек болатын. Қатарынан 9 аспирант қорғап келіп, институт ұжымы қатты қуанған кездер әлі есімізде. Кейін ғылым докторы атандық».

Оқыған топтарының да осал болмағаны анық. Бір топтан 6 ғылым кандидаты, 2 ғылым докторышықса, курс бойынша 4 ғылым докторы шыққан екен.

Түлектердің 50 жылдық кездесуі қарсаңында өз түлектерін жинаған білім ордасы мақтаулы түлектеріне деген құрметтерін ұмытпағаны хақ. Мерекелік кездесуде Тұяқбай Зейітұлын әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің «Ерен еңбегі үшін» медалімен марапаттаған.

Ұстаздық пен ғалымдықты қатар тізгіндеген курстастар, бүгінде олардың барлығы еліміздің әр өңірінде қызмет еткен, абырой биігіне жеткен ардагер ұстаздар, аяулы жандар. 50 жылдық кездесуде барлығымен бірдей кездеспесе де, бірге білім алған біраз жас, қазір еңселі жас төріндегі жандар үміт пен арманға толы

жастық кезеңді бір сәт еске алып, білім берген қара шаңырақтарына алғыс айтып, құрметіне бөленіп қайтқандай.

*Рита Сұлтанғалиева,
М.Өтемісов атындағы БҚУ
қауымдастырылған профессоры*

Жайық пресс. - 2021. - 9 қыркүйек

АБЫРОЙ БИГІ

Ұлы Дала тұлғалары» дестесі аясында ҰҒА академигі У. Қалижановтың басшылығымен жарияланған «Абай» атты кітап жақында қолыма тиді. Мұнда заңғар жазушы М. Әуезовтің 1933 жылы алғаш жарық көрген «Абайдың туысы мен өмірі» мақаласы берілген екен. Еңбекті оқып отырып болашақ ұлы ақын балалық шағында екі шешенің — Ұлжан мен Айғыздың ортасында өскендіктен үлкендер «Телқара» атағанын білгенде, есіме әріптес ағам Тұяқбай Рысбеков түсе кетті.

Бұл әсте кездейсоқтық емес еді. Тәкеннің мерейтойы жақындап келе жатқанын білетінмін. Телефон арқылы сөйлескенімізге де көп уақыт өте қойған жоқ - тын. Ең бастысы, ол Оңтүстік пен Батыстай екі өңірдің, универ-ситеттік және академиялық екі ғылымның ортақ перзенті бола алған телқара екендігі.

Тұяқбай Жамбыл облысына қарасты Талас ауданының Ақкөл ауылында жетпіс жыл бұрын дүниеге келіпті. Бұл - соғыстан кейінгі қиын кезең. Адамдар бір-біріне көмек қолын созуға әзір уақыт қой. Осыны көрген балалар да қамқор, мейірімді болып өсті.

Тұяқбай ауыл мектебінде білім алды. Балалық шақпен қоштаспай жатып, Жамбыл қаласындағы Абай атындағы педагогикалық училищеге оқуға түседі. Білімді азамат болу сол уақыттағы қазақ қоғамының ұлттық идеясы десек, артық айтқандық емес. Балаң жігіт білім нәрінен сусындауға барын салады. Педучилищені үздік дипломмен бітіріп, еңбек жолын бастауыш мектеп мұғалімдігінен бастағанда да әрі қарай оқу керектігін бір сәт естен шығармайды.

Асыл арман оны Алматыға, қазіргі әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің тарих факультетіне алып келді. Міне, тап осы студенттік шақта Тұяқ-бай оқу мен өнердің, білім мен ғылымның телқарасы бола алды. Университеттегі «Жеті муза» қоғамының, театр студиясының, «Аққу» ансамблінің белсенді мүшесі оқуды үздік үлгеріммен көмкерді. Тіпті, М.Әуезов театрында «Беу, қыздар-ай» пьесасы қойылғанда доцент Қасен рөлін ойнауға тартылғаны бар.

Университеттегі оқуын академиялық ортаға енумен

ұштастырды. Қазақ КСР Ғылым академиясының табалдырығынан аттаған сәтті күні кешегідей әлі жадында. Еңселі ғимаратта орналасқан Ш. Уәлиханов атындағы тарих, археология және этнография институтының ғалымдары жас студентті жатыр- қаған жоқ. Әйгілі этнограф Х. Арғынбаев экспедицияға шақырып, қазақ отбасын зерттеудің тамаша мектебінен өткізді.

1971 жылы университетті аяқтаған жас тарихшының тағдырындағы жаңа кезең Орал пединститутына жолдама арқылы қызметке орналасумен басталды. «Айхай жиырма бесінде» Таласы мен Қара- тауын, Алатауы мен Есентайын артта қалдырып, Еділ мен Жайықтың жағасына жайғасқан Тұяқбай жалғыз емес еді. Жанында құдай қосқан қосағы Баян Ғаббасқызы бар болатын.

Содан бері де жарты ғасырға жуық уақыт тұлпардай зулап өте шығыпты. Жас маман есейді, қызметте өсті, ғылымда кемелденді, отбасында қамқор әке, ақыл- гөй ата атанды. 1977 жылы өзі оқыған Қазақ университетінің тарих факультетінде кандидаттық диссертациясын қорғаған соң, Орал пединститутында кафедра меңгерді, жаңадан ашылған тарих факультетін басқарды. Ал 1990 жылы Ш. Уәлиханов атындағы тарих және этнология институтындағы мамандандырылған кеңесте тарих ғылымдарының докторы дәрежесіне диссертациясын қорғайды. Мұнда академиктер К. Нұрпейіс пен М. Асылбековтің қамқорлығына бөленгенін Тәкең күні бүгінге дейін тебіреніспен еске алады.

Диссертацияларында ұлттық тарихымыздың осынау тағылымын жан-жақты зерделеген Т. Рысбеков оны, Мұқағали ақын айтқандай, замана талабына лайық шапан жауып, туған халқына қайтарды. 1991 жылы Орал пединститутына ректорлыққа сайланған ол қысқа мерзім ішінде жоғары оқу орнын университет мәртебесіне жеткізді, жаңа мамандықтар мен кафедралар ұйымдастырды, профессор - оқытушылар құрамын нығайтты. Түйіп айтар болсақ, Т. Рысбеков 20 жылға жуық ректор болған уақыт ішінде М. Өтемісұлы атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университеті еліміздегі мандайалды білім мен ғылым орталығына айналды, әлемдік интеллектуалды кеңістікте алғашқы қадамдарын жасады. Кәсібіне қатысты ізденісі мен жетілуін бір сәтке тоқтатқан жоқ. Біріншіден, теориялық-методологиялық ұстанымдарды жаң- ғырту оңайға соқпады, екіншіден, деректерді жаңадан сүзіп шығуға және оқуға тура

келді, үшіншіден, тарихтағы ақтандақтарды жоюға белсене араласты. Нәтижесі бүгінде кімді болсын тәнті қылғандай. 600 - ден астам ғылыми және ғылыми - көпшілік еңбектерін жариялады, беделді ғылыми форумдарда баяндамалар оқыды, тарихшы ғалымдардың Батыс өңіріндегі танымал мектебін қалыптастырды, шетелдерге іс-сапарға шығып, интеллек- туалды әлеуетті арттырудың әлемдік тәжірибесін кәдеге жаратты. Қалалық және облыстық мәслихаттардың бірнеше дүркін депутаты ретінде тәуелсіздігіміздің демократиялық бастауларын бекемдегені өз алдына бөлек әңгіме.

Бүгінде Батыс Қазақстан аумағының білімі мен ғылымын, руханияты мен қоғамдық-саяси өмірін, тарихи өлкетануы мен тұлғатануын Тұяқбай Рысбековтің есімі мен тындырған ісінсіз елестету мүмкін емес. Қаратаудың кешегі қарадомалағы, Жетісудың қыран бүркіті, Еділ мен Жайықтың, Абай ұлықтағандай, «толық адамы», тарих ғылымдарының телқарасы еңбегімен, ақылымен аялап, баптап өсірген жасыл бағының саясында елінің берекелі ертеңіне тілек қосуда.

*Ханкелді Әбжанов,
ҰҒА академигі*

Егемен Қазақстан. - 2017. - 25 шілде. - №140

КЕЛБЕТ ТҰЛҒА

Түбі бір түркі жұртының мақтанышы Махмұд Қашқаридың «Ұлым, саған айтайын, өсиетін дананың, білімдіні таны да соңына ер, қарағым» тәмсілі өсер елдің бойтұмарына айналса, білім мен ғылымға ұмтылған сан шәкіртті соңына ертіп, бағыт беріп, жағдай жасап, мектеп қалыптастырып отырған академик Тұяқбай Рысбековті ғылым көгіндегі темірқазыққа айналған тұлға десек артық айтқандығымыз емес.

Қазіргі таңда 85 жыл тарихы бар Махамбет Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінде ректордың кеңесшісі қызметін атқарып отырған Тұяқбай Зейітұлының университеттің заманауи келбет алуына, имидж қалыптастыруына сіңірген еңбегі орасан екендігін ел біледі. Аталмыш университет тізгінін тоқсанның тоқырауында қолға алып, министрдің емес, ұжымның қалауымен ректор болып сайланған Рысбековтің жиырма жыл жұмыс ырғағын жор ғасынан жаңылдырмаған сұсы мен топтан торай алдырмаған тұсын ұстаздар ұстаханасы аңыз қылып айтып жүр.

Өткен ғасырдың отызыншы жылдары республикадағы екінші жоғары оқу орны болып ашылған университет тарихын парақтап, қалыптасу, даму жылдарына назар аударар болсақ, ректорлар тізімімен, тындырған ісі туралы ақпаратпен қанығарымыз анық. Бір анығы, іркіліссіз ілгерілеудің барын түйсініп, тәубе айтасың. Жоғары оқу орынның көрсеткішін материалдық базасымен бірге, ғылыми әлеуетіне қарап танимыз десек, Тұяқбай Зейітұлы басшылық еткен жылдары университет жаңа кезеңге аяқ басып, бұрын болмаған мүмкіндіктерге ие болғандығын аңғаруға болады. Соның бірі - Отан тарихы мамандығы бойынша алғашында тарих ғылымдарының кандидаты, кейіннен докторы ғылыми дәрежесін беретін біріккен Диссертациялық кеңестің университетте ашылуы. Бұл университет тарихындағы ректорларға алдыртпаған асу болатын. Шектеулі уақытқа ректор болу бар да, елдің шектеусіз құрметіне бөлену бар екендігін уақыт сыншы дәлелдеп беріп отырғандығын республика көлеміндегі жоғары оқу орындары ректорларының тарихына үңілсек анық көреміз. Көпті көрген көшелілігімен көпшіліктің ықыласын аударған ректорлар көшін Өмірбек Жолдасбеков, Евней Букетов сынды тұлғалар бастап

тұрса, сол санатта дауылпаз ақын Махамбет Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетін ұзақ жылдар басқарған Тұяқбай Зейітұлы Рысбеков те бар.

Кейіпкеріміз ой толғауымыздың тақырыбы етіп алып отырған тұлға мәселесін өзінің «Тарихи тұлғалар: уақыт және өмір жолдары» атты зерттеу еңбегінде өмірден түйгенін өз өмірімен байланыста тінін тірліктің шүйкесімен бір ескенін түйсінеміз. Әңгімеміздің арқауына айналар авторлық толғаныстан бір үзік келтірейік. «Жалпы тұрғыдан алып қарағанда, тарихи тұлғалар былайша анықталады, бұлар - жағдайлардың күшімен және жеке басының сапаларымен тарих тұғырына көтерілгендер. Олар - тек іс-әрекеттің және саясаттың қайраткерлері ғана емес, сонымен қатар ойлағыш адамдар, не қажет және не уақтылы және өзінің соңынан басқаларды, бұқараны ерте алатын рухани басшылар. Бұл адамдар тарихи қажеттілікті сезінеді және қабылдай алады».

Біз сілтеме жасап отырған тұжырымдамада тұлғалардың жағдайының күшімен және жеке басының сапаларымен тарих тұғырына көтерілетіндігі айтылады. Енді осыны кейіпкерімізбен қабыстырсақ. Әңгімеміздің басында Тұяқбай Зейітұлының университет ректоры болуына ұжымның ықпалы, яғни қалауы болғандығын айтқан болатынбыз. Бұл сонау тоқсаныншы жылдар саясатындағы қайта құру, демократиялық жаңғыру әсерімен жүзеге асқан оң құбылыс еді. Бұлай дейтін себебіміз, сол кездегі А.Пушкин атындағы Орал педагогикалық институты 60 жылдық тарихында алғаш рет 1991 жылы наурыз айында ұжымның жалпы жиналысында тікелей сайлау нәтижесінде өз басшысын өзі сайлады. Тұлғалардың анықталуындағы жағдайлардың күші дегенде осыны айтпақпыз. Тұжырымдамадағы екінші жеке басының сапаларымен тарих тұғырына көтерілу мәселесін таратсақ. Тұяқбай Зейітұлы туралы жазылған мақалаларда құрдастары мен тұстастары студенттік жылдарды сағына еске ала отырып, Төкеннің сан қырлылығы мен өнерге жақындығы, топтағы көшбасшылығын ат жалын тартып мінгелі барлығын қызықты етіп баяндайды. Алғаш Жамбыл педучилищесі, кейін қазіргі әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті студенттік жылдар естелігі адами қасиеттерімен ортаға танылудың алғашқы баспалдақтары болса, бұл арнайы жолдамамен 1971 жылы Орал пединститутына ұстаздық қызметке келген жылдардан шыңдала түскендігін байқаймыз. Отыз жасында орда бұзып, кандидаттық

диссертация қорғауының өзі сол кезең үшін шет аймақтағы Орал пединститутында екінің бірі жете алмайтын ғылым жолындағы нәтиже болатын.

Оның ұжым басқарудағы тәжірибесі мен жеке басының сапалық қасиеттері 1979 жылы кафедра меңгерушісі болып тағайындалуымен толыса түсті. Он жылдай кафедраны басқарып, 1988 жылы дербес шыққан тарих факультетінің деканы қызметіне жоғарылатылған Тұяқбай Зейітұлы мансап биігінде ғана емес, ғылым жолында да ілгерілегенін 1990 жылы отандық тарих ғылымының қара шаңырағы Шоқан Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институтында докторлық диссертациясын сәтті қорғап шығуынан көреміз. Ұжым басқару мен ғылымды нәтижелі қатар алып жүруі Абайдың «Екі кеме құйрығын, ұста жетсе бұйрығын» афоризмін еске түсіреді. Тәуелсіздік таңы жақындаған тұстағы демократиялық жаңару ықпалымен ректорлыққа кандидатура ұсынылған тұста білім ордасының ұжымы лайықты азамат деп Тұяқбай Зейітұлын таңдады. Міне, бұл да «жеке басының сапаларымен тарих тұғырына көтерілу» тұжырымдамасы тұғырнамасының растығын дәлелдейді.

Уақыт талабына сай тұлғаны анықтайтын іс-әрекет пен саясаттағы қайраткерлік Тұяқбай Зейітұлы келбетін ректорлық қызметке келуімен шындай түскендігін аңғарамыз. Әрине, мұны бір мақала көлемінде таратып айту мүмкін емес. Түрлі деңгейдегі дөңгелек үстел басындағы кеңестер мен ғылыми конференцияларды ұйымдастыру, баяндама жасау, сондай-ақ қалалық, облыстық маслихат депутаты ретінде халықтың аманатын орындау жылдары кейіпкеріміздің тарихи тұлға деңгейіне көтерілгендігін анықтайтын іс-әрекет пен саясаттағы қайраткерлік көрінісі.

Тұяқбай Зейітұлы - ел тәуелсіздік алғаннан кейін жоғары және орта мектептерде оқу процесін заман көшіне сай ұлттық болмысқа басымдық бере отырып дамыту бағытын ұстанған басшының бірі. Ол кезде Оралда мұрты едірейіп шыға келетін қызыл қалпақты казактардың көбесі әлі де сөгіле қоймаған қалада жалғыз ғана қазақ мектебі бар кез болатын. Батыс Қазақстан облысында да қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімдері жетіспейтіндігіне көз жеткізген Тұяқбай Зейітұлы 1992 жылы ректорлық тәжірибесі бір жылдығына қарамастан көрегенділік танытып, профессор М. Тілеужанов екеуі министрлікке облыстағы

кадр тапшылығын түсіндіріп, сол жылы қазақ тілі мен әдебиеті мамандығының 5 курсы мен 4 курсы қатар бітіртіп, облыстағы қазақ тілі мен әдебиеті мамандығының бойына қан жүгірткендігін қауым ел және осы жолдардың авторы жақсы біледі.

Кеңестік жүйенің ыдырауы ел экономикасын шатқаяқтатып, ішкі және сыртқы миграция толқынын арттырғаны белгілі. Тарихи отанына кетушілер мен жан бағу қамымен ауыл-аймақ ата қоныстан аудан, облыс орталығына ағылған ел білім жүйесіндегі тепе-теңдікті де бұзып кетті. Осы кезде білікті басшы Тұяқбай Зейітұлы шағын мектептерге әмбебап педагог кадрлар дайын- дау ісін шұғыл қолға алып, өзінің ойлағыштығын, қоғамға не қажеттігін дер кезінде шеше білетін үйлестірушілік қабілетін танытты. Кейін бұл бастама республика көлемінде шағын мектептерге әмбебап педагог кадрлар дайындау ісінде жетекшілік мәнге ие болды.

Облыс көлеміндегі дарынды балаларды орталықтандырып, тереңдетілген арнайы бағдарламен оқытатын мектеп ашу ісінде де Тұяқбай Зейітұлы аз тер төккен жоқ. Қаламыздағы дарынды балаларға арналған физика-математика бағытындағы мектеп жеке отау тікпес бұрын қазіргі М. Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университеті жанында көп бағытты лицей-мектеп болып Рысбековтің бастамашылығымен 1993 жылы іргетасы қаланған болатын. Мұндай жарқын істердің нәтижесі деп университеттің жетістіктерін, алдыңғы қатарлы оқу орындарымен иық теңестіріп халықаралық деңгейге көтерілуін, кредиттік оқыту жүйесінің дәстүрлі оқу жүйесімен са- бақтастырылуын айтсақ болады. Бүгінгі күні «ұлдың өзі болғандай, қыздың өзі толғандай» болуы мүмкін ақиқатында университет тарихындағы күрмеуі қиын күрделі мәселелердің көреген ректор Тұяқбай Зейітұлы сақасының иіріп тастағанда алшысынан тұрып, оңтайлы шешімін тапқандығы көптің жадында.

Тұяқбай Зейітұлы тұлға туралы толғанысында «Олар - өзінің соңынан басқаларды, бұқараны ерте алатын рухани басшылар. Бұл адамдар тарихи қажеттілікті сезінеді және қабылдай алады» деп ойын қорытындыласа, тұлға деп танып отырған кейіпкеріміздің рухани көшбасшылығы, тарихи қажеттілікті сезінуі туралы сөзімізді Жүсіп Баласағұнның «Ғалымдар серке секілді қайда бастаса да тура жолға бастайды» тәмсілімен тұздықтауды жөн көріп отырмыз.

Ғұмыры ғибратты ғалымның - тарихшы ғалым ретінде өзін ғылыми ортада мойындатқан тұлға. Бұған жазған еңбектері мен ғылыми жетекшілігімен қорғалған 2 докторлық, 20 кандидаттық, 24 магистрлік диссертациялар дәлел. Осыншама адамды ғылым жолына тарта білуі - рухани басшылығын танытса, кеңес идеологиясы айтқызбаған тарихи ақтандақтарды жазуы, шәкірттеріне тақырып етіп ұсынуы тарихи қажеттілікті сезінуі және қабылдай алуы.

Тұяқбай Зейітұлының жарияланымдары мен шәкірттерінің зерттеу нысандарына қарасаңыз сабақтастықты, бірін-бірі толықтыруды байқарыңыз анық. Үңіле түссең Батыс Қазақстан аймағының үш ғасырдан астам тарихи энциклопедиясына жолығасыз. Тұлғалар, жер-су қоныстар, алыс-беріс, дала-қала халқының ахуалы, ағарту, ақпарат, шаруашылық, өндіріс, тағы да басқа аймақ тарихының ғасырлар тынысын аңғартатын еңбектер - осының дәлелі.

Жақандану дәуірінде тілін тұғырға қонғызып, тарихын түгелдеп таразылаған халық қана келер жүз жылдықтардың табалдырығынан аттай алады. Мәңгілік ел болу, ұлттық кодымызды сақтау, кейінгі буынды соңынан ерте білетін, тарихи қажеттілікті сезіне алатын уызынан ұлттық болмысқа жарыған рухани көшбасшыларға байланысты. Соның бірі Батыс Қазақстан аймағындағы тарих ғылымының шамшырағына айналған, мектеп қалыптастырған ұлтымыздың ұлық ұлдарының бірі - Тұяқбай Рысбеков.

Мұны бізден әлдеқайда бұрын көрнекті ақын Күләш Ахметова «Таластың сәлемі» өлеңінде «Ұлтының мүддесін ойлаған, Ұл едің тұлғалы» деп айтқан болатын.

Тұяқбай Зейітұлы еңбектерінің хронологиялық көрсеткішіне қарасақ 40 жылдан астам тарих ғылымына талмай қызмет етіп келе жатқандығын көреміз. Сол жылдар аралығында ғалым 600- ден аса ғылыми және ғылыми- әдістемелік басылымдар жариялады. Ақиық ақын Төлеген Айбергеновтің «Өлең жазу оңай ма дейсің қарағым» дегеніндей қаншама архивтің шаңын қағып, ғылыми шығармашылық жұмыспен айналысудың азабы мен рахатын осы жолда жүргендер ғана біледі.

Тарих ғылымдарының докторы, профессор, бірнеше отандық және алыс-жақын шетелдер академиясының академигі, «Парасат» орденінің кавалері Тұяқбай Зейітұлының білім мен ғылым

саласындағы көп жылғы еселі еңбегі Білім және Ғылым министрлігі, ҚР үкіметі тарапынан сан рет марапатталды. Ел ағасының ресми билікпен қоса, елдің де алғысын алғандығын көзбен көрген жайым бар. Орал қаласындағы Чапаев көшесінің тұрғыны, қарт ана Төкеңе тұрған үйінің терезесі тозығы жетіп тұрғандығын айтып қолғабыс сұрайды. Тілегі орындалған ананың тілегі тәңірім Тұяқбайжанның көңіл терезесін кірлетпе, көлеңкеңді түсірме болды. «Батаменен ер көгереді» деген осы болса керек. Бүгінгі таңда тарихи тұлғаға айналып отырған Тұяқбай Зейітұлы - әулеттің ғана әкесі емес, елдің де рухани әкесі. Бұған білімнің қара шаңырағында қара ормандай бой түзеген шәкірттері дәлел.

Алты алаштың баласы жиналғанда ұстаздың орны төр болса, қазақтың тарихын, руханиятын төрге тартып жүрген тұлға, ұстаз Тұяқбай Зейітұлының 70 жылдық мерейтойы қазақ баласының ұқсап бағып, бой түзейтін бір төрі болуы керек.

Тілек біреу, төрт құбылаңыз аман болсын, түйін біреу: «Тұлға да - пенде. Ендеше, оның бойында да басқа адамдарға тән олпысолпы іс-әрекеттер болуы - заңды. Мысалы, заман ағымын дер кезінде түсінбеу, дұрыс қабылдай алмау жағдайлары да кездесе береді. Бұларға әр адамның бойында болатын жеке қасиеттері мен болуға, болмауға тиіс әрекеттерді қосыңыз. Осы ұстанымды қабылдасақ, тарихи әділдік болар еді. Жігерлі, қайратты, ақылды адамдардан көп нәрсені күтуге болады, бірақ ойымызға алғанның бәрін күту - әбестік».

*Азамат МАМЫРОВ,
Батыс Қазақстан
инновациялық-технологиялық
университетінің доценті*

Айқын. – 2017. - 22 шілде. - №108

ҒЫЛЫМҒА АРНАЛҒАН ҒҰМЫР

Хакім Абайдың: «Парасаттылықтың мәні - ыстық қайрат, нұрлы ақыл, жылы жүрек, білім, оның ішкі нәрі, сыртқы шырайы және әрі» деген сөзі бар. Осындай талапқа сай келетін тұлғалардың бірі, саналы ғұмырын ұрпақ тәрбиесіне және тарих ғылымына арнаған ғалым - Тұяқбай Рысбеков. Білімге, еңбекке деген құштарлығының арқасында ол ауыл мектебіндегі бастауыш сынып мұғалімінен бастап университет ректоры дәрежесіне дейін көтеріліп, тарих ғылымдарының докторы, профессор, академик атанды.

XIX ғасырда ғұмыр кешкен армян жазушысы Хачатур Абовянның «Ормандағы еменнің алыптығы оның өсіп, өркен жайған топырағымен тығыз байланысты» деген сөзін біздің бүгінгі кейіпкерімізге қарата айтуға болады. Саңырық батыр, Сапақ датқа, Бөлтірік шешен, ақын-жазушылар Өкім Жайлауов, Шона Смаханұлы, Әбдірахман Асылбеков, Серік Әбдраймов, Күләш Ахметова, ғылымның асқарында үлкен із қалдырған мемлекет және қоғам қайраткері Мырзатай Жолдасбеков, Ауданбек Көбесов, Құралбек Құлжанов, Жанқара Дәдебаев сықылды тұлғалар шыққан Жамбыл облысының Талас ауданының ол да төл перзенті. Нақтылап айтсақ, 1947 жылдың 25 шілдесінде Ақкөл ауылында қарапайым еңбек адамдары Зейіт пен Дәнеқыздың отбасында дүниеге келді. Адамгершілік қасиеттерімен, еңбекқорлықтарымен көпшіліктің ілтипатына бөленген ата-анасы оның болашағынан үлкен үміт күткен-ді. Сол сенім ақталды.

Тұяқбай Зейітұлы Ақкөл ауылында 7-сыныпты аяқтағаннан соң Жамбыл қаласындағы Абай атындағы педучилищеге оқуға түсті. Осында студент бола жүріп, өнер мен спортты жанына серік етті. Білім құмарлығын, ізденгіштігін байқаған ұстаздары оны оқу орнында шығатын «Мұғалім» деген газеттің редакторлық қызметіне бекітті. Осылайша оның қаламы да ұштала бастады...

Оқуын бітірер кезде елге танылған педучилищенің мақтан тұтар түлектерімен кездесу кеші ұйымдастырылмасы бар ма. Оған қазақтың белгілі ғалымдары Мәулен Балақаев пен Төлеген Тәжібаев та келді. Олардың әңгімесінен зор әсер алған зерек жас «Мен де осындай ғалым боламын» деп алдына үлкен мақсат қойды...

1965 жылы педучилищені үздік тәмамдап, Үшарал ауылындағы мектепте еңбек ете жүріп, ЖОО-ға түсуге дайындалды. Ғалым

ағаларының баталары себепші болған шығар, талабы оңғарылып, бағы жанып, келесі жылы С. Киров атындағы ҚазМУ-дың тарих факультетінің студенті атанды.

Тұяқбай ағамыздың курстастарының айтуынша, Тұқаң өзінің зеректігімен, адамгершілік қасиеттерімен студенттер мен оқытушылар қауымының құрметіне бөленіп, үздік студент атанды. Бірінші курстың соңында ол Қазақ КСР Ғылым академиясы, Ш. Уәлиханов атындағы тарих, археология және этнография институты жанынан ұйымдастырылған академик Әлкей Марғұлан басқарған ғылыми экспедицияның құрамына еніп, еліміздің шығыс және орталық аймақтарында болды. Ол жақта халқымыздың салтдәстүрі, ауыз әдебиеті, шешендік сөздері, шежірелерін жинақтауда белсенділік танытты. Осындай этнографиялық экспедициялар, оқу орнындағы ғылыми атмосфера жас жігітті шындай түсті. Университет жанынан ұйымдастырылатын түрлі қоғамдық іс-шараларға да белсене қатысуы оның таным көкжиегін кеңейтіп, ұйымдастырушылық қабілетін қалыптастырды. Ұйымдастырушылық демекші, университеттегі студенттік кәсіподақ комитеті төрағасының орынбасары бола жүріп, студенттердің емдеу-сауықтыру бағытындағы шараларды жоғары деңгейде әрі жүйелі ұйымдастырғанын оның замандастары әлі күнге дейін ілтипатпен еске алады. Осындай қарбалас тірліктің арасында жүріп, ол ҚазМУ-дың халық театрының актері, «Аққу» ансамблінің әншісі болды. 1969 жылы Харьков мемлекеттік университеті базасында ұйымдастырылған КСРО университеттері студенттерінің өнер байқауында Н. Тілендиевтің «Алатау» әнін тамылжыта орындағаны үшін лауреат атанды.

Оралға жолдама

1971 жылы диплом алған кейіпкеріміз Қазақ КСР Жоғары және орта арнаулы оқу орындары министрлігінің жолдамасымен А. Пушкин атындағы Орал пединститутына келеді. Айта кету керек, оқуда озат, қоғамдық жұмыста белсенді болған Т. Рысбековтың Ақ Жайық өңіріндегі іргелі оқу орнына жолдануы тегін емес.

Өңірімізге, республикамызға танымал тарихшы ғалым, көп жыл бойы Тұяқбай ағамызбен дос болған марқұм Бақтығұл Бірімжаров бұл туралы кезінде естелік айтқаны бар еді. Өткен ғасырдың алпысыншы жылдарының аяғы, жетпісінші жылдардың бас кезінде

пединституттың тарих факультетінде қазақ және орыс топтарының оқу үлгерімдері тең болмауына байланысты дау туындапты.

Нақтылап айтқанда, ауылдардан келіп оқып жатқан қандастарымыздың оқу үлгерімі, оқу-әдістемелік іс-шараларды игеруі орыс тобындағы студенттермен салыстырғанда көп артта қалған. Факультет басшылығы осы мәселені институттың ғылыми кеңесіне шығарып, қазақ тобын жауып, оның есебінен орыс тілінде оқытатын қосымша топ ашу жөнінде ұсыныс айтады. Бұл ұсыныс ғылыми кеңес тарапынан қолдау тауып, ол министрлікке жолданады. Мәселенің күрделілігіне байланысты Қазақ КСР Жоғары және орта арнаулы оқу орындары министрі Қ. Біләловтың тікелей басқаруымен арнайы комиссия құрылады. Комиссия тексеру жұмыстары кезінде тарих факультетіндегі оқу процесін ұйымдастыруда орын алған біраз кемшіліктерді анықтайды. Олардың арасында қазақ тілді оқытушылардың жетіспеушілігі, оқулықтар мен оқу-әдістемелік құралдардың аздығы, негізгі пәндердің бірыңғай орыс тілінде оқытылуы бар. Сондай-ақ факультет басшылығы ауылдан, әсіресе, алыс елді мекендерден келген студенттердің білім деңгейлерін толық ескерілмегендігі, яғни оларды қаладағы және қала маңындағы аудандардағы орыс мектептерін бітіргендермен білімдері тең дәрежеде деп қарауы сынды олқылықтар да болған. Осылайша комиссия шешімімен факультетті ұлттық кадрлармен қамтамасыз ету міндеті қойылады. Міне, Тұяқбай Зейітұлы Оралға осылайша келді. Онымен бірге және кейін де біраз мықты тарихшылар Ақ Жайық өңіріне көш түзеді. Пединститут тарихында олар «70 - жылдықтар» деген атпен қалды. «70 - жылдықтардың» қатарында Тұяқбай ағамыздың жары Баян Шынтемірова да бар. Жас мамандар өздеріне артылған сенімді толығымен ақтап, факультеттегі қазақ топтарындағы студенттердің білім деңгейінің көтерілуіне, олардың институттың қоғамдық өміріндегі белсенділіктерінің артуына айтарлықтай үлестерін қосты.

«Өмірде бақытты әйел болса, ол мендей-ақ шығар»

Тұяқбай Зейітұлы туралы мақала жазып отырып, оның өмірде үлкен табысқа жетуіне, ғылым биігіне көтерілуіне көп үлес қосқан өмірлік серігі туралы айтпай кетуге болмас. Бұған қоса қос ғалымның шаңырақ көтергеніне биыл 45 жыл!

Қазталов ауданының тумасы болып табылатын Баян Ғаббасқызы болашақ жарын ҚазМУ-да жолықтырды. Өзінің сөзімен айтсақ, тағдыр адамды табыстырайын десе, ештеңеге қарамайды екен.

Оған уақыт та, жердің қашықтығы да, басқа да әр түрлі жағдайлар әсер ете алмайды. Екі жас сонау алпысыншы жылдардың аяғында Алматыға білім іздеп барып танысты. Екеуі тарих факультетінің бір тобында оқыды. Тұяқбай Зейітұлы топ старостасы болған екен. Соңғы курста жүргенде алдағы уақытта бірге болуға, өмірдің ащысы мен тұщысын бірге татуға сөз байласты. Екеуі бірге Оралға келіп, пединститутқа қызметке тұрды. 1972 жылы екі жастың бақыт тойы тойланды.

- Алдымнан Тұяқбайды кездестірген тағдырыма ризамын. «Поэзия махаббатпен басталып, парасатпен аяқталады» деп Мұқағали айтқандай, біздің өміріміз де жібектен ескен ботаның бұйдасындай махаббатпен басталып, парасатпен жалғасын тапты. «Осынша уақыт аралығында бізді не біріктірді?» деп кейде өзіме сұрақ қоямын. Ойлап отырсам, бізді біріктірген жағдайлар көп екен.

Біз рухани тұрғыдан бір-бірімізге жақын, үйлесімді адамдар болып шықтық. Екеуміз де ұстаздық мамандықты, тарих ғылымын шексіз жақсы көреміз. Осы жолды таңдағанымызға ризамыз. Ол өзі ғана ғылымның биігіне көтеріліп қойған жоқ, маған да үлкен талаптар қойып, өзімен қатар өсуіме, отбасында жарасымды қарым-қатынастың қалыптасуына жағдай жасады. Жылдар өтсе де, жасымыз біразға келсе де, менің бұрынғыша әдемі, жинақы жүргенімді қалайды. Осы арқылы уақыт ағынын тежеп, менің жастығымды ұзартқысы келетін шығар деп ойлаймын. Маған сыйлық жасағанды ұнатады. Сыйлық жасағанда, мейрамға, туған күнге байланысты құтыла салу емес. Міндетті түрде таңмен ерте тұрып, жеті ақ раушан гүлін сыйлайды. Азаматтың өз жарына мәңгілік көктем сыйлауы деген осы емес пе?! Екеуміз театрға, өнер кештеріне барғанды сүйеміз. Сапарға шыққанды, табиғаттың аясында болғанды жақсы көреміз. Алыс жолдан оралғанда, бір-бірімізді қарсы алу біздің дағдымыз. Айта берсек, біздің ұқсастығымыз, бір-бірімізді толықтырар нәрселеріміз көп-ақ. Өмірде бақытты әйел болса, ол мендей-ақ шығар деп ойлаймын. Өзім кейде осыны айтуға да қорқамын. Кез келгеннің алақанына түсе бермейтін, екiнiң бiрiнiң бақшасында пiсе бермейтiн әйел бақыты деген өте нәзік нәрсе ғой. Сол үшін де күніне Құдайға мың рет шүкіршілік етемін, - дейді тарих ғылымдарының докторы Баян Шынтемірова.

Оксфорд пен Кембриджді мойындатқан тұлға

Тұяқбай Зейітұлының Орал педагогикалық институтындағы ұстаздық жолы оның әрі қарайғы өмір жолына айналғаны белгілі.

Оның жоғары теориялық, әдістемелік деңгейде оқыған дәрістері мен жүргізген семинар сабақтарынан студенттер қалмауға тырысатын. Ал әріптестері, соның ішінде О. Гришина, В. Ивакин, С. Өтешев сынды кафедраның белді оқытушылары бұл еңбектеріне жоғары баға берді.

Т. Рысбеков Қазақстанның мемлекеттік құрылымы мен тарихи мәселелерін жіті зерттеп, 1973 жылы ҚазМУ-дың жанындағы аспирантураға қабылданды. Аспирантураны мерзімінен бұрын аяқтап, кандидаттық диссертациясын қорғады. 1979 жылы кафедра меңгерушісі ретінде он жылға жуық уақыт қызмет атқарғаннан кейін факультет деканы болып тағайындалды. Үздіксіз ізденіс нәтижесінде 1990 жылы ғылым докторы атанды.

Танымал тілші-ғалым, Батыс Қазақстан гуманитарлық университетінің проректоры болған марқұм Отар Әлі Бүркіт кезінде «Егемен Қазақстан» газетіне біздің кейіпкеріміз туралы «Азаматтың үш жолы» деп мақала жазғаны есімізде. Онда Т. Рысбековтың ұстаздық, ғылымдық және басшылық жолдары турасында өзінің ой-пікірімен бөліседі. Басшылық жолы жөнінде баяндаған кезде 1990 жылдар Орал педагогикалық институты үшін күрделі кезең болғанын айтады. «Министрліктің бұйрығы бойынша жіберілген ректорлар тұрақтамай, бірінен соң бірі ауысып жатты. Басшысы жиі ауысқан оқу орнынан береке кетеді екен. Осындай кезде ұжымның тікелей сайлауымен тарих факультетінің деканы Т. Рысбеков ректор болып тағайындалды. Ол институтта жаңа мамандықтардың ашылып, жаңа кафедралардың құрылуына ұйытқы болып, білім ордасының абыройын асқақтатты. Осынау қиын заманда тарих және шет тілдері факультеттері үшін дербес оқу ғимараттары берілді. Институт жанынан ауыл балалары үшін педагогикалық лицей ашылды. Жас оқытушылар ғылыми орталықтарға, аспирантураларға жүйелі түрде жолданды. Ректор Рысбековтың табандылығының арқасында 1996 жылы 65 жылдық тарихы бар оқу орны Батыс Қазақстан гуманитарлық университеті дәрежесіне ие болды», - деп қалам тербеген еді ғалым.

Ал Тұяқбай Зейітұлының 50 жасқа толу мерейтойына орай құттықтау жолдаған сол кездегі ҚР Премьер-министрінің орынбасары, Білім және мәдениет министрі Иманғали Тасмағамбетов оның ғылым докторы, профессор ретінде Ақ Жайық өңірінде үлкен ғылыми мектеп

қалыптастырғанын баяндаған. Сонымен қатар Т. Рысбековтың Батыс Европа, АҚШ мемлекеттерінің білім беру жүйелерімен танысып, оларды еліміздің білім беру жүйесін ізгілендіру мен ұлттық мәдени дәстүрге негіздеуге шебер ұштастыра білгенін мақтаныш тұтатынын жеткізген...

Тұяқбай Зейітұлының білім беру саласындағы ерен еңбегі жоғары бағаланып, «ҚР Білім беру саласының үздігі», «Қазақстанның еңбек сіңірген қызметкері» атанды, бірнеше салалық академияның мүшелігіне сайланды.

Тұяқбай ағамызды көпшілік басшы ғалым, ұстаз ғана емес, сонымен қатар облыс, республика көлеміндегі қоғамдық істердің ұйытқысы ретінде жақсы біледі.

Облыс орталығының қоғамдық өміріне белсенді араласқаны үшін оған «Орал қаласының құрметті азаматы» атағы берілді. Бертін келе «ҚР Тәуелсіздігіне 10 жыл» медалін, «Парасат» орденін өңіріне тақты. Сонымен қатар Ресейдің «Ақпараттық қоғамды дамытуға қосқан үлесі үшін» деген халықаралық орденін, Францияның «SPI алтын медалін», Ұлыбританияның «Европалық интеграцияның дамуына жеке үлесін қосқаны үшін» халықаралық марапатын алды. Ал Кембридж университеті оған «2007 жылдың кәсіпқой маманы» деген атақ берді.

Академик Т. Рысбековтың депутаттық қызметте жүріп те атқарған қызметтері бір төбе. Онымен бірге халық қалаулысы болып сайланған әріптестерінің айтуынша, Тұяқбай Зейітұлы ашықтылығымен, адалдылығымен, парасаттылығымен ерекшеленеді. Депутаттық міндетіне жауапкершілікпен қарап, әр мәселеге жете назар аударуға тырысады.

Оның, әсіресе, еліміздегі білім жүйесіне қатысты заңнама талаптарынан хабары мол. Сол себепті аталмыш сала бойынша өңіріміздегі бюджеттік бағдарлама әкімшілері тарапынан жан-жақты зерттелмей дайындалған жоспарлары мен есептері сан мәрте кері қайтарылды. Осылайша ол мәслихат депутаттарының талқылауларына ұсынылатын құжаттардың талапқа сай әзірленуіне ұйытқы болып келді.

Биыл өзінің жетпісінші жазын қарсы алып отырған Тұяқбай Зейітұлының өңірімізге әбден сіңісіп, батысқазақстандықтардың өз адамы болып кеткені мәлім. Тарих ғылымдарының докторы, Л. Гумилев атындағы Еуразия университетінің профессоры Хангелді Әбжановтың сөзімен айтсақ, оның кіндік қаны тамып, балалық шағы

өткен Таразы мен Таласы Батысқа айналды. Сөйтіп, «Өзі жақсыға қай-қайда да бір кісілік орын барлығын» өнегелі өмірімен дәлелдеді.

Сәкен Мұратұлы,

Орал өңірі. - 2017. - 20 шілде. - №87

С УВАЖЕНИЕМ К РОДНОЙ ИСТОРИИ

Туякбай Зеитович Рысбеков в представлении не нуждается - его заслуги как выдающегося педагога и общественного деятеля отмечены не только в нашей области и стране, но и за ее пределами. На пороге своего 70-летия Туякбай Зеитович по-прежнему полон сил и планов на будущее.

На счету Т.З. Рысбекова - 640 научных и научно-методических трудов, в том числе 11 монографий и очерков, 26 учебных и методических пособий, 384 публикации в научных сборниках и журналах, 142 публикации в СМИ. Большинство его работ издавались в Казахстане, некоторые труды также изданы в Англии, Германии, России и поэтому известны широкой научной общественности в мире. Также ученый является редактором 16 книг, рецензентом 58 научных работ.

Туякбай Зеитович получил педагогическое образование, год отработал в школе села Акколь Джамбульской области. Встреча с видными учеными Казахстана Толегеном Тажибаевым и Мауленом Балакаевым раз и навсегда определила его жизненное призвание - путь в науку. Т. Рысбеков окончил КазГУ имени Кирова, был направлен молодым преподавателем в Уральский педагогический институт имени А.С. Пушкина. В 1977 году он защищает кандидатскую диссертацию, вскоре после этого получает звание доцента. А в 1990 году Туякбай Зеитович становится доктором исторических наук. С сердечной теплотой вспоминает он своих учителей и наставников, давших ему путевку в жизнь. Это знаменитые историки Манаш Козыбаев, Кенес Нурпеисов, первый научный руководитель молодого аспиранта Дина Исабаевна Дулатова. Ранние труды Туякбая Зеитовича посвящены советской истории, культурно-просветительской деятельности того времени, становлению образования, охватывают достаточно широкий исторический период.

Т.З. Рысбеков является автором многочисленных научных исследований, посвященных становлению казахской государственности, тюркской культуре в соответствии с орхонскими памятниками письменности, раннефеодальным отношениям в казахской истории, формированию казахстанского патриотизма в новейший исторический период и др.

Трудовую династию педагогов блестящий ученый сформировал и в собственной семье - преемственность, честность и преданность делу стали главными принципами. Его супруга Баян Шинтемирова, является для него мощной поддержкой, коллегой и единомышленницей. Состоялись в научной стезе и три дочери профессора. Средняя дочь, Ляззат Рысбекова, помимо научной среды, также последовала примеру отца и в общественной деятельности, став депутатом Уральского городского маслихата. Как признается сам Т.З. Рысбеков, совмещать активную общественную, научную деятельность, обязанности руководителя с родительским долгом и заботой о семье стало для него делом многолетней привычки, строгого порядка и самодисциплины.

Несмотря на то, что Туякбай Зеитович находится на заслуженном отдыхе, он по-прежнему в строю, ведет активную общественную деятельность, участвует в жизни области и страны. Так, с 1995 года он избирался неоднократно депутатом, представлял интересы жителей городских избирательных округов и сельской местности. Немало труда Туякбай Зеитович посвятил решению проблемных вопросов Казталовского района касательно ремонта автомобильных дорог, улучшения водоснабжения, борьбы с безработицей, обеспечения сел надлежащей инфраструктурой.

Также Туякбай Зеитович входит в общественный совет по координации вопросов изучения национальной истории, который работает в области с 2013 года. Как отметил Т.З. Рысбеков, многие исторические вопросы приобретают новую актуальность в связи с программной статьей Президента «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания».

- Глава государства поставил задачу воспитания нового казахстанского патриотизма, формирования исторического самосознания. Сегодня историческая наука вступает в качественно новый этап своего развития. По поручению Президента инициированы проекты «100 новых лиц Казахстана», «Туған жер». В стороне от этой важной работы не могут быть и ученые, преподаватели истории, студенты, представители интеллигенции области. Изучение истории необходимо не только для науки как таковой, а прежде всего для извлечения уроков из прошлого, без которого немислимо понимание настоящего и предвидение будущего. В свете новых задач, стоящих перед исторической наукой мы должны изменить методологию исследований. Есть темы, требующие критического осмысления и

систематизации. Среди них - история ранних государственных образований на территории современного Казахстана, существовавших до создания Казахского ханства. Недостаточно исследованы побудительные мотивы национально-освободительных восстаний, всколыхнувших казахскую степь. Мало исследована деятельность западного крыла движения Алаш Орды, - сказал Туякбай Зеитович.

В настоящее время вышли в свет две книги, посвященные личности ученого и его научным открытиям, - «Рысбеков Туякбай Зеитович - библиографический указатель ученых Казахстана», где освещены основные периоды жизни и научно-педагогической деятельности, а также хронологический указатель трудов, научных статей, список докторских, кандидатских и магистерских диссертаций, выполненных под руководством профессора, и второе издание книги «Исторические личности: время и жизненный путь». Готовятся к выпуску избранные произведения Т.З. Рысбекова в пяти томах.

Туякбай Зеитович Рысбеков является академиком Академии гуманитарных наук (1995 г.), Академии социальных наук РК (1996 г.), Балтийской педагогической Академии (1996 г.), Академии социальных и педагогических наук (Москва, 1997 г.), Международной академии наук Высшей школы (1997 г.), членом-корреспондентом Петровской академии (2003 г.), Академии информатизации (2005 г.), Академии высшей школы Казахстана (2006 г.), Международной Евразийской академии (2007 г.), членом Политсовета Международного Евразийского движения (2004 г.), Клуба ректоров европейских вузов (2006 г.). Его заслуги отмечены множеством наград и присвоением почетных званий. Немало было сделано и в Западно-Казахстанском государственном университете имени М. Утемисова в то время, когда его возглавлял Т.З. Рысбеков. Ректорству в ЗКГУ профессор посвятил 18 лет своей жизни. Первые шаги вуза в Болонский процесс были сделаны под его руководством.

Находясь на заслуженном отдыхе, ученый по-прежнему много времени уделяет изучению истории, особенно его интересуют мало изученные факты из жизни Западного региона, который стал колыбелью становления многих исторических личностей и развития исторических процессов, так или иначе повлиявших на страну в целом. Туякбай Зеитович является поборником исторической правды, много его трудов посвящено личности хана Жангира, народным восстаниям, истории голодомора и насильственной коллективизации в Приуралье.

- Это весьма увлекательно - шаг за шагом изучать историю Приуралья по всем проблемам, закрывая белые пятна в ней, изучая документы, которые долгое время были скрыты в архивах под грифом «Секретно». В отношении истории, конечно, есть, над чем целенаправленно поработать. Ведь история может быть историей только в том случае, если она правдива. Когда ее страницы не переписываются под чьим-то влиянием, тогда от нее будет большая польза. Ход истории - все наши лишения, ошибки, пути становления - все они играют роль в дальнейшем развитии нашей страны. Чтобы быть убедительными и правдивыми в изложении и анализе различных исторических событий, специалистам-историкам необходимо дать возможность работать с теми материалами, которые до сих пор являются засекреченными, недоступными. Правда не должна скрываться от населения. Тогда и история принесет большую пользу, - уверен Т.З. Рысбеков.

Антонина Старкова

Приуралье. - 2017. - 20 июля. - № 87

ОРАЛДА ТАРИХШЫ-ҒАЛЫМ ТҰЯҚБАЙ РЫСБЕКОВТІҢ 70 ЖЫЛДЫҒЫ ТОЙЛАНДЫ

ОРАЛ. ҚазАқпарат - Батыс Қазақстан облыстық қазақ драма театрында белгілі ғалым, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, М. Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің құрметті ректоры, тарих ғылымдарының докторы, профессор Тұяқбай Рысбековтің 70 жасқа толуына орай «Қазақстан тарихы мәселелері және академик Т.З. Рысбековтің ғылыми мектебі» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция өтті, деп хабарлайды «ҚазАқпарат» тілшісі.

Ғалымды мерейтойымен облыс әкімі Алтай Көлгінов құттықтап, оның Қазақстан тарихын зерттеудегі еңбегінің зор екендігін жеткізді. Елбасымыз Нұрсұлтан Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты бағдарламалық мақаласында ұлттық құндылықтарды насихаттау, тамыры терең тарихымызды білу үшін оны зерттеу қажеттігін атап өткені белгілі. Осы орайда Тұяқбай Зейітұлының Қазақ елінің тарихын түгендеуге қосқан үлесі мол. Тарихшы-ғалым көп жыл бойы ұстаздық етіп, ғылыми еңбектерін жазып, М. Өтемісов атындағы

Батыс Қазақстан мемлекеттік университетіне басшылық жасаумен бірге талантты шәкірттер тәрбиелей білді.

Шара барысында ғалымның таңдамалы еңбектерінің бес томдығының тұсауы кесілді.

Конференцияда тарих ғылымдарының докторлары, ҚР ҰҒА академигі Хангелді Әбжанов, мәскеулік профессор Дина Аманжолова және басқа әр тараптан келген ғалымдар академик Тұяқбай Рысбеков және ұлттық тарихи ғылым, оның еңбектеріндегі Қазақ хандығы тарихының мәселелері, ғалымдығы мен ұстаздығы, өлке тарихындағы орны төңірегінде баяндамалар оқыды, жылы лебіздерін білдірді.

Конференциядан кейін ғалымның өзі еңбек ететін университетінде Т. Рысбеков атындағы дәрісхана ашылды. Мұнда академиктің еңбектері жинақталып, ұлттық тарих тақырыбында түрлі шаралар, дәрістер өтетін болады.

Айта кетейік, Тұяқбай Рысбеков - 640 ғылыми және ғылыми-әдістемелік еңбектердің, соның ішінде 11 монография мен очерктер жинағының, 26 оқу-әдістемелік құралдардың авторы. Оның еңбектері Қазақстан ғана емес, Англия, Германия, Ресей елдерінде де жарық көрген.

Биыл М.Өтемісов атындағы БҚМУ-дың (бұрынғы Орал педагогикалық институты) 85 жылдығы да аталып өтілмек.

Ғайсағали Сейтақ

Kazinform. - 2017. - 29 қыркүйек

УЧЕНЫЙ ПО ПРИЗВАНИЮ

В рамках празднования 85-летия Западно - Казахстанского государственного университета им. М. Утемисова в Областном казахском драматическом театре состоялась международная научно - практическая конференция «Вопросы истории Казахстана и научная школа академика Т.З. Рысбекова», посвященная 70-летию известного ученого, доктора исторических наук, профессора, академика Академии гуманитарных и социальных наук РК, члена Высшего Совета международного Евразийского движения, Почетного ректора Западно-Казахстанского государственного университета им. М. Утемисова Туякбая Зеитовича Рысбекова.

В ходе встречи ученые Казахстана, России и зарубежья оценили научный вклад ученого в развитие исторической науки. Состоялась презентация пятитомного сборника трудов профессора Рысбекова. Научной библиотекой ЗКГУ им. М. Утемисова организована обширная книжная выставка «Ғибратты ғұмыр өрінде», которая состояла из 5 разделов: «Жизнь и научно - педагогическая деятельность», «Научные труды», «Доклады в Международных и республиканских конференциях», «Научные статьи», «Достижения в области образования и науки».

Т.З. Рысбеков является автором многочисленных научных исследований, посвященных становлению казахской государственности, тюркской культуре в соответствии с орхонскими памятниками письменности, раннефеодальным отношениям в казахской истории, формированию казахстанского патриотизма в новейший исторический период и др. Им было написано более 600 научных трудов, среди них 11 монографий, 30 методических пособий. В честь 70-летия ученого в стенах университета, где он проработал многие годы, начиная с обычного преподавателя до ректора, была открыта аудитория имени Туякбая Зеитовича. В ней нашли отражение материалы о его жизни и деятельности, фотографии, награды, медали, а также книги и научные статьи, опубликованные в казахстанских и зарубежных сборниках конференций и журналах, переданные самим юбиляром в дар. Особое внимание ученый уделяет

истории Западного Казахстана, которая богата своими таинственными неизведанными страницами.

Ученый по-прежнему полон сил и много времени уделяет изучению истории, а также ведет активную общественную работу. За свою многолетнюю трудовую и научную деятельность Туякбай Зейтович воспитал не одно поколение ученых и внес большой вклад в изучении истории Западного Казахстана.

http://library.wku.edu.kz/index.php?option=com_content&view=article&id=201:2017-10-10-07-32-52&catid=8:2011-12-07-10-50-01&Itemid=3&lang=ru

НАГРАДЫ

	БИЛЕТ <u>13021</u>	1980 г. № <u>1015</u>	<u>3</u>	
	Ф.И.О. <u>Рисбеков Тужекбай З.</u>	198 г. № _____		/ру из е залы ортфели: и т.д рылка -
	Место работы или учебы <u>Уральский перинатальный институт</u>	198 г. № _____		
	<u>17. января 1989 г.</u>	198 г. № _____		
Регистратор _____				

№ <u>17</u> КУЭЛІК УДОСТОВЕРЕНИЕ № <u>17</u> <u>Т.З. Рисбеков</u>	№ <u>17</u> КУЭЛІККЕ К УДОСТОВЕРЕНИЮ № <u>17</u>
Батыс Қазақстан қаласы. Мәслихат-депутаттар жиналысының депутаты болып сайланды. <u>Тужекбай Зейтович</u>	Депутат <u>Т.З. Рисбеков</u> тиісті Мәслихат-депутаттар жиналысы аумағында жолаушылар көлігінің барлық түрінде (таксиден басқа) тегін жүру құқығын пайдаланады.
Депутатом Уральского спортивного общества. Ректор Мәслихат-депутаттар жиналысының депутаты <u>И. КОЧЕТКОВ</u>	Депутат <u>Рисбеков Т.З.</u> пользуется на территории соответствующего Мәслихата-Собрания депутатов правом бесплатного проезда на всех видах пассажирского транспорта (за исключением такси).

УДОСТОВЕРЕНИЕ № <u>115</u> Предъявитель сего <u>Рисбеков Тужекбай Зейтович</u> работает в Казахском государственном университете им. С. М. Нурова в должности <u>аспиранта-стажера кафедр истории каз. яз. и истории каз. культуры</u> Выд. <u>09 февраля 1977 г.</u> Проректор университета <u>И. Исаев</u>	Действительно по <u>31 января 1977</u> м. п. Проректор Срок действия удостоверения продлен <u>до 31 января 1977 г.</u> м. п. Проректор Срок действия удостоверения продлен <u>до 31 января 1977 г.</u> М. п. Проректор

Удостоверение № <u>71</u> Тов. <u>Рисбеков Т.З.</u> работает в Уральском ордене "Знак Почета" единственном филиале в г. <u>Светитский</u> <u>кафедры истории СССР</u> Ректор <u>Светитский</u>	Действительно по <u>31 декабря 1986</u> Действительно по <u>31 декабря 1986</u> Действительно по <u>31 декабря 1986</u> Действительно по <u>31 декабря 1986</u> Действительно по <u>31 декабря 1986</u> Действительно по <u>31 декабря 1986</u> Действительно по _____

ҚАЗАҚСТАН ЖОҒАРЫ МЕКТЕБІ
ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫ

КУӘЛІК № А 0002

РЫСБЕКОВ
Туяқбай Зейітулы

Қазақстан жоғары мектебі
ғылым Академиясының
табық мүшесі

Фото
3 x 4

Бас
ғалым хатшы

Құлчиши И.К.

26 қарашадағы 2000 ж.

АКАДЕМИЯ НАУК ВЬШШЕЙ
ШКОЛЫ КАЗАХСТАНА

УДОСТОВЕРЕНИЕ № А 0002

РЫСБЕКОВ
Туяқбай Зейтович

Действительный член Академии наук
высшей школы Казахстана

Главный
учебный секретарь

Құлчиши И.К.

Дата выдачи: 26 ноября 2000 г.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БАТЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ

КУӘЛІК

Рысбеков
Туяқбай Зейітулы

18 тамыз 2007 ж.

Батыс Қазақстан облысының
№ 22 Пушкин сайлау округі
бойынша Батыс Қазақстан
облыстық мәслихатының депутаты
болып сайланды.

М.О. Облыстық сайлау комиссиясының
төрағасы М.Н. Оразалиев

2012 ж. қыркүйек айының 1-не дейін күшінде болады.

РЕСПУБЛИКА КАЗАХСТАН
ЗАПАДНО-КАЗАХСТАНСКАЯ ОБЛАСТЬ

УДОСТОВЕРЕНИЕ

Рысбеков
Туяқбай Зейтович

избран 18 августа 2007 г.
депутатом Западно-Казахстанского
областного маслихата по
Пушкинскому избирательному
округу №22
Западно-Казахстанской области.

М.О. Председатель областной избирательной
комиссии М.Н. Оразалиев

Действительно до 1 сентября 2012 г.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БАТЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ ШІКІ ІСТЕР ДЕПАРТАМЕНТІ

№ 6 куәлік

РЫСБЕКОВ
Туяқбай
Зейітулы

Қоғамдық
кеңес мүшесі

БҚО ІІД бастығы

М.Қабденов

РЕСПУБЛИКА КАЗАХСТАН
ДЕПАРТАМЕНТ ВЪТРИЕННИХ ДЕЛ ЗАПАДНО-КАЗАХСТАНСКОЙ
ОБЛАСТИ

Удостоверение № 6

РЫСБЕКОВ
Туяқбай
Зейтович

Член
общественного совета

Начальник ДВД ЗКО

М.Қабденов

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БАТЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ

КУӘЛІК

Рысбеков
Туяқбай Зейітулы

15 қаңтар 2012 ж.
Батыс Қазақстан облысының
№ 12 Казталов сайлау округі
бойынша Батыс Қазақстан
облыстық мәслихатының депутаты
болып сайланды.

М.О. Облыстық сайлау комиссиясының
төрағасы А.Ж. Хамзин

2017 ж. 15 қаңтарына дейін күшінде болады.

РЕСПУБЛИКА КАЗАХСТАН
ЗАПАДНО-КАЗАХСТАНСКАЯ ОБЛАСТЬ

УДОСТОВЕРЕНИЕ

Рысбеков
Туяқбай Зейтович

избран 15 января 2012 г.
депутатом Западно-Казахстанского
областного маслихата по
Казталовскому
избирательному округу № 12
Западно-Казахстанской области.

М.О. Председатель областной избирательной
комиссии А.Д. Хамзин

Действительно до 15 января 2017 г.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ ҚАЗАҚСТАН	№ 184 КУӘЛІК РЫСБЕКОВ Тұяқбай Зейітұлы <i>Махамбет Өтемісов атындағы</i> <i>Батыс Қазақстан мемлекеттік</i> <i>университетінің ректоры</i> 2013 жылғы 12 ақпанда дейін жарамды	МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН УДОСТОВЕРЕНИЕ № 184 РЫСБЕКОВ Туякбай Зейтович <i>Ректор Западно-Казахстанского</i> <i>государственного университета</i> <i>имени Махамбета Утемисова</i> Министр <i>Ж. Түймебаев</i>

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫ	КУӘЛІК № 107 РЫСБЕКОВ ТУЯҚБАЙ ЗЕЙТҰЛЫ <i>Қазақстан Республикасы</i> <i>Ұлттық ғылым</i> <i>академиясының</i> <i>Құрметті мүшесі</i>	НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ НАУК РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН УДОСТОВЕРЕНИЕ № 107 РЫСБЕКОВ ТУЯКБАЙ ЗЕЙТОВИЧ <i>Почетный член</i> <i>Национальной академии наук</i> <i>Республики Казахстан</i> Президент НАН РК, академик <i>М. Журинов</i>

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ КУӘЛІК № 201 РЫСБЕКОВ Туякбай Зейітұлы <i>Батыс Қазақстан мемлекеттік</i> <i>университетінің ректоры</i> 31.12.2006 ж. дейін күшінде. Министр <i>Б. Әйтимова</i>	МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН УДОСТОВЕРЕНИЕ № 201 РЫСБЕКОВ Туякбай Зейтович <i>Ректор Западно-Казахстанского</i> <i>государственного университета</i> КАЗАҚСТАН Действительно до 31.12.2006 г.

ТАРИХШЫЛАРДЫҢ ҰЛТТЫҚ КОНГРЕСІ ТАРИХШЫЛАРДЫҢ ҰЛТТЫҚ КОНГРЕСІ 2011 жылы құрылған NATIONAL CONGRESS OF HISTORIANS founded in 2011 Төраға Chairman <i>Е. Сиддықов</i>	NATIONAL CONGRESS OF HISTORIANS № 008 <i>Рисбеков</i> <i>Туякбай</i> <i>Зейитович</i> Аты-жөні Берілген күні «<i>25</i>» <i>сәуір</i> 20<i>13</i> жыл /year

Читальный зал № 3

Билет № 47 - 36369-6-256-1

Ф.И.О. Рисбеков М. З.

17.10.1986 г. по 31.12.1990 г.

Подпись [Signature]

1986 г. по 1986 г.

Подпись [Signature]

1986 г. по 1986 г.

Подпись [Signature]

Фонды Библиотеки являются национальным достоянием советского народа и охраняются государством

ИЗ ПРАВИЛ БИБЛИОТЕКИ

1. Читательский билет предъявляется при входе в Библиотеку и выходе из нее, при заказе и получении литературы, а также по требованию сотрудников Библиотеки.
2. При выходе из Библиотеки необходимо предъявить для просмотра бумаги, тетради, папки, сумки.
3. Запрещается:
 - вносить в Библиотеку книги, брошюры, рефераты, газеты, фотографии, карты, микрофильмы, микрофиши, копировальную бумагу, кальку (гранки и копии вносятся с разрешения дежурного по залу);
 - вносить в Библиотеку портфели, сумки размером больше 30×25 см, продукты, непрозрачные полиэтиленовые сумки, зонты, свертки, фотоаппараты, диктофоны, магнитофоны.

**«Мұстахим Біләлұлы Ықсанов»
қоғамдық қоры**

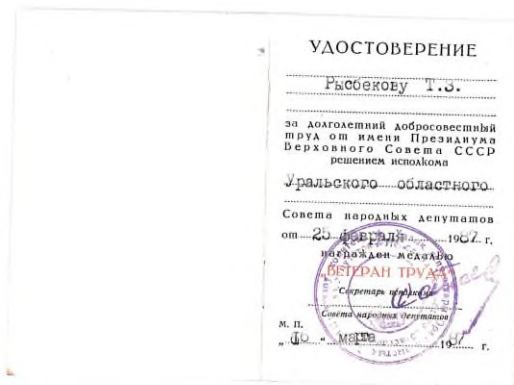
КУӘЛІК № 132

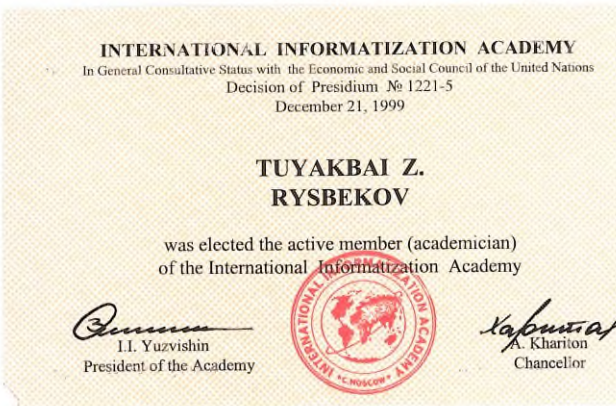
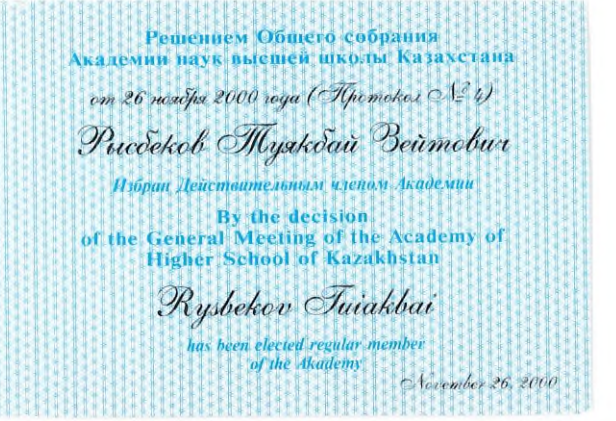
Рисбеков Жұяқбай
Зейтула

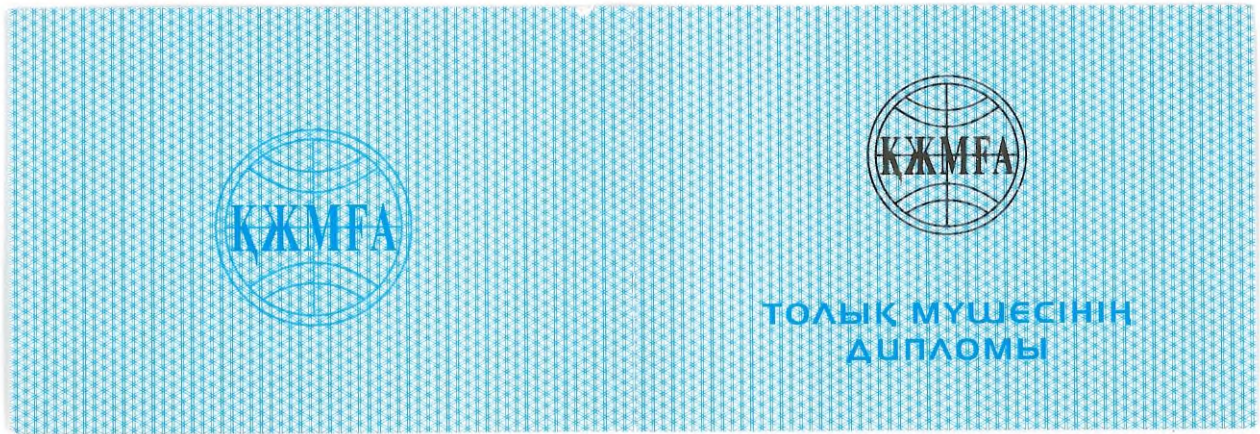
Мұстахим Біләлұлы Ықсанов
атындағы медалімен
марапатталады

Торғасты [Signature] А.Атаев

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АЛМАТЫ АӨЛДІК АКАДЕМИЯСЫ
ФОНДЫ ИМЕНИ М.Б. ИҚСАНОВА
ҚОҒАМДЫҚ ҚОРЫ
М.О.

ДИПЛОМА ДИПЛОМ

№ 10 – 11863

of the active member
of the International
Informatization Academy

действительного члена
Международной Академии
Информатизации

DIPLOMA OF ACADEMICIAN
N 19
Rysbekov Tuyakbai

has been elected to the Academy of Social Sciences
by the General Meeting of the Academy of
March 15, 1996 (protocol N 3) as an

ACADEMICIAN

AIS:Registration N 89-1930-00

АКАДЕМИК ДИПЛОМЫ
N 19
**Рысбеков Тұяқбай
Зейтұлы**

Әлеуметтік ғылымдар академиясының 1996 жылғы
15 наурыздағы Жалпы жиналысының шешімімен
Әлеуметтік ғылымдар академиясының

ТОЛЫҚ МҮШЕСІ (АКАДЕМИК)

болып сайланды
Президент Ә.Нысанбаев

Решением
 общего собрания Академии
 от 25 апреля 1997 года (протокол № 7)

РЫСБЕКОВ
Туякбай Зеитович

избран
 ДЕЙСТВИТЕЛЬНЫМ ЧЛЕНОМ
 (АКАДЕМИКОМ)

Международной академии наук высшей школы

Шукшуров Е. Е.
Цыбин А. С.

Шукшуров Е. Е.

Цыбин А. С.

DIPLOMA OF ACADEMICIAN
 N 19
Rysbekov Tuiakbai

has been elected to the Academy of Social Sciences
 by the General Meeting of the Academy of
 March 15, 1996 (protocol N 3) as an

ACADEMICIAN

ASIS Registration N 89-1930-00

АКАДЕМИК ДИПЛОМЫ
 N 19
Рысбеков Туякбай
Зеитұлы

Әлеуметтік ғылымдар академиясының 1996 жылғы
 15 наурыздағы Жалпы жиналысының шешімімен
 Әлеуметтік ғылымдар академиясының

ТОЛЫҚ МҮШЕСІ (АКАДЕМИК)

Президент

Э. Нысанбаев

Э. Нысанбаев

СЕРТИФИКАТЫ, ДИПЛОМЫ

1997

2005

2006

ПЯТОЕ ПРОСТРАНСТВО
ХЕЛЬСИНКСКИЙ ЕВРОПЕЙСКИЙ ФОРУМ
FIFTH SPACE HELSINKI EUROPEAN FORUM

СЕРТИФИКАТ № 1/103 CERTIFICATE

I МЕЖДУНАРОДНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ
«СОЗДАНИЕ ЕДИНОГО ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОСТРАНСТВА
РОССИИ И ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА»

1st INTERNATIONAL CONFERENCE
«FOUNDATION OF THE UNIFIED EDUCATIONAL SPACE BETWEEN
RUSSIA AND THE EUROPEAN UNION»

УЧАСТНИК
РЫСБЕКОВ ТУЯКБАЙ ЗЕЙТОВИЧ

РЕКТОР
ЗАПАДНО-КАЗАХСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМ. М. УТЕМИСОВА

PARTICIPANT
RYSBEKOV TUYAKBAY ZEITOVICH
RECTOR OF WESTERN KAZAKHSTAN STATE UNIVERSITY AFTER M. UTEMISOV

Финляндия, Хельсинки - Апрель, 2006
Finland, Helsinki - April, 2006

2006

2007

**МЕЖДУНАРОДНАЯ
АКАДЕМИЯ НАУК
ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ
(МАН ВШ)**

**THE INTERNATIONAL
HIGHER EDUCATION
ACADEMY OF SCIENCES
(IHEAS)**

ПОЧЕТНАЯ ГРАМОТА

награждается

***Рысбеков
Туякбай Зеитович***

***ректор
Западно-Казахстанского
государственного университета***

**за многолетнюю и плодотворную работу
в системе высшей школы,
внесение большого личного вклада в развитие
науки и образования,
активное участие в деятельности
Международной Академии Наук Высшей Школы**

Президент МАН ВШ

В.Е. Шукшунов

25 октября 2007 г.

**INTERNATIONAL PROFESSIONAL
OF THE YEAR 2007**

*Let it now be made known to all people in all countries of the world
the International Biographical Centre of Cambridge, England
hereby awards this exclusive testimonial to
Tuyakbai Z. Rysbekov
who has made an outstanding contribution to
the Development of Education*

*And as such is hereby invested in the annals and archives of the
International Biographical Centre, Cambridge, England as*
**INTERNATIONAL PROFESSIONAL
OF THE YEAR 2007**

*Given under the hand and seal of the
International Biographical Centre
Cambridge, England*

Beer
Editor-in-Chief

Dated: 16th July 2007

Europäische Akademie
der Naturwissenschaften
in Hannover e.V.

Dieser Mann hat allein Deutschland soviel Ruhm gebracht, wie Platon, Aristoteles und Archimedes zusammen Griechenland
Diderot, 1765

DIPLOM

Nach dem Beschluss des Kuratoriums der Akademie
und des Wissenschaftlichen Rates
wird

Prof. Tuyakbay Z. Rysbekov

mit der

Gottfried Wilhelm von Leibniz - MEDAILLE

für besondere Verdienste um die
Wissenschaftlichen Forschungen ausgezeichnet

V. Tyminskiy

Nr. 69

Hannover, den 18 November 2008

2010

Europäische Akademie

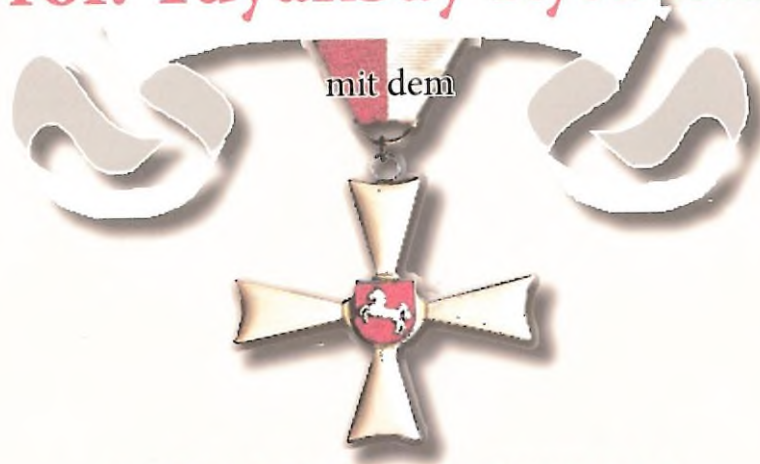

der Naturwissenschaften
Hannover e.V.

DIPLOM

Nach dem Beschluss des Kuratoriums der Akademie
und des Wissenschaftlichen Rates
wird

Prof. Tuyakbay Rysbekov

<<ORDEN DER EHRE>>

für besondere Verdienste
um die wissenschaftlichen Forschungen ausgezeichnet

Der Vorstand

V. Tyminskiy

Prof. Vladimir Tyminsky

№. 14-10 Hannover, den 02.12.10

2011

2012

Europäische Wissenschaftliche Gesellschaft

ZERTIFIKAT

Tuyakbai Rysbekov

hat an dem Symposium
29.11. - 30.11.2012
zum Thema:

Ökologische, Technologische und Rechtliche
Aspekte der Lebensversorgung

erfolgreich teilgenommen

Автономное учреждение Чувашской Республики дополнительного профессионального образования
«Учебно-методический центр»
Министерства образования и молодежной политики Чувашской Республики

СЕРТИФИКАТ № 1826

Настоящим подтверждается участие во
II Международных педагогических чтениях
«ТРАДИЦИИ И НОВАЦИИ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЫ»

Рысбекова Шуякбая Зеитовича

с научно-методической работой

*«Развитие коммуникативной компетентности студентов
экономических специальностей – будущих управленцев»*

А.Н. Ярутова

А.Н. Ярутова,
председатель Оргкомитета

30.06.2012 г.
г. Чебоксары

Лицензия Министерства образования и молодежной политики
Чувашской Республики Серия А № 336832 от 07.12.2009 г.

Негосударственное образовательное учреждение
дополнительного профессионального образования
«Экспертно-методический центр»

СЕРТИФИКАТ № 798

Настоящим подтверждается, что

Рысбеков Туякбай Зеитович

принимал участие в III Международном фестивале методических идей

«ИННОВАЦИОННЫЙ ПОДХОД
К ОБУЧЕНИЮ И ВОСПИТАНИЮ»

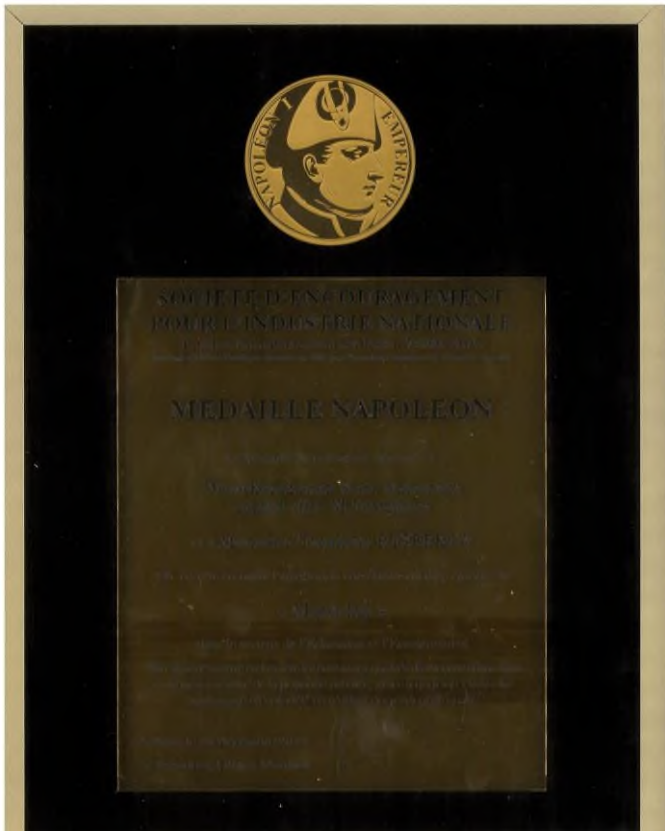
с научно-методической работой

«Контроль и гарантии качества в вузах Казахстана»

председатель

А.Н. Ярутова
24.12.2012 г.
г. Чебоксары

2013

Министерство образования и науки Российской Федерации

Стерлитамакский филиал

ФГБОУ ВПО «БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ»

СЕРТИФИКАТ

УЧАСТНИКА ЗАОЧНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ

«АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ»

Рысбеков Туякбай Зейтович

принимал (а) участие в конференции 23 апреля 2013

Проректор по ИР и И
д.ф.-м.н., профессор

/ В.Н. Кризский

Стерлитамак 2013г

2014

А.ЯСАУИ АТЫНДАҒЫ
 ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАЗАҚ-ТҮРІК
 УНИВЕРСИТЕТІ

AHMET YESEVI
 ULUSLARARASI TÜRK-KAZAK
 ÜNİVERSİTESİ

СЕРТИФИКАТ
SERTİFİKA

С.Т.Рысбекова

2014 жылдың қазан айының 25-жұлдызында Түркістанда өткен «Түркістанды түркі дүниесінің рухани орталығы ретінде қалыптастыру мәселелері» атты Халықаралық конференцияға қатысқаны үшін берілді.

Қ.А.Ясауи атындағы Халықаралық казак-түрік университетінің президенті, физ.мат.д., профессор

У.С.Әбдібеков

25 қазан, 2014ж. Түркістан қаласы

2015

2016

ОМСКУ-300лет

Три века. Две реки. Одна судьба.

Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего образования
«РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Г.В.ПЛЕХАНОВА»
Омский институт (филиал)

СЕРТИФИКАТ

№ МК - 218 от 04.04.2016

Настоящий сертификат подтверждает, что

Рысбеков Т.З.

ПРИНЯЛ(А) АКТИВНОЕ УЧАСТИЕ В МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ

**У МАНЯКИНСКИЕ ЧТЕНИЯ:
ОПЫТ, ДОСТИЖЕНИЯ, ПЕРСПЕКТИВЫ ТОРГОВЛИ И ЭКОНОМИКИ**

55-летию со дня основания Омского института (филиала)
и 300-летию города Омска посвящается

Директор Омского института (филиала)
РЭУ им. Г.В. Плеханова, профессор

С.Е. Метелев

1961

2016

Омский институт (филиал)

Сертификат участника

XIV Международной научно-практической конференции
«Россия и Европа: связь культуры и экономики»

29 февраля 2016 года
Прага
Чешская Республика

Certificate of participation

at the XIV International scientific-practical conference
«Russia and Europe: relationship of culture and economy»

29, February, 2016
Prague
Czech Republic

Рысбеков Туякбай Зеитович

Н.В. Уварина
Председатель Оргкомитета
доктор педагогических наук, профессор

WORLD PRESS s.r.o.
URAL Intellect s.r.o.
ООО «АСП-Интер»

А.ЯСАУИ АТЫНДАҒЫ
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАЗАҚ-ТҮРІК
УНИВЕРСИТЕТИ

AHMET YESEVI
ULUSLARARASI TÜRK-KAZAK
ÜNİVERSİTESİ

СЕРТИФИКАТ SERTİFİKA

Қ.А.Ясауи атындағы халықаралық қазақ-түрік университеті
Өнер факультеті
Бейнелеу өнері кафедрасы
«Жаңа формацияда кәсіптік білім берудің өзекті мәселелері» атты
TV-дәстүрлі Халықаралық ғылыми-тәжірибелік интернет-конференциясына қатысқаны үшін

Ш.З. Рысбеков, С.М. Рысбековаға

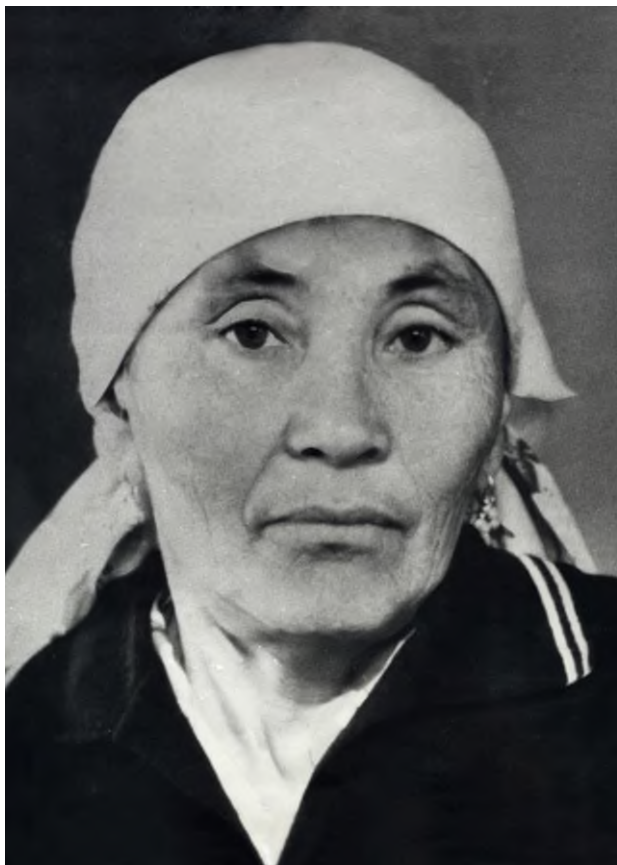
беріледі

Ғылыми және инновациялық
істер жөніндегі вице-президент:
Бас редактор:

Т.Н.Раимбердиев
Г.Г.Ержибаева

ФОТОГРАФИИ

С семьей

Открытие кабинета Биримжарова Бактыгула Кабдировича

Празднование 70-летия Т.З. Рысбекова. 2017 год

Презентация научных трудов

МАЗМҰНЫ СОДЕРЖАНИЕ

Тұңғыық тарихтың тамыршысы.....	5
Т.З. Рысбековтің өмірі мен ғылыми-педагогикалық қызметінің негізгі белестері.....	11
Основные даты жизни, научно-педагогической и творческой деятельности Т.З. Рысбекова.....	18
Профессор Т. З. Рысбековтың еңбектерінің библиографиясы.....	25
Библиография трудов профессора Т.З.Рысбекова.....	25
Электронды оқулықтар.....	32
Электронные учебники.....	32
Рецензии и отзывы профессора Туякбая Зеитовича Рысбекова.....	34
Халықаралық, республикалық конгресс, конференцияда жасалған баяндамалар, ғылыми хабарлары. Доклады и научные сообщения на международных, союзных, республиканских конгрессах, симпозиумах, конференциях.....	43
Ғылыми жетекшілігімен жазылған докторлық диссертациялар. Докторские диссертации под научным руководством.....	97
Ғылыми жетекшілігімен қорғалған кандидаттық диссертациялар. Кандидатские диссертации, выполненные под научным руководством.....	98
Ғылыми жетекшілігімен қорғалған магистерлік және кандидаттық диссертациялар. Магистерские и кандидатские диссертации выполненные под научным руководством.....	101
Еңбектерінің хронологиялық көрсеткіші. Хронологический указатель трудов.....	117
Өмір мен қызмет туралы әдебиеттер. Литература о жизни и деятельности.....	147

Тарихтың көшін сүйреген.....	162
Его вклад в науку неоценим.....	166
Тарихи тұлға.....	175
Біз де студент болғанбыз.....	187
Абырой биігі.....	191
Келбет тұлға.....	194
Ғылымға арналған ғұмыр.....	200
С уважением к родной истории.....	207
Оралда тарихшы-ғалым Тұяқбай Рысбековтің 70 жылдығы тойланды.....	211
Ученый по призванию.....	213
Награды.....	215
Сертификаты, дипломы.....	223
Фотографии.....	245

Басылымға жауапты:

Т.Е. Алимбекерова - ғылыми кітапхананың директоры

Редакторлар:

В. Кужалиева - редакциялық баспа орталығының жетекшісі

Құрастырған:

Г.И. Джанбаева - ақпараттық технология және библиография бөлімінің
меңгерушісі

А.В. Погодаева - ақпараттық технологиялар және библиография бөлімінің
библиографы

Ответственный за выпуск:

Алимбекерова Т.Е. - директор научной библиотеки

Редакторы:

Кужалиева В. - руководитель редакционно-издательского центра

Составители:

Джанбаева Г.И. - зав.отделом информационных технологий и библиографии

Погодаева А.В. - библиограф отдела информационных технологий и
библиографии